

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1945

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1947

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

468654

INLEDNING

TILL

Lönestatistik årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1929-1951.

1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: Annuaire statistique des salaires de la Suède. - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: Year book of wage statistics in Sweden.

Föregångare:

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

Efterföljare:

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistik årsbok för Sverige 1945. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1945

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1947

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

468654

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1945.

Pour la table des matières voir page	6
Pour le résumé français voir page	7

De i föreliggande publikation ingående redogörelserna för 1945 års undersökningar av löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk, för vägarbetare och för anställda inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. ansluta sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till Lönestatistisk årsbok för år 1944.

Preliminära redogörelser ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden.

Föreliggande berättelse har utarbetats av aktuarien Curt Olsson, som som styrelsen handhaft den närmaste ledningen av hithörande arbeten.

Stockholm i april 1947.

ERNST BEXELIUS.

ANDERS TWENGSTRÖM.

Innehållsförteckning

	Sid.
<i>Sammanfattning på franska</i>	7
I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens tillkomst och utförande	11
b. Materialets omfattning, sammansättning och representativitet	12
c. Arbetstiden år 1945	22
d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1945	27
e. Kollektivavtalens lönesatser 1944—1947	31
f. Faktiska löneinkomster år 1945	33
g. Jordbrukets arbetskraftåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1945	49
B. Trädgårdsarbetare	55
C. Skogsarbetare	74
D. Vägarbetare	78
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.	
A. Undersökningens primärmaterial	80
B. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.)	82
C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m.	
a. Antal redovisade arbetare	90
b. Löneutvecklingen i allmänhet	93
c. Löneinkomster per timme	97
d. Löneinkomster per dag, vecka och år	114
e. Arbetslöner inom olika dyrtorsgrupper, inom olika län samt å olika orter	124
f. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden	132
g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten	134
D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1945	139
<i>Bilaga.</i>	
Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken	149

Table des matières.

	Page
<i>Résumé en français</i>	7
I. Salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie	
A. Ouvriers agricoles	
a. Origine et élaboration de l'enquête	11
b. Etendue, composition et valeur représentative de la documentation	12
c. Durée du travail en 1945	22
d. Variations du niveau des salaires pendant les années 1913—1945	27
e. Salaires fixés par les conventions collectives les années 1944—1947	31
f. Salaires réels en 1945	33
g. Demande de main-d'œuvre de l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires les années 1939—1945	49
B. Ouvriers jardiniers	55
C. Ouvriers forestiers	74
D. Ouvriers des travaux de voirie	78
II. Salaires dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, les services publics, etc.	
A. Documentation primaire de l'enquête	80
B. Salaires des employés d'entreprises privées (personnel administratif, etc.)	82
C. Salaires des ouvriers dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, etc.	
a. Nombre d'ouvriers touchés par l'enquête	90
b. Mouvement des salaires en général	93
c. Salaires horaires	97
d. Salaires par jour, semaine et année	114
e. Salaires dans les différentes localités de vie chère, dans les différents départements et dans différentes localités	124
f. Salaires des marins, du personnel des hôtels et des restaurants et des employés de maison	132
g. Salaires dans les travaux d'aménagement de l'Etat	134
D. Volume de l'emploi dans l'industrie et budget des salaires pendant les années 1929—1945	139
Supplément :	
Questionnaire servant à la statistique industrielle	149

Résumé.

I. Les salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie en 1945.

La documentation primaire de l'enquête effectuée par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale sur les *salaires des ouvriers agricoles* est constituée par les données relatives à 28 141 ouvriers dans 3 323 fermes. De ces fermes, choisies sur des bases représentatives, $\frac{1}{4}$ avaient moins de 20 hectares de champs, $\frac{2}{3}$ entre 20 et 50 hectares et $\frac{2}{3}$ au moins 50 hectares. L'enquête rend compte de 0·8 % de l'ensemble des exploitations agricoles de la Suède d'après la statistique agricole de 1937.

Sur les fermes participant à l'enquête et contenant au moins 10 hectares de champs, 28 141 ouvriers étaient occupés, ce qui correspond à environ 20 % du total des ouvriers occupés dans l'ensemble des fermes de cette grandeur.

Le nombre des ouvriers agricoles engagés de manière relativement fixe, c'est-à-dire qui ont effectué au moins 50 journées de travail chez le même employeur, et visés par l'enquête, s'élevait à 14 495, dont 90·6 % d'hommes et 9·4 % de femmes. 60 % des ouvriers hommes était composés d'ouvriers touchant un salaire horaire avec ou sans rétribution en nature, 20 % d'ouvriers logés et nourris par l'employeur (domestiques) et 20 % par des «statare». Les domestiques et les «statare» sont engagés à l'année ou au mois et reçoivent, outre un salaire fixe annuel ou mensuel, certains avantages en nature. Cette rétribution en nature consiste, pour les domestiques généralement célibataires, en nourriture et logis et pour les «statare», qui sont presque toujours mariés, en logement pour eux et leur famille, bois de chauffage et éclairage et certains produits alimentaires tels que lait, céréales, etc. A partir de 1946, le système de rétribution par le «stat» a été supprimé dans le travail agricole réglé par les conventions collectives. Les ouvriers à salaire horaire et rétribution en nature reçoivent le plus souvent le logis et le chauffage mais parfois aussi d'autres avantages, tels que nourriture, etc.

Les résultats principaux de l'enquête sont figurés dans les tabl. 9—14. Dans les tabl. 9, 13 et 14 sont indiqués les salaires moyens horaires, journaliers et annuels pour différents groupes d'ouvriers agricoles engagés de manière relativement fixe, tandis que les variations individuelles des salaires par rapport aux salaires moyens sont figurées dans les tabl. 10 et 11. Le gain annuel moyen n'a été calculé que pour les ouvriers qui ont effectué un minimum de 250 journées de travail au cours de l'année. Le mouvement des salaires depuis l'année 1913 peut être étudié pour certains groupes d'ouvriers agricoles dans le tabl. 7 et le mouvement des salaires depuis l'année 1936 dans le tableau de la page 29.

Le gain moyen annuel des ouvriers hommes adultes en espèces et en nature s'est élevé à 2 940 cour. et pour le plus grand groupe des ouvrières agricoles entièrement occupées (servantes) à 1 739 cour. Le salaire en espèces seul s'est élevé en moyenne pour les deux précédents groupes à 2 406 et 877 cour. Des ouvriers hommes, 3 % ont eu un salaire total inférieur à 1 900 cour. Pour 27 %, le salaire annuel a varié entre 1 900 et 2 700 cour., pour 48 %, entre 2 700 et 3 300 et pour 22 % il était au minimum 3 300 cour. Les ouvriers hommes adultes à salaire horaire et rétribution en nature ont gagné en moyenne pendant l'année 3 021 cour., les «statare» 3 017, les ouvriers à salaire horaire sans rétribution en nature 3 050 cour. et les ouvriers nourris 2 498 cour. Les gains moyens horaires pour ces quatre groupes ont été 1·23, 1·20, 1·25 et 1·00 cour.

En ce qui concerne les salaires des différents groupes professionnels, on peut mentionner que les ouvriers hommes spécialisés (forgerons, menuisiers, chauffeurs de camions, jardiniers, etc.) ont gagné en moyenne pendant l'année 3 122 cour., le personnel des écuries et des étables 3 183, les ouvriers agricoles proprement dits 2 824, les ouvriers occupés à divers travaux 2 604 et le reste des ouvriers 2 662 cour.

Les gains annuels des ouvriers hommes progressent assez rapidement jusqu'à l'âge de 30 ans. Entre 30 et 60 ans, ils demeurent à peu près constants pour diminuer sensiblement après l'âge de 60 ans (tabl. 13).

Les salaires différaient assez fortement dans les différentes régions du pays (tabl. 14). La mesure dans laquelle les salaires étaient influencés par le degré plus ou moins avancé d'industrialisation est illustré dans les tableaux où sont figurés les salaires moyens des ouvriers agricoles dans des communes de différents types d'activité économique. Le niveau des salaires, selon ces moyen-

nes, est plus élevé dans des fermes situées dans des communes industrielles que dans les fermes situées dans des communes plus ou moins proprement agricoles.

Dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives les salaires sont toujours plus élevés que dans les autres. La dispersion des salaires individuels autour du salaires moyen est plus faible dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives que dans les autres.

Les ouvriers agricoles hommes travaillant occasionnellement (journaliers ayant effectué moins de 50 journées de travail pendant l'année chez un même employeur) ont gagné en moyenne par jour 10·45 cour. et les femmes travaillant occasionnellement 7·78 cour.

Pour la statistique des salaires des ouvriers jardiniers en 1945, l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a recueilli les données de 720 patrons occupant 6 661 ouvriers, c'est-à-dire les données concernant environ un septième de l'ensemble des exploitations et la moitié du total des ouvriers jardiniers. Pour les ouvriers jardiniers adultes (contremaîtres, ouvriers professionnels, manœuvres, élèves et ouvriers spécialisés) le salaire horaire moyen a été 1·36 cour. et le salaire journalier 11·07 cour. Le gain moyen annuel, calculé seulement pour les ouvriers ayant effectué au moins 250 journées de travail pendant l'année, a été 3 322 cour. Les ouvrières adultes ont gagné en moyenne 0·93 cour. par heure et 2 143 cour. par an.

Sur la base des renseignements fournis par les inspecteurs de district des forêts, les salaires moyens des ouvriers forestiers par jour pendant l'hiver 1945/46 ont été estimés à 13·77 cour. pour les bûcherons et 26·63 cour. pour les charretiers (y compris la rétribution pour un cheval). Ces salaires journaliers, comparés à ceux de l'hiver 1944/45, marquent une augmentation de 10·0 et 12 %.

Avec l'année 1944, la voirie publique a été placée sous la régie de l'Etat et les anciennes Directions de la voirie ont été supprimées et remplacées par un organe central, l'Administration départementale de la voirie. Sur la base des estimations faites par 24 Administrations de la voirie touchant le salaire horaire des ouvriers de la voirie en 1946, le salaire horaire moyen des manœuvres occupés à l'entretien des routes a été calculé être 1·63 cour. Le salaire correspondant en 1945 était 1·40 cour.

II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc., en 1945.

L'enquête pour l'année 1945 se base sur un questionnaire auquel ont répondu 11 406 chefs d'entreprise. Les données visent un total de 763 711 salariés, dont 172 072 employés et 591 439 ouvriers. Parmi ces derniers, 81·1 % appartiennent à l'industrie proprement dite et le reste, soit 18·9 %, aux services des communes et de l'Etat, aux services des tramways et des chemins de fer (privés), à l'arrimage, au bâtiment, ainsi qu'au commerce et aux entrepôts.

De même que l'année précédente, le questionnaire ne portait, en ce qui concerne les employés, que sur la somme totale payée sous forme de salaires par chaque entreprise et sur le nombre moyen, réparti en hommes et femmes, des employés attachés à l'entreprise pendant l'exercice envisagé. Par contre, en ce qui concerne les ouvriers, les questionnaires prévoyaient la répartition de la somme globale sur les ouvriers à l'heure et sur les ouvriers à forfait, ainsi que l'indication du nombre d'heures correspondant. On demandait en outre aux intéressés de mentionner le nombre total de journées de travail, de semaines de travail et le nombre moyen par jour des ouvriers pendant la période d'emploi.

En faisant la comparaison entre le niveau des salaires et celui du coût de la vie, exprimés tous deux en nombres indices avec l'année 1913 comme base, on a cherché à établir dans quelle mesure les fluctuations des salaires en espèces sont vraiment effectives et comportent un pouvoir d'achat d'une quantité plus ou moins grande de marchandises. En divisant les nombres indices des salaires nominaux par l'indice du coût de la vie pour les années correspondantes, on a obtenu des nombres indices exprimant les fluctuations des salaires réels depuis l'année 1913.

Les employés touchés par l'enquête ont été répartis en trois groupes: le personnel technique, les employés de bureau proprement dits et les employés de magasin. Pour l'ensemble de ces employés, le salaire annuel moyen s'élevait en 1945 à 5 112 cour. Si, afin de comparer le niveau des salaires en 1945 avec celui des années précédentes, on refait le calcul des moyennes antérieures en supposant le personnel réparti sur groupes professionnels et sur sexes dans les mêmes proportions qu'en 1945, on trouve que le salaire annuel moyen de cette dernière année implique sur celui de 1944 une augmentation de 4·4 %, tandis que par rapport à l'année 1913 il a augmenté d'environ 167 %.

Comme précédemment, le traitement moyen a été pendant l'année le plus élevé pour le personnel technique (7 456 cour.) et le plus bas pour le personnel de magasin (3 348 cour.), tandis que le

traitement moyen des employés de bureau tient à peu près le milieu entre les deux autres (4 907 cour.). Les changements survenus dans le niveau des salaires pendant la période 1913—1945 diffèrent assez sensiblement pour les trois groupes. Ainsi, les salaires des employés de magasin ont augmenté de 218 % depuis 1913, tandis que le traitement du personnel technique et celui des employés de bureau ont augmenté de 146 et de 168 % respectivement. En outre, on constate que l'augmentation a généralement été plus grande pour les femmes (194 %) que pour les hommes (159 %). Pendant les dernières années, les chiffres des salaires réels ont généralement baissé, d'où il est résulté que le salaire réel moyen pendant l'année 1941 est tombé à peu près au même niveau que celui de l'année de base 1913. Pendant l'année 1942, le salaire réel est resté à peu près stationnaire, tandis que le mouvement des salaires pendant l'année 1943 et 1944, a entraîné une hausse assez sensible (3·6 et 2·1 %). Il est à noter que de cette hausse pendant l'année 1945 ont bénéficié la main-d'œuvre masculine (4·4 %) et la main-d'œuvre féminine (4·4 %). (V. aussi le diagramme V, p. 83.)

En ce qui concerne les *ouvriers*, les gains moyens horaires pendant l'année 1945 ont été de 1·98 pour les hommes et de 1·27 cour. pour les femmes. L'augmentation est donc assez sensible depuis l'année précédente où les salaires moyens correspondants étaient respectivement de 1·90 et 1·14 cour. Cette augmentation a aussi amené une élévation des gains moyens annuels (respectivement de 4·2 et 6·7 %).

Nombres indices (1913 = 100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Salaire nominal:																
par heure . . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	266	268	270	274	281
> jour . . .	101	107	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223	223	225	233
> an . . .	100	108	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224	220	232
Coût de la vie .	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169
Salaire réel:																
par heure . . .	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158	160	166
> jour . . .	99	93	91	90	92	102	115	127	115	121	123	125	130	131	132	138
> an . . .	98	94	92	88	88	98	110	113	107	115	121	123	128	131	129	137

Nombres indices (1913 = 100)	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Salaire nominal:																
par heure . . .	289	289	284	274	274	279	281	290	307	321	346	371	404	420	431	451
> jour . . .	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336	350	359	376
> an . . .	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326	339	351	362
Coût de la vie .	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239	241	241
Salaire réel:																
par heure . . .	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171	176	179	187
> jour . . .	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	142	147	149	156
> an . . .	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	136	138	142	146	150

Pour le groupe des ouvriers considéré dans son ensemble, on constate que, par rapport à l'année 1913, le gain moyen horaire a augmenté de 351 %, le gain journalier de 276 % et le gain annuel de 262 %. Les différences que l'on observe dans l'évolution des salaires, considérés par heure, par jour ou par an, tiennent en majeure partie à la réduction survenue au cours de la période envisagée dans la durée du travail journalier en raison de la loi de 8 heures.

De même que pour les employés, on constate pour le personnel ouvrier une tendance à l'égalisation des salaires pour les deux sexes. C'est ainsi que, de 1913 à 1945, le salaire horaire des hommes a augmenté de 340 %, le salaire journalier de 270 % et le salaire annuel de 253 %, tandis que, pendant la même période, les salaires des femmes ont augmenté de respectivement 429, 324 et 322 %. Si on limite l'enquête à l'industrie proprement dite et si l'on exclut, par conséquent, certains groupes d'ouvriers pour lesquels la hausse des salaires a été relativement forte, comme ceux employés par les communes et par l'Etat, dans les transports, le bâtiment, etc., on trouve que, pour les hommes, la hausse a été notablement inférieure, par exemple en ce qui concerne les

salaires horaires où elle a été de 322 %, tandis que, pour les femmes, le chiffre correspondant, 425 %, est demeuré presque inchangé.

Jusqu'à 1918, l'augmentation des salaires a été inférieure à l'augmentation du coût de la vie, en sorte que les salaires réels correspondants ont été, pendant ces années, inférieurs à ceux de l'année 1913, mais à partir de 1919 c'est l'inverse qui s'est produit. Le salaire annuel a été sujet à une évolution analogue, à cette différence près que l'équilibre entre le salaire et le coût de la vie, ne s'est établi qu'un an plus tard, c'est-à-dire en 1920.

Après avoir dépassé le niveau de l'année de base (100), les salaires réels ont continué à monter pendant le reste de la période envisagée, à l'exception d'une ou deux années seulement. — En 1940, il y a eu une pause dans l'élévation continue des salaires réels, qui a abaissé le niveau du salaire réel par an de 5 %, environ, par rapport à l'année précédente. L'année 1941 a apporté un nouvel abaissement de 6 %. En 1942 on trouve une petite augmentation (0.6 %), qui s'est poursuivie à un rythme plus rapide au cours des exercices 1943 (2.7 %), 1944 (2.5 %) et 1945 (3.1 %). (V. le tableau ci-dessus et le diagramme VI, p. 95.)

Les nombres indices concernant les salaires annuels ainsi que les moyennes correspondantes se rapportent — à cause de la nature des données fournies par les chefs d'entreprise — à des ouvriers occupés pratiquement toute l'année ou du moins durant la partie de l'année pendant laquelle l'industrie en question a été en pleine activité. Si l'on avait pu calculer le salaire annuel par ouvrier en tenant compte du temps que chacun a eu du travail, les chiffres figurés au tableau ci-dessus auraient certainement montré de bien plus grandes variations, à cause du chômage.

De plus, certains calculs ont été effectués concernant, d'une part, la somme totale des salaires payés dans l'industrie proprement dite, d'autre part, le nombre total d'heures de travail effectuées. En comparant les entreprises qui ont fourni des données pour l'année 1944 ainsi que pour l'année 1945, on a pu établir que le nombre moyen d'ouvriers occupés dans l'industrie proprement dite a augmenté de 5.4 % depuis 1944. Le nombre total d'heures de travail effectuées pendant 1945 montrait une diminution depuis 1944 de 4.3 %, en même temps que la somme totale des salaires payés a augmenté de 0.2 % depuis 1944. La diminution du volume de l'emploi de l'industrie est due au long conflit du travail dans l'industrie mécanique. Dans ces calculs, on n'a pu tenir compte ni de la création de nouvelles, ni de la cessation d'anciennes entreprises.

I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende.

A. Lantarbetare.

a. Undersökningens tillkomst och utförande.

Primärmaterialet till socialstyrelsens årliga undersökningar angående lantarbetarnas löneförhållanden utgjordes alltifrån lantarbetarstatistikens början år 1911 och till år 1936 av summariska uppskattningar av lönerna för de vanligaste lantarbetargrupperna. T. o. m. år 1928 införskaffades sådana uppgifter från samtliga *landskommuner* i riket; därefter lät man ett helt *härad* vara den uppgiftslämnande enheten. Härigenom nedbragtes undersökningarnas primärmaterial från cirka 2 200 till 400 uppgifter per år.

Fr. o. m. år 1937 ha uppgifterna till lantarbetarstatistiken inhämtats från vissa utvalda lantarbetsgivare. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 angående uppgifter till lantarbetarstatistiken skola sålunda *hushållningssällskapen* från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mer än 10 ha åker årligen anskaffa uppgifter angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Lantarbetaruppgifterna, som bestå av individuella uppgifter rörande arbetstid och löneförhållanden för arbetare med fast anställning vid de utvalda egendomarna, skola före den 15 november insändas till hushållningssällskapen, vilka efter granskning och erforderlig komplettering vidarebefordra dem till socialstyrelsen.

Socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1945 har utförts efter i huvudsak samma plan som motsvarande undersökningar åren 1937—1944.¹ På det använda frågeformuläret, som utarbetats i samråd med livsmedelskommissionen och lantbruksstyrelsen, funnos tre avdelningar, nämligen en för statavlönade arbetare och arbetare med kost och logi, en för tim- eller dagavlönade arbetare, torpare och mjölkerskor samt en för brukarna själva och deras familjemedlemmar.

På frågeformulären, vilka besvaras av vederbörande arbetsgivare, skulle för varje enskild arbetare lämnas uppgifter om namn, ålder, civilstånd, yrkesspecialitet, antal under året utgjorda arbetstimmar och dagsverken och slutligen den utbetalda lönen, fördelad på kontantlön och det uppskattade värdet av naturaförmåner. För brukare och deras familjemedlemmar, som själva deltagit i jordbruksarbetet, begärdes uppgifter om familjeställning, ålder och antal utgjorda dagsverken. Beträffande tillfälliga arbetare, som gjort mindre än 50 dagsverken på gården, behövde uppgift lämnas endast rörande antal arbetare, summa dagsverken och summa avlöning, helst med fördelning på män, kvinnor och barn. I övrigt efterfrågades bl. a. egendomens storlek och förekomsten av kollektivavtal.

Frågeformulären utsändes i oktober 1945 till samtliga hushållningssäll-

¹ Redogörelser för dessa undersökningar återfinnas i Lönestatistisk årsbok för resp. år.

skap. Genom dessas förmedling inkommo sedermera uppgifter från inalles 3 419 brukningsdelar. Vid granskningen uteslötos av olika anledningar 96 formulär, varför undersökningens primärmaterial utgöres av uppgifter från 3 323 brukningsdelar med 28 141 anställda arbetare. Uppgifterna avse år 1945 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanfaller därmed (i regel 1 nov. 1944—31 okt. 1945). Den statistiska bearbetningen av materialet har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1946, sid. 411). I likhet med föregående år ha även för år 1945 vissa beräkningar utförts angående arbetskraftåtgången och lönebudgeten inom jordbruket. En redogörelse för dessa beräkningar återfinnes i Sociala Meddelanden (1946, sid. 483).

b. Materialets omfattning, sammansättning och representativitet.

Redovisade brukningsdelar. De 3 323 egendomarnas relativa fördelning efter åkerarealens storlek dels inom olika jordbruksområden och dels inom socknar av olika näringstyper framgår av tab. 1. Som jordbrukskommuner ha räknats socknar med minst 75 % jordbruksbefolkning (folkmängd inom huvudgruppen jordbruk med binäringar), som blandade kommuner socknar med 50—75 % jordbruksbefolkning och som industrikommuner socknar med mindre än 50 % jordbruksbefolkning. Tabellen visar även, i vilken utsträckning kollektivavtal förekom på de undersökta gårdarna.

Egendomarnas storleksfördelning var enligt tab. 1 mycket skiftande inom olika områden. De större gårdarna funnos framför allt i Mälars- och Hjälmarsbygden, på Östgötaslätten och Vänerslätten, medan småbruket dominerade i skogs- och dalbygderna och i norra Sverige. I Skånes och Hallands slättbygder samt på Öland och Gotland voro jordbruk om 20—49 ha åker i majoritet.

Kollektivavtal uppgives ha tillämpats på 1 184 eller 35.6 % av de redovisade egendomarna. Av gårdar med minst 50 ha åker hade 73.3 % kollektivavtal men av gårdar med mindre än 50 ha åker endast 14.2 %. Arbetsvillkoren reglerades således av kollektivavtal framför allt på större gårdar. I trakter, där det större jordbruket dominerade, d. v. s. på Östgötaslätten samt i Mälars- och Hjälmarsbygden, voro därför kollektivavtalen vanligare än på de flesta andra håll. I förhållande till det stora antalet brukningsdelar med minst 50 ha åker uppvisade Vänerslätten få kollektivavtalsanslutna gårdar, medan Skånes och Hallands slättbygder hade ett mycket stort antal medelstora gårdar med kollektivavtal. Den lägsta proportionen av egendomar med kollektivavtal förekom i norra Sverige och i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt på Öland och Gotland.

Det svenska jordbrukets produktionsbetingelser äro mycket växlande i olika landsdelar. Värdet av en statistisk undersökning rörande jordbrukets förhållanden blir följaktligen i hög grad beroende på undersökningens representativitet. I vilken grad materialet till förevarande undersökning tillfredsställer kravet på »riktigt» sammansättning av gårdar inom olika jord-

Tab. 1. Översikt över antalet redovisade brukningsdelar 1945.

Naturliga jordbruks- områden ¹	Antal bruk- nings- delar	D ä r a v (i %)								Redovisade egendomar i % av	
		belägna i			med en åkerareal (i ha) av				med kol- lek- med täv- av- tal	samt- liga ²	egend. med minst 10 ha åker ²
		jord- br.- kom.	bland. kom.	ind. kom.	intill 20	20— 49	50— 99	100 o. över			
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder	1 903	36·9	45·1	18·0	10·4	42·1	26·9	20·6	48·1	1·3	3·1
därav:											
Skånes och Hallands slättbygder	337	29·7	49·5	20·8	9·2	54·8	22·0	14·5	58·5	1·3	2·9
Sydsvenska mellan- bygden	187	16·6	59·9	23·5	14·4	52·4	19·8	13·4	48·1	0·9	2·5
Öland och Gotland	88	40·9	51·1	8·0	6·8	67·0	19·4	6·8	18·2	0·9	2·1
Östgötaslätten	142	44·4	46·5	9·1	2·1	35·2	37·3	25·4	74·6	1·9	3·8
Vänerslätten	482	53·3	29·1	17·6	15·3	35·3	28·0	21·4	32·4	1·4	3·4
Mälar- och Hjälm- bygden	667	32·4	49·2	18·4	8·6	36·3	29·2	25·9	52·6	1·5	3·3
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 149	29·1	47·1	23·8	29·7	45·7	17·4	7·2	21·8	0·7	4·0
Norra Sverige	271	26·2	50·6	23·2	66·8	26·9	5·6	0·7	6·6	0·2	3·8
Hela riket	3 323	33·4	46·2	20·4	21·7	42·1	21·8	14·4	35·6	0·8	3·4
med koll.-avtal	1 184	31·0	46·2	22·8	2·0	23·5	37·3	37·2	100·0	—	—
utan	2 139	34·7	46·2	19·1	32·5	52·6	13·3	1·7	—	—	—

bruksområden belyses av procentalen i de två sista kolumnerna av tab. 1. Det framgår av dessa procenttal, att södra och mellersta Sveriges slättbygder voro bättre representerade än skogs- och dalbygderna och norra Sverige. Bortser man från brukningsdelar med en åkerareal av under 10 ha, utjämnas emellertid dessa olikheter, och de sistnämnda områdena voro snarare något överrepresenterade. I fråga om brukningsdelar av sådan storlek, att de kunna beräknas sysselsätta lejd arbetskraft i någon större utsträckning, överensstämmer sålunda de redovisade egendomarnas geografiska fördelning tämligen väl med den faktiska fördelningen enligt 1937 års jordbruksräkning.

Undersökningens representativitet för jordbruk av olika storlekar kan studeras i nedanstående tablå:

Redovisade brukningsdelar i % av	Brukningsdelar med en åkerareal (i ha) av				Samtliga
	intill 20	20—49	50—99	100 o. över	
totala antalet brukningsdelar med över 0·25 ha åker enl. 1937 års jordbruksräkning	0·2	4·9	14·3	20·8	0·8
totala antalet brukningsdelar med minst 10 ha åker enl. 1937 års jordbruksräkning	1·1	4·9	14·3	20·8	3·4

De 3 323 redovisade egendomarna utgjorde 0·8 % av samtliga brukningsdelar i riket enligt 1937 års jordbruksräkning. Av motsvarande procenttal för de olika storleksklasserna framgår, att undersökningen företrädesvis var representativ för de större jordbruken, alltså sådana som i mer betydande utsträckning sysselsatt lejd arbetskraft. Ehuru antalet redovisade egendom

¹ Jfr Jordbruksräkningen år 1937, sid. 7 och 322. — ² Enligt 1937 års jordbruksräkning.

ej uppgick till fullt en procent av samtliga, utgjorde till följd av de större gårdarnas stora överrepresentation i undersökningen deras sammanlagda åkerareal 4·9 % av hela åkerarealen enligt jordbruksräkningen.

Antal redovisade arbetare. Av de redovisade 28 141 arbetarna voro 14 495 mera fast anställda, 13 289 tillfälligt anställda och 357 torpare. Till den förstnämnda gruppen ha huvudsakligen räknats arbetare, som gjort minst 50 dagsverken under året. För dessa arbetare föreligga nominativa uppgifter. Detta gäller vanligen också torparna. För de tillfälliga arbetarna finnas däremot endast summariska uppgifter. Som arbetare ha räknats förmän, som deltaga i arbetet, men ej annat arbetsbefäl. — I medeltal ha redovisats 8·5 arbetare per egendom. Det bör dock anmärkas, att en del av de tillfälliga arbetarna sannolikt dubbelräknats.

Tab. 2 visar de fast anställda lantarbetarnas relativa fördelning på brukningsdelar av olika storlekar och med olika belägenhet. Av dessa arbetare voro 90·6 % män och 9·4 % kvinnor. Över två tredjedelar voro anställda på gårdar med minst 50 ha åker och två tredjedelar på gårdar med kollektivavtal. Enligt uppgifterna i tab. 3 har kvinnlig arbetskraft använts i relativt större utsträckning på mindre än på större gårdar. Denna omständighet torde vara en av orsakerna till att kvinnornas arbetsvillkor mindre ofta än männens reglerades av kollektivavtal. Likaså torde den delvis förklara, varför kvinnorna voro så talrika bland lantarbetarna i norra Sverige samt på Öland och Gotland. I Skåne sysselsattes relativt mycket kvinnlig arbetskraft inom sockerbetsodlingen.

Det totala antalet anställda arbetare inom det större och medelstora jordbruket (jordbruk med minst 10 ha åker) uppgick enligt 1940 års folkräkning till 105 000, vartill komma cirka 42 000 kvinnliga arbetare, som räknats till gruppen »Husligt arbete inom jordbruket». Dessa kvinnliga arbetare deltaga sannolikt i stor utsträckning i jordbruksarbetet. Inräknat tillfälligt anställda arbetare redovisas i förevarande undersökning 28 141 arbetare på brukningsdelar med minst 10 ha åker. Undersökningen skulle således omfatta cirka 20 % av det faktiska antalet jordbruksarbetare på gårdar med minst 10 ha åker. Materialets representativitet med avseende på arbetarnas geografiska fördelning framgår av nedanstående tablå:

	Hela riket	D ä r a v i % i n o m				
		Östra Sverige ²	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Yrkesverksam arbetarpersonal å brukningsdelar med minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning ¹	148 158	26·7	12·0	25·7	23·1	12·5
Redovisade arbetare i 1945 års löneundersökning	28 141	27·4	13·7	20·2	29·2	9·5
Därav arbetare för vilka nominativa uppgifter föreligga	14 495	33·9	11·7	16·0	31·4	7·0

¹ Inkl. kvinnliga arbetare i gruppen »husligt arbete inom jordbruket». — ² Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Tab. 2. Översikt över antalet redovisade fast anställda lantarbetare.

Naturliga jordbruksområden	Antal redovisade arbetare			Därav (i %) anställda å brukningsdelar						
				belägna i				med en åkerareal (i ha) av		
	män	kvinnor	tillhoppa	jordbr.-kom.	bland.kom.	ind.kom.	intill 20	20—49	50—99	100 o. över
Skånes o. Hallands slättbygder	1 522	317	1 839	27.8	47.6	24.6	1.8	25.2	25.5	47.5
brukningsdelar med koll.-avtal	1 273	250	1 523	27.3	46.4	26.3	0.4	16.8	25.7	57.1
» utan »	249	67	316	30.4	53.5	16.1	8.2	65.8	24.7	1.3
Sydsvenska mellanbygden	740	135	875	17.4	59.4	23.2	4.0	30.6	25.7	39.7
brukningsdelar med koll.-avtal	528	88	616	18.7	58.1	23.2	1.1	19.5	23.1	56.3
» utan »	212	47	259	14.3	62.5	23.2	10.8	57.2	32.0	—
Öland och Gotland	230	51	281	25.6	61.6	12.8	1.8	41.3	22.0	34.9
brukningsdelar med koll.-avtal	112	27	139	12.2	69.8	18.0	—	10.8	21.6	67.6
» utan »	118	24	142	38.7	53.6	7.8	3.5	71.1	22.6	2.8
Östgötaslätten	805	37	842	48.3	43.6	8.1	0.7	15.6	32.3	51.4
brukningsdelar med koll.-avtal	705	35	740	50.3	41.6	8.1	—	9.1	34.4	56.5
» utan »	100	2	102	34.3	57.9	7.8	5.9	62.7	16.7	14.7
Vänerslätten	1 969	100	2 069	52.8	29.4	17.8	3.0	15.2	29.5	55.3
brukningsdelar med koll.-avtal	1 285	49	1 334	50.4	29.8	19.8	—	4.7	18.5	76.8
» utan »	684	51	735	57.0	28.7	14.3	8.4	34.3	41.2	16.1
Mälar- och Hjälmbygd	3 585	186	3 771	30.9	48.8	20.3	1.0	12.0	24.6	62.4
brukningsdelar med koll.-avtal	3 008	116	3 124	31.8	46.5	21.7	0.1	3.6	24.3	72.0
» utan »	577	70	647	26.4	60.1	13.5	5.4	52.4	25.8	16.4
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	3 768	334	4 102	25.9	45.6	28.5	11.2	34.0	27.9	26.9
brukningsdelar med koll.-avtal	1 877	102	1 979	23.3	44.7	32.0	0.8	13.6	33.0	52.6
» utan »	1 891	232	2 123	28.4	46.4	25.2	20.9	53.1	23.0	3.0
Norra Sverige	517	199	716	21.2	51.8	27.0	43.9	34.6	16.6	4.9
brukningsdelar med koll.-avtal	128	13	141	18.5	48.9	32.6	9.9	19.9	45.4	24.8
» utan »	389	186	575	21.9	52.5	25.6	52.2	38.2	9.6	—
Hela riket	13 136	1 359	14 495	31.8	45.7	22.5	6.6	23.4	26.0	44.0
brukningsdelar med koll.-avtal	8 916	680	9 596	32.0	44.5	23.5	0.5	9.7	26.5	63.3
» utan »	4 220	679	4 899	31.4	48.1	20.5	18.5	50.2	25.0	6.3

De i löneundersökningen redovisade arbetarnas fördelning på olika landsdelar var således i stort sett densamma som motsvarande fördelning enligt 1940 års folkräkning. Endast i västra och södra Sverige förekommo några nämnvärda avvikelser. Undersökningens överensstämmelse med 1940 års folkräkning rörande lantarbetarnas regionala fördelning försämrades emellertid avsevärt, om jämförelsen inskränkes till enbart de mera fast anställda arbetarna, för vilka föreligga individuella primäruppgifter.

Att undersökningen främst är representativ för det större jordbruket har redan framgått av egendomarnas fördelning på storleksgrupper. Samma sak visas i efterföljande tablå, där antalet i undersökningen ingående manliga arbetare på mindre och större gårdar jämförts med det totala antalet enligt 1940 års folkräkning.

	Samtliga	D ä r a v	
		å egend. med en åkerareal (i ha) om 10—49	minst 50
Antal redovisade manliga lantarbetare i % av samtliga manliga arbetare å egendomar om minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning	23.7	15.9	33.0
Dito för manliga arbetare, för vilka nominativa uppgifter föreligga	12.9	6.6	20.6

På grund av att ett stort antal smärre gårdar sakna lejd arbetskraft, blir representativiteten för det mindre jordbruket avsevärt bättre, om man utgår från antalet arbetare än från antalet gårdar.

Löneformer. Efter det större jordbrukets uppsving omkring mitten av 1800-talet var statlönesystemet den dominerande löneformen inom det svenska jordbruket. Under inflytande av den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen har sedermera statlönen — med dagspenning som övergångsform — i allt större utsträckning utbytt mot timlön med eller utan naturaförmåner.¹ Mellan löneformerna statavlön och timavlön utan naturaförmåner ha härigenom uppkommit flera övergångsformer, vilka huvudsakligen skilja sig från varandra genom de olika slag av naturaförmåner, som ingå i lönen och genom de olika tidsenheter, för vilka lönen beräknas. Enligt en mellan Svenska lantarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet hösten 1944 träffad överenskommelse skall antalet löneformer inom jordbruket nedbringas, främst genom naturalönesystemets delvisa avveckling. Överenskommelsen innebär bl. a., att statlönesystemet avskaffas inom det kollektivavtalsbundna jordbruket efter den 1 november 1945.

I förevarande undersökning ha lantarbetarna med avseende på löneformen delats i sju huvudgrupper, nämligen arbetare i kost, statavlönade arbetare, arbetare utan naturaförmåner och övriga arbetare med livsförnödenheter, med livsförnödenheter och bostad, med enbart bostad samt med fri kost. De fyra sistnämnda grupperna redovisas dock i regel ej var för sig utan tillhopa under beteckningen övriga arbetare med naturaförmåner. Lönen till arbetare i kost och statavlönade arbetare bestämmes för år eller månad och utgår dels med ett fixerat kontantbelopp och dels i form av vissa naturaförmåner. Naturaförmånerna för de nästan alltid unga, ogifta arbetarna i kost utgöras av fri kost och fritt logi. De statavlönade arbetarna, som vanligen äro familjeförsörjare, erhålla utom förmånerna fri bostad, fritt bränsle och potatisland vissa kvantiteter mjölk och spannmål. Som övriga arbetare betecknas arbetare, vilkas lön, med eller utan tillskott in natura, beräknas per timme, per dag eller som ackordslön.

Enligt tab. 3, där de mera fast anställda lantarbetarna fördelats efter löneform på olika jordbruksområden, brukningsdelar av olika storlekar, yrkesspecialiteter, civilstånd och anställningsformer, utgjorde antalet *man-*

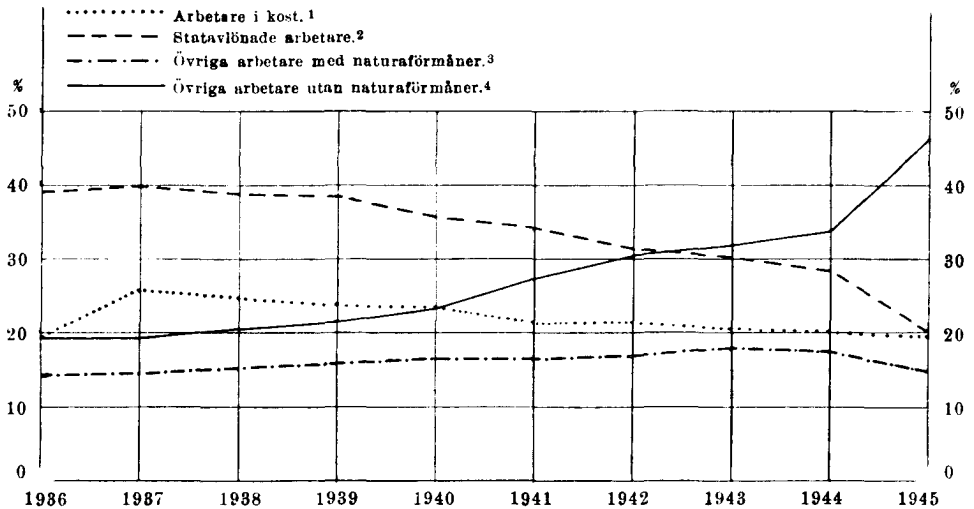
¹ Beträffande förskjutningarna mellan olika löneformer sedan år 1937 hänvisas till de i Lönestatistik årsbok för år 1942, sid. 18—21, lämnade uppgifterna. De mera fast anställda arbetarnas fördelning på löneformer under åren 1936—1945 redovisas i diagram I.

Tab. 3. Fast anställda lantarbetare fördelade efter löneform.

	Antal manliga arbetare	Därav (i %)				Antal kvinnliga arbetare	Därav (i %)			
		arbetare i kost	stat-avlötare	övriga arb. utan nat.-förm.	med nat.-förm.		arbetare i kost	stat-avlötare	övriga arb. utan nat.-förm.	med nat.-förm.
<i>a) Jordbruksomr. m. m.</i>										
Skånes o. Hallands slättbygder	1 522	17.8	7.9	65.1	9.2	317	23.3	—	71.3	5.4
Sydsvenska mellanbygden	740	20.7	13.1	55.0	11.2	135	31.9	—	54.0	14.1
Oland och Gotland	230	28.7	13.1	41.7	16.5	51	35.3	—	62.7	2.0
Östgötaslätten	805	8.9	32.2	46.1	12.8	37	27.0	—	70.3	2.7
Vänerslätten	1 969	18.3	27.3	42.6	11.8	100	37.0	—	55.0	8.0
Mälar- och Hjälmärbbygden	3 585	11.1	23.6	52.1	13.2	186	44.1	2.7	40.3	12.9
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	3 768	27.1	19.0	36.0	17.9	334	50.3	0.3	33.5	15.9
Norra Sverige	517	41.2	1.2	26.5	31.1	199	57.8	—	9.5	32.7
Hela riket	13 136	19.4	19.9	46.2	14.3	1 359	40.3	0.4	45.5	13.8
därav anställda å egendomar:										
med koll.-avtal	8 916	5.9	22.3	59.9	11.9	680	12.8	0.6	76.6	10.0
utan	4 220	48.1	14.8	17.2	19.9	679	67.7	0.3	14.3	17.7
belägna i:										
jordbr.-kommuner	4 201	20.1	24.2	43.8	11.9	413	42.9	0.2	42.9	14.0
bland. kommuner	5 970	20.2	18.4	47.4	14.0	657	42.0	0.6	45.8	11.6
ind.-kommuner	2 965	17.1	16.7	47.0	19.2	289	32.5	0.3	48.5	18.7
med nedanstående areal:										
under 20 ha	707	62.4	3.0	10.4	24.2	248	68.6	—	5.2	26.2
20—49 „	2 968	47.3	13.9	20.8	18.0	420	67.8	0.5	19.3	12.4
50—99 „	3 459	15.8	28.3	40.4	15.5	306	23.2	0.3	67.3	9.2
100 ha o. däröver	6 002	2.7	20.0	66.3	11.0	385	5.4	0.8	82.6	11.2
<i>b) Yrkspecialiteter</i>										
Rättare	470	19.1	41.1	15.5	24.3	—	—	—	—	—
Fördrängar	468	14.7	32.1	41.9	11.3	—	—	—	—	—
Körkarlar	3 831	24.2	17.6	46.6	11.6	—	—	—	—	—
Övriga	3 466	16.9	3.0	63.7	16.4	135	11.1	—	80.7	8.2
Arbetare med blandat arbete	970	38.4	10.5	30.3	20.8	200	32.0	3.0	30.0	35.0
Ladugårdsförmän	482	3.5	46.7	34.4	15.4	—	—	—	—	—
Kreatursskötare	2 116	19.5	37.7	30.6	12.2	523	1.0	—	80.7	18.3
Fodermarskar	221	3.5	46.7	34.4	15.4	—	—	—	—	—
Stalldrängar	357	13.2	41.2	35.0	10.6	—	—	—	—	—
Övriga djurskötare	61	4.9	24.6	55.7	14.8	3	—	—	33.3	66.7
Specialarbetare	512	2.7	19.7	60.4	17.2	17	—	—	76.5	23.5
Hembiträden	—	—	—	—	—	462	100.0	—	—	—
Ej spec. arbetare	182	8.8	6.6	65.9	18.7	19	5.3	—	68.4	26.3
<i>c) Civilstånd</i>										
Ogifta	5 308	45.0	2.4	39.7	12.9	703	74.5	0.2	10.8	14.5
Gifta	7 384	1.5	32.5	50.9	15.1	564	2.3	0.5	87.3	9.9
Änklingar och änkor	327	10.4	20.8	43.7	25.1	54	9.2	1.9	42.6	46.3
Frånskilda	10	10.0	20.0	50.0	20.0	7	—	14.3	57.1	28.6
Uppgift saknas	107	17.8	6.5	52.3	23.4	31	16.1	—	74.2	9.7
<i>d) Anställningsformer</i>										
Årslön	2 472	19.1	70.2	3.3	7.4	132	66.7	3.0	15.9	14.4
Månadslön	3 389	53.8	21.5	7.9	16.8	598	67.0	0.2	15.7	17.1
Timlön	6 236	—	—	84.7	15.3	342	—	0.3	93.0	6.7
Uppgift saknas	1 039	25.0	13.9	41.9	19.2	287	20.2	—	64.5	15.3

Diagram I. Antalet fast anställda lantarbetare (i %) med olika löneformer åren 1936—1945.

Nombre d'ouvriers engagés d'une manière fixes rétribués par les différentes formes de salaire, de 1939 à 1945.

liga arbetare i arbetsgivarens kost en femtedel och antalet statavlönade arbetare likaledes en femtedel av samtliga redovisade manliga arbetare. Antalet övriga arbetare med naturaförmåner uppgick till en sjundedel och antalet arbetare utan naturaförmåner till cirka hälften av samtliga. På mindre gårdar voro de redovisade arbetarna till största delen arbetare i arbetsgivarens kost eller arbetare med naturaförmåner. Det större jordbrukets arbetare voro däremot företrädesvis statavlönade eller arbetare utan naturaförmåner.

Arbetare utan naturaförmåner voro i majoritet inom samtliga jordbruksområden med undantag för norra Sverige. Statavlönade jordbruksarbetare förekommo mest på Östgöta- och Vänerslätterna samt i Mälmarbygderna, men saknades nästan helt i Norrland, där i stället arbetare i kost och med naturaförmåner utgjorde flertalet. I södra Sveriges slättbygder voro arbetare utan naturaförmåner talrikast. Bland det större jordbrukets arbetare voro relativt flera statavlönade i mellersta Sverige än i södra Sverige. Det kan vidare konstateras, att timlönesystemet var mest utbrett i industrialiserade trakter: de flesta av bruksegendomarnas lantarbetare voro timavlönade utan naturaförmåner. Statsystemet var däremot starkast representerat i jordbrukskommunerna. — Av de kvinnliga arbetarna tillhörde fyra femtedelar grupperna arbetare i kost och arbetare utan naturaförmåner. De kvinnliga arbetarna i arbetsgivarens kost (hembiträden) förekommo vanligast inom småbruket, särskilt i norra Sverige samt i skogs- och dalbygderna de övriga landsdelarna.

Fördelningen på olika löneformer blir givetvis ej densamma, om de 13 289

¹ Ouvriers nourris. — ² Ouvriers rétribués par «stat» («statare»). — ³ Autres ouvriers recevant avantages en nature. — ⁴ Autres ouvriers rétribués seulement en espèces.

tillfälligt anställda arbetarna medräknas. Då dessa sannolikt alla äro tim- eller dagavlönade med eller utan naturaförmåner, skulle statarna och arbetarna i kost endast omfatta 9·3 resp. 11·0 % av samtliga redovisade arbetare. Det bör dock framhållas, att de tillfälliga arbetarna kunna ha tjänstgjort på flera gårdar under samma år. De bli därför allt emellanåt dubbelräknade. Vidare jämnställas de med de årsanställda arbetarna, fastän de under året gjort mindre än 50 dagsverken. Härav följer, att nyssnämnda procenttal underskatta de äldre löneformernas betydelse. Av de 3 761 667 *dagsverken*, som tillhopa utgjorts på de redovisade egendomarna, kommo sålunda 19·5 % på statare och 19·4 % på arbetare i kost.

De olika löneformernas användning för säsong- eller helårsanställning kan studeras i tab. 6 (sid. 26), där de mera fast anställda arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken. Om man som helårsanställda räknar arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året, voro de statavlönade arbetarna i regel helårsanställda. Även bland arbetarna i kost övertog de årsanställda, om också ej i samma grad som bland statarna. För de övriga arbetarna voro anställningsförhållandena mera växlande. Arbetare utan naturaförmåner synas oftare vara säsong- än helårsanställda, medan sådana med livsförnödenheter eller med bostad i regel torde utgöras av årsarbetare. Arbetare med fri kost voro däremot vanligen anställda för kortare tid. Kunde hänsyn tagas även till de 13 289 tillfälligt anställda arbetarna, för vilka endast summariska dagsverksuppgifter föreligga, bleve lantarbetarnas säsonganställning självfallet ännu mer markerad.

Yrken. Lantarbetarna ha i föreliggande undersökning fördelats på fem huvudgrupper av yrken, nämligen egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete, stall- och ladugårdspersonal, specialarbetare och övriga arbetare. Till gruppen egentliga jordbruksarbetare ha räknats rättare, fördrängar, körkarlar¹ samt övriga jordbruksarbetare och till gruppen stall- och ladugårdspersonal ladugårdsförmän, kreatursskötare, fodermarskar, stalldrängar och andra djurskötare. Gruppen arbetare med blandat arbete omfattar sådana arbetare, som äro sysselsatta både med egentligt jordbruksarbete och med arbete i stall och ladugård. Bland specialarbetarna äro de vanligaste yrkena snickare, smeder, lastbilmörare och trädgårdsarbetare. För kvinnorna är grupperingen densamma som för männen. Hembiträderna i lanthushållningen ha dock skilts från den egentliga ladugårdspersonalen och redovisas för sig.²

Av de mera fast anställda *manliga* arbetarna betecknades 62·7 % som egentliga jordbruksarbetare, 7·4 % som arbetare med blandat arbete, 24·6 % som stall- och ladugårdspersonal och 3·9 % som specialarbetare. Återstoden, 1·4 %, har förts till gruppen övriga, ej specificerade arbetare.

Av de egentliga jordbruksarbetarna voro 52 % arbetare utan naturaförmåner, 14 % statare och 20 % arbetare i kost. Stall- och ladugårdspersonalen var i regel statavlönad, medan flertalet arbetare med blandat arbete voro enbart kontantavlönade eller i arbetsgivarens kost.

¹ Som körkarlar betraktas här även traktorförare. — ² Den fullständiga yrkesgrupperingen framgår av tab. 9, sid. 34—36.

Kvinnornas yrkesfördelning var väsentligt olika männens. De dominerande yrkesgrupperna voro ladugårdspersonal och hembiträden, vilka tillsammans utgjorde tre fjärdedelar av hela antalet kvinnliga arbetare. Ladugårdspersonalen bestod huvudsakligen av tim- eller ackordsavlönade mjölkerskor utan naturaförmåner. Hembiträdena inom lanthushållningen, vilka både deltaga i mjölkningsarbete och i andra sysslor utom- och inomhus, voro samtliga års- eller månadsanställda arbetare i kost.

Ålder. De mera fast anställda lantarbetarnas åldersfördelning framgår av tab. 4. Under förutsättning att de arbetare, för vilka uppgift om ålder saknas, fördela sig på olika åldersgrupper på samma sätt som övriga arbetare, kan antalet *manliga* arbetare, som ej uppnått myndig ålder (21 år), beräknas till 13.0 % av hela antalet manliga arbetare. I åldrarna 21—60 år befunno sig 77.6 % och i åldrarna över 60 år 9.4 %. De manliga arbetarnas åldersfördelning växlade från den ena löneformen till den andra. Till de yngre hörde i regel arbetare i kost, av vilka nära hälften var under 25 år och tre femtedelar ännu ej uppnått 30 år. Även bland arbetare utan naturaförmåner voro de yngsta årsklasserna väl representerade. Av de statavlönade arbetarna tillhörde ej mindre än två tredjedelar de arbetskraftigaste åldrarna (25—50 år). Bland arbetare med naturaförmåner voro personer över 60 år relativt talrika. Den växlande åldersfördelningen inom olika anställningsformer sammanhänger med att arbetarna i viss utsträckning normalt »flytta» mellan löneformerna. En blivande jordbruksarbetare tar sålunda i regel sin första anställning som arbetare utan naturaförmåner eller som arbetare i arbetsgivarens kost. När han efter några år bildar familj, blir han ofta arbetare med fri bostad etc.

Av tab. 4 kan vidare utläsas, att de äldre arbetarna voro relativt talrikare bland specialarbetare samt stall- och ladugårdspersonal än bland egentliga jordbruksarbetare.

På mindre gårdar voro arbetarna i allmänhet betydligt yngre än på större gårdar. Detta sammanhänger dels med att löneformen arbetare i kost bäst lämpar sig för småbruket, dels med att man där ofta saknar arbetare i förmansställning och specialiserade yrkesmän, vilka vanligen äro äldre än övriga arbetare. För en och samma yrkes- och löneformsgrupp var däremot åldersfördelningen i stort sett lika vid gårdar av olika storlekar. När man betraktar varje yrkesgrupp inom en viss löneform, försvinna också de stora olikheter i åldersfördelningen, som framträda i tab. 4 mellan arbetare vid gårdar med och utan kollektivavtal.

För de två viktigaste grupperna av *kvinnliga* arbetare — mjölkerskor och hembiträden — var åldersfördelningen helt olika. Mjölkerskorna äro oftast lantarbetarhustrur, som genom mjölkningsarbete skaffa sig extra förtjänster, medan hembiträdena i regel äro yngre, ogifta, års- eller månadsanställda kvinnor med fri kost och logi. Sålunda voro två tredjedelar av de i undersökningen redovisade hembiträdena under 25 år, medan en lika stor del av mjölkerskorna kom på åldrarna 25—50 år.

Tab. 4. Fast anställda lantarbetare fördelade efter ålder.

Löne- och yrkesgrupper (m. k. = med kollektiv- avtal u. k. = utan kollektiv- avtal)		Antal arbeta- re	D ä r a v (i %) i å l d e r n (år)													ej an- given ålder
			un- der 18	18— 20	21— 24	25— 29	30— 34	35— 39	40— 44	45— 49	50— 54	55— 59	60— 64	65 o. över		
<i>Män.</i>																
Arbetare i kost	m. k.	527	6.3	14.4	15.4	20.3	12.7	8.9	4.7	6.6	2.9	2.3	2.1	1.1	2.3	
	u. k.	2028	10.8	17.5	17.9	16.4	11.2	7.3	6.1	3.5	3.5	1.8	1.4	1.2	1.4	
Statavlönade ar- betare	m. k.	1984	—	0.3	1.5	7.2	11.7	15.7	16.4	14.4	12.3	8.3	6.1	4.1	2.0	
	u. k.	626	0.2	0.2	2.6	9.9	14.1	17.2	15.3	10.7	9.7	9.9	4.8	4.0	1.4	
Övriga arb. u. na- turaform.	m. k.	5343	6.1	6.5	6.1	10.7	12.0	12.7	11.4	9.2	7.6	5.8	4.9	4.8	2.2	
	u. k.	725	9.1	9.4	6.9	11.0	12.3	10.2	8.7	6.2	5.4	6.1	5.8	5.5	3.4	
Övriga arb. m. na- turaform.	m. k.	1062	1.5	3.1	4.5	9.5	11.8	13.4	11.8	8.3	9.1	8.9	6.6	10.3	1.2	
	u. k.	841	8.0	6.7	8.7	12.0	10.7	8.3	8.3	8.8	6.5	5.9	5.8	6.7	3.6	
Samtliga	m. k.	8916	4.2	5.2	5.4	10.3	12.0	13.2	12.2	10.1	8.5	6.5	5.2	5.1	2.1	
	u. k.	4220	8.4	11.3	11.9	13.6	11.7	9.5	8.4	6.1	5.3	4.6	3.5	3.5	2.2	
	tillh.	13136	5.5	7.2	7.5	11.4	11.9	12.0	11.0	8.8	7.5	5.9	4.7	4.5	2.1	
Rättare	m. k.	385	—	—	2.1	15.1	13.8	17.7	11.4	11.9	9.1	7.0	6.0	3.1	2.8	
	u. k.	85	—	—	4.7	10.6	20.0	15.3	11.8	15.3	7.1	5.9	2.3	3.5	3.5	
Fördrängar	m. k.	363	—	0.3	1.7	8.8	10.5	17.1	19.8	14.0	13.2	7.4	4.7	1.7	0.8	
	u. k.	105	—	1.9	2.9	15.2	20.9	19.0	12.4	9.5	5.7	6.7	1.9	2.9	1.0	
Körkarlar	m. k.	2600	2.8	6.8	7.0	13.7	14.0	14.8	12.5	9.4	7.7	4.6	3.5	1.7	1.5	
	u. k.	1231	6.1	15.4	13.4	17.4	12.9	9.3	7.6	5.0	4.6	3.1	2.1	1.5	1.6	
Övr. eg. jord- bruksarb.	m. k.	2258	9.5	8.7	8.7	10.2	9.5	9.2	8.9	7.2	6.4	5.6	5.0	8.3	2.8	
	u. k.	1208	11.6	11.4	15.1	10.4	10.0	8.2	7.1	4.6	5.1	4.1	4.7	4.7	3.0	
Arbet. m. bland. arbete	m. k.	350	7.7	5.2	6.3	8.6	13.2	9.4	9.4	9.1	12.3	5.7	4.0	8.0	1.1	
	u. k.	620	14.0	14.4	12.6	11.6	9.7	5.6	7.4	6.3	4.5	4.0	4.2	4.4	1.3	
Ladugårdsförmän	m. k.	430	—	0.5	0.2	5.3	14.0	23.0	17.7	15.1	10.5	6.7	4.0	1.6	1.4	
	u. k.	52	—	—	1.9	9.6	26.9	21.2	13.5	9.6	3.9	5.8	1.9	3.8	1.9	
Kreatursskötare	m. k.	1400	1.7	3.4	3.5	8.9	13.6	14.0	14.0	12.1	9.5	7.6	6.4	3.2	2.1	
	u. k.	716	5.2	7.1	7.1	14.7	11.9	12.3	10.8	8.6	7.1	7.1	3.6	3.6	1.5	
Fodermarskar	m. k.	203	—	—	1.0	3.9	9.9	11.8	15.8	20.7	10.8	10.8	7.4	6.4	1.5	
	u. k.	18	—	—	—	22.2	5.5	16.7	5.5	5.6	16.7	11.1	5.5	5.6	5.6	
Stalldrängar	m. k.	292	1.7	0.7	1.7	9.3	7.5	13.7	11.6	11.6	9.3	11.6	9.3	11.3	0.7	
	u. k.	65	4.6	3.1	9.2	21.6	9.2	12.3	7.7	9.2	7.7	7.7	3.1	—	4.6	
Övr. djurskötare	m. k.	48	—	2.1	—	4.2	8.3	10.4	8.3	6.3	12.5	12.5	12.5	12.5	10.4	
	u. k.	13	—	7.7	7.7	23.0	—	—	15.4	7.7	7.7	7.7	15.4	—	7.7	
Specialarbetare	m. k.	465	2.4	1.9	1.1	5.2	9.2	12.3	13.8	9.5	10.1	12.0	8.4	10.5	3.6	
	u. k.	47	2.1	—	4.2	12.8	8.6	6.4	19.1	8.5	10.6	8.5	6.4	8.5	4.3	
Ej spec. arbetare	m. k.	122	15.6	4.9	7.4	5.7	10.6	3.3	3.3	7.1	8.2	7.4	9.0	16.4	0.8	
	u. k.	60	16.7	11.7	13.4	3.3	8.3	10.0	5.0	5.0	3.3	5.0	3.3	6.7	8.3	
<i>Kvinnor.</i>																
Egentl. jordbruks- arbetare	m. k.	105	0.9	4.8	3.8	11.4	16.2	13.3	17.1	8.6	8.6	5.7	2.9	—	6.7	
	u. k.	30	10.0	16.7	23.4	6.7	—	13.3	10.0	3.3	3.3	—	3.3	—	10.0	
Arbetare m. blan- dat arb.	m. k.	66	1.5	—	3.0	6.1	7.6	13.6	24.2	16.7	13.6	7.6	—	—	6.1	
	u. k.	134	8.2	17.9	16.4	14.2	8.9	9.0	5.2	6.7	4.5	4.5	1.5	—	3.0	
Mjölkerskor m. fl.	m. k.	399	0.2	0.2	2.3	5.8	9.8	17.0	16.5	16.0	13.3	5.0	4.3	1.8	7.8	
	u. k.	127	5.5	3.9	5.5	11.0	11.8	15.0	11.0	10.2	9.5	2.4	4.7	1.6	7.9	
Specialarbetare	m. k.	14	7.2	7.2	—	7.1	—	21.4	14.3	21.4	7.1	14.3	—	—	—	
	u. k.	3	33.3	66.7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hembiträden	m. k.	84	21.4	30.9	13.1	11.9	5.9	2.4	2.4	4.8	1.2	1.2	—	—	4.8	
	u. k.	378	20.1	25.9	20.6	9.8	7.1	2.9	2.9	3.2	2.9	1.9	1.1	0.3	1.3	
Ej spec. arbetare	m. k.	12	—	—	16.6	—	41.7	16.7	—	25.0	—	—	—	—	—	
	u. k.	7	14.2	14.3	14.3	—	14.3	14.3	—	—	14.3	—	—	—	14.3	
Samtliga	m. k.	680	3.2	4.9	4.1	7.4	10.5	14.4	15.3	13.8	10.7	5.0	2.9	1.0	6.8	
	u. k.	679	14.6	19.9	16.9	10.6	8.1	6.9	5.1	5.2	4.6	2.4	1.9	0.4	3.4	
	tillh.	1359	8.9	12.4	10.5	9.0	9.3	10.7	10.2	9.5	7.6	3.7	2.4	0.7	5.1	

Män:	Antal arbetare	Därav i nedanstående Ålder (år)									
		under 25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 o. över
Enl. folkräkningen 1940	147 209	50 195	20 115	16 969	14 071	11 000	8 798	7 913	6 695	5 844	5 609
» löneundersökn. 1945	13 136	2 709	1 531	1 593	1 615	1 470	1 185	1 007	790	626	610
Löneund. i % av folkräkn.	8.9	5.4	7.6	9.4	11.5	13.4	13.5	12.7	11.8	10.7	10.9
<i>Kvinnor:</i>											
Enl. folkräkningen 1940	49 495	19 746	4 782	3 860	3 827	3 722	3 575	3 286	2 579	1 893	2 225
» löneundersökn. 1945	1 359	455	128	133	153	146	136	109	53	35	11
Löneund. i % av folkräkn.	2.7	2.3	2.7	3.4	4.0	3.9	3.8	3.3	2.1	1.8	0.5

I vad mån undersökningen kan anses representativ med avseende på lantarbetarnas åldersfördelning framgår av ovanstående jämförelse med 1940 års folkräkning

I löneundersökningens material voro bland männen arbetare över 30 år något överrepresenterade, medan de yngre åldrarna voro underrepresenterade. För kvinnliga arbetare, vilka mer än männen förekomma på mindre gårdar, voro åldersgrupperna under 30 år endast obetydligt underrepresenterade. Hos kvinnorna voro vidare åldrarna över 55 år något för svagt företrädda. Då det större jordbruket i mindre utsträckning än småbruket använder sig av unga arbetare, står materialets representativitet med avseende på arbetarnas åldersfördelning i god överensstämmelse med vad som tidigare anförts om dess representativitet beträffande gårdarnas storleksfördelning.¹

c. Arbetstiden år 1945.

För jordbruk med i regel minst två arbetare gäller sedan år 1936 en särskild lantarbetstidslag. Efter lagens revidering år 1945 utgör den ordinarie arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare högst 10 timmar per dygn och 43 timmar per arbetsvecka under januari, februari och december, 48 timmar under mars, oktober och november samt 52 timmar under tiden april—september. För arbetare med s. k. blandat arbete är arbetstiden per vecka 45, 50 och 52 timmar under motsvarande tidsperioder. För arbetare, som huvudsakligen användas till djurskötsel, uppgår den ordinarie arbetstiden till högst 9 timmar per dygn och till högst 100 timmar för två veckor i följd.

Enligt bestämmelserna i riksavtalet äro djurskötare och arbetare, som i regel användas till både djurskötsel och annat arbete, berättigade till vissa fridagar per år. Arbetare med blandat arbete liksom djurskötare erhålla sålunda minst 39 fridagar om året och vid en daglig ordinarie arbetstid av 8 timmar och 20 minuter eller längre arbetstid är djurskötare berättigad till 52 resp. 78 fridagar per år.

För mera fast anställda arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar under år 1945 lämnas i tab. 5 en procentuell fördelning efter antalet arbetstimmar. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga totala antalet arbetstimmar per år och dag samt belyses övertidsarbetets omfattning inom jordbruket och det genomsnittliga antalet övertidstimmar per arbetare resp. arbetsdag.

¹ Se sid. 14.

För vuxna manliga arbetare utgjorde den genomsnittliga arbetstiden (inkl. övertidsarbete) 2 037 timmar under hela året (per dag 8·4 timmar). Medeltalen grunda sig på uppgifter för 8 964 arbetare. Av dessa hade 12·4 % gjort mindre än 1 000 arbetstimmar under året, 36·1 % mellan 1 000 och 2 300 timmar och 51·5 % minst 2 300 timmar. Arbetstiden för olika yrkesgrupper varierade betydligt. Den längsta genomsnittliga arbetstiden — 2 518 resp. 2 543 timmar — under hela året redovisas för ladugårdsförmän och fodermarskar utan kollektivavtal, och den kortaste för gruppen övriga egentliga jordbruksarbetare (i genomsnitt 1 657 timmar).

Arbetstiden för de båda huvudgrupperna av kvinnliga arbetare, mjölkerskor och hembiträden, utgjorde i medeltal för hela året 882 och 2 236 timmar. I genomsnitt per dag hade mjölkerskorna den kortaste arbetstiden (4·1 timmar) och hembiträdena den längsta (8·9 timmar) av alla redovisade yrkesgrupper.

Det framgår av tab. 5, att de lejda arbetarnas årsarbetstid i allmänhet var längre på större än på mindre brukningsdelar. På de mindre gårdarna räcker sålunda vanligen ägarnas och deras familjemedlemmars arbetskraft, och lejd arbetskraft anlitas blott undantagsvis. På de större gårdarna betyda däremot i detta sammanhang ägarnas egna arbetsinsatser relativt litet. Huvuddelen av arbetskraftbehovet tillgodoses här genom arbetare, fast anställda under hela året. Det bör emellertid framhållas, att tillfälliga arbetare, som under året gjort mindre än 50 dagsverken på en och samma gård, icke medräknats i tabellen. Av sådana tillfälliga manliga arbetare voro 59 % sysselsatta på gårdar med mindre än 50 ha åker. De hade där i medeltal gjort 17 dagsverken per man, medan motsvarande genomsnitt för större gårdar var 23 dagsverken.

För att tillgodose det med årstiden starkt växlande arbetsbehovet inom jordbruket är, som ovan nämnts, den ordinarie arbetstiden olika lång under olika månader. Under de brådaste arbetsperioderna brukar dessutom tillfällig arbetskraft anställas i stor utsträckning. I vad mån övertidsarbete förekommit under året kan studeras i tab. 5. Det bör framhållas, att på uppgiftsformuläret redovisas endast sådan övertid, för vilken särskild ersättning utgått. Detta innebär, att på gårdar med kollektivavtal, där allt övertidsarbete utom övertidsarbete till följd av olyckshändelse eller till följd av födelser, sjukdomsfall eller olycksfall bland djuren, enligt avtalets bestämmelser skall betalas, kan redovisningen av övertidstimmarna antagas vara ganska fullständig. Att övertidsarbetet, enligt uppgifterna i tab. 5, var betydligt vanligare på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal tyder sålunda på att särskild ersättning för övertidsarbetet på de senare gårdarna i många fall ej utgått. Trots detta redovisas i tabellen övertidsarbete för ej mindre än 46 % av de manliga arbetarna. För kvinnliga arbetare var däremot övertidsarbete sällsynt. Enligt kollektivavtalens bestämmelser äro arbetare, som köra dragare, m. fl. skyldiga att utföra rykt och dithörande arbeten såsom förberedelse- och avslutningsarbeten, för vilka särskild ersättning utgår. Då tiden för sådana förberedelse- och avslutningsarbeten här sammanslagits med annan övertid,

Tab. 5. Fast anställda lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda arbetstimmar under år 1945.

Yrkesgrupper m. m. (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal arbetare med upp- gift om antalet utgjorda arbetstimmar	Därav (1%) med nedanstående antal ar- betstimmar ¹ under året							Genomsnitt- ligt antal ar- betstimmar		Antal arbetare med beakt övertidarbete 1 % av samtliga arbetare	Antal övertidstim- mar, för vilka er- sättning utgått	i genom- snitt under året för ar- betare med sådan övertid			
		in till 500	500—999	1 000—1 499	1 500—1 999	2 000—2 999	3 000—2 499	2 500—2 999	3 000 och över	under året			per dag	i % av samt- liga ar- bets- tim- mar	per ar- be- tare	per dags- verke
<i>Manliga arb. fyllda 18 år.</i>																
Rättare	m. k.	263	—	4.6	6.1	5.7	16.3	49.8	17.5	—	2 215	8.3	52.5	1.8	76.1	0.3
	u. k.	47	—	2.1	10.6	8.5	14.9	36.2	23.4	4.3	2 218	8.3	29.8	1.1	82.5	0.3
Fördringar	m. k.	294	—	1.4	2.4	7.8	19.0	39.1	29.3	1.0	2 332	8.3	73.8	3.8	104.9	0.4
	u. k.	49	—	4.1	8.2	6.1	16.8	28.6	36.7	—	2 274	8.3	30.6	0.9	64.6	0.2
Körkarlar	m. k.	2 094	1.3	5.0	8.1	11.8	20.2	35.3	18.1	0.2	2 123	8.3	66.6	2.9	92.7	0.4
	u. k.	620	3.3	12.4	13.6	9.7	11.9	25.0	23.4	1.8	1 979	8.4	24.4	1.0	84.0	0.3
Övr. eg. jordbruksarb.	m. k.	1 758	3.6	17.9	17.1	17.3	18.7	20.5	4.9	—	1 687	8.3	49.0	1.4	47.5	0.2
	u. k.	546	9.2	24.9	16.8	11.2	8.6	12.1	15.0	2.2	1 559	8.5	15.6	0.4	43.5	0.2
Arb. m. bland. arb.	m. k.	265	2.3	17.0	13.2	13.6	14.8	21.1	18.5	—	1 850	8.4	46.0	1.8	74.0	0.3
	u. k.	231	6.5	25.1	15.1	8.6	9.3	15.1	16.9	3.4	1 674	8.6	12.0	0.6	85.6	0.3
Ladugårdsförmän	m. k.	325	0.6	1.2	5.2	5.5	7.1	14.8	63.4	2.2	2 467	8.6	34.5	1.0	68.1	0.2
	u. k.	25	—	4.0	—	4.0	4.0	24.0	60.0	4.0	2 518	8.5	16.0	0.5	—	—
Kreatursskötare	m. k.	1 040	0.8	3.5	7.1	6.1	8.2	15.0	57.1	2.2	2 381	8.6	38.2	1.2	76.3	0.3
	u. k.	372	3.5	7.0	9.4	5.9	6.5	19.1	44.6	4.0	2 220	8.4	17.2	0.7	92.6	0.3
Fodermarskar	m. k.	159	—	—	5.0	5.7	10.7	20.7	56.6	1.3	2 446	8.6	62.9	2.4	92.3	0.3
	u. k.	12	—	—	—	16.7	—	25.0	50.0	8.3	2 543	8.9	50.0	0.9	—	—
Stalldrängar	m. k.	210	1.0	1.9	4.8	3.3	8.6	28.6	50.9	0.9	2 418	8.5	51.4	2.2	102.2	0.4
	u. k.	31	—	3.2	6.4	12.9	12.9	32.3	32.3	—	2 252	8.3	19.4	0.5	—	—
Övr. djurskötare	m. k.	49	2.5	2.5	2.5	7.5	—	10.0	72.5	2.5	2 454	8.7	25.0	0.6	57.2	0.2
	u. k.	6	—	16.7	—	16.7	33.3	33.3	—	—	—	—	—	—	—	—
Specialarbetare	m. k.	370	1.1	4.3	5.9	12.4	22.2	43.5	10.3	0.3	2 129	8.2	53.2	1.9	75.3	0.3
	u. k.	24	16.7	12.5	4.2	8.3	16.7	33.3	8.3	—	1 732	8.3	33.3	1.7	—	—
Ej spec. arbetare	m. k.	86	7.0	10.5	15.1	12.8	15.1	25.6	13.9	—	1 822	8.3	40.7	1.1	48.4	0.2
	u. k.	37	10.8	37.9	10.8	8.1	16.2	10.8	5.4	—	1 850	8.5	8.1	0.4	—	—
Samtliga	m. k.	6 904	1.7	8.0	9.7	11.4	16.3	27.3	25.0	0.6	2 084	8.4	53.5	2.0	77.9	0.3
	u. k.	2 060	5.0	16.3	13.2	9.1	9.9	19.4	24.6	2.5	1 880	8.5	19.0	0.8	75.0	0.3
	tillh.	8 964	2.5	9.9	10.5	10.8	14.8	25.5	24.9	1.1	2 037	8.4	45.6	1.7	77.7	0.3
Eg. med under 20 ha	m. k.	24	—	29.1	29.1	4.2	16.7	16.7	4.2	—	1 504	8.4	37.5	0.9	—	—
	u. k.	305	8.2	21.6	12.1	8.5	7.6	14.4	23.0	4.6	1 750	8.6	10.5	0.4	64.8	0.2
» » 20—49 »	m. k.	574	4.4	13.8	11.3	8.5	9.4	19.8	30.7	2.1	1 972	8.4	36.6	2.3	123.7	0.5
	u. k.	954	5.7	16.1	13.8	7.8	8.8	19.8	25.2	2.8	1 883	8.5	14.8	0.6	71.3	0.3
» » 50—99 »	m. k.	1 713	2.5	9.3	11.4	10.3	13.8	24.4	27.6	0.7	2 046	8.4	46.1	2.1	93.4	0.4
	u. k.	591	3.7	16.2	12.4	10.3	10.5	20.0	25.2	1.7	1 900	8.4	22.0	1.1	91.0	0.3
» » 100 ha o. över	m. k.	4 593	1.1	6.6	8.8	12.1	18.1	29.4	23.4	0.5	2 115	8.4	58.5	1.9	70.0	0.3
	u. k.	180	0.5	8.3	13.9	13.3	17.8	23.9	21.7	0.6	2 020	8.4	46.1	1.4	60.3	0.2
Skånes o. Hallands slättb.		1 156	2.2	8.4	7.6	11.9	16.9	26.0	25.6	1.4	2 095	8.4	60.3	2.2	75.9	0.3
Sydsvenska mellanbygden		499	2.6	10.4	9.8	10.8	12.8	29.5	22.7	1.4	2 022	8.5	50.1	2.0	80.4	0.3
Oland och Gotland		135	5.2	8.9	12.6	11.1	20.0	21.5	20.0	0.7	1 947	8.5	42.2	2.1	95.2	0.4
Östgötaslätten		598	2.8	9.0	7.4	11.4	13.2	25.3	30.1	0.8	2 099	8.3	57.2	2.3	85.3	0.3
Vänerslätten		1 276	1.6	9.6	11.8	12.1	13.6	24.5	25.5	1.3	2 039	8.5	47.3	1.6	70.8	0.3
Mälard- och Hjälmbygdens		2 675	1.9	8.6	10.8	10.3	15.2	27.9	24.9	0.4	2 064	8.4	49.9	1.8	72.5	0.3
Södra o. mellersta Sveriges																
skogs- o. dalbygder		2 371	3.0	11.1	11.3	10.0	15.0	23.3	24.8	1.5	2 010	8.4	32.9	1.4	88.5	0.3
Norra Sverige		254	7.9	21.2	15.0	11.4	11.4	18.9	13.0	1.2	1 668	8.3	8.3	0.3	56.4	0.2
Minderåriga manliga arbet.		493	6.9	20.9	14.0	20.9	16.8	12.4	7.9	0.2	1 588	8.3	29.0	0.7	36.7	0.2
Kvinnliga arb. fyllda 18 år.		657	16.6	28.9	21.5	8.8	3.0	5.8	10.4	5.0	1 321	6.5	8.2	0.2	38.9	0.2
därav:																
mjölkerskor m. fl.		302	25.2	33.4	31.4	8.3	0.7	—	1.0	—	882	4.1	2.6	0.1	—	—
hembiträden		163	1.8	11.1	9.8	7.4	5.5	14.7	31.9	17.8	2 236	8.9	8.0	0.2	55.3	0.2
Minderåriga kvinnliga arb.		54	9.2	16.7	9.3	18.5	3.7	20.4	22.2	—	1 764	8.7	1.9	0.2	—	—

¹ Inkl. övertidstimmar.

blir övertidsarbetet särskilt vanligt bland fördrängar och körkarlar. Det framgår vidare av tabellen, att övertidsarbetet ökades med egendomarnas storlek.

Till följd av sin olika omfattning vid större och mindre jordbruk var övertidsarbetet vanligast i södra och mellersta Sveriges slättbygder, där det större jordbruket var förhärskande. I dessa trakter hade omkring hälften av de redovisade arbetarna haft betalt övertidsarbete mot en tredjedel i skogs- och dalbygderna och knappt en tiondel i norra Sverige.

Arbetarnas relativa fördelning efter antalet övertidstimmar under år 1945 framgår av efterföljande tablå.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1945						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga egendomar	4 084	52.1	23.7	9.4	7.6	2.9	1.6	2.7
därav med koll.-avtal	3 693	52.0	23.6	9.4	7.8	2.9	1.5	2.8
» utan »	391	52.9	24.8	9.5	5.6	3.1	2.3	1.8

För en längre övertid än 200 timmar skall arbetsrådets tillstånd inhämtas i varje enskilt fall. Övertid av sådan längd under år 1945 var relativt taget lika vanlig på gårdar med kollektivavtal som på gårdar utan kollektivavtal. Tidigare har så lång övertid förekommit oftare å kollektivavtalsbundna gårdar. Av hela antalet arbetare, som gjort mer än 200 timmars övertid, tillhörde över tre femtedelar yrkesgrupperna fördrängar och körkarlar. Då i övertiden inräknas tid för förberedelse- och avslutningsarbeten, vilken tid icke skall medräknas i de 200 övertidstimmar, som få uttagas utan särskilt tillstånd, och då sådana förberedelse- och avslutningsarbeten, som ovan nämnts, särskilt förekomma för fördrängar och körkarlar, torde det relativa antalet arbetare med över 200 timmars övertid ha varit betydligt mindre än vad procenttalen i tablå utvisa, om man fattar begreppet övertid i lantarbetstidslagens mening. En bekräftelse härpå finner man däri, att under år 1945 arbetsrådet endast ett fåtal gånger lämnat sådant tillstånd, som enligt lantarbetstidslagen erfordras för att få uttaga den särskilda övertiden om 100 timmar utöver de 200, för vilka tillstånd ej behöves.

Vid beräkningen av genomsnittliga årslöner för arbetare, tillhörande olika grupper av yrken m. m., ha endast medtagits arbetare med minst 250 dagsverken under året. På grund av att sådana årsarbetare ej förekomma i relativt samma utsträckning inom olika yrkesgrupper, olika åldersgrupper etc., blir deras fördelning efter löneform, yrke och ålder delvis annorlunda än samtliga arbetares. En uppfattning om dessa förskjutningars storlek erhålles av tab. 6, där de redovisade arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken.

Genom avskiljandet av arbetare med mindre än 250 dagsverken ökas det större jordbrukets överrepresentation. Detta inverkar i viss utsträckning på arbetarnas geografiska fördelning, ålderssammansättning m. m. I allmänhet voro de arbetskraftigaste åldrarna och de i löneavseende mest gynnade grupperna starkare representerade bland årsarbetarna än inom hela materialet.

Tab. 6. Fast anställda lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda dags-
verken under år 1945.

Löneformer och storleksgrupper av egendomar (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal arbe- tare	Därav (i %) arbetare med följande antal dags- verken under året										Arb., som under året utgjort minst 250 dagsv.		
		in- till 50	50- 99	100- 149	150- 199	200- 249	250- 279	280- 299	300- 349	350 o. över	antal	1 % av samt- liga		
<i>Manliga arbetare fyllda 18 år.</i>														
Arbetare i kost	{ m. k.	494	0·8	8·7	11·1	9·3	6·1	9·5	15·4	39·1	—	316	64·0	
	{ u. k.	1 809	0·6	10·4	11·6	11·3	7·1	6·6	11·3	41·1	—	1 067	59·0	
Statavlönade arbetare . . .	{ m. k.	1 984	0·1	1·0	2·4	4·3	5·1	10·1	24·2	52·8	—	1 729	87·1	
	{ u. k.	625	0·2	1·6	3·7	5·9	4·3	8·0	15·7	60·6	—	527	84·3	
Övriga arb. utan naturaförm.	{ m. k.	5 019	1·0	8·5	8·8	9·3	13·0	15·1	21·1	23·2	—	2 983	59·4	
	{ u. k.	659	4·1	25·0	16·1	10·0	12·1	7·9	11·4	13·4	—	215	32·7	
» » med »	{ m. k.	1 046	1·0	6·2	6·4	7·6	10·0	14·0	24·4	30·5	—	720	68·9	
	{ u. k.	774	4·6	23·2	12·8	10·6	7·9	7·0	9·6	24·3	—	316	40·9	
därav: m. livsförnödenhet	{ m. k.	335	0·3	3·9	6·0	4·5	10·4	16·7	31·3	26·9	—	251	74·9	
	{ u. k.	64	3·1	9·4	12·5	10·9	12·5	15·6	7·8	28·2	—	33	51·6	
» livsf. o. bostad	{ m. k.	296	—	2·0	3·0	6·8	6·4	12·9	26·0	42·9	—	242	81·8	
	{ u. k.	168	0·6	2·4	7·1	4·8	6·5	3·0	22·0	53·6	—	132	78·6	
» bostad	{ m. k.	285	1·1	5·3	4·9	9·8	13·3	12·6	23·5	29·5	—	187	65·6	
	{ u. k.	111	—	9·0	5·4	14·4	7·2	16·2	11·7	36·1	—	71	64·0	
» fri kost	{ m. k.	130	4·6	23·8	18·5	12·3	10·0	12·3	4·6	13·9	—	40	30·8	
	{ u. k.	431	7·7	37·1	16·9	11·8	7·9	4·9	4·4	9·3	—	80	18·6	
Samtliga	{ m. k.	8 543	0·8	6·4	7·2	7·9	10·4	13·5	21·9	31·9	—	5 748	67·3	
	{ u. k.	3 867	1·9	14·0	11·3	10·1	7·7	7·1	11·7	36·2	—	2 125	55·0	
	{ tillh.	12 410	1·1	8·8	8·5	8·6	9·6	11·5	18·7	33·2	—	7 873	63·4	
Egend. under 20 ha	{ m. k.	36	2·8	16·7	22·2	8·3	—	22·2	11·1	16·7	—	18	50·0	
	{ u. k.	580	2·9	18·3	12·6	11·7	5·9	6·4	7·7	34·5	—	282	48·6	
» med 20—49 ha	{ m. k.	801	1·6	12·1	11·5	9·0	8·1	7·0	14·9	35·8	—	462	57·7	
	{ u. k.	1 930	1·9	15·2	10·9	9·8	7·5	6·7	11·6	36·4	—	1 056	54·7	
» » 50—99 »	{ m. k.	2 226	1·2	7·2	7·5	9·2	8·6	11·6	17·0	37·7	—	1 476	66·3	
	{ u. k.	1 072	1·8	11·0	11·6	9·5	8·5	7·5	13·1	37·0	—	617	57·6	
» » 100 ha o. över	{ m. k.	5 480	0·5	5·3	6·3	7·2	11·5	15·1	25·0	29·1	—	3 792	69·2	
	{ u. k.	235	0·4	9·2	10·5	10·5	9·8	10·5	14·7	34·4	—	170	59·6	
<i>Minderåriga manliga arbetare . . .</i>		726	2·1	18·2	14·6	12·4	15·2	11·8	10·1	15·6	—	272	37·5	
<i>Kvinnliga arbetare fyllda 18 år . . .</i>		1 238	3·1	15·3	12·3	10·1	7·4	4·4	4·9	26·7	15·8	641	51·8	
därav:														
Mjölkerskor m. fl.		518	3·1	10·6	11·0	10·2	8·9	4·1	3·1	20·3	28·7	291	56·2	
Hembiträden		368	1·1	7·0	9·0	8·7	6·5	6·0	6·5	43·5	11·7	249	67·7	
<i>Minderåriga kvinnliga arbetare . . .</i>		121	2·5	16·5	9·9	15·7	10·7	5·0	5·0	29·7	5·0	54	44·7	

d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1945.

Efter lantarbetarstatistikens omläggning år 1937 äro de genomsnittslöner, som beräknas för olika lantarbetargrupper, ej utan vidare jämförbara med motsvarande medellöner för tidigare år.¹ De på grundval av uppgifterna för år 1936 beräknade årslönerna för årsanställda arbetare (arbetare i kost och statavlönade arbetare) överensstämde emellertid relativt väl med motsvarande årslöner enligt en specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936.² Denna specialundersökning grundade sig liksom den nuvarande lantarbetarstatistiken på individuella löneuppgifter. För att förbättra jämförbarheten med lönerna för tidigare år ha före beräkningen av indexalen i tab. 7 de absoluta lönebeloppen för åren 1937—1945 justerats med ledning av relationen mellan specialundersökningens och den på ortsuppgifter grundade lantarbetarstatistikens löner för år 1936.³ Efter denna justering ha de absoluta lönebeloppen för åren 1937—1945 satts i relation till lönebeloppen för åren 1913 och 1929, varvid tabellens indextal erhållits. Grupperna körkarlar i arbetsgivarens kost och hembiträden ha vid dessa beräkningar ansetts motsvara de tidigare (före 1937) grupperna manliga och kvinnliga arbetare i kost (tjänare). Sommardaglönen för tillfälliga dagsverkare i egen kost under åren 1937—1945 har i tabellen beräknats med hjälp av de summariska löneuppgifter, som infordras för tillfälliga arbetare med mindre än 50 dagsverken under året.

Lantarbetarnas genomsnittliga årsförtjänster voro enligt tab. 7 nära fyra gånger så stora år 1945 som år 1913. Vid en jämförelse med lönerna år 1929 visar det sig, att medelförtjänsten per år sedan dess stigit med 103 % för statavlönade körkarlar, med 120 % för manliga och med 100 % för kvinnliga arbetare i kost. Samtidigt mer än fördubblades dagsförtjänsten för såväl manliga som kvinnliga tillfälligt anställda lantarbetare utan naturaförmåner.⁴ Av tabellen framgår vidare, att med den begynnande ekonomiska depressionen efter år 1929 inträdde en period med sjunkande löner, som avbröts först 1935. Efter detta år ha lantarbetarnas löner befunnit sig i oavbrutet stigande. Tack vare nyssnämnda specialundersökning av löneläget inom jordbruket tjänsteåret 1935/36 samt de fr. o. m. år 1937 på individuella löneuppgifter grundade årliga löneundersökningarna kunna mera detaljerade uppgifter om löneutvecklingen lämnas för 1936—1945 än för tidigare år. I tablån å sid. 29 och i diagram II belyses utvecklingen av medellönerna under åren 1936—1945 för olika grupper av lantarbetare. Dessa medellöner ha beräknats under antagande, att egendomarnas fördelning på olika storleksgrupper under samtliga år varit densamma.

¹ Jfr sid. 11. — ² Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936 av Kungl. Socialstyrelsen. — ³ De absoluta lönebeloppen i tab. 7 äro ej justerade. — ⁴ I avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållandena på landsbygden kunna ej några siffror lämnas rörande reallönens utveckling. Jfr dock »Jordbruksbefolkningens levnadskostnader» (S. O. U. 1944: 1).

Tab. 7. Lönenivåns förändringar inom jordbruket åren 1913—1945.

Å r	M ä n					K v i n n o r		
	Arbetare i kost		Statavlönade körkarlar		Tillf. arbetare i egen kost	Arbetare i kost		Tillf. arbetare i egen kost
	kontant årslönen	total årslönen	kontant årslönen	total årslönen	sommar- daglön	kontant årslönen	total årslönen	sommar- daglön
	a) Absoluta tal, kr							
1913	318	667	320	710	2·97	190	470	1·77
1929	560	1 119	627	1 329	4·73	424	891	3·27
1931	567	1 093	633	1 260	4·57	434	880	3·15
1932	556	1 060	629	1 247	4·43	425	860	3·08
1933	525	1 003	617	1 213	4·33	405	817	3·04
1934	512	971	615	1 208	4·36	399	798	3·06
1935	521	980	625	1 229	4·50	408	807	3·12
1936 a ¹	545	1 010	643	1 263	4·85	423	826	3·39
1936 b	555	1 020	698	1 286	4·27	389	805	2·95
1937	650	1 144	801	1 457	5·10	429	882	3·39
1938	718	1 221	862	1 526	5·53	471	924	3·58
1939	772	1 282	899	1 581	5·98	500	964	3·95
1940	831	1 407	971	1 745	6·68	537	1 057	4·12
1941	920	1 591	1 080	1 995	7·50	571	1 182	4·74
1942	1 056	1 828	1 194	2 173	8·36	618	1 346	5·42
1943	1 206	2 046	1 353	2 379	9·13	718	1 523	6·47
1944	1 364	2 225	1 428	2 450	9·30	803	1 629	6·37
1945	1 578	2 486	1 665	2 750	10·45	877	1 739	7·25
	b) Indextal, om avlöningen år 1913 sättes = 100							
1929	176	168	196	187	159	223	190	185
1931	178	164	198	177	154	228	187	178
1932	175	159	197	176	149	224	183	174
1933	165	150	193	171	146	213	174	172
1934	161	146	192	170	147	210	170	173
1935	164	147	195	173	152	215	172	176
1936	171	151	201	178	163	223	176	192
1937	200	169	231	201	193	245	194	221
1938	221	182	251	212	212	270	202	232
1939	238	192	259	219	228	288	211	257
1940	257	208	279	242	254	308	231	269
1941	284	236	312	276	287	328	259	309
1942	325	270	344	301	319	355	294	353
1943	372	304	369	329	349	411	332	420
1944	421	330	411	343	356	459	356	413
1945	487	369	479	380	400	502	380	471
	c) Indextal, om avlöningen år 1929 sättes = 100							
1931	101	98	101	95	97	102	99	96
1932	99	95	100	94	94	100	97	94
1933	94	90	98	91	92	96	92	93
1934	91	87	98	91	92	94	90	94
1935	93	88	100	92	95	96	91	95
1936	97	90	103	95	103	100	93	104
1937	113	101	118	107	123	110	102	120
1938	125	108	129	113	134	121	107	126
1939	135	113	133	117	144	129	112	139
1940	146	124	143	129	161	138	122	146
1941	161	140	159	148	181	147	136	167
1942	185	161	176	161	201	159	155	191
1943	211	181	198	176	219	184	175	227
1944	239	196	210	183	224	206	187	223
1945	277	220	244	203	252	225	200	255

¹ a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter. Se texten på föregående sida. — De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten.

Genomsnittlig arbetsinkomst (kontant o. naturaförmåner) för arbetare fyllda 18 år	Arbetare i kost		Statavlönade arbetare		Övriga arbetare		Samtliga manliga arbetare	Kvinnliga arbetare			
	körkarlar	årslön, kr	körkarlar	årslön, kr	eg. jordbruksarb. ¹ utan nat.-förm.	årslön, kr		eg. jordbruksarb. ¹ med nat.-förm.	årslön, kr	hembiträden	mjölksekor utan nat.-förm.
a) Absoluta tal, kr											
År 1936 ²	1 021	1 285	1 429	—	—	1 289	805	—	717		
» 1937	1 147	1 456	1 597	—	—	1 462	885	—	751		
» 1938	1 227	1 525	1 683	—	—	1 542	912	—	782		
» 1939	1 291	1 581	1 756	0·66	0·65	1 605	966	0·52	792		
» 1940	1 408	1 745	1 923	0·71	0·71	1 763	1 057	0·54	930		
» 1941	1 591	1 995	2 171	0·81	0·82	1 986	1 182	0·59	1 031		
» 1942	1 828	2 174	2 335	0·92	0·88	2 207	1 349	0·65	1 151		
» 1943	2 046	2 379	2 536	1·02	0·97	2 435	1 519	0·75	1 284		
» 1944	2 226	2 481	2 665	1·07	1·04	2 573	1 634	0·85	1 412		
» 1945	2 489	2 747	3 126	1·20	1·11	2 940	1 745	0·93	1 585		
b) Indexantal, om avlöningen år 1939 sättes = 100											
År 1936	79	81	81	—	—	80	83	—	91		
» 1937	89	92	91	—	—	91	92	—	95		
» 1938	95	96	96	—	—	96	94	—	99		
» 1940	109	110	110	108	109	110	109	104	117		
» 1941	123	126	124	123	126	124	122	113	130		
» 1942	142	138	133	139	135	138	140	125	145		
» 1943	158	150	144	155	149	152	157	144	162		
» 1944	172	157	152	162	160	160	169	163	178		
» 1945	193	174	178	182	171	183	181	179	200		
c) Indexantal, om avlöningen år 1944 sättes = 100											
» 1945	112	111	117	112	107	114	107	109	112		

Hur lantarbetarnas löner förändrats sedan 1936 framgår ännu tydligare av efterföljande uppgifter rörande de individuella löneinkomsternas variationer åren 1936—1945.

År	Antal manliga arbetare fyllda 18 år ³	Därav (i %) med en totallönn per år, kr									
		under 1 200	1 200- 1 599	1 600- 1 999	2 000- 2 399	2 400- 2 799	2 800- 3 199	3 200- 3 599	3 600- 3 999	4 000- 4 399	4 400 o. över
1936 ²	16 938	37·7	48·7	10·0	2·5	—	—	1·1	—	—	—
1937	12 352	19·7	51·7	23·9	3·6	0·9	0·2	—	—	—	—
1938	12 130	13·7	45·1	34·5	5·3	1·0	0·4	—	—	—	—
1939	11 693	10·6	37·3	42·9	7·2	1·5	0·5	—	—	—	—
1940	10 140	6·8	22·7	48·4	17·4	3·7	0·7	0·2	0·1	—	—
1941	9 632	3·4	12·7	33·3	38·1	9·5	2·1	0·5	0·3	0·1	—
1942	8 879	1·6	6·7	20·6	40·0	23·5	5·6	1·3	0·5	0·1	0·1
1943	9 433	0·8	3·2	10·6	30·1	38·2	12·7	2·8	1·0	0·4	0·2
1944	8 657	0·4	2·0	7·2	23·0	40·6	18·5	5·7	1·5	0·7	0·4
1945	7 873	0·2	1·0	4·0	9·0	23·4	34·1	18·4	6·6	2·1	1·2

¹ Exkl. rättare, förmän och körkarlar. — ² De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta minskar dock ej nämnvärt jämförbarheten. — ³ Arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. Jfr dock not 2.

Sedan år 1936 har den typiska lantarbetarlönen stigit från mellan 1 200 och 1 600 kr till mellan 2 800 och 3 200 kr per år. Vid bedömande av löneutvecklingen mellan åren 1936 och 1945 bör man emellertid taga hänsyn till följande omständigheter. Genom lantarbetstidslagen minskades fr. o. m. år 1937 den årliga arbetsliden för egentliga jordbruksarbetare med cirka 11 % och för djurskötare med cirka 17 %.¹ Genom senare revideringar av lagen har arbetstiden reducerats ytterligare något. Lönekostnadernas ökning för jordbrukarna äro således något större än årslöneökningen för arbetarna. Å andra sidan ha arbetsinkomsterna för åren 1940—1945 stigit ej enbart till följd av höjningar av de kontanta lönerna utan också till följd av stigande priser på de jordbruksprodukter, som ingå i naturaförmånerna.

I efterföljande sammanställning kan löneutvecklingen för lantarbetare jämföras med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden:

År	Lantarbetare		Skogsarbetare	Trädgårdsarbetare	Vägarbetare ²	Industriarbetare i dyrortsgrupp A ²	
	tillfälligt anställda arbetare	mera fast anställda arbetare	huggare	yrikes- arbetare	grovar- betare	jord- o. stenin- dustri	träin- dustri
	Genomsnittlig dagsförtjänst för manliga arbetare, kr						
1936	4.27	—	4.97	—	6.32	7.28	6.56
1937	5.10	4.72	6.25	—	7.12	7.60	6.88
1938	5.53	5.00	7.51	6.63	7.60	8.16	7.28
1939	5.98	5.30	6.92	7.07	7.84	8.32	7.84
1940	6.68	5.89	7.73	7.15	8.00	9.12	8.32
1941	7.50	6.72	8.97	7.71	8.80	9.92	9.12
1942	8.36	7.49	10.62	8.83	9.68	11.04	10.16
1943	9.13	8.26	12.52	9.61	10.32	11.76	10.72
1944	9.30	8.73	12.62	10.04	10.56	12.64	11.20
1945	10.45	9.91	12.50	11.05	11.20	13.36	12.08
	Indextal, om tillfälligt anställda lantarbetares dagsförtjänst = 100						
1936	100	—	116	—	148	170	154
1939	100	89	116	118	131	139	131
1941	100	90	120	103	117	132	122
1942	100	90	127	106	116	132	122
1943	100	90	137	105	113	129	117
1944	100	94	136	108	114	136	120
1945	100	95	120	106	107	128	116

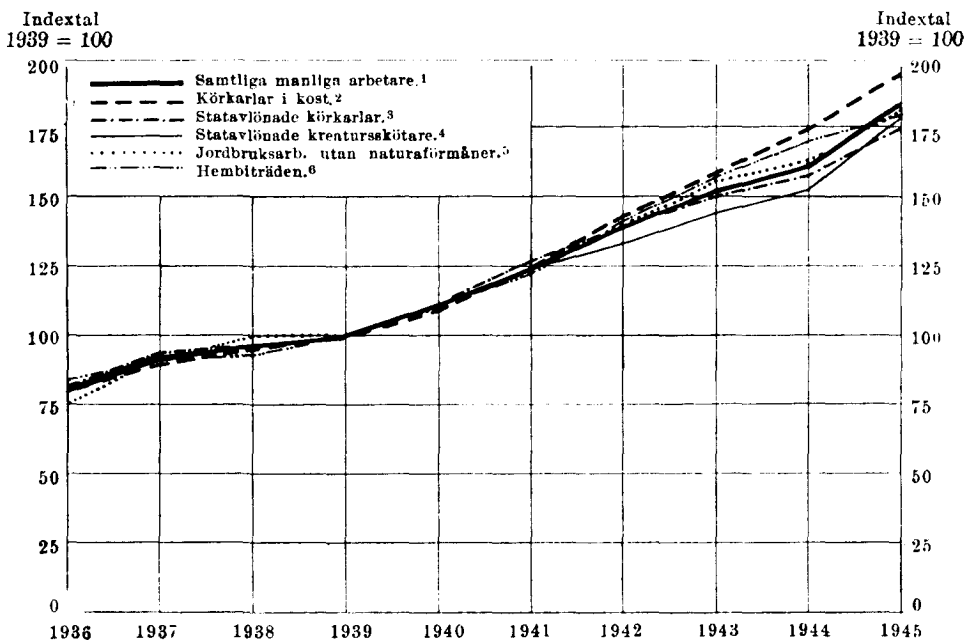
Även om de i tablån redovisade medellönerna äro av olika värde som mått på lönenivån inom resp. grupper, torde de dock i stort sett ge en riktig bild av löneutvecklingen. Sedan 1939 har löneökningen för lantarbetare varit mindre än för skogsarbetare men större än för övriga arbetare.

¹ Jfr sid. 22. — ² Dagslönen har erhållits genom att multiplicera timlönen med 8.

Diagram II. Löneutvecklingen för lantarbetare åren 1936—1945.

(Jfr tablån sid. 29.)

Mouvement général des salaires des ouvriers agricoles de 1936 à 1945.

* Exkl. rättare, fördrängar och körkarlar (à l'excl. maitres-valets, premiers valets et charretiers.)

e. Kollektivavtalens lönesatser 1944—1947.

Utom för de organiserade lantarbetarna (f. n. cirka 50 000 personer) torde jordbrukets kollektivavtal reglera löner och arbetsförhållanden för ett stort antal ej organiserade arbetare. Enligt Svenska lantarbetareförbundets beräkningar ha sålunda f. n. i runt tal 60 000 anställda inom jordbruket sina löner direkt eller indirekt reglerade av kollektivavtal. Det har därför ansetts lämpligt att här belysa löneläget och löneutvecklingen enligt avtalens lönesatser.

I tab. 8 återgivas kollektivavtalens timlönesatser 1944—1947 för timavlönade arbetare utan förmåner och arbetare med kost, logi och tvätt. Fr. o. m. år 1946 har naturallönesystemet i huvudsak avvecklats vid avtalsbundna brukningsdelar. Lönesatser för årsanställning med stat eller fri kost samt för timavlönade arbetare med olika slag av naturaförmåner angivas därför ej längre i avtalen.

¹ Ensemble des ouvriers hommes. — ² Charretiers nourris. — ³ Charretiers rétribués par »stat» (»statare»). — ⁴ Ouvriers de ferme rétribués par »stat» (»statare»). — ⁵ Ouvriers agricoles sans avantages en nature. — ⁶ Domestiques.

Tab. 8. Minimilöner (exkl. rörligt tillägg) för manliga arbetare fyllda 20 år enligt kollektivavtal vid jordbruket i södra och mellersta Sverige under åren 1944—1947.¹

Anställningsgrupper	Timplön (öre) för arbetare							
	utan naturaförmåner ²				med kost, logi och tvätt ³			
	1944	1945	1946 ³	1947 ⁴	1944	1945	1946 ³	1947 ⁴
Rättare	95	115	125	129	60	76	86	90
Fördrängar	88	101	111	115	54	63	73	77
Körkarlar och dagsverkare	86	99	109	113	52	61	71	75
Arbetare med blandat arbete	87	101	111	115	53	63	73	77
Ladugårdsförmän	92	112	124	130	59	75	87	93
Fodermarskar	90	107	119	125	57	70	82	88
Djurskötare	87	106	118	124	54	69	81	87
Slöjdare och smeder m. m.	94	112	122	126	59	73	83	87
Lastbilsförare	92	105	115	119	57	66	76	80

Under krisåren ha lantarbetarnas löner, i motsats till lönerna inom ett flertal andra arbetargrupper, förbättrats utöver den kompensation för levnads-kostnadsökningen, som utgått enligt bestämmelserna i de mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen slutna s. k. ramavtalen. Åren 1941—1944 ha sådana lönehöjningar erhållits i form av fasta kristillägg till de kontanta grundlönerna. De fasta kristilläggen ha fr. o. m. 1945 års avtal sammanslagits med grundlönerna, vilka alltså höjts med motsvarande belopp.

Även genom avtalen 1945 och 1946/47 ha lönerna till lantarbetarna höjts. I 1945 års avtal fingo alla kategorier av lantarbetare lönehöjningar. Ökningen var genomgående störst för djurskötare. Av tab. 8 framgår sålunda, att timförtjänsten för djurskötare utan naturaförmåner var 19 öre (d. v. s. 22 %) högre år 1945 än år 1944. Timpenningen till körkarlar och dagsverkare, den stora yrkesgruppen av utearbetare, höjdes med 13 öre (15 %).

1945/46 års löneförhandlingar resulterade i ett tvåårigt avtal för jordbruksnäringen. De nya avtalen gälla under tiden 1 mars 1946—31 oktober 1947. Vissa arbetare erhålla även retroaktiva lönetillägg för tiden 1 november 1945—28 februari 1946. Timplönerna för de manliga arbetarna i förhållande till 1945 års avtalslöner ha därför höjts trappstegsvis enligt nedanstående uppställning:

	$\frac{1}{11}$ — $\frac{31}{12}$ 1945	$\frac{1}{1}$ — $\frac{28}{2}$ 1946	$\frac{1}{3}$ — $\frac{31}{3}$ 1946	$\frac{1}{9}$ 1946— $\frac{31}{10}$ 1947
körkarlar och dagsverkare (öre)	—	8	10	14
arbetare med blandat arbete (öre)	5	8	10	14
djurskötare (öre)	10	10	12	18

De månadsavlönade arbetarna ha erhållit motsvarande löneökningar. Den del av timplöneökningen för djurskötare, som svarar mot den genomförda arbetstidsminskningen av 208 timmar per år för denna yrkesgrupp, ha ej medfört motsvarande höjning av månadslönerna.

¹ För arbetare i åldern 18—20 år var timplönen 3 öre lägre 1944 och 5 öre lägre 1945—1947. — ² Indextillägget uppgår för närvarande (före 1 maj 1947) till 14,5 öre i timmen för arbetare utan naturaförmåner och 8,3 öre per timme för arbetare med kost, logi och tvätt. — ³ Avtalet gäller under tiden 1 mars 1946—31 augusti 1946. — ⁴ Avtalet gäller under tiden 1 september 1946—31 oktober 1947.

De kvinnliga arbetarna ha tillerkänts löneökning i förhållande till 1945 års avtal för de tre sista av ovannämnda tidsperioder med 8 öre, resp. 10 och 14 öre.

Härtill komma förbättringar av ryktersättningen och ackordsersättningen för mjölkning.

Lantarbetarna erhålla, som redan antytts, rörligt dyrtidstillägg enligt ramavtalens bestämmelser. Det rörliga tillägget, som sedan augusti 1942 varit oförändrat utgör för män 20·7 % av körkarlarnas kontanta grundlöner i 1940 års avtal och för kvinnor likaledes 20·7 % av de i samma avtal bestämda grundlönerna för kvinnliga arbetare.

Timlönen för körkariar och dagsverkare, i vilken lönegrupp de flesta arbetare återfinnas, höjes fr. o. m. den 1 september 1946 till 127·5 öre inkl. rörligt tillägg, medan motsvarande timlön för djurskötare då uppgår till 138·5 öre. I förhållande till timlönerna år 1945 innebär detta en löneökning med 12 resp. 15 %. Härtill komma de s. k. dolda förmånerna, såsom billigare mjölk, ved, sjukkassebidrag, potatisland m. m. och i vissa fall billigare bostadshyror, vilket allt torde kunna uppskattas till 7—9 öre per timme.

f. Faktiska löneinkomster år 1945.

Löneuppgifternas beskaffenhet m. m. På frågeformuläret begärdes uppgifter dels om den kontanta lönen under året och dels om naturaförmånernas värde. Den kontanta lönen skulle redovisas uppdelad på ordinarie lön (inkl. indextillägg), ackordsförtjänst och extra förtjänster. Som extra förtjänster skulle räknas semesterlön eller semesterersättning, ersättning för övertidsarbete, rykt och ersättartjänstgöring, provision o. dyl.

Naturaförmånerna fördelades på tre huvudposter, nämligen livsförnödenheter, bostad, bränsle och potatisland samt kost och logi. Spannmål, potatis och bränsle skulle enligt anvisningar på formuläret värderas efter gängse partipris och mjölk efter det pris, som debiteras ej statavlönad, fast anställd arbetare.

Om möjligt skulle löneuppgifterna gälla alla löneförmåner. Värdet av kontantavlönad arbetares förmån enligt kollektivavtalet att av arbetsgivaren få köpa mjölk till lägre pris än detaljhandelspriset har emellertid ej inräknats i löneförmånerna och ej heller värdet av sådana förmåner som fri läkarvård, fria skjutsar, m. m. Den del av kostnaden för arbetarens sjukförsäkring, som av arbetsgivaren betalas med 2 kr i månaden och som utbetalas till arbetaren själv, ingår däremot i den kontanta lönen.

Det bör framhållas, att lönestatistikens uppgifter om tim- och dagsförtjänsterna avse samtliga löneinkomster utslagna per utgjord timme resp. dag (exkl. semester- och sjukdagar). De innehålla således förutom ordinarie tim- och daglöner även extra förtjänster och förmåner. I öre per timme och dag visar statistiken därför högre tal, än vad som i allmänhet räknas som tim- och dagsförtjänst.

Tab. 9. Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1945.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹													
	Redovisade arbetare			per timme		per dag		per år ²						
	samtliga	med minst 250 arbetsdagar under året	med uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar	kontant (inkl. extra förtjänster) ³	total, kontant och naturförmåner	därav vid egendomar		kontant (inkl. extra förtjänster) ³	total, kontant och naturförmåner	kontant		total, kontant o. naturförmåner		
						med koll.-avtal	utan koll.-avtal			ordinarie lön inkl. rörligt tillägg och ackord	extra förtjänster ⁴	samtliga arbetare	därav vid egendomar	
											med koll.-avtal	utan koll.-avtal		
Manl. arbetare fyllda 18 år.														
Arbetare i kost	2 303	1 383	1 138	0.64	1.00	1.13	0.96	5.27	8.37	1 522	46	2 498	2 811	2 405
Eg. jordbruksarbetare	1 520	881	740	0.65	1.01	1.14	0.97	5.36	8.45	1 536	48	2 499	2 797	2 407
därav:														
rättare	90	60	49	0.91	1.32	1.37	1.19	7.64	10.97	2 178	40	3 188	3 339	2 834
fördrängar	69	60	27	0.74	1.11	1.14	1.09	6.09	9.21	1 738	69	2 742	2 814	2 703
körkarlar	852	522	433	0.64	1.01	1.10	0.98	5.34	8.42	1 520	58	2 486	2 667	2 428
övrige	509	239	231	0.57	0.93	1.01	0.92	4.79	7.88	1 359	22	2 292	2 411	2 283
Arbetare m. bland. arb.	313	186	154	0.60	0.95	1.12	0.94	4.85	8.01	1 389	36	2 383	2 721	2 362
Stall- och ladugårdsp.	446	308	232	0.63	1.00	1.09	0.96	5.23	8.31	1 559	46	2 551	2 832	2 431
därav:														
ladugårdsförmän	17	14	9	6.95	10.30	1 098	158	3 208	.	.
kreatursskötare	380	254	196	0.62	0.99	1.09	0.95	5.15	8.21	1 540	34	2 513	2 827	2 401
fodermarskar	3	2	2
stalldrängar	43	37	25	0.61	0.96	0.95	0.98	5.15	8.16	1 504	82	2 517	2 583	2 461
övr. djurskötare	3	1
Specialarbetare	13	6	5	6.91	10.90
därav:														
trädgårdsmästare	4	2
smeder, snickare m. fl.	3	1	2
lastbilsförare	1	1
trädgårdsarbetare	5	2
övr. specialarbetare
Ej spec. arbetare	11	2	7	4.86	7.71
Staturlönade arbetare	2 609	2 256	1 663	0.77	1.20	1.22	1.13	6.39	10.00	1 756	168	3 017	3 060	2 876
Eg. jordbruksarbetare	1 125	941	733	0.73	1.18	1.19	1.12	6.05	9.77	1 584	177	2 852	2 883	2 733
därav:														
rättare	193	161	130	0.91	1.37	1.38	1.29	7.59	11.32	2 067	128	3 287	3 316	3 121
fördrängar	150	137	98	0.73	1.18	1.19	1.15	6.08	9.87	1 557	218	2 888	2 917	2 774
körkarlar	676	558	438	0.69	1.13	1.14	1.09	5.71	9.40	1 474	190	2 750	2 776	2 662
övrige	106	85	67	0.64	1.09	1.10	1.09	5.39	9.08	1 437	113	2 637	2 632	2 657
Arbetare m. bland. arb.	102	89	62	0.71	1.15	1.17	1.11	5.89	9.51	1 611	150	2 855	2 916	2 750
Stall- och ladugårdsp.	1 269	1 124	803	0.80	1.23	1.26	1.14	6.68	10.22	1 915	162	3 173	3 235	2 888
därav:														
ladugårdsförmän	225	206	148	0.94	1.37	1.39	1.22	7.85	11.45	2 111	315	3 541	3 585	3 260
kreatursskötare	796	698	493	0.78	1.20	1.23	1.13	6.49	9.99	1 915	116	3 121	3 191	2 976
fodermarskar	86	76	58	0.78	1.22	1.23	.	6.62	10.35	1 794	186	3 111	3 112	.
stalldrängar	147	129	91	0.74	1.17	1.18	1.06	5.97	9.45	1 694	145	2 909	2 946	2 666
övr. djurskötare	15	15	13	0.76	1.19	1.20	.	6.53	10.17	1 766	221	3 093	3 150	.
Specialarbetare	101	90	57	0.79	1.24	1.25	.	6.65	10.37	1 747	188	3 019	3 028	2 958
därav:														
trädgårdsmästare	20	18	7	7.52	11.30	1 753	398	3 248	3 186	.
smeder, snickare m. fl.	57	49	36	0.79	1.25	1.25	.	6.56	10.28	1 779	123	2 983	2 975	.
lastbilsförare	16	16	12	0.78	1.22	1.23	.	6.60	10.27	1 728	222	3 037	3 061	.
trädgårdsarbetare	6	5	2
övr. specialarbetare	2	2
Ej spec. arbetare	12	12	8	5.34	8.81	1 424	161	2 617	2 621	.

¹ Medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieval stil. — ² Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ³ Uppburen kontant lön inkl. ersättning för semester, övertid m. m. utslaget på samtliga redovisade arbetstimmar resp. arbetsdagar. — ⁴ Uppburen kontant ersättning för semester, övertid, ersättartjänstgöring, rykt och traktorskötsel, provision, sjukkasseebidrag o. dyl. Semesterlönen jämte övriga extra förtjänster har dock i ett stort antal fall ej särredovisats utan inräknats i den ordinarie kontanta lönen. Motsvarande medeltal vid utslutande av de arbetare, för vilka extra förtjänsterna ej särredovisats, meddelas å sid. 42.

Tab. 9 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1945.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹													
	Redovisade arbetare			per timme				per dag		per år ²				
	samtliga	med minst 250 arbetsdagar under året	med upp- om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	kontant (inkl. extra förjänster) ³	total, kontant och naturaför- mæner	därav vid egendom- ar		kontant (inkl. extra förjänster) ³	total, kontant och naturaför- mæner	kontant		total, kontant o. naturaför- mæner		
						med koll- avtal	utan koll- avtal			ordin- arie lön inkl. för- tillägg och ackord	extra för- tjänster ⁴	samt- ligen ar- betare	därav vid egendom- ar	med koll- avtal
Övriga arb. utan nat.-förm.	5 678	3 198	4 984	1·25	1·25	1·26	1·15	10·44	10·44	2 856	194	3 050	3 071	2 756
Eg. jordbruksarbetare	3 955	2 055	3 476	1·24	1·24	1·24	1·15	10·22	10·22	2 724	194	2 918	2 938	2 684
däruv:														
rättare	73	62	61	1·42	1·42	1·41	.	11·79	11·79	3 295	197	3 492	3 460	.
fördränkangar	196	159	177	1·30	1·30	1·30	.	10·79	10·79	2 852	287	3 138	3 143	.
körkarlar	1 721	1 138	1 533	1·25	1·25	1·25	1·15	10·29	10·29	2 716	224	2 940	2 961	2 669
övriga	1 965	696	1 705	1·21	1·21	1·22	1·12	9·96	9·96	2 658	124	2 782	2 802	2 569
Arbetare m. bland. arb.	265	92	230	1·14	1·14	1·17	1·03	9·73	9·73	2 621	166	2 787	2 829	2 511
Stall- o. ladugårdsp.	1 062	803	924	1·29	1·29	1·30	1·22	11·17	11·17	3 208	203	3 411	3 423	3 123
däruv:														
ladugårdsförmän	166	134	147	1·43	1·43	1·43	.	12·43	12·43	3 535	317	3 852	3 855	.
kreaturskötare	630	461	553	1·26	1·26	1·27	1·22	10·92	10·92	3 162	164	3 326	3 340	3 073
fodermarskar	110	89	95	1·30	1·30	1·30	.	11·34	11·34	3 157	239	3 396	3 392	.
stalldrängar	122	96	100	1·22	1·22	1·22	.	10·48	10·48	3 032	167	3 199	3 209	.
övr. djurskötare	34	23	29	1·32	1·32	1·34	.	11·20	11·20	3 152	320	3 472	3 498	.
Specialarbetare	298	203	289	1·34	1·34	1·34	1·30	10·92	10·92	2 930	196	3 126	3 125	.
däruv:														
trädgårdsmästare	8	6	6
smeder, snickare m. fl.	196	140	180	1·36	1·36	1·36	1·30	11·11	11·11	2 984	183	3 167	3 172	.
lastbilsförare	31	25	28	1·35	1·35	1·35	.	11·19	11·19	3 012	324	3 337	3 343	.
trädgårdsarbetare	36	21	31	1·15	1·15	1·15	.	9·19	9·19	2 497	114	2 610	2 610	.
övr. specialarbetare	27	11	24	1·39	1·39	1·39	.	11·42	11·42	2 887	203	3 090	3 090	.
Ej spec. arbetare	98	45	85	1·18	1·18	1·20	1·07	9·78	9·78	2 718	88	2 806	2 839	.
Övriga arb. med livsförm.	399	284	326	1·23	1·23	1·30	1·19	10·17	10·68	2 751	240	3 144	3 179	2 878
Övriga arb. med livsförm. o. bost. ⁵	464	374	283	0·98	1·24	1·26	1·17	8·01	10·20	2 309	122	3 077	3 155	2 933
Övriga arb. med bostad ⁵	396	258	271	1·12	1·27	1·30	1·16	9·28	10·55	2 603	135	3 100	3 193	2 855
Övriga arb. med fri kost	561	120	299	0·78	1·04	1·10	1·00	6·26	8·50	1 686	62	2 385	2 625	2 265
Samtl. övriga arb. med nat.-förm.	1 820	1 036	1 179	1·06	1·23	1·27	1·10	8·50	10·06	2 431	151	3 021	3 144	2 741
Eg. jordbruksarbetare	1 132	613	722	1·06	1·23	1·27	1·11	8·45	9·98	2 377	145	2 935	3 050	2 698
däruv:														
rättare	114	94	70	1·36	1·59	1·61	.	11·29	13·82	3 242	94	3 939	3 932	3 069
fördränkangar	53	47	41	1·14	1·29	1·30	.	9·00	10·44	2 481	187	3 070	3 114	2 085
körkarlar	434	265	310	1·07	1·21	1·24	1·15	8·85	9·76	2 271	170	2 824	2 923	2 628
övriga	531	207	301	0·94	1·11	1·16	1·01	7·55	9·06	2 095	125	2 591	2 673	2 457
Arbetare m. bland. arb.	176	58	110	0·88	1·08	1·17	1·00	7·01	8·83	2 022	96	2 633	2 825	2 396
Stall- o. ladugårdsp.	392	293	261	1·09	1·26	1·29	1·16	8·95	10·49	2 616	179	3 263	3 378	2 951
däruv:														
ladugårdsförmän	74	62	46	1·34	1·52	1·53	.	11·04	12·66	3 041	376	3 909	3 970	3 629
kreaturskötare	250	173	170	1·03	1·20	1·23	1·10	8·86	9·88	2 516	120	3 098	3 221	2 840
fodermarskar	22	19	16	1·15	1·32	1·29	.	9·39	10·87	2 667	207	3 322	3 280	.
stalldrängar	37	33	25	1·03	1·20	1·20	.	8·58	10·10	2 434	110	2 983	3 125	.
övr. djurskötare	9	6	4
Specialarbetare	88	59	63	1·16	1·36	1·38	.	9·32	10·94	2 593	159	3 229	3 261	.
däruv:														
trädgårdsmästare	20	16	14	1·14	1·37	1·37	.	9·21	11·07	2 577	277	3 436	3 445	.
smeder, snickare m. fl.	51	31	37	1·17	1·37	1·39	.	9·28	10·90	2 545	121	3 135	3 153	.

¹ Se not 1 sid. 34. — ² Se not 2 sid. 34. — ³ Se not 3 sid. 34. — ⁴ Se not 4 sid. 34. — ⁵ Utom bostad i regel även bränsle.

Tab. 9 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1945.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹														
	Redovisade arbetare			per timme						per dag			per år ²		
	samtliga	med minst 250 arbets-dagar under året	med uppg. om antalet utgjorda arbetstimmor	total, kontant och naturaförmåner	därav vid egendomar	därav vid egendomar	därav vid egendomar	total, kontant och naturaförmåner	total, kontant och naturaförmåner	kontant		total, kontant o. naturaförmåner			
										inkl. extra förfänsen ³	inkl. extra förfänsen ³	ordinarie lön inkl. rörligt tillägg och ackord	extra förtjänster ⁴	samtliga arbetare	därav vid egendomar
				med koll.-avtal	utan koll.-avtal	med koll.-avtal	utan koll.-avtal	inkl. extra förfänsen ³	inkl. extra förfänsen ³		med koll.-avtal	utan koll.-avtal			
lastbilsförare	8	7	6	.	.	.	—		
trädgårdsarbetare	3	2	2	.	.	.	—		
övr. specialarbetare	6	3	4	.	.	.	—		
Ej spec. arbetare	32	13	23	0'32	1'01	0'96	1'09	6'83	8'51	1'947	27	2 367	.		
Samtl. arbetare fyllda 18 år. därav:	12 410	7 873	8 964	1'04	1'21	1'25	1'06	8'25	9'91	2 251	155	2 940	3 063	2 607	
eg. jordbruksarbetare	7 732	4 490	5 671	1'06	1'20	1'23	1'05	8'31	9'76	2 205	155	2 824	2 930	2 542	
arbetare m. bland. arb.	856	425	556	0'87	1'07	1'17	0'98	6'71	8'85	1 788	96	2 604	2 849	2 425	
stall- och ladugårdsp.	3 169	2 528	2 230	1'02	1'24	1'27	1'09	8'24	10'31	2 364	163	3 183	3 307	2 793	
specialarbetare	500	358	394	1'22	1'33	1'33	1'22	9'61	10'80	2 561	189	3 122	3 130	3 031	
ej spec.-arbetare	153	72	123	1'05	1'14	1'16	1'08	8'47	9'33	2 312	87	2 662	2 693	2 544	
Manliga minderåriga arb.															
Arbetare i kost	252	119	116	0'43	0'79	0'36	0'77	3'48	6'45	1 032	16	1 916	2 139	1 869	
Statavlönade arbetare	1	1	1	.	.	—	—	.	—	.	
Övriga arb. utan nat.-förm.	390	136	338	0'80	0'80	0'80	0'80	6'58	6'58	1 768	68	1 836	1 874	1 641	
Övriga arb. med nat.-förm.	83	16	38	0'50	0'77	0'39	0'72	3'88	5'98	1 130	41	1 639	.	.	
Samtliga minderåriga	728	272	493	0'68	0'80	0'81	0'77	5'12	6'48	1 409	43	1 863	1 911	1 810	
Kvinnliga arb. fyllda 18 år.															
Arbetare i kost	442	290	191	0'33	0'64	0'72	0'63	2'93	5'70	880	13	1 753	1 901	1 727	
Statavlönade arbetare	6	2	3	
Övriga arb. utan nat.-förm.	612	260	392	0'95	0'95	0'97	0'82	4'64	4'64	1 317	45	1 361	1 407	1 023	
Övriga arb. med livsförm.	25	15	7	4'61	5'20	1 467	3	1 642	1 711	.	
Övriga arb. med livsförm. o. bost. ⁵	71	47	30	0'55	0'87	1'09	0'71	3'33	5'15	1 157	28	1 696	1 838	1 466	
Övriga arb. med bostad ⁵	18	11	9	4'69	5'70	1 565	3	1 870	.	.	
Övriga arb. med fri kost	64	16	25	0'42	0'72	.	0'70	2'87	4'89	824	16	1 463	.	1 460	
Samtl. övriga arb. med nat.-förm.	178	89	71	0'58	0'86	1'09	0'71	3'66	5'15	1 200	18	1 666	1 822	1 476	
Samtliga kvinnliga arbetare därav:	1 238	641	657	0'60	0'79	0'94	0'65	3'81	5'15	1 103	27	1 585	1 542	1 629	
eg. jordbruksarbetare	131	10	76	1'00	1'04	1'08	0'84	7'93	8'67	1 521	20	2 002	.	.	
arbetare m. bland. arb.	188	85	90	0'56	0'76	0'95	0'67	4'65	6'27	1 338	76	1 900	2 280	1 681	
mjölkerskor m. fl.	518	291	302	0'90	0'95	0'98	0'84	3'75	4'03	1 225	26	1 350	1 374	1 240	
specialarbetare	15	5	12	0'74	0'81	0'81	.	5'05	5'60	
hembiträden	368	249	163	0'32	0'63	0'71	0'61	2'85	5'62	864	12	1 739	1 901	1 705	
ej spec.-arbetare	18	1	14	0'85	0'90	0'92	.	5'88	6'65	
Kvinnliga minderåriga arb.	121	54	54	0'30	0'63	0'70	0'61	2'45	5'21	736	4	1 604	1 725	1 573	
Samtliga manliga arbetare															
år 1945	13 136	8 145	9 457	1'03	1'19	1'23	1'04	8'11	9'75	2 222	151	2 904	3 035	2 561	
år 1944	14 780	8 992	10 091	0'84	1'05	—	—	6'62	8'59	—	—	2 541	2 622	2 310	
Samtliga kvinnliga arbetare															
år 1945	1 359	695	711	0'57	0'77	0'93	0'65	3'70	5'16	1 075	25	1 586	1 548	1 622	
år 1944	1 700	927	875	0'54	0'73	—	—	3'26	4'58	—	—	1 413	1 317	1 507	

¹ Se not 1 sid. 34. — ² Se not 2 sid. 34. — ³ Se not 3 sid. 34. — ⁴ Se not 4 sid. 34. — ⁵ Se not 5 sid. 35.

Medellöner för olika grupper av lantarbetare, som gjort minst 50 dagsverken under året, s. k. mera fast anställda arbetare, redovisas i tab. 9, 13 och 14. För arbetare med mindre än 50 dagsverken under året, s. k. tillfälliga arbetare, återgivs medelförtjänsterna i tablån på sid. 49. Genomsnittliga årsförtjänster ha endast beräknats för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året (jfr sid. 25). För grupper med mindre än 10 arbetare ha medellönerna ej medtagits. Medellöner, som grunda sig på uppgifter för 10—25 arbetare, ha tryckts med medieval stil. De individuella lönerns avvikelser från genomsnittslönerna belysas i tab. 10, där de vuxna årsarbetarna inom vissa grupper fördelats efter årslönernas storlek. I tabellen anföres även för varje grupp medianlönen, varmed förstås lönen i mitten av den serie, som erhålles, då arbetarna ordnas efter lönens storlek. Som mått på lönerns spridning kring medeltalet meddelas slutligen de s. k. normala variationsgränserna, d. v. s. de två lönelöpp, mellan vilka de individuella lönerna variera, om man bortser dels från den fjärdedel av arbetarna, som består av de lägst avlönade och dels från den fjärdedel, som består av de högst avlönade. I tab. 11 redovisas motsvarande spridningstal för timlönerna.

I efterföljande redogörelse för lantarbetarnas faktiska löner 1945 behandlas först de mera fast anställda lantarbetarnas löneförhållanden. För de tillfälliga arbetarnas löneförhållanden redogöres på sid. 48 och 49.

Lönenivån år 1945. För samtliga *manliga* lantarbetare utgjorde enligt tab. 9 den totala årsförtjänsten i genomsnitt 2 904 kr år 1945 mot 2 541 kr år 1944. Från 1944 till 1945 steg den sålunda med 14·3 %. För enbart vuxna manliga arbetare var den genomsnittliga årslönen 2 573 kr år 1944 och 2 940 kr år 1945. Sistnämnda årslön överensstämde med medianlönen och den typiska lönen, d. v. s. den allmännast förekommande lönen, låg mellan 2 900 och 3 100 kr enligt tab. 10. Medellönen kan därför anses väl karakterisera det faktiska löneläget. Av tab. 10 framgår vidare, att lönerna till den »mellersta» hälften av antalet årsarbetare varierade mellan 2 616 och 3 247 kr. — Löneökningen mellan åren 1944 och 1945 blir relativt taget starkare, om man enbart ser till årslönernas kontantbelopp. För samtliga manliga arbetare steg sålunda årslönen i kontanter från 1 900 kr år 1944 till 2 374 kr år 1945 och för manliga arbetare över 18 år från 1 924 kr till 2 406 kr, således en ökning med resp. 24·9 och 25·1 %. Den stora ökningen av kontantlönen är till en del en följd av den tidigare omnämnda förskjutningen i lantarbetarnas fördelning på löneformer genom naturalönesystemets delvisa avveckling under år 1945.

Den genomsnittliga dagsförtjänsten år 1945 för vuxna manliga arbetare har i tab. 9 beräknats till 9·91 kr (därav 8·25 kr i kontanter) eller 13·5 % högre än motsvarande förtjänst år 1944.

Den genomsnittliga timförtjänsten år 1945 för vuxna manliga arbetare uppgick till 1·21 kr mot 1·06 kr föregående år, d. v. s. en ökning med 14·2 %. Medianlönen var 1·21 kr och den typiska timlönen låg mellan 1·20 och 1·30 kr men betydligt närmare den förra än den senare siffran (jfr tab. 11).

Tab. 10. Redovisade lantarbetare fyllda 18 år fördelade efter löneinkomstens storlek år 1945.

Löneformer och yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Antal redov. arb. m. minst 250 dagsv.	Därav (i %) med nedanstående totallön (kontant och naturaförmåner) per år, kr										Meddel-lön (kr) ¹	Med-dian-lön (kr) ¹	Lönernas normala variations-gränser (kr) ¹		
		un-der 1900	1900-2099	2100-2299	2300-2499	2500-2699	2700-2899	2900-3099	3100-3299	3300-3499	3500 o. över					
<i>Män.</i>																
Rättare . . . { m. k.	313	0·3	—	0·3	1·0	3·2	3·2	13·4	19·2	18·5	40·9	3 498	3 405	3 138-3 778		
{ u. k.	64	—	—	3·1	3·1	14·1	15·6	9·4	11·0	7·8	35·9	3 315	3 207	2 788-3 710		
Fördrängar . . { m. k.	315	—	—	1·0	2·5	6·3	21·9	28·6	21·0	12·4	6·8	3 040	3 033	2 858-3 218		
{ u. k.	88	—	4·5	5·7	11·4	22·7	18·2	12·5	12·5	6·8	5·7	2 794	2 720	2 530-3 091		
Körkarlar . . . { m. k.	1 789	0·7	1·0	1·5	6·6	16·3	24·4	24·8	15·8	5·9	3·0	2 892	2 897	2 689-3 097		
{ u. k.	694	6·2	9·1	16·1	17·3	17·2	15·4	8·9	6·1	2·0	1·7	2 525	2 509	2 230-2 818		
Övr. eg. jord- { m. k.	849	4·7	3·1	4·7	9·7	14·1	24·6	20·2	10·5	5·6	2·8	2 761	2 807	2 560-3 031		
bruksarb. . . { u. k.	378	15·3	15·1	13·0	13·5	16·9	11·4	7·7	4·2	2·1	0·8	2 382	2 400	2 016-2 715		
Arbetare m. bl. { m. k.	179	4·5	1·7	3·3	5·6	16·8	19·0	19·5	17·3	6·7	5·6	2 849	2 890	2 671-3 142		
arbete . . . { u. k.	246	11·8	9·0	20·7	17·5	13·8	13·4	6·5	3·3	1·6	2·4	2 425	2 412	2 129-2 718		
Ladugårdsförm. { m. k.	368	0·3	0·3	—	0·3	0·5	1·9	6·2	8·7	15·8	66·0	3 730	3 686	3 332-4 010		
{ u. k.	48	—	—	2·1	2·1	4·1	10·4	14·6	16·7	12·5	37·5	3 336	3 336	2 947-3 650		
Kreaturskötare { m. k.	1 091	1·5	0·4	1·5	1·8	4·3	9·8	18·4	20·0	18·3	24·0	3 232	3 223	2 963-3 493		
{ u. k.	495	7·3	6·7	8·3	10·1	12·3	16·1	13·1	11·1	6·3	8·7	2 748	2 778	2 377-3 101		
Fodermarskar. { m. k.	171	0·6	—	0·6	1·2	1·8	9·9	14·6	21·6	24·6	25·1	3 274	3 268	3 048-3 499		
{ u. k.	15	—	—	—	—	6·7	6·7	26·6	26·7	13·3	20·0	3 247	3 240	3 029-3 415		
Stalldrängar . { m. k.	247	2·0	2·4	1·6	3·3	10·1	17·0	15·4	19·8	13·8	14·6	3 039	3 080	2 775-3 329		
{ u. k.	48	2·1	6·2	12·5	16·7	27·1	16·7	12·5	2·1	4·1	—	2 571	2 573	2 355-2 832		
Övr. djurskö- { m. k.	40	—	2·5	5·0	5·0	2·5	15·0	5·0	15·0	17·5	32·5	3 266	3 275	2 863-3 618		
tare . . . { u. k.	5	—	—	—	40·0	—	—	—	—	—	—	—	2 900	2 689-2 949		
Specialarbetare { m. k.	329	2·1	1·2	1·5	3·1	4·9	14·0	16·7	25·5	13·1	17·9	3 130	3 133	2 891-3 375		
{ u. k.	29	3·5	—	3·5	10·3	10·3	6·9	27·6	13·8	10·8	13·8	3 031	3 038	2 753-3 264		
Ej spec. arbe- { m. k.	57	8·8	3·5	5·3	5·3	15·8	26·3	19·3	10·5	3·5	1·7	2 693	2 783	2 554-3 024		
tare { u. k.	15	6·6	6·6	6·7	26·7	20·0	—	20·0	—	—	6·7	2 544	2 500	2 336-2 939		
Arbetare i kost { m. k.	316	5·7	2·5	5·1	12·0	19·3	16·1	16·8	7·9	3·5	11·1	2 811	2 790	2 497-3 077		
{ u. k.	1 067	11·6	13·6	18·0	15·9	15·1	11·7	7·0	4·2	1·9	1·0	2 405	2 390	2 093-2 712		
Statavlönade { m. k.	1 729	0·1	0·3	1·2	4·9	12·0	20·4	20·5	16·8	10·6	13·2	3 060	3 005	2 772-3 270		
arb. { u. k.	527	0·8	1·7	4·9	11·6	17·7	19·5	16·3	12·7	5·7	9·1	2 876	2 842	2 575-3 130		
Övriga arb. u. { m. k.	2 983	1·4	1·1	1·4	3·7	8·5	17·6	21·1	18·1	12·6	14·5	3 071	3 050	2 807-3 330		
nat.-förm. . . { u. k.	215	7·0	3·2	6·5	13·5	14·4	19·5	12·1	8·4	7·0	8·4	2 756	2 760	2 429-3 074		
Övriga arb. m. { m. k.	720	5·0	2·4	4·0	4·7	7·1	9·9	13·7	14·7	11·1	27·4	3 144	3 159	2 746-3 543		
nat.-förm. . . { u. k.	316	8·2	7·0	11·7	10·8	13·9	11·1	10·4	8·2	5·7	13·0	2 741	2 679	2 250-3 135		
Samtliga 1945 { m. k.	5 748	1·7	1·1	1·9	4·6	10·0	17·4	19·8	16·7	11·3	15·5	3 063	3 032	2 772-3 325		
{ u. k.	2 125	8·0	8·6	12·7	13·8	15·5	14·4	10·3	7·3	3·9	5·5	2 607	2 583	2 236-2 936		
tillh.	7 873	3·4	3·1	4·8	7·1	11·5	16·6	17·2	14·2	9·3	12·8	2 940	2 940	2 616-3 247		
Samtliga 1944 { m. k.	6 474	3·3	4·0	9·4	20·3	23·3	17·0	9·8	5·8	3·3	3·8	2 646	2 609	2 400-2 870		
{ u. k.	2 183	16·0	13·1	17·1	17·4	14·3	10·7	4·9	2·9	1·6	2·0	2 355	2 343	2 025-2 654		
tillh.	8 657	6·5	6·3	11·3	19·5	21·1	15·4	8·6	5·1	2·8	3·4	2 573	2 557	2 310-2 826		
<i>Kvinnor.</i>																
Mjölkerskor { m. k.	239	86·2	5·4	4·2	2·1	1·7	—	0·4	—	—	—	1 374	1 315	1 047-1 655		
m. fl. { u. k.	52	90·4	3·9	1·9	1·9	—	—	—	—	—	—	1 240	1 240	870-1 560		
Hembiträden . { m. k.	43	60·5	18·6	11·6	2·3	—	7·0	—	—	—	—	1 901	1 872	1 703-2 055		
{ u. k.	206	72·8	16·0	8·2	1·0	1·5	0·5	—	—	—	—	1 705	1 690	1 487-1 930		
Övriga arbetare { m. k.	40	27·5	20·0	10·0	20·0	5·0	5·0	2·5	10·0	—	—	2 158	2 185	1 833-2 447		
{ u. k.	61	70·5	13·1	16·4	—	—	—	—	—	—	—	1 700	1 670	1 473-1 930		
Samtliga 1945 { m. k.	322	75·5	9·0	5·9	4·3	1·9	1·6	0·6	1·2	—	—	1 542	1 478	1 136-1 890		
{ u. k.	319	75·2	13·5	8·8	0·9	1·3	0·3	—	—	—	—	1 629	1 632	1 418-1 887		
tillh.	641	75·4	11·2	7·3	2·7	1·6	0·9	0·3	0·6	—	—	1 585	1 580	1 262-1 890		
Samtliga 1944 { m. k.	448	88·0	6·8	3·1	2·0	0·2	—	—	0·2	0·2	—	1 314	1 279	1 001-1 629		
{ u. k.	413	85·5	10·2	3·1	1·0	0·2	—	—	—	—	—	1 518	1 555	1 346-1 806		
tillh.	861	86·8	8·1	3·2	1·5	0·2	—	—	0·1	0·1	—	1 412	1 444	1 123-1 732		

¹ Se not 1 sid. 34.

Under år 1945 utgjorde de vuxna *kvinnliga* arbetarnas årslön i genomsnitt 1 585 kr, vilket i jämförelse med årslönen 1944 (1 412 kr) innebär en ökning med 12·3 %. Då borttår halva antalet av de redovisade arbetarna bestod av mjölkerskor, vilka endast arbeta i genomsnitt 4 timmar om dagen, är dock den anförda medellönen ej tillförlitlig som mått på lönenivån för kvinnliga lantarbetare. Som sådant bör i stället användas genomsnittslönen för den största gruppen av heltidsanställda kvinnliga arbetare, nämligen hembiträdena. Dessa förtjänade i genomsnitt under år 1945 1 739 kr, d. v. s. 6·8 % mer än 1944. Den ungefärliga relationen mellan manliga och kvinnliga lantarbetares löner torde framgå därav, att hembiträdenas årsförtjänst uppgick till cirka $\frac{3}{4}$ av årsförtjänsten för manliga arbetare i kost.

Per timme förtjänade de vuxna kvinnliga arbetarna i genomsnitt 0·79 kr (år 1944 0·74 kr). Mjölkskor hade i medeltal 0·95 kr per timme och hembiträden 0·63 kr, vilket överstiger motsvarande timförtjänster föregående år med 6·7 resp. 5·0 %.

Då lönerna till flertalet lantarbetare delvis grundas på uppskattningar av naturaförmånernas värde, och lantarbetarna i allmänhet leva på »billigare» orter än industriarbetarna, äro lantarbetarnas och industriarbetarnas genomsnittsförtjänster ej jämförbara. En viss uppfattning om skillnaden mellan löneläget för lantarbetare och industriarbetare kan emellertid erhållas, om genomsnittsförtjänsten per timme för manliga lantarbetare (över 18 år) utan naturaförmåner jämföras med motsvarande medelförtjänst för industriarbetare på lägsta dyrort (A-ort). Vid en sådan jämförelse omräknas först den totala medelförtjänsten per timme för lantarbetare utan naturaförmåner (tab. 9) under antagande, att yrkesfördelningen inom denna grupp varit densamma som inom hela materialet. Resultatet blir en timlön på 1·25 kr. Denna lön är 23 % lägre än industriarbetarlönen på A-ort (1·62 kr). Det förefaller emellertid troligt, att lantarbetarnas levnadsomkostnader (vid lika standard) äro lägre än industriarbetarnas. Nyssnämnda procenttal, som med en rätt vid osäkerhetsmarginal visar skillnaden mellan reallönenivån för lantarbetare och industriarbetare, torde därför sannolikt vara för högt.¹

Kontant- och naturaavlöning. Vid olika löneformer utgår en varierande del av lönen in natura. Detta förhållande belyses i efterföljande översikt.

Naturaförmånernas värde uppgick för manliga arbetare med sådana förmåner till i genomsnitt 899 kr under året och för kvinnliga arbetare till 765 kr. Detta gör för män 31 % och för kvinnor 44 % av totalavlöningen. Till grund för naturaförmånernas värde ligga, som redan nämnts, ofta tämligen godtyckliga uppskattningar. Dessa uppskattningar torde i allmänhet ge för låga värden till resultat. Naturaförmånernas stora betydelse beror framför allt på statlönesystemet. Som tidigare påpekats, skall detta avskaffas inom det avtalsbundna jordbruket fr. o. m. tjänsteåret 1945/46.

¹ Enligt beräkningar utförda av Lindahl och Lemne (S.O.U. 1944: 1) voro år 1941 levnadskostnaderna för lantarbetare cirka 7 % lägre än för industriarbetare å landsbygden. Under förutsättning att skillnaden i levnadskostnader varit densamma år 1945, kan reallönen per timme för lantarbetare approximativt beräknas ligga 17 % lägre än industriarbetarnas.

		Manliga arbetare fyllda 18 år			Kvinnliga arbetare fyllda 18 år		
		total Årslön kr	därav kr	nat.-förm. %	total Årslön kr	därav kr	nat.-förm. %
(m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)							
Arbetare i kost	{ m. k.	2 811	946	33·7	1 901	884	46·5
	{ u. k.	2 405	924	38·4	1 727	855	49·5
Statavlönade arbetare	{ m. k.	3 060	1 101	36·0	.	.	.
	{ u. k.	2 876	1 066	37·1	.	.	.
Övriga arb. utan nat.-förm.	{ m. k.	3 071	—	—	1 407	—	—
	{ u. k.	2 756	—	—	1 023	—	—
» » med nat.-förm.	{ m. k.	3 144	395	12·6	1 822	380	20·9
	{ u. k.	2 741	538	19·6	1 476	532	36·0
därav:							
med livsförnödenheter	{ m. k.	3 179	133	4·2	1 711	129	7·5
	{ u. k.	2 878	297	10·3	.	.	.
med livsförnödenheter och bostad	{ m. k.	3 155	636	20·2	1 838	492	26·8
	{ u. k.	2 933	662	22·6	1 466	541	36·9
med bostad	{ m. k.	3 193	371	11·6	.	.	.
	{ u. k.	2 855	337	11·8	.	.	.
med fri kost	{ m. k.	2 625	687	26·2	.	.	.
	{ u. k.	2 265	611	27·0	1 460	636	43·6
Samtliga arbetare	{ m. k.	3 063	433	14·1	1 542	180	11·7
	{ u. k.	2 607	808	31·0	1 629	732	44·9
	{ tillh.	2 940	534	18·2	1 585	454	28·6
därav:							
exkl. timavl. arb. utan nat.-förm.	{ m. k.	3 053	899	29·4	1 873	622	33·2
	{ u. k.	2 591	899	34·7	1 694	811	47·9
	{ tillh.	2 864	899	31·4	1 738	765	44·0

För arbetare med fri bostad begärdes på formuläret uppgift om bostadens storlek (antal rum). Sådana uppgifter ha lämnats för 1 617 lägenheter, bebodda av statavlönade arbetare. Av dessa lägenheter hade 17·9 % 1 rum och kök, 73·8 % 2 rum och kök, 7·9 % 3 rum och kök och 0·4 % minst 4 rum och kök. Lägenheter om 2 rum och kök voro vanligast i södra Sverige. Av anteckningarna i formulärets anmärkningskolumn framgår, att åtminstone 21 % av statarbostäderna voro utrustade med värmeledning.

Förmånerna bostad, bränsle och potatisland ha för statarna värderats till i genomsnitt 394 kr per år för 1 rum och kök utan cv, 443 kr för 2 rum och kök utan cv samt 455 kr för 3 rum och kök utan cv. Motsvarande belopp för lägenheter med cv voro 409, 511 och 497 kr. Av statförmånernas genomsnittliga värde under år 1945 — 1 098 kr — utgjorde 449 kr värdet av bostad, bränsle och potatisland och 649 kr värdet av mjölk och spannmål.

Extra förtjänster. I tab. 9 lämnas vissa uppgifter om extra förtjänsternas genomsnittliga storlek per år. I ett stort antal fall ha dessa förmåner emellertid icke särredovisats. För att belysa betydelsen av extra förtjänsterna har därför gjorts en specialundersökning rörande storleken av dessa förtjänster hos arbetare, för vilka dylika uppgifter lämnats. Resultat av dessa undersökningar redovisas i tab. 12.

Den genomsnittliga storleken av extra förtjänsterna uppgick till 255 kr för vuxna manliga arbetare och 112 kr för vuxna kvinnliga arbetare. Extra förtjänsterna voro avsevärt större och vanligare vid det avtalsbundna jordbruket än vid gårdar utan kollektivavtal.

Tab. 11. Redovisade lantarbetare fyllda 18 år fördelade efter timförtjänstens storlek år 1945.

	Samtliga vuxna arb. med uppg. om antalet arbetstimmar under året		D ä r a v						
			körkarlar i kost	stat-av-lönade körkarlar	stat-av-lönade kreaturskötare	jordbr.-arb., som ej köra hästar, utan nat.-förm.	jordbr.-arb., som ej köra hästar, med nat.-förm.	hembiträden	mjölkerskor utan nat.-förm.
S:a arb. på gårdar med koll.-avtal	6 904	389	117	350	347	1 487	184	27	214
därav i % med en timlön av									
under 50 öre	0.2	0.5	0.9	—	—	0.3	1.1	—	0.5
50—60 »	0.2	1.8	—	—	—	0.4	1.1	14.8	0.9
60—70 »	0.7	5.9	—	—	—	0.9	3.8	37.1	4.2
70—80 »	1.0	7.2	2.5	—	0.3	1.6	4.9	22.2	5.6
80—90 »	1.5	35.0	7.7	0.6	0.9	2.4	4.4	11.1	39.7
90—100 »	2.9	14.1	13.7	6.6	1.1	3.2	9.8	7.4	15.0
100—110 »	8.5	13.6	26.5	28.8	15.0	7.5	9.2	7.4	16.4
110—120 »	23.5	7.7	22.2	36.3	29.7	34.4	13.6	—	8.4
120—130 »	28.9	5.9	12.0	20.0	27.9	23.9	23.9	—	4.2
130—140 »	17.1	2.3	7.7	5.4	10.4	12.7	15.2	—	2.3
140—150 »	7.5	1.3	5.1	0.8	6.6	5.3	5.4	—	0.9
150—160 »	3.6	1.0	1.7	0.3	3.2	2.7	3.3	—	0.5
160—170 »	1.8	1.3	—	0.6	2.0	1.5	1.6	—	—
170—180 »	1.0	0.8	—	—	1.4	0.8	1.1	—	1.4
180—190 »	0.6	0.8	—	—	0.3	0.5	0.6	—	—
190—200 »	0.3	0.5	—	—	—	0.5	—	—	—
200—210 »	0.3	—	—	—	—	0.6	0.5	—	—
210—220 »	0.1	—	—	—	—	0.3	—	—	—
220—230 »	0.1	—	—	—	0.3	0.1	—	—	—
230—240 »	0.1	—	—	—	0.6	0.1	—	—	—
240—250 »	0.1	0.3	—	0.6	—	0.1	—	—	—
250 o. över	0.0	—	—	—	0.3	0.2	0.5	—	—
medellön, kr	1.25	0.94	1.10	1.14	1.23	1.22	1.16	0.71	0.96
medianlön, kr	1.23	0.89	1.09	1.13	1.20	1.19	1.21	0.69	0.89
S:a arb. på gårdar utan koll.-avtal	2 060	268	316	88	148	218	117	138	53
därav i % med en timlön av									
under 50 öre	0.1	9.3	0.3	—	—	—	—	13.3	3.8
50—60 »	1.3	23.1	—	—	—	0.5	5.1	32.4	13.2
60—70 »	3.0	23.9	4.1	—	—	0.9	3.4	25.7	17.0
70—80 »	7.0	17.9	8.9	—	2.1	4.1	10.3	22.1	15.1
80—90 »	11.2	12.7	18.7	5.7	4.1	2.7	10.3	5.1	17.0
90—100 »	13.2	4.5	17.4	14.7	20.5	2.8	14.5	—	7.5
100—110 »	20.1	4.1	24.1	30.7	16.4	28.9	15.4	0.7	17.0
110—120 »	18.9	1.1	16.1	27.3	19.9	29.8	12.8	0.7	1.9
120—130 »	11.8	0.7	6.0	12.5	18.5	16.5	9.4	—	1.9
130—140 »	6.6	0.4	2.9	6.8	10.3	6.0	12.0	—	—
140—150 »	3.0	1.1	0.6	1.1	4.8	1.8	3.4	—	5.6
150—160 »	1.9	—	0.3	1.2	0.7	4.1	1.7	—	—
160—170 »	0.7	0.4	0.3	—	—	—	0.9	—	—
170—180 »	0.5	—	0.3	—	—	0.9	0.8	—	—
180—190 »	0.2	—	—	—	0.7	—	—	—	—
190—200 »	0.2	0.4	—	—	—	—	—	—	—
200—210 »	0.2	0.4	—	—	2.0	0.5	—	—	—
210—220 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
220—230 »	0.1	—	—	—	—	0.5	—	—	—
230—240 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
240—250 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
250 o. över	—	—	—	—	—	—	—	—	—
medellön, kr	1.06	0.65	0.98	1.09	1.13	1.12	1.01	0.61	0.80
medianlön, kr	1.06	0.66	1.00	1.09	1.14	1.13	1.03	0.61	0.80

Tab. 12. Antal lantarbetare, för vilka lämnats specificerade uppgifter, fördelade efter extra förtjänsternas storlek under år 1945.

Yrkesgrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan » »)	Samtliga arbetare med minst 250 arbets- dagar under året	Därav (i %) med nedanstående extra förtjänster (kr) under år 1945							Genom- snittliga extra förtjänster, kr
		under 100	100— 199	200— 299	300— 399	400— 499	500— 599	600— o. över	
Manliga arbetare { m. k. fyllda 18 år . . . u. k.	4 081 705	17.1 46.8	26.4 25.7	19.6 11.9	15.2 7.9	10.1 2.3	5.7 1.3	5.9 4.1	271 166
Tillhoppa	4 786	21.5	26.3	18.5	14.1	9.0	5.0	5.6	255
därav:									
Rättare . . . { m. k. u. k.	189 26	34.9 42.3	25.9 19.2	16.4 19.2	9.0 3.8	4.8 3.9	4.2 3.9	4.8 7.7	203 219
Fördrängar . . { m. k. u. k.	245 33	9.4 42.4	13.9 27.3	18.4 12.1	23.3 9.1	15.9 —	12.6 6.1	6.6 3.0	338 170
Körkarlar . . . { m. k. u. k.	1 349 231	10.5 48.1	19.9 25.6	21.9 12.1	21.5 10.4	15.4 1.7	6.4 0.4	4.4 1.7	298 145
Övr. eg. jord- bruksarbetare { m. k. u. k.	537 82	20.1 51.2	38.2 25.6	20.9 8.6	8.0 8.5	6.3 3.7	3.7 1.2	2.8 1.2	215 142
Arb. m. bland. arbete . . . { m. k. u. k.	134 64	18.6 60.9	28.8 21.9	22.4 7.8	14.2 1.6	7.5 3.1	4.5 —	4.5 4.7	236 143
Ladugårdsför- män { m. k. u. k.	285 36	6.3 8.3	16.5 38.9	14.4 13.9	20.0 13.9	11.2 8.3	10.9 —	20.7 16.7	427 314
Kreatursskötare { m. k. u. k.	719 186	26.7 50.0	33.8 24.7	18.2 13.4	10.3 5.4	4.0 1.6	2.4 1.1	5.1 3.8	217 157
Fodermarskar . { m. k. u. k.	138 11	18.1 9.1	30.4 36.3	17.4 18.2	13.8 18.2	7.3 —	6.5 9.1	6.5 9.1	264 281
Stalldrängar . { m. k. u. k.	172 16	26.7 62.5	26.2 31.2	19.2 6.3	8.1 —	9.9 —	5.2 —	4.7 —	232 00
Övr. djurskötare { m. k. u. k.	29 2	13.8 100.0	20.7 —	24.1 —	3.5 —	6.9 —	10.3 —	20.7 —	394 .
Specialarbetare { m. k. u. k.	254 17	18.1 23.5	35.8 23.5	17.3 11.8	10.3 11.8	9.1 —	4.7 5.9	4.7 23.5	243 346
Ej spec. arbe- t { m. k. u. k.	30 1	20.0 —	40.0 —	26.7 —	6.7 100.0	3.3 —	— —	3.3 —	196 .
Avinniga arbe- tare fyllda 18 år { m. k. u. k.	95 61	64.2 82.0	17.9 14.8	5.3 1.6	2.1 —	3.1 —	2.1 —	5.3 1.6	140 67
Tillhoppa	156	71.2	16.7	3.8	1.3	1.9	1.3	3.8	112

Förekomsten av extra förtjänster medför, att lönestatistikens uppgifter om tim- och daglöner ej äro direkt jämförbara med kollektivavtalens lönesatser. Timlönen för körkarlar utan naturaförmåner utgjorde i genomsnitt 1.25 kr, medan minimilönen (inkl. indextillägg) enligt kollektivavtalet var 113.5 öre. Största delen av denna skillnad beror på att extra förtjänsterna äro inräknade i lönestatistikens uppgifter. Den viktigaste faktorn är härvidlag semesterlönen, som kan uppskattas till minst 4.5 öre per timme. För körkarlar torde ersättningen för rykt och traktorskötsel kunna beräknas till cirka 3 öre per timme. Övertidsersättningen kan på grundval av lönestatistikens uppgifter om övertidsarbetets omfattning uppskattas till 1 öre per timme. Vidare utgör arbetsgivarens sjukkassebidrag cirka 1 öre per timme. Sammanlagt medför således extra förtjänsterna en höjning av timlönen med omkring 10 öre. Den återstående skillnaden om 1 à 2 öre mellan lönestatistikens och kollektivavtalens timlöner torde bero på individuella löneförbättringar, som erhållits på grund av bristen på arbetskraft.

Löneinkomster vid olika löneformer. Genomsnittsförtjänsterna för grupper av arbetare, avlönade enligt olika löneformer, kunna studeras i tab. 9. Av vuxna manliga arbetare förtjänade arbetare utan naturaförmåner i genomsnitt under hela året 3 050 kr, statavlönade arbetare 3 017 kr, arbetare i kost 2 498 kr och övriga arbetare med naturaförmåner 3 021 kr. Det framgår av tab. 10, att de individuella lönernas spridning kring dessa medeltal var störst för arbetare med naturaförmåner och minst för statavlönade arbetare.

Den genomsnittliga årsförtjänsten är således i stort sett densamma inom samtliga löneformer med undantag för arbetare i kost, vilka bestå av enbart unga arbetare. Även mellan de övriga tre löneformerna föreligga emellertid vissa olikheter beträffande fördelningen efter ålder och yrke. De statavlönade arbetarna ha den ur lönesynpunkt gynnsammaste ålders- och yrkesfördelningen. Jämföras därför dessa med arbetare utan naturaförmåner inom varje yrkesgrupp, bli de sistnämnda arbetarnas högre löner avsevärt mer framträdande. Detta framgår tydligt av efterföljande tablå, som även redovisar löneinkomsternas variationer inom var och en av löneformerna för det sammanlagda antalet arbetare inom de två största yrkesgrupperna, körkarlar och övriga jordbruksarbetare (dagsverkare).

Löneformer (m. k. = med kollektivavtal) (u. k. = utan kollektivavtal)	Antal körkarlar och övriga eg. jordbruksarb. m. minst 250 dagar ¹	Däruv (i %) med en årsinkomst av kr										Medel-lön (kr) ²	Median-lön (kr) ²	Lönernas normala variationsgränser (kr) ²
		under 1 900	1 900—2 099	2 100—2 299	2 300—2 499	2 500—2 699	2 700—2 899	2 900—3 099	3 100—3 299	3 300—3 499	3 500 o. övert			
Arbetare i kost	144	4.8	4.2	6.9	17.4	25.0	17.4	16.0	4.8	1.4	2.1	2 637	2 619	2 423—2 895
u. k.	617	11.8	15.6	18.6	16.2	14.8	10.4	5.5	4.5	1.8	0.8	2 376	2 350	2 050—2 655
Statavl. arb.	498	—	0.4	1.8	11.7	27.9	33.1	17.1	6.2	1.6	0.2	2 756	2 745	2 595—2 900
u. k.	145	—	3.5	6.9	20.7	23.4	23.4	14.5	6.2	0.7	0.7	2 661	2 661	2 459—2 859
Övriga arb. u. nat.-förmåner	1 691	1.5	1.4	1.9	5.6	11.9	24.5	26.2	16.9	7.0	3.1	2 902	2 923	2 723—3 116
u. k.	143	7.7	4.2	8.4	16.8	17.5	23.7	10.5	5.6	3.5	2.1	2 626	2 636	2 395—2 881
Övriga arb. m. nat.-förmåner	305	6.9	3.6	4.9	7.2	11.5	13.8	21.0	16.1	8.5	6.5	2 817	2 918	2 546—3 186
u. k.	167	10.2	7.8	14.3	10.2	19.7	10.8	12.6	7.8	3.0	3.6	2 548	2 560	2 168—2 928
Samtliga	2 638	2.0	1.6	2.5	7.6	15.6	24.5	23.3	14.1	5.9	2.9	2 850	2 874	2 652—3 081
u. k.	1 072	9.4	11.2	15.0	15.9	17.1	14.0	8.5	5.4	2.1	1.4	2 475	2 477	2 155—2 782
tillb.	3 710	4.2	4.4	6.1	10.0	16.0	21.5	19.0	11.6	4.7	2.5	2 742	2 790	2 500—3 030

Löneinkomster inom olika yrken. De *mantliga* arbetarna ha i tab. 9 fördelats efter yrke på fem huvudgrupper. Av dessa uppvisade stall- och ladugårdspersonalen och därefter specialarbetarna den högsta genomsnittliga årsförtjänsten (3 183 och 3 122 kr). Årslönerna för egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete och ej spec. arbetare voro ej oväsentligt lägre (resp. 2 824, 2 604 och 2 662 kr). Av de egentliga jordbruksarbetarna uppnådde inom alla löneformer rättarna den högsta genomsnittsförtjänsten, varefter i tur och ordning kommo fördrängar, körkarlar och övriga jordbruksarbetare. Ladugårdsförmän hade genomgående högre lön än annan

¹ Arbetare fyllda 18 år. — ² Se not 1 sid. 34.

Tab. 13. Genomsnittliga arbetsförtjänster under år 1945 för lantarbetare inom olika åldersgrupper.

(m. k. = med kollektiv- avtal u. k. = utan kollektiv- avtal)	Antal redo- visade arbeta- rare	Medelavlönning (i kr) ¹ för arbetare i åldern:													Gen- om- snitt- lig lön, kr	Stan- dard- räk- nad genom- snitts- lön, kr ²	
		un- der 18år	18— 20år	21— 24år	25— 29år	30— 34år	35— 39år	40— 44år	45— 49år	50— 54år	55— 59år	60— 64år	65 år o. över				
Totallön per år.																	
Manliga arbetare.																	
Arbetare i kost	{ m. k. 337	2 139	2 506	2 821	2 958	2 930	2 864	3 031	2 838	2 856	2 793	.	.	.	2 770	2 778	
	{ u. k. 1 165	1 869	2 324	2 449	2 487	2 512	2 480	2 387	2 366	2 283	2 206	1 999	1 872	2 360	2 343		
Statavlönnade ar- betare	{ m. k. 1 729	.	2 940	3 030	3 125	3 160	3 102	3 093	3 020	3 064	2 933	2 687	3 060	3 034			
	{ u. k. 528	.	2 937	2 859	3 020	2 963	2 939	2 948	2 764	2 803	2 573	2 574	2 876	2 843			
Övriga arb. u. nat.-förm.	{ m. k. 3 097	1 874	2 668	2 828	3 056	3 155	3 200	3 164	3 183	3 153	3 073	3 039	2 541	3 027	3 028		
	{ u. k. 237	1 641	2 279	2 487	2 840	2 794	3 060	2 844	2 730	3 069	2 867	.	.	2 652	2 740		
Övriga arb. m. nat.-förm.	{ m. k. 727	.	2 605	2 842	3 100	3 342	3 420	3 389	3 312	3 155	3 250	2 941	2 281	3 131	3 122		
	{ u. k. 325	.	2 194	2 401	2 730	3 075	2 905	2 857	2 885	2 839	2 752	2 500	2 182	2 706	2 712		
Samtliga	{ m. k. 5 890	1 911	2 635	2 843	3 044	3 155	3 202	3 162	3 148	3 098	3 093	2 974	2 498	3 035	3 014		
	{ u. k. 2 255	1 810	2 312	2 477	2 613	2 748	2 764	2 697	2 722	2 622	2 664	2 384	2 262	2 561	2 597		
	{ tillh. 8 145	1 863	2 486	2 660	2 886	3 032	3 096	3 058	3 066	3 006	3 002	2 867	2 453	2 904	2 904		
däruv:																	
Rättare	{ m. k. 313	.	.	.	3 430	3 668	3 503	3 618	3 433	3 579	3 291	3 493	3 192	3 498	3 496		
	{ u. k. 64	3 320	3 615	.	3 265	3 315	3 299		
Fördrängar	{ m. k. 315	.	.	.	3 021	3 004	3 118	3 067	3 037	2 966	3 045	3 010	.	3 040	3 038		
	{ u. k. 88	.	.	.	2 565	3 051	2 908	2 709	2 794	2 743		
Körkarlar	{ m. k. 1 832	2 101	2 651	2 815	2 918	2 955	2 926	2 959	2 913	2 944	2 812	2 795	2 604	2 873	2 855		
	{ u. k. 732	1 915	2 367	2 592	2 544	2 569	2 635	2 615	2 571	2 530	2 415	2 208	2 256	2 494	2 498		
Övr. eg. jord- bruksarbetare	{ m. k. 917	1 789	2 602	2 665	2 907	2 959	2 983	2 838	2 893	2 807	2 797	2 644	2 163	2 689	2 782		
	{ u. k. 422	1 745	2 163	2 348	2 477	2 661	2 457	2 278	2 512	2 285	2 456	2 274	1 986	2 315	2 374		
Arbetare m. bl. arbete	{ m. k. 186	.	2 398	.	2 986	3 041	2 842	2 997	3 088	2 876	3 021	.	2 151	2 813	2 836		
	{ u. k. 270	1 810	2 315	2 420	2 564	2 631	2 592	2 435	2 415	2 450	2 223	.	.	2 370	2 402		
Ladugårdsför- män	{ m. k. 368	.	.	.	3 574	3 813	3 843	3 783	3 664	3 599	3 735	3 544	.	3 730	3 670		
	{ u. k. 48	.	.	.	3 400	3 386	3 308		
Kreaturskötare	{ m. k. 1 103	2 190	2 755	3 128	3 234	3 293	3 383	3 275	3 264	3 258	3 265	3 085	2 709	3 220	3 175		
	{ u. k. 514	1 817	2 366	2 436	2 756	2 831	2 853	2 952	2 871	2 743	2 859	2 424	2 374	2 714	2 718		
Fodermarskar	{ m. k. 171	3 309	3 432	3 296	3 337	3 315	3 295	3 105	.	3 274	3 289		
	{ u. k. 15	3 247	3 309		
Stalldrängar	{ m. k. 251	.	.	.	3 082	3 100	3 187	3 028	3 062	3 159	3 147	3 008	2 591	3 014	3 022		
	{ u. k. 50	.	.	.	2 581	2 525	2 543		
Specialarbetare	{ m. k. 331	.	.	.	3 196	3 254	3 259	3 369	3 264	3 139	3 172	3 012	2 571	3 121	3 068		
	{ u. k. 29	3 031	3 001		
Kvinnliga ar- betare.	{ m. k. 333	1 725	1 814	1 664	1 500	1 668	1 562	1 454	1 606	1 475	1 603	1 280	.	1 548	1 599		
	{ u. k. 362	1 573	1 694	1 763	1 649	1 690	1 624	1 427	1 530	1 460	1 436	.	.	1 622	1 575		
Tillhoppa	695	1 604	1 715	1 746	1 587	1 678	1 585	1 448	1 589	1 471	1 532	1 310	.	1 586	1 586		
däruv:																	
Mjölkerskor m. fl.	{ m. k. 240	.	.	.	1 389	1 516	1 413	1 288	1 436	1 330	1 511	1 280	.	1 374	1 358		
	{ u. k. 54	1 309	1 248	1 308		
Hembiträden	{ m. k. 53	1 770	1 814	1 876	1 873		
	{ u. k. 241	1 606	1 678	1 755	1 748	1 707	.	.	1 750	1 604	.	.	.	1 691	1 686		
Totallön per dag.																	
Manliga arbetare	{ m. k. 8 916	6 74	9 19	9 95	10 48	10 73	10 91	10 76	10 69	10 42	10 42	9 99	8 40	10 27	10 13		
	{ u. k. 4 220	6 20	7 81	8 40	8 87	9 21	9 28	8 99	9 10	8 72	8 74	8 03	7 39	8 54	8 61		
Tillhoppa	13 136	6 48	8 52	9 18	9 88	10 26	10 52	10 34	10 29	10 07	10 04	9 59	8 18	9 75	9 75		
Kvinnliga ar- betare.	{ m. k. 680	5 48	5 99	5 87	5 24	5 57	5 12	5 01	5 08	4 86	5 43	3 88	.	5 10	5 25		
	{ u. k. 679	5 14	5 53	5 68	5 30	5 27	5 30	4 59	4 81	4 64	4 48	4 39	.	5 21	5 05		
Tillhoppa	1 359	5 21	5 61	5 66	5 28	5 43	5 18	4 91	5 01	4 80	5 07	4 04	3 83	5 16	5 16		
Totallön per timme.																	
Manliga arbetare	{ m. k. 7 228	0 81	1 12	1 20	1 25	1 28	1 31	1 28	1 27	1 26	1 25	1 20	1 03	1 23	1 22		
	{ u. k. 2 229	0 77	0 94	1 00	1 07	1 11	1 12	1 09	1 10	1 05	1 08	0 97	0 92	1 04	1 04		
Tillhoppa	9 457	0 80	1 05	1 12	1 20	1 24	1 27	1 25	1 25	1 23	1 22	1 17	1 09	1 19	1 19		
Kvinnliga arbetare.	{ m. k. 399	0 70	0 69	0 82	0 94	0 99	0 99	0 95	1 03	0 98	1 02	0 89	.	0 93	0 90		
	{ u. k. 312	0 61	0 61	0 65	0 66	0 67	0 77	0 64	0 73	0 66	.	.	.	0 65	0 68		
Tillhoppa	711	0 63	0 63	0 68	0 77	0 81	0 90	0 87	0 95	0 88	0 88	0 75	.	0 77	0 77		

¹ Se not 1 sid. 34. — ² Beräknad medellön, om åldersfördelningen antages vara densamma som för samtliga manliga resp. kvinnliga arbetare.

stall- och ladugårdspersonal. Bland specialarbetarna förtjänade trädgårds-mästare och lastbilförare mer än smeder och dessa i sin tur mer än trädgårdsarbetare. Här nämnda lönedifferenser betingas dock ej enbart av arbetarnas olika yrken utan också av olikheter i åldersfördelningen m. m.

Beträffande de individuella årslönernas variationer inom olika yrkesgrupper hänvisas till tab. 10.

I tab. 9 redovisas även genomsnittliga dags- och timförtjänster för olika yrkesgrupper. En jämförelse mellan de olika yrkesgruppernas dags- eller timförtjänster ger i stort sett samma bild av löneläget som jämförelsen mellan årslönerna. För närmare detaljer hänvisas till tab. 9 och 11.

I fråga om de *kvinnliga* arbetarnas genomsnittsförtjänster per år erinras om att mjölkerskorna vanligen endast arbeta under en del av dagen. Deras års- och dagsförtjänster bli därför icke jämförbara med de heltidsanställda hembiträdenas. Av kvinnorna uppnådde de egentliga jordbruksarbetarna den högsta medelförtjänsten per timme (1.04 kr). Mjölkerskorna förtjänade 0.95 kr i timmen och hembiträdena 0.63 kr.

Arbetslöner inom olika åldrar m. m. I tab. 13 ha genomsnittliga arbetsförtjänster beräknats för manliga och kvinnliga arbetare inom olika yrkes- och åldersgrupper.

Tabellen visar, att före trettioårsåldern stego de manliga arbetarnas förtjänster tämligen hastigt med arbetarnas ålder. I åldrarna mellan 30 och 60 år höllo de sig ungefär oförändrade för att efter 60 år minskas betydligt. Kvinnorna uppnådde sin topplön vid betydligt yngre ålder än männen.

Hur lönen ändras med åldern belyses ytterligare i efterföljande tablå, där genomsnittslöner beräknats för olika åldersklasser av grupperna körkarlar och övriga jordbruksarbetare tillhopa. Härvid har skilts på gifta och ogifta arbetare, avlönade enligt olika löneformer, och på arbetare vid gårdar med och utan kollektivavtal (m. k. och u. k.).

Genomsnittlig total årslön (kr) ¹ för kör- karlar och övriga eg. jordbruksarbetare (dagsverkare) i en ålder av	Arbetare i kost ogifta ²		Statavlönade arbetare gifta ²		Övriga arbetare									
	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	utan nat.-förm.				med nat.-förm.					
					ogifta	gifta	ogifta	gifta	ogifta	gifta	ogifta	gifta		
under 18 år	2 127	1 907	—	—	1 887	1 649	—	—	.	.	—	—	.	.
18—20 »	2 454	2 314	—	—	2 678	2 255	.	.	2 519	2 072	.	—	.	—
21—24 »	2 755	2 462	.	.	2 757	.	2 844	.	2 593
25—29 »	2 687	2 424	2 756	2 750	2 898	.	3 031	2 912	2 725	2 381	3 126	.	.	.
30—34 »	2 632	2 447	2 829	2 744	2 949	2 624	3 031	2 765	2 816	.	3 038	2 925	.	.
35—39 »	2 698	2 456	2 780	2 725	2 979	.	3 005	.	2 811	.	3 127	2 850	.	.
40—44 »	.	2 229	2 805	2 681	2 854	.	2 999	2 659	.	.	3 086	2 988	.	.
45—49 »	.	2 348	2 751	2 782	2 822	.	3 020	.	.	.	2 814	.	.	.
50—54 »	.	2 143	2 760	2 564	2 989	—	2 955	.	.	.	3 018	.	.	.
55—59 »	.	.	2 741	.	.	—	2 811	.	.	.	2 915	.	.	.
60—64 »	.	.	2 725	.	.	—	2 769	.	.	.	2 722	.	.	.
65 år o. däröver	—	.	2 589	.	.	—	2 463	.	.	.	2 099	.	.	.
ej angiven ålder	2 713	—	2 905	—
Samtliga ³	2 655	2 253	2 763	2 667	2 808	2 450	2 913	2 759	2 584	2 326	2 967	2 786	.	.

¹ Se not 1 sid. 34. — ² Antalet gifta arbetare i kost liksom antalet ogifta statavlönade arbetare är obetydligt (jfr tab. 3). — ³ Standardvägda med avseende på åldern.

Tab. 14. Genomsnittliga löneinkomster för vissa yrkeskategorier av lantarbetare fyllda 18 år inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. år 1945.¹

L ä n och hushållnings- sällskapsområden m. m.	Kör- karlar i kost		Statavlö- nade kör- karlar		Statavlö- nade kreaturs- skötare		Hem- biträden i lant- hushåll		Manl. jordbruksarb., som ej köra häst				Mjölkerskor	
	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, kr	utan nat.-förm.		med nat.- förm.		utan nat.-förm.	
									tim- lön, ² kr	dag- lön, ² kr	total tim- lön, kr	total dag- lön, kr	tim- lön, ² kr	dag- lön, ² kr
Stockholms	1 398	2 323	1 650	2 752	1 986	3 067	.	.	1.19	9.73	1.13	8.74	0.87	3.29
Uppsala	1 519	2 372	1 665	2 761	2 055	3 152	.	.	1.25	10.27	.	9.75	0.87	3.21
Södermanlands	1 550	2 456	1 680	2 795	1 920	3 025	.	.	1.20	9.91	.	.	.	3.77
Östergötlands	1 606	2 477	1 697	2 796	2 023	3 136	925	1 732	1.14	9.64	1.02	8.59	.	.
Jönköpings	1 631	2 594	1 635	2 649	2 042	3 088	897	1 841	1.20	9.94	1.05	8.94	.	.
Kronobergs	1 930	2 890	1 585	2 590	2 347	3 365
Kalmar	1 534	2 481	1 681	2 741	1 977	3 049	.	.	1.20	10.31	.	.	0.86	2.98
norra hush.-sällsk. södra »	1 518 1 572	2 482 2 479	1 732 1 584	2 801 2 629	1 953 2 041	3 046 3 057	.	.	1.14 1.25	9.61 10.70
Gotlands	1 384	2 388	3.14
Blekinge	1 599	2 447
Kristianstads	1 633	2 421	1 630	2 761	2 142	3 263	894	1 680	1.28	10.61	.	.	0.88	4.65
Malmöhus	1 748	2 569	.	.	2 473	3 634	957	1 768	1.26	10.27	1.24	10.70	1.06	4.39
Hallands	1 809	2 782	1 746	2 873	2 153	3 337	916	1 789	1.17	9.31	.	.	1.03	3.83
Göteborgs och Bohus Älvsborgs	1 460 1 464	2 372 2 389	1 657 1 638	2 703 2 748	1 805 1 953	3 773 3 047	.	844	1.18 1.14	9.70 9.82	— 0.97	7.64 8.60	.	.
norra hush.-sällsk. södra »	1 496 1 494	2 488 2 413	1 743 1 644	2 799 2 721	2 002 1 977	3 006 3 049	.	878	1.19 1.18	10.04 9.74	.	9.44 8.88	.	0.87
Skaraborgs	1 494	2 413	1 644	2 721	1 977	3 049	878	1 748	1.18	9.74	1.03	8.88	0.87	2.81
Värmlands	1 682	2 749	2 133	3 272	888	1 697	1.19	9.96	1.09	9.16	0.85	2.98
Örebro	1 536	2 553	1 906	2 950	.	.	1.26	10.21	1.28	10.43	.	.
Västmanlands	1 474	2 420	1 700	2 799	2 086	3 154	880	1 683	1.21	10.00	1.25	10.07	0.89	3.40
Kopparbergs	1.28	10.20	.	9.30	—	.
Gävleborgs	1 510	2 399	725	1 500	1.23	9.98	.	10.16	.	.
Västernorrlands	9.37	.	.
Jämtlands	9.72	.	.
Västerbottens	776	1 738	—	—
Norrbottnens	9.64	.	.
Hela riket	1 578	2 486	1 665	2 750	2 030	3 121	877	1 739	1.21	9.96	1.11	9.06	0.94	3.78
Skånes o. Hall. slättb. Sydsvenska mellanh. Öland och Gotland	1 797 1 663 1 440	2 692 2 493 2 349	1 767 1 562 1 651	2 903 2 642 2 781	2 410 2 045 2 015	3 570 3 159 3 159	906 880 875	1 764 1 698 1 876	1.27 1.20 1.25	10.42 10.10 10.72	1.24 1.08	10.03 9.38	1.01 1.02	4.26 4.44 3.36
Östgötaslätten	1 731	2 592	1 651	2 781	2 015	3 159	.	.	1.13	9.56	1.15	9.70	.	2.90
Vänerslätten	1 402	2 295	1 649	2 725	1 967	3 058	858	1 774	1.19	9.78	1.00	8.72	0.85	3.07
Mölar- o. Hjälmarb. Södra o. mell. Sveriges skogs- o. dalbygder Norra Sverige	1 482 1 551 1 726	2 397 2 479 2 661	1 672 1 680 —	2 770 2 733 —	2 014 2 005 —	3 106 3 064 —	941 865 794	1 753 1 741 1 629	1.22 1.19 1.20	9.99 9.80 9.88	1.14 1.09 1.10	9.52 8.65 9.25	0.89 0.84 .	3.41 3.10 3.79
Egendomar belägna i jordbrukskommuner bland. kommuner industrikommuner	1 539 1 591 1 602	2 461 2 501 2 480	1 656 1 660 1 699	2 738 2 745 2 790	2 000 2 026 2 088	3 088 3 119 3 178	870 873 894	1 709 1 750 1 776	1.20 1.19 1.24	9.88 9.90 10.16	1.04 1.08 1.19	8.85 8.80 9.67	1.00 0.92 0.89	3.85 3.84 3.59
Egend. med en åker- areal av under 20 ha 20—49 » 50—99 » 100 ha o. över	1 499 1 578 1 625 1 654	2 380 2 478 2 560 2 600	839 855 976 1167	1 701 1 702 1 843 2 181	1.10 1.11 1.19 1.22	9.36 9.36 9.86 10.08	0.93 1.03 1.10 1.19	7.85 8.67 8.92 9.96	.	3.70 3.59 3.96
Egend. m. koll.-avtal » utan »	1 743 1 528	2 680 2 429	1 686 1 584	2 777 2 650	2 067 1 912	3 189 2 980	1016 847	1 898 1 704	1.22 1.12	10.04 9.32	1.17 1.00	9.67 8.44	0.96 0.80	3.91 3.01

¹ Se not 1 sid. 34. — ² Inkl. extraförtjänster (semesterlön, rykt, övertid, ersättartjänstgöring, provision o. dyl.). Årslönerna grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.

Av tablå framgår, hur åldern och civilståndet påverkat lönesättningen. Härvid har man icke kunnat taga hänsyn till de avvikelser från den normala ålders- och civilståndsfördelningen, som de icke fullgoda arbetarna eventuellt kunna uppvisa.

Lönenivån inom olika områden m. m. I tab. 14 redovisas genomsnittslöner för vissa viktigare arbetargrupper inom olika län och jordbruksområden m. m. Tabellens medellöner för olika jordbruksområden och storleksgrupper av egendomar ha beräknats under antagande att arbetarnas åldersfördelning inom de olika jordbruksområdena och inom de olika storleksgrupperna varit densamma som inom hela riket.

För *manliga* lantarbetare av olika slag var medellönen i regel högst på Skånes och Hallands slätter och i norra Sverige men lägst på Vänerslätten. Östgötaslätten och Mälar- och Hjälmbygderna intogo i detta avseende en mellanställning.

De regionala lönedifferenserna för *kvinnliga* arbetare voro delvis av samma slag som för manliga arbetare. Hembiträdernas årslön var sålunda högre i Skånes och Hallands slättbygder och i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder än i norra Sverige och sydsvenska mellanbygden.

Lönenivån i olika trakter kan mer i detalj studeras med hjälp av tabellens medellöner för olika län. Det bör dock framhållas, att dessa medellöner ofta beräknats på grundval av relativt få uppgifter. De slutsatser, som kunna dragas av deras variationer från det ena länet till det andra, äro därför ganska begränsade. Ifrågavarande medellöner ha, i motsats till övriga medellöner i tabellen, icke standardvägts med avseende på åldersfördelningen.

I vad mån lantarbetarnas löner påverkas av traktens högre eller lägre grad av industrialisering belyses av de i tab. 14 beräknade medellönerna för lantarbetare i kommuner av olika näringstyper. Lönenivån för manliga arbetare var enligt dessa medeltal högre i industrikommuner än i mer eller mindre utpräglade jordbrukskommuner. För hembiträden synes numera en liknande lönedifferentiering föreligga. Tidigare år har lönen för hembiträden legat högre i jordbrukskommuner än i mera industrialiserade trakter, vilket fortfarande är fallet beträffande mjölkerskor.

I tab. 14 redovisas slutligen genomsnittslöner för vissa grupper av lantarbetare vid större och mindre gårdar. För timavlönade arbetare med och utan naturaförmåner och arbetare i kost steg lönen med gårdens storlek. Beträffande statavlönade arbetare var tendensen ej lika tydlig. Fördelas lantarbetarna inom olika storleksgrupper av egendomar dessutom efter förekomsten av kollektivavtal framträder emellertid även för sistnämnda arbetargrupp en löneskillnad mellan stora och små gårdar (se sid. 48).

Arbetslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal. Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 9—14, där medellöner och spridningstal redovisas för olika yrkes- och löneformsgrupper vid gårdar med och

utan kollektivavtal. För vissa viktigare grupper av arbetare ha vidare i efterföljande tablå genomsnittslöner beräknats vid kollektivavtalsbundna och icke kollektivavtalsbundna gårdar under antagande, att arbetarnas åldersfördelning varit densamma vid gårdar med och utan kollektivavtal.

Manliga arbetare fyllda 18 år	Antal arbetare	Egendomar utan koll.-avtal			Egendomar med koll.-avtal		
		timlön,	daglön,	årslön,	timlön,	daglön,	årslön,
		kr	kr	kr	kr	kr	kr
Körkarl i kost	852	0·99	8·29	2 429	1·10	9·06	2 680
därav vid egendomar med under 50 ha	602	0·97	8·21	2 430	1·13	9·03	2 674
» » » » 50 ha o. över	250	1·01	8·37	2 437	1·08	9·09	2 692
Kreatursskötare i kost	380	0·96	7·94	2 425	1·10	9·40	2 859
därav vid egendomar med under 50 ha	251	0·93	7·72	2 359	1·08	9·21	2 756
» » » » 50 ha o. över	129	0·98	8·16	2 492	1·13	9·60	2 966
Statavlönad körkarl	676	1·09	9·00	2 650	1·14	9·56	2 777
därav vid egendomar med under 50 ha	94	1·09	9·02	2 658	1·13	9·60	2 855
» » » » 50 ha o. över	582	1·09	8·99	2 655	1·14	9·51	2 769
Statavlönad kreatursskötare	796	1·15	9·51	2 980	1·22	10·20	3 189
därav vid egendomar med under 50 ha	205	1·11	9·20	2 887	1·21	10·18	3 208
» » » » 50 ha o. över	591	1·19	9·82	3 062	1·23	10·23	3 187
Övr. jordbr.-arb. ¹ utan nat.-förm.	1 965	1·12	9·32	2 541	1·22	10·04	2 705
därav vid egendomar med under 50 ha	243	1·09	9·08	2 535	1·13	9·56	2 551
» » » » 50 ha o. över	1 722	1·14	9·48	2 547	1·22	10·06	2 819
Övr. jordbr.-arb. ¹ med nat.-förm.	531	1·00	8·44	2 503	1·17	9·67	2 727
därav vid egendomar med under 50 ha	234	0·97	8·32	2 363	1·11	9·35	2 680
» » » » 50 ha o. över	297	1·07	8·88	2 654	1·18	9·73	2 705

Lönerna lågo genomgående högre vid gårdar med än vid gårdar utan kollektivavtal. Skillnaden mellan de individuella lönernas spridning kring medellönen för gårdar med och utan kollektivavtal framgår av tab. 10 och 11. Lönerna till den »mellersta» hälften av antalet arbetare inom varje grupp varierande enligt siffrorna i tab. 10 (sista kolumnen) nästan genomgående mellan trängre gränser vid de kollektivavtalsbundna än vid de ej kollektivavtalsbundna gårdarna.

Bland de individuella löner, som ligga till grund för medellönerna, finnas även löner till ej fullgoda arbetare. Dessa löner äro lägre än kollektivavtalens lönesatser, som gälla fullt arbetsföra dugliga och yrkesvana arbetare. Då det relativa antalet ej fullt arbetsföra arbetare sannolikt är större på gårdar utan än på gårdar med kollektivavtal, skulle skillnaden i löneavseende mellan avtalsbundna och ej avtalsbundna gårdar bli mindre, om genomsnittslönerna kunde beräknas för enbart fullgoda arbetare.

Löneförhållandena för tillfällig arbetskraft. Den nu lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden har uteslutande gällt de mera fast anställda arbetarna. Emellertid sysselsättas inom jordbruket vissa tider (t. ex. för sådd och skörd) ett stort antal tillfälliga arbetare, som arbeta några få

¹ Jordbruksarbetare, som ej köra hästar.

dagar hos en och samma arbetsgivare. På frågeformuläret begärdes uppgifter om antalet sådana arbetare (arbetare med mindre än 50 dagsverken om året) samt om sammanlagda antalet dagsverken och den totala avlöningssumman. På grundval av dessa uppgifter har genomsnittliga dagsförtjänsten beräknats för 11 648 tillfälliga arbetare, vilka tillhoppa gjort 223 767 dagsverken. En sammanställning av dessa tillfälliga arbetares dagsförtjänster lämnas här nedan.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)		Östra Sverige ¹	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket	Däruv egendomar med en åkerareal av			
								Intill 20 ha	20—49 ha	50—99 ha	100 ha o. över
Män	m. k.	10·76	9·95	10·92	10·12	10·58	10·50	10·56	10·92	10·95	10·20
	u. k.	9·80	10·36	11·05	9·89	11·25	10·40	10·37	10·49	10·17	10·32
	tillhoppa	10·42	10·20	10·98	9·99	11·17	10·45	10·37	10·58	10·59	10·21
Kvinnor	m. k.	7·07	7·81	8·52	7·95	6·83	8·01	8·44	8·01	8·08	7·97
	u. k.	6·42	7·22	8·09	8·02	6·71	7·45	7·23	7·65	7·57	5·22
	tillhoppa	6·95	7·47	8·39	7·98	6·73	7·78	7·29	7·78	7·92	7·89
Barn	m. k.	4·95	4·65	5·48	5·69	4·69	5·16	.	6·56	5·19	5·07
	u. k.	6·25	6·51	7·06	6·24	6·49	6·44	6·33	6·44	6·58	.
	tillhoppa	5·07	5·19	5·64	5·93	6·17	5·54	6·22	6·46	5·78	5·09

Tillfälliga manliga arbetare förtjänade således år 1945 i genomsnitt 10·45 kr per dagsverke, vilket var i det närmaste detsamma som de mera fast anställda arbetarna utan naturaförmåner förtjänade (10·44 kr) och 12·4 % mer än de tillfälliga arbetarnas dagsförtjänst 1944 (9·30 kr). För tillfälliga kvinnliga arbetare uppgick dagsförtjänsten 1945 till 7·78 kr, vilket var avsevärt högre än motsvarande lön för hembiträden (5·62 kr) och 18·1 % högre än motsvarande lön föregående år.

g. Jordbrukets arbetskraftåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1939—1945.

För bedömning av jordbrukets lönekostnader erfordras förutom kännedom om lantarbetarnas löner även uppgift om arbetskraftåtgången. Till komplettering av de i det föregående lämnade uppgifterna om lantarbetarnas löner ha därför i tab. 15, med användande av lantarbetarstatistikens material, beräknats totala antalet utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika jordbruksområden och storleksklasser av egendomar. För att belysa arbetskraftåtgångens förändringar sedan år 1944 lämnas vidare i tab. 16 en sammanställning av arbetskraftåtgången år 1944 och 1945 vid gårdar, som redovisas i lantarbetarstatistiken både 1944 och 1945 och vilkas åkerareal är densamma båda åren. Slutligen visar tab. 17 förändringarna mellan år 1944 och 1945 i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen vid samma egendomar.

¹ Se not 2 sid. 14.

Tab. 15. Av brukarna själva, deras familjemedlemmar och anställda arbetare utfjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika områden år 1945.¹

Naturliga jordbruksområden m. m.	Antal egen- do- mar	Genomsnittligt antal dagsverken per år och 100 ha åker & egendomar med en åkerareal (i ha) av									Genomsn. antal dagsv. per 100ha åker & samtliga egendomar
		under 10	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 99	100— 199	200— 399	400 o. över	
<i>Mantliga arbetare</i>	3 323	4 762	3 780	2 916	2 538	2 386	2 154	2 042	2 174	1 872	2 320
därav i % av lejd arbetskraft		25·0	39·4	52·6	63·0	68·0	81·8	94·8	99·6	100·0	77·8
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % av lejd arbetskraft	1 903		3 475	2 686	2 372	2 266	2 085	2 006	2 084	1 824	2 150
			30·9	48·2	61·0	65·8	80·1	94·5	99·6	100·0	81·2
Skånes o. Hallands slättbygder	337		4 088	2 884	2 562	2 406	2 463	2 296	2 180	1 838	2 393
Sydsvenska mellanbygden	187		4 165	3 160	2 612	2 714	2 297	1 974	1 746	805	2 270
Öland och Gotland	88			2 554	2 479	2 208	1 796	1 868	2 796	1 525	2 156
Östgötaslätten	142			2 886	2 798	2 390	2 260	2 158	1 866	—	2 252
Vänerslätten	482		2 983	2 501	2 182	2 164	1 861	1 789	2 052	1 785	1 964
Mälard- och Hjälmbygderna	667		3 397	2 460	2 155	2 066	2 041	2 051	2 106	2 589	2 118
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 149	3 825	3 911	3 179	2 785	2 587	2 289	2 195	2 760	2 461	2 671
därav i % av lejd arbetskraft		29·5	42·9	55·7	65·8	71·5	84·5	95·9	100·0	100·0	73·2
Sydsvenska höglandet	614	5 943	3 856	3 233	2 783	2 610	2 234	1 988	3 213	—	2 685
Östsvenska dalbygden	75		3 836	2 963	2 996	2 664	2 261	1 873	2 112	—	2 387
Västsvenska	183		4 435	3 126	2 836	2 454	2 572	2 759	—	—	2 934
Södra Bergslagen	57			3 034	2 324	2 998	2 588	2 379	—	—	2 485
Västsvenska dalejöområdet	85		3 718	2 997	2 977	2 887	2 071	2 710	2 163	—	2 640
Norra Bergslagen	58		3 661	3 406	2 886	2 046	1 983	2 794	—	2 461	2 597
Östra Dalarna-Gästrikland	77		3 726	3 127	2 561	—	1 935	2 140	4 187	—	2 748
Norra Sverige	271	6 106	3 896	3 089	2 872	3 019	2 712	2 365	—	—	3 328
därav i % av lejd arbetskraft		13·5	41·9	61·7	69·2	73·0	94·2	100·0	—	—	58·8
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner ²	1 108	6 208	3 691	2 699	2 329	2 202	2 006	1 921	2 115	1 776	2 171
Blandade kommuner	1 536	3 934	3 837	3 017	2 611	2 475	2 107	2 060	2 150	1 692	2 336
Industrikommuner	679		3 799	3 019	2 702	2 478	2 501	2 232	2 394	2 412	2 550
Egendomar med koll.-avtal	1 184		3 654	3 035	2 876	2 535	2 255	2 086	2 174	1 834	2 197
utan	2 139	4 394	3 785	2 906	2 446	2 286	1 982	1 607	—	2 278	2 534
<i>Keinnliga o. minderåriga arbetare</i> därav i % av lejd arbetskraft	3 323	3 180	2 770	1 656	948	711	420	248	315	393	657
		38·4	29·8	34·4	39·0	44·4	61·2	90·3	99·0	100·0	50·4
Södra o. mellersta Sveriges slättb. därav i % av lejd arbetskraft	1 903		2 213	1 631	1 014	724	447	242	316	414	529
			22·1	33·0	37·4	44·4	59·4	89·8	98·9	100·0	56·1
Skånes o. Hallands slättbygder	337		2 263	1 384	1 061	832	840	593	444	736	799
Sydsvenska mellanbygden	187		2 722	2 323	1 017	1 060	931	604	535	—	961
Öland och Gotland	88			2 066	1 363	1 020	642	—	—	—	1 040
Östgötaslätten	142					344	252	224	630	—	301
Vänerslätten	482		1 976	1 365	728	494	323	178	281	—	409
Mälard- och Hjälmbygderna	667		2 315	1 747	1 113	782	339	161	193	—	409
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 149	2 255	2 571	1 627	782	641	340	270	309	—	798
därav i % av lejd arbetskraft		55·4	27·2	33·4	40·3	41·7	64·0	91·9	100·0	—	42·4
Norra Sverige	271	6 214	3 871	1 958	1 536	—	578	—	—	—	2 399
därav i % av lejd arbetskraft		20·1	38·8	46·0	51·6	—	85·4	—	—	—	43·3
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner ²	1 108		2 769	1 462	1 063	747	381	256	282	369	615
Blandade kommuner	1 536	2 284	2 872	1 680	850	672	437	240	354	459	674
Industrikommuner	679		2 555	1 880	990	757	443	247	291	289	631
Egendomar med koll.-avtal	1 184		1 786	1 180	773	664	362	250	315	414	350
utan	2 139	3 261	2 806	1 699	995	743	518	226	—	—	1 185

¹ Medieval stil anger, att medeltalen grunda sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare. — ² Med jordbrukskommuner förstås kommuner, i vilka minst 75 % av befolkningen ha sin utkomst av jordbruket och dess binäringar.

Tab. 16. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker samt medeltal årsarbetare¹ per egendom åren 1944 och 1945 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren.

	Egendomar med en åkerareal (i ha) av								Till- hoppa
	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 99	100— 199	200— 399	400 o. över	
Summa dagsverken av män, kvinnor o. minderåriga, medeltal per 100 ha åker									
Inkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.									
år 1944	6 840	4 602	3 609	3 312	2 672	2 313	2 469	2 382	3 043
» 1945	6 551	4 582	3 505	3 152	2 588	2 303	2 484	2 254	2 976
Indextal om 1944 = 100	96	100	97	95	97	100	101	95	98
Exkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.									
år 1944	2 729	2 180	2 161	2 086	2 090	2 189	2 465	2 382	2 224
» 1945	2 375	2 127	2 019	1 995	2 023	2 168	2 471	2 254	2 153
Indextal om 1944 = 100	87	98	93	96	97	99	100	95	97
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (inkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)									
år 1944	3 822	2 931	2 585	2 472	2 187	2 042	2 146	1 899	2 335
» 1945	3 714	2 918	2 572	2 432	2 170	2 051	2 161	1 852	2 322
Indextal om 1944 = 100	97	100	99	98	99	100	101	98	99
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (exkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)									
år 1944	1 600	1 585	1 714	1 717	1 788	1 947	2 142	1 899	1 844
» 1945	1 473	1 546	1 643	1 676	1 772	1 942	2 151	1 852	1 818
Indextal om 1944 = 100	92	98	96	98	99	100	100	98	99
Dagsverken av kvinnor o. minderåriga, medeltal per 100 ha åker (inkl. fam.-medl. dagsv.)									
år 1944	3 018	1 671	1 024	840	485	271	323	483	708
» 1945	2 836	1 664	933	720	418	252	323	402	654
Indextal om 1944 = 100	94	100	91	86	86	93	100	83	92
Dagsverken av kvinnor o. minderåriga, medeltal per 100 ha åker (exkl. fam.-medl. dagsv.)									
år 1944	1 129	595	448	370	302	243	323	483	380
» 1945	901	580	376	319	251	226	320	402	335
Indextal om 1944 = 100	80	97	84	86	83	93	99	83	88
Medeltal vuxna manliga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)									
år 1944	0·81	0·53	0·83	1·19	1·69	2·92	5·12	9·80	1·28
» 1945	0·29	0·53	0·75	1·14	1·74	3·08	4·78	8·90	1·28
Indextal om 1944 = 100	94	99	91	95	103	105	93	91	100
Medeltal kvinnliga o. minderåriga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)									
år 1944	0·26	0·20	0·22	0·19	0·24	0·32	0·77	1·50	0·26
» 1945	0·19	0·18	0·17	0·18	0·20	0·26	0·79	1·20	0·22
Indextal om 1944 = 100	73	88	76	97	81	84	103	80	83

Under år 1945 uppgick det genomsnittliga antalet mansdagsverken per 100 ha åker till 2 320 och motsvarande antal dagsverken, utgjorda av kvinnliga och minderåriga arbetare, till 657. Av de förstnämnda hade 78 % och av

¹ Med årsarbetare avses här arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken på en och samma gård.

de sistnämnda 51 % utgjorts av lejda arbetare. Det framgår av tab. 15, att familjemedlemmarnas arbetsinsatser betydde mest på mindre och medelstora gårdar. Uppgifterna om antalet dagsverken, som utgjorts av familjemedlemmar, torde emellertid i många fall grunda sig på tämligen grova uppskattningar och äro sannolikt ofullständigare än uppgifterna om de lejda arbetarnas dagsverken.

Arbetsförbrukningen per arealenhet var störst på de minsta brukningsdelarna och sjönk med stigande egendomsstorlek. I regel var den lägst i södra och mellersta Sveriges slättbygder och högst i skogs- och dalbygden i södra och mellersta Sverige. Antalet mansdagsverken per 100 ha åker var större på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal inom flertalets storleksgrupper. Att motsatsen gällde för samtliga storleksklasser tillhopa beror på att de mindre gårdarna voro relativt fler bland gårdar utan kollektivavtal, än bland gårdar, som hade sådana avtal.

Växlingarna i arbetskraftåtgången mellan olika gårdar äro ej enbart beroende på hur effektivt arbetskraften utnyttjas utan också på produktionens inriktning och intensitet. I tab. 15 upptagna dagsverken per 100 ha åker ha sålunda utförts såväl av utarbetare som djurskötare, torpare och tillfälliga arbetare. Det bör dessutom observeras, att uppgifterna även i viss utsträckning avse dagsverken för t. ex. nyanläggningsarbeten, skogsarbeten m. m. Dagsverken, utgjorda av arbetare, som betecknats som skogsarbetare, ha dock ej medräknats.

Vid beräkningarna i tab. 16 och 17 rörande förändringarna mellan år 1944 och 1945 i jordbrukets totala sysselsättningsvolym och lönebudget, ha endast medtagits gårdar med uppgifter för båda åren. Som mått på sysselsättningsvolymen användes antalet arbetare och antalet utgjorda dagsverken. I tab. 16 har även uträknats medeltalet dagsverken per 100 ha åker under åren 1944 och 1945.

De mycket fåtaliga torparna ingå i antalet arbetare och de av torparna utgjorda dagsverken i totala antalet dagsverken. Däremot ha till torparna utbetalda löner ej inräknats i lönesummorna. Beräkningarna avse 2 839 egendomar, som sysselsätta 27 629 arbetare med en sammanlagd lönesumma av 31·5 milj. kr under år 1945. I den redovisade lönesumman ingå endast löner, som utbetalats till anställda arbetare. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till uppgifter rörande värdet av brukarnas och deras familjemedlemmars arbetsinsats.

Arbetskraftåtgången per 100 ha åker minskade med 2 % mellan 1944 och 1945. Nedgången var avsevärt större för kvinnliga och minderåriga arbetare än för vuxna manliga arbetare (tab. 16).

Sammanlagda antalet sysselsatta arbetare minskade med 3 % enligt tab. 17. Minskningen berörde framför allt arbetare med mindre än 300 dagsverken under året. Totala antalet dagsverken sjönk med 2 %, men för enbart manliga familjemedlemmar framträdde en ökning med 2 %. Den kontanta lönesumman steg med 19 % och värdet av naturaförmånerna sjönk med 19 %. I båda fallen påverkas siffrorna av naturasystemets successiva avveck-

Tab. 17. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma sedan år 1944 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreliggga för både 1944 och 1945.

Jordbruksområden, kommungrupper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Indextal för år 1945 om 1944 = 100 ¹												
		Därav					Därav utgjorda av							
		Antal arbetare (lejd arbetskraft)	vuxna manliga arbetsare ²	övriga kvinnliga och minderåriga årsarbetare ³	övriga kvinnliga och minderåriga årsarbetare ³	övriga kvinnliga och minderåriga årsarbetare ³	Antal dagsverken	vuxna manliga arbetsare (lejd arbetskraft)	kvinnl. och minderåriga arbetsare (lejd arbetskraft)	vuxna manliga familjemedlemmar	kvinnliga och minderåriga familjemedl.	Kontant lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturaförmånernas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder	1 626	96	99	93	82	102	98	99	89	103	95	122	76	113
Skånes o. Hallands slättb.	279	93	115	95	89	83	97	101	83	104	96	117	73	112
Sydsvenska mellanbygden	159	100	85	97	95	106	99	98	94	109	101	117	81	112
Öland och Gotland	75	109	104	101	121	96	95	90	104	95	110	99	108	115
Östgötaslätten	130	104	103	86	173	101	100	108	116	70	126	80	115	113
Vänerslätten	416	89	94	80	68	116	97	97	95	99	98	122	85	113
Mälar- och Hjälmbygden	569	97	96	100	68	91	98	99	86	102	93	128	70	114
Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder	971	99	100	101	90	95	98	98	88	102	98	114	91	109
Norra Sverige ³	240	99	113	100	77	99	95	93	83	100	105	97	90	96
Hela riket	2 839	97	100	95	83	100	98	98	88	102	97	119	81	111
därav å egendomar be- lägna i:														
jordbrukskommuner	938	96	94	98	80	94	98	98	90	104	100	122	82	112
blandade kommuner	1 329	98	103	96	81	102	97	99	86	102	94	118	82	111
indusrikommuner	572	95	101	91	94	102	97	97	91	99	101	117	79	110
med en åkerareal av:														
under 20 ha	606	96	93	99	74	96	95	91	80	101	101	99	89	96
20—49 ha	1 184	99	95	102	86	95	98	97	90	103	96	110	95	106
50—99 ha	634	92	103	90	81	93	96	98	82	99	91	118	88	111
100 ha o. över	415	99	101	94	90	111	99	99	93	119	97	125	65	115

ling inom det avtalsbundna jordbruket under år 1945. Den totala lönesumman (kontant och naturaförmåner) steg med 11 %.

Ovan omtalade förändringar i sysselsättningsvolym och lönebudget åter-
spegla i huvudsak förhållandena vid det större jordbruket. Ett mått på mot-
svarande utveckling för samtliga gårdar med minst 10 ha åker erhålles, om
ett vägt medeltal av indextalen för de olika storleksklasserna av gårdar ut-
räknas. Som vikter användes den sammanlagda åkerarealen inom resp. stor-
leksklasser av jordbruk enligt 1937 års jordbruksräkning.⁴ En sådan kalkyl
visar, att antalet lejda arbetare minskat med 3 % och antalet av dessa arbe-
tare utgjorda dagsverken sjunkit med 7 % sedan föregående år. Hela anta-
let dagsverken (inräknat brukarnas och deras familjemedlemmars arbetsda-
gar) har minskat med 3 %. Samtidigt har den utbetalda kontanta lönesum-
man stigit med 10 % och värdet av naturaförmånerna sjunkit med 13 %,

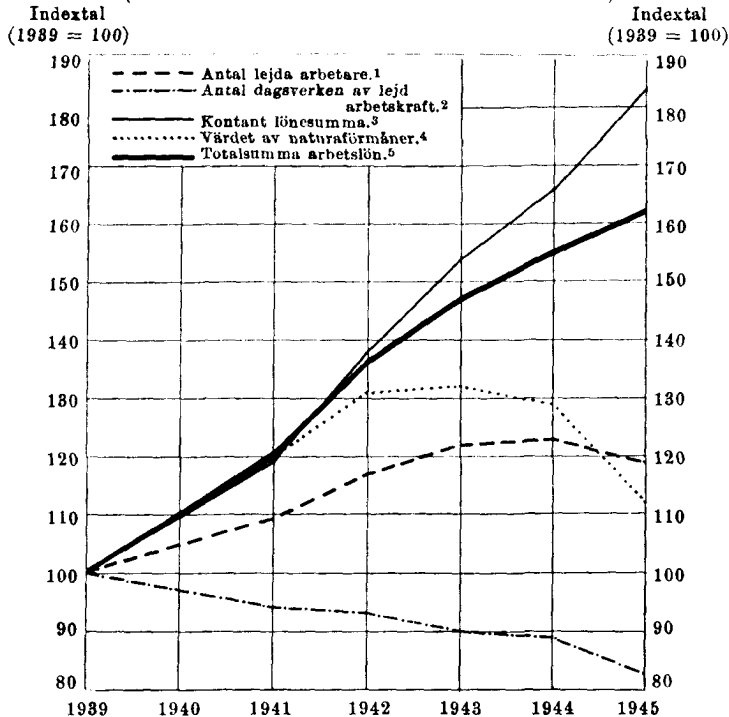
¹ Se not 1 sid. 50. — ² Se not 1 sid. 51. — ³ Inkl. fjäll- och moränbygden. — ⁴ Det använda viktsystemet torde medföra en viss undervärdering av småbruket på grund av den arbetskrävande boskapskötselns relativt större omfattning inom det mindre jordbruket.

Diagram III. Arbetskraftförbrukning och lönebudget inom jordbruk med minst 10 ha åker 1939—1945.

(Exkl. brukare och familjemedlemmar.)

Main-d'œuvre employée et budget des salaires dans les fermes d'au moins 10 ha de champs de 1939 à 1945.

(à l'excl. du fermier et des membres de sa famille.)

medan den totala lönesumman (kontant och naturaförmåner) ökat med 5 % sedan år 1944.

Om de på ovannämnda sätt vägda indextalen över arbetarantal, antal dagsverken och lönesumma år 1945 inom jordbruk med minst 10 ha åker anknyttas till motsvarande indextal för åren 1941—1944 enligt den s. k. kedjemetoden (1941 med 1939 som direkt basår), får man följande indexserie med år 1939 som gemensam bas (1939 = 100).

År	Antal ledda arbetare	Antal utgjorda dagsverken inkl. familjemedlemmar ⁶	exkl. familjemedlemmar	Kontant lönesumma	Värdet av naturaförm.	Total lönesumma
1941	109	99	94	119	120	120
1942	117	100	93	138	131	136
1943	122	99	90	154	132	147
1944	123	98	89	166	129	155
1945	119	95	83	183	112	162

Av tablån och diagram III framgår, att medan arbetskraftförbrukningen minskat med 1 à 3 % under krigsåren 1941—1944, har den nedåtgående ten-

¹ Nombre d'ouvriers engagés. — ² Nombre de journées de travail accomplies par les ouvriers engagés. — ³ Somme des salaires en espèces. — ⁴ Valeur des avantages en nature. — ⁵ Somme totale des salaires payés. — ⁶ År 1942 = 100.

densen starkt accentuerats under år 1945. Sedan 1939 har antalet dagsverken av anställda arbetare minskat med 17 %. Indexserien torde emellertid ej riktigt återspegla arbetskraftbesparingen inom jordbruket, emedan den påverkas av växlingarna i skördeutfall och väderleksförhållanden under olika år.

Den stora ökningen av antalet sysselsatta arbetare under berörda år är endast ett uttryck för rationaliseringssträvandena inom jordbruket att ersätta årsanställda arbetare med tillfällig arbetskraft. Delvis betingas den även av jordbrukarnas svårigheter att erhålla fast anställda arbetare på grund av arbetskraftens ökade rörlighet. Totalsumman arbetslöner har stigit med 62 % under tiden 1939—1945. Förskjutningen av den inbördes relationen mellan indextalen för den kontanta lönesumman och värdet av åtnjutna naturaförmåner under år 1945 är en direkt följd av statsystemets successiva avveckling under detta år.

Tager man hänsyn till brukarnas och deras familjemedlemmars dagsverken inom jordbruksnäringen, blir nedgången i arbetskraftförbrukningen betydligt mindre. Uppgifter om familjemedlemmarnas jordbruksarbete å de undersökta egendomarna föreligga sedan år 1941, men detta års speciella karaktär som missväxtår gör, att år 1942 ansetts lämpligare som basår för indexserien.

B. Trädgårdsarbetare.

Undersökningens tillkomst m. m. Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen, som tidigare varit en relativt obetydlig binäring till jordbruket, har under de senaste årtiondena utvecklats till en självständig näringsgren med nära 13 000 arbetare enligt 1940 års folkräkning. Uppgifter om lönerna till trädgårdsarbetare, anställda hos jordbrukare, ha erhållits i samband med de årliga undersökningarna av lantarbetarnas löner (jfr tab. 9). Rörande arbets- och löneförhållandena för arbetare inom den mer fristående trädgårdsodlingen har socialstyrelsen för år 1945 liksom för åren 1938—1944, utfört en särskild undersökning.

Uppgifter om trädgårdsarbetarnas löner år 1945 ha lämnats på formulär, som uppgjorts i samråd med representanter för trädgårdsnäringens arbetsgivar- och arbetarorganisationer. För varje arbetare efterfrågades namn, ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken under år 1945 samt den kontanta lönen och naturaförmånernas värde under året. För arbetare, som gjort mindre än 50 dagsverken hos en och samma arbetsgivare, behövde endast det sammanlagda antalet dagsverken och den totala avlöningssumman uppgivas, helst med fördelning på män, kvinnor och barn. Vidare begärdes bl. a. uppgifter om företagets specialitet, trädgårdens totala areal och växthusens och drivbänkarnas areal. Uppgiftslämnaren skulle även meddela, om kollektivavtal tillämpades eller ej.

Frågeformulären utsändes i mars 1946 till 1 155 trädgårdsodlare. Av dessa ha sedermera 720 återsänt besvarade formulär. Den statistiska bearbetningen har utförts enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1946, sid. 785).

Undersökningens omfattning och representativitet. Hos de 720 trädgårdsodlare, som besvarat frågeformuläret, sysselsattes år 1945 sammanlagt 6 661 arbetare.¹ Arbetarnas fördelning på olika landsdelar samt deras andel i procent av det faktiska antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning visas i nedanstående tablå.

	Hela riket	Östra Sverige ²	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Antal i löneundersökningen redovisade trädgårdsarbetare	6 661	2 090	456	2 233	1 412	470
De i % av antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning	51·8	48·4	42·7	67·1	46·7	41·8

I löneundersökningen har således redovisats hälften av det totala antalet trädgårdsarbetare enligt folkräkningen 1940. Södra Sverige var överrepresenterat, medan motsatsen gällde för norra Sverige samt Småland och öarna.

Om antalet handelsträdgårdar uppskattas till 5 000,³ skulle undersökningen omfatta ungefär en sjundedel av samtliga trädgårdsföretag. Då antalet redovisade arbetare utgjorde hälften av samtliga arbetare inom trädgårdsnäringsen, måste tydligen de större företagen vara överrepresenterade i undersökningen. Av nedanstående tablå, där företagens storleksfördelning jämföres med motsvarande fördelning av de i 1931 års företagsräkning redovisade trädgårdsföretagen, framgår likaledes, att de större företagen voro bättre företrädna i löneundersökningen än de mindre.

	Hela antalet	Därav procentuellt antal företag (arbetare vid företag) med nedanstående antal arbetare					
		1	2—3	4—5	6—10	11—50	51 o. över
Enligt löneundersökningen 1945							
Företag	720	30·3	28·1	16·2	16·2	8·9	0·3
Arbetare	6 661	10·3	15·9	14·3	27·7	27·1	4·7
Enligt företagsräkningen 1931							
Företag	4 220	24·9	46·0	18·5	7·8	2·5	0·3
Sysselsatta personer ⁴	14 405	6·6	32·8	23·5	16·6	12·5	8·0

De redovisade trädgårdarnas sammanlagda areal utgjorde 1 791 ha⁵ eller 14 % av hela trädgårdsarealen enligt 1937 års jordbruksräkning. Då jordbruksräkningens arealuppgifter även omfatta jordbrukarnas trädgårdsodling, torde emellertid av handelsträdgårdarnas areal en större del ha redovisats i löneundersökningen än vad som framgår av nyssnämnda procenttal. Om

¹ De tillfälligt anställda arbetarna, som ofta byta arbetsgivare, ha sannolikt i viss utsträckning dubbelräknats. Det angivna totala antalet arbetare torde därför vara något för högt. — ² Se not 2 sid. 14. — ³ Betänkande med utredning och förslag rörande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringsen. Statens off. utr. 1938: 5, sid. 10. — ⁴ Här i medräknas även företagsägare samt förvaltnings- och butikspersonal, vilka tillsammans utgjorde 4 640 personer. — ⁵ Utom arealen av trädgårdar med enbart fruktodling (299 ha). Arealen för sådana odlingar redovisas nämligen ej i 1937 års jordbruksräkning.

Tab. 18. Antal redovisade handelsträdgårdar och trädgårdsarbetare inom olika ortsgrupper år 1945.

Företagstyper (m. k. = företag med kollektivavtal u. k. = företag utan kollektivavtal)	Stockholm med omnejd ¹		Göteborg med omnejd ²		Malmö med omnejd ³		Övr. städer inkl. förorter		Landskommuner				Hela riket	
									Köpingar o. mien ⁴		Övriga			
	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare	antal företag	antal arbete- tare
Köksväxtodling . . .	m. k.	8 81	3 25	4 126	11 127	— —	15 258	41 617						
	u. k.	6 34	1 19	2 9	14 61	1 27	113 51	237 237						
Blomsterodling . . .	m. k.	14 149	2 37	1 2	26 204	2 52	1 30	46 474						
	u. k.	5 32	1 9	1 4	14 130	5 15	14 61	40 251						
Fruktodling	m. k.	1 11	— —	— —	1 31	4 56	14 343	20 441						
	u. k.	3 28	— —	— —	— —	1 11	124 15	152 152						
Plantskolerörelse . . .	m. k.	2 160	2 60	2 35	10 271	— —	6 145	22 671						
	u. k.	— —	— —	— —	11 105	— —	9 89	20 194						
Anläggningsarbeten . . .	m. k.	6 127	1 12	7 43	4 32	— —	— —	18 214						
	u. k.	— —	— —	— —	1 24	— —	— —	1 24						
Köksväxt o. blomsterodling . . .	m. k.	22 155	4 61	7 76	40 453	2 7	14 149	89 901						
	u. k.	17 67	4 10	2 17	66 468	25 99	76 423	190 1 084						
Köksväxt- o. fruktodling . . .	m. k.	1 5	1 17	— —	5 65	— —	8 98	15 185						
	u. k.	1 5	— —	1 9	4 34	1 2	16 63	23 113						
Allsidig trädgårdsörelse	m. k.	5 58	1 2	1 74	16 173	2 14	23 311	48 632						
	u. k.	4 24	3 8	2 3	22 149	8 38	31 181	70 403						
Ej angiven	m. k.	— —	1 6	1 1	2 6	— —	— —	4 13						
	u. k.	— —	1 8	— —	— —	1 8	5 39	7 55						
Samtliga	m. k.	59 746	15 220	23 357	115 1 362	10 129	81 1 334	303 4 148						
	u. k.	36 190	10 54	8 42	132 971	42 163	189 1 093	417 2 513						
tillh.	95 936	25 274	31 399	247 2 333	52 292	270 2 427	720 6 661							
Därav:														
Norra Sverige (exkl. Kopparbergs län)	m. k.	— —	— —	— —	5 85	— —	5 143	10 228						
	u. k.	— —	— —	— —	13 61	6 27	20 94	39 182						
	tillh.	— —	— —	— —	18 146	6 27	25 237	49 410						
Företag med 1—5 arbetare	m. k.	35 195	7 37	13 52	68 441	7 59	43 261	173 1 045						
	u. k.	32 147	7 31	8 42	112 566	38 131	167 736	364 1 653						
Företag med 6—10 arbetare	m. k.	16 212	4 60	4 61	29 464	2 26	24 493	79 1 316						
	u. k.	2 12	3 23	— —	15 250	4 32	14 212	38 529						
Företag med 11—50 arbetare	m. k.	7 183	4 123	6 244	18 457	1 44	13 422	49 1 473						
	u. k.	2 31	— —	— —	5 155	— —	8 145	15 331						
Företag med 51 o. flera arbetare	m. k.	1 156	— —	— —	— —	— —	1 158	2 314						

¹ Till Stockholm med omnejd räknas Hammarby, Fresta och Vallentuna i Vallentuna härad, Österåker i Åkers skeppslag, Boo i Värmdö skeppslag, Danderyds skeppslag, Sollentuna, Färentuna och Svartlösa härad, Västerhaninge, Österhaninge och Tyresö i Sotholms härad samt städerna Solna, Sundbyberg, Djarvholm, Lidingsö och Vaxholm. — ² Till Göteborg med omnejd räknas Sävedals härad, Råda, Källered, Askim och Västra Frölunda i Askims härad, Östra Hisings härad, Torslanda, Björlanda, Säve, Backa och Rödbo i Västra Hisings härad samt städerna Mölndal och Kungälv i Göteborgs och Bohus län, Släp, Tölö och Lindome i Fjäre härad av Hallands län samt Nödinge i Ale härad och Angered, Bergum och Lerum i Vättilä härad av Älvsborgs län. — ³ Till Malmö med omnejd räknas Tottarp, Lomma, Burlöv och Görlöv i Bara härad samt Särslöv, Södra Sallerup, Oxie, Glostorp, Lockarp, Bunkelö, Västra Klagstorp och Tygelsjö i Oxie härad. — ⁴ Exkl. förorter till städer. Jfr Folkräkningen 1940, del 1, sid. 237, samt Jordbruksräkningen år 1937, sid. 320.

trädgårdarna fördelas efter arealens storlek, befinnas 26 % ha mindre areal än 1 ha, 32 % 1—2 ha, 28 % 2—5 ha och 14 % över 5 ha. De till arealen största trädgårdarna lågo i allmänhet på landsbygden.

Att arealen av jordbrukarnas trädgårdar ingår i jordbruksräkningens uppgifter om den totala trädgårdsarealen betyder mindre vid en jämförelse mellan jordbruksräkningens och löneundersökningens uppgifter om växthus- och bänkgårdsarealerna, eftersom växthus och drivbänkar huvudsakligen förekomma i handelsträdgårdarna. I efterföljande tablå jämföras de redovisade växthus- och bänkgårdsarealerna med motsvarande arealer enligt 1937 års jordbruksräkning.

	Östra Sverige ¹	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Växthusareal (m ²)	165 090	34 497	246 159	141 801	21 552	609 099
därav i % av hela arealen	24·4	30·4	37·6	32·2	20·4	30·6
Bänkgårdsareal (m ²)	102 109	22 088	62 861	70 056	18 166	275 280
därav i % av hela arealen	13·8	18·0	14·8	16·8	11·8	14·8

Löneundersökningens växthusareal uppgick till nära en tredjedel och bänkgårdsarealen till en sjundedel av motsvarande arealer i jordbruksräkningen. Beträffande växthusarealen var södra Sverige överrepresenterat och östra och norra Sverige underrepresenterat. I fråga om bänkgårdsarealen var den geografiska representativiteten jämnare. Av de 720 redovisade trädgårdsföretagen saknade 11 % växthus och drivbänkar. Hos 75 % av trädgårdsodlingar med växthus var växthusens areal mindre än 1 000 m², hos 15 % 1 000—2 000 m², hos 3 % 2 000—3 000 m² och hos 7 % minst 3 000 m².

Över halva antalet (55 %) redovisade trädgårdsföretag låg i eller i närheten av städer, 7 % i köpingar och municipalsamhällen och 38 % i ej agglomererade landskommuner (tab. 18). Av hela antalet trädgårdar låg en femtedel, sysselsättande en fjärdedel av samtliga arbetare, i de tre största städerna med omnejder. Denna koncentration kring städer och andra befolkningscentra är en följd av den yrkesmässiga trädgårdsodlingens beroende av goda avsättningsmöjligheter. Det kan i detta sammanhang nämnas, att enligt 1940 års folkräkning bodde 15 % av trädgårdsarbetarna i rikets tre största städer (inkl. närmaste omnejd) och ej mindre än 42 % i städer överhuvud taget.

Trädgårdsföretagen ha i tab. 18 även fördelats efter odlingens inriktning. Därvid har först skilts på trädgårdsföretag med huvudsakligen köksväxtodling, blomsterodling, fruktodling, plantskolerörelse eller anläggningsarbeten. Mycket ofta överväger dock ej någon av dessa odlingsspecialiteter. Sådana företag ha sammanförts i tre grupper, nämligen företag med köksväxt- och blomsterodling, med köksväxt- och fruktodling samt med »allsidig trädgårdsrörelse». De mindre specialiserade odlingsformerna voro enligt tabellen vanligast. Sålunda bedrev över halva antalet företag köksväxt- och blomsterodling eller »allsidig trädgårdsrörelse». Relativt många företag (13 %) hade köksväxtodling som specialitet, medan företag med enbart fruktodling och plantskolerörelse voro jämförelsevis få (5 och 6 %).

¹ Se not 2 sid. 14.

Tab. 19. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter ålder.

m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal	Antal redovisade arb.	Därav (i %) i åldern												65 år ej an- o. där- över	ej an- given ålder
		under 16år	16- 17år	18- 19år	20 år	21 år	22- 29år	30- 39år	40- 49år	50- 59år	60- 64år				
<i>Män.</i>															
Förmän	m. k.	195	—	—	—	—	—	15.4	38.4	28.2	11.3	3.1	2.6	1.0	
	u. k.	111	—	—	—	—	0.9	17.1	43.3	20.7	14.4	—	1.8	1.8	
Yrkesarbetare	m. k.	889	—	—	—	—	2.9	36.6	32.8	13.3	6.6	2.5	3.6	1.7	
	u. k.	446	—	—	—	—	5.4	39.2	26.9	13.2	4.3	3.8	4.0	3.2	
Grovarbetare	m. k.	292	2.4	4.1	6.8	2.7	1.0	19.9	18.2	14.0	12.7	6.2	11.0	1.0	
	u. k.	130	5.4	6.2	5.4	0.8	1.5	17.7	11.5	13.8	11.5	8.5	14.6	3.1	
Elever	m. k.	265	15.1	20.7	35.5	15.5	1.5	9.8	1.9	—	—	—	—	—	
	u. k.	292	13.4	29.1	28.8	19.5	1.0	6.9	1.0	0.8	—	—	—	—	
Specialarbetare	m. k.	97	—	—	1.0	—	1.0	9.3	28.9	27.8	18.6	3.1	8.2	2.1	
	u. k.	33	—	3.0	3.0	—	—	27.3	15.2	21.2	12.1	3.0	9.1	6.1	
Övriga arbetare	m. k.	54	7.4	14.8	7.4	1.8	3.7	1.8	13.0	11.1	20.4	3.7	9.3	5.6	
	u. k.	46	63.0	13.0	2.2	2.2	—	4.3	10.9	—	—	—	—	4.4	
Samtliga	m. k.	1792	2.8	4.2	6.6	2.8	2.0	25.1	25.7	13.8	8.2	2.8	4.6	1.4	
	u. k.	1058	7.1	9.5	8.8	5.6	2.8	23.4	18.5	10.2	5.1	2.7	4.0	2.3	
	tillh.	2 850	4.4	6.1	7.4	3.8	2.3	24.5	23.0	12.5	7.1	2.8	4.4	1.7	
Stockholm	m. k.	377	0.5	1.6	4.8	3.7	1.3	30.8	26.8	12.7	8.2	3.2	4.0	2.4	
	u. k.	76	1.3	6.6	2.6	2.6	—	19.7	40.8	14.5	5.3	4.0	2.6	—	
Göteborg	m. k.	143	0.7	2.8	4.9	1.4	0.7	30.7	28.0	17.5	9.1	2.1	1.4	0.7	
	u. k.	27	7.4	3.7	—	—	—	25.9	37.1	7.4	7.4	3.7	—	7.4	
Malmö	m. k.	135	0.8	2.2	0.7	2.2	—	17.0	30.4	23.0	5.9	6.7	11.1	—	
	u. k.	11	9.1	9.1	27.2	9.1	—	9.1	9.1	—	—	9.1	9.1	9.1	
Övr. städer med för- ortsbebyggelse	m. k.	649	2.0	4.2	7.0	2.3	2.6	24.5	27.1	13.7	8.6	2.9	3.4	1.7	
	u. k.	388	4.4	7.5	7.7	5.4	3.1	25.5	18.6	11.6	7.5	2.6	5.1	1.0	
Köpingar och m:en	m. k.	57	7.0	5.3	10.5	—	3.5	21.1	28.0	14.0	7.0	1.8	1.8	—	
	u. k.	88	18.2	5.7	5.7	6.8	3.4	27.3	18.2	5.7	3.4	2.2	3.4	—	
Övr. landskommuner	m. k.	431	7.0	7.4	9.7	3.7	2.6	22.0	20.0	10.7	8.1	1.6	6.3	0.9	
	u. k.	468	8.1	12.6	11.3	6.2	3.2	21.8	14.1	9.6	3.4	2.6	3.4	3.7	
Företag med 1—5 arbetare	m. k.	400	3.0	4.7	9.2	3.4	2.3	22.0	25.3	13.0	8.0	2.0	4.8	2.3	
	u. k.	634	6.6	11.5	10.1	5.2	3.0	20.8	18.1	10.3	4.7	3.3	4.0	2.4	
Företag med 6—10 arbetare	m. k.	497	4.2	4.0	7.2	2.4	2.2	25.6	24.6	13.3	8.3	4.0	2.4	1.8	
	u. k.	220	7.3	7.7	7.3	6.8	3.6	27.3	15.9	9.6	5.5	1.8	4.5	2.7	
Företag med 11—50 arbetare	m. k.	752	2.0	4.4	5.6	2.5	1.8	24.2	26.5	15.7	8.1	2.8	6.0	0.4	
	u. k.	204	8.3	4.9	6.4	5.4	1.5	27.5	22.5	10.8	5.9	1.9	3.4	1.5	
Företag med 51 ar- betare o. över	m. k.	143	2.1	2.1	2.8	3.5	1.4	36.3	26.6	7.7	9.1	1.4	4.2	2.8	
<i>Kvinnor.</i>															
Yrkesarbetare	m. k.	173	—	—	—	—	1.7	22.5	27.7	27.2	12.7	3.5	1.2	3.5	
	u. k.	87	—	—	—	—	4.6	20.7	20.7	26.4	12.6	3.4	3.5	8.1	
Grovarbetare	m. k.	137	2.2	5.9	5.8	2.2	3.7	16.1	32.1	20.4	8.0	2.2	0.7	0.7	
	u. k.	48	10.4	6.2	6.3	2.1	2.1	10.4	27.1	18.7	10.4	2.1	—	4.2	
Elever	m. k.	48	27.1	29.2	27.1	10.4	6.2	—	—	—	—	—	—	—	
	u. k.	36	11.1	27.8	52.8	2.8	—	5.5	—	—	—	—	—	—	
Övriga arbetare	m. k.	10	10.0	—	—	—	—	30.0	20.0	40.0	—	—	—	—	
	u. k.	6	33.3	33.3	—	—	—	16.7	—	—	—	—	—	16.7	
Samtliga	m. k.	363	4.6	6.0	5.7	2.2	3.0	17.4	25.5	21.5	9.0	2.4	0.8	1.9	
	u. k.	178	6.2	8.4	12.4	1.1	2.8	14.6	18.0	18.0	9.0	2.2	1.7	5.6	
	tillh.	546	5.1	6.8	7.9	1.8	2.9	16.5	23.1	20.3	9.0	2.4	1.1	3.1	

Kollektivavtal tillämpades vid 42 % av de undersökta företagen omfattande 62 % av de redovisade arbetarna (tab. 18). Större företag hade oftare kollektivavtal än mindre. Likaså var det vanligare med kollektivavtal bland företag i eller i närheten av städer än bland företag på landsbygden.

Löneformer, yrken och ålder. I undersökningen nominativt redovisade arbetare (d. v. s. arbetare som gjort minst 50 dagsverken vid ett och samma företag) utom anläggningsarbetare ha i nedanstående tablå fördelats på olika löneformer och yrkesgrupper.

		Nominativt redovisade arbetare							
		Därav (i %) med					Utan		
(m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan ,)		Med nat.- förm.	kost o. logi	endast kost	andra för- nödenheter	endast bostad	bostad o. andra för- nödenheter	nat.- förm.	Samt- liga
Manliga arbetare ¹	m. k.	234	40·2	3·8	2·1	34·2	19·7	1 465	1 699
	u. k.	354	66·4	8·5	3·7	16·1	5·3	697	1 051
	tillh.	588	55·9	6·6	3·1	23·3	11·1	2 162	2 750
Förmän ²	m. k.	88	12·5	4·6	4·5	43·2	35·2	97	185
	u. k.	57	35·1	1·7	5·3	38·6	19·3	50	107
Yrkesarbetare	m. k.	56	35·7	5·4	1·8	48·2	8·9	768	824
	u. k.	146	64·4	7·5	4·1	19·2	4·8	297	443
Grovarbetare	m. k.	15	60·0	6·7	—	20·0	13·3	262	277
	u. k.	19	57·9	26·3	5·2	5·3	5·3	111	130
Elever	m. k.	56	92·9	—	—	7·1	—	208	264
	u. k.	120	87·5	6·7	1·6	4·2	—	172	292
Specialarbetare	m. k.	18	11·1	5·6	—	38·9	44·4	77	95
	u. k.	8	62·5	37·5	—	—	—	25	33
Övriga arbetare	m. k.	1	—	—	—	100·0	—	53	54
	u. k.	4	—	50·0	25·0	25·0	—	42	46
Kvinnliga arbetare	m. k.	10	60·0	20·0	—	20·0	—	356	366
	u. k.	29	65·5	20·7	3·5	10·3	—	149	178
	tillh.	39	64·1	20·5	2·6	12·8	—	505	544

Av de i tablån redovisade manliga arbetarna avlönades 21 % och av de kvinnliga arbetarna 7 % delvis in natura. De vanligaste naturaförmånerna voro fri kost och fritt logi men även förmånen enbart fri bostad förekom ej sällan, särskilt vid företag, som tillämpade kollektivavtal.

Bland de manliga trädgårdsarbetarna bildade de yrkeskunniga arbetarna (yrkesarbetarna) den största yrkesgruppen — 46 % av samtliga manliga arbetare. Därefter i storlek kom gruppen elever (20 %), grovarbetare (15 %), förmän (11 %) och specialarbetare (5 %). Det bör nämnas, att med elev avses i de flesta fall ej fullt utbildad yrkesarbetare.

De nominativt redovisade arbetarnas fördelning på olika åldersgrupper framgår av tab. 19. Omkring en fjärdedel av de manliga arbetarna var under 22 år, d. v. s. hade ej uppnått den ålder, som enligt kollektivavtalet är ett av villkoren för att arbetare skall erhålla lön som utlärare trädgårdsarbetare; en fjärdedel var i åldern 22—30 år och en tredjedel i åldern 30—50 år. Av förmännen var endast ett fåtal under 30 år men av yrkesarbetarna var detsamma fallet för nära två femtedelar. De flesta eleverna tillhörde åldrarna under 22 år.

¹ Exkl. anläggningsarbetare. — ² Till förmän räknas även avlönade trädgårdsmästare, som deltaga i arbetet.

Trädgårdar i närheten av befolkningscentra använde i mindre grad än andra trädgårdar arbetare under 22 år. Sådan arbetskraft synes även användas mer i trädgårdar med 1—5 arbetare än i större trädgårdar och var även vanligare i trädgårdar utan än i sådana med kollektivavtal.

Arbetstid. För arbetare vid självständigt trädgårdsföretag, som sysselsätter minst 1 arbetare, regleras arbetstiden i lantarbetstidslagen. Enligt bestämmelserna i denna lag får arbetstiden för trädgårdsarbetare uppgå till högst 10 timmar per dygn och 48 timmar per vecka. Om arbetstiden under januari, februari, november och december inskränkes till 43 timmar i veckan samt under mars och oktober till 46 timmar i veckan, får dock veckoarbetstiden under april—september utökas till högst 52 timmar.

Trädgårdsarbetarnas faktiska arbetstid år 1945 belyses i tab. 20, där de i undersökningen redovisade arbetarna med uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar fördelats efter årsarbetstidens längd. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar per person och år för olika grupper av arbetare.

För vuxna män utgjorde i genomsnitt per person antalet arbetstimmar (inkl. övertidstimmar) under år 1945 1 662 och för vuxna kvinnor 1 109. I jämförelse med närmast föregående år innebära dessa genomsnittstal en minskning av arbetstiden med 0·3 resp. en ökning med 5 %. För 26 % av de vuxna manliga arbetarna och för 51 % av de kvinnliga var arbetstiden under året kortare än 1 000 timmar. Av männen hade 43 % och av kvinnorna 9 % gjort mer än 2 000 timmar. Motsvarande procenttal föregående år voro 42 resp. 7 %. Att trädgårdsarbetarnas genomsnittliga årsarbetstid är kortare än t. ex. lantarbetarnas och att de individuella årsarbetstidernas spridning kring medeltalet är särskilt stor inom vissa grupper av trädgårdsarbetare, sammanhänger med att trädgårdsarbetet är i hög grad säsongbetonat. Detta gäller särskilt anläggningsarbeten och plantskolerörelse. Blomsterodlingen synes medföra den jämnaste sysselsättningen. Den genomsnittliga årsarbetstiden var längst för yrkesgruppen förmän och kortast för grovarbetare.

Av de manliga arbetarna hade 41 % haft betalt övertidsarbete under år 1945 mot 43 % föregående år. Antalet sådana övertidstimmar i medeltal per arbetare med övertidsarbete uppgick till 103. Hur övertidsarbetets längd varierade för de enskilda arbetarna framgår av nedanstående tablå.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1945						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga företag . . .	717	38·1	22·6	13·2	13·4	6·3	3·3	3·1
därav med koll.-avtal	612	38·2	22·1	13·2	12·9	6·7	3·6	3·3
» utan »	105	37·2	25·7	13·3	16·2	3·8	1·9	1·9

Det bör nämnas, att en stor del av övertidsarbetet inom trädgårdsskötseln torde bestå av s. k. vaktjänst, för vilken enligt lantarbetstidslagen högst 7 timmars övertid per vecka och arbetare får uttagas. Sådan vaktjänstgöring räknas i lagen ej som övertidsarbete i egentlig mening.

Tab. 20. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter antalet arbetstimmar under år 1945.

(m. k. = företag med kollektivavtal u. k. = företag utan kollektivavtal)	Antal arbet. med uppgift om utgjorda arbetstimmar	Därav (i %) med nedanstående antal arbetstimmar ¹ under året								Genomsnittligt antal arbetstimmar under året ¹	Antal arbetstid i % av samtliga	Antal övertidstimmar i % av samtliga arbetstimmar	Genomsnittl. antal övertidstimmar under året ²			
		In till 500		500—999		1 000—1 999		2 000—2 999					3 000 o. över		per arbetare	per dagsverke
Vuxna män.																
<i>Ortsgrupper.</i>																
Stockholm med omnejd	m. k.	315	5.1	20.0	17.1	18.7	16.2	7.8	14.6	1.0	1 645	53.7	4.6	142.0	0.7	
	u. k.	45	8.9	24.6	17.8	11.1	8.9	24.4	4.4	—	1 584	6.7	0.4	.	.	
Göteborg med omnejd	m. k.	113	7.1	31.0	13.3	15.0	15.9	8.8	8.0	0.9	1 482	63.7	3.3	76.1	0.4	
	u. k.	12	8.3	25.0	23.0	8.8	33.4	—	—	—	1 398	8.3	0.5	.	.	
Malmö med omnejd	m. k.	60	10.0	15.0	11.7	11.7	26.7	18.3	6.6	—	1 726	31.7	2.1	113.1	0.4	
	u. k.	5	20.0	20.0	40.0	20.0	—	—	—	—	—	20.0	3.7	.	.	
Övr. städer m. förorter	m. k.	404	7.2	20.0	14.9	17.1	21.3	14.1	4.9	0.5	1 628	53.0	2.8	85.9	0.4	
	u. k.	179	6.1	15.1	11.7	15.1	19.0	17.3	15.1	0.6	1 786	31.3	1.7	98.5	0.4	
Köpingar o. m:en	m. k.	44	9.1	15.9	4.6	18.2	6.8	4.5	38.6	2.3	1 832	—	—	—	—	
	u. k.	44	4.6	22.7	13.6	4.6	31.8	13.6	4.6	4.5	1 717	18.2	1.4	—	—	
Övriga landskommuner	m. k.	306	5.9	13.7	12.1	19.6	27.8	13.1	7.2	0.6	1 763	45.1	2.4	95.8	0.4	
	u. k.	209	8.6	17.2	18.2	19.6	15.8	12.5	6.7	1.4	1 590	17.2	1.0	92.1	0.4	
Hela riket	m. k.	1 242	6.5	19.1	14.1	17.7	20.9	11.5	9.5	0.7	1 664	49.3	3.1	103.3	0.5	
	u. k.	494	7.5	17.8	15.8	15.6	18.0	15.0	9.1	1.2	1 657	21.3	1.8	97.7	0.4	
	tillh.	1 736	6.8	18.7	14.6	17.1	20.0	12.5	9.4	0.9	1 662	41.3	2.6	102.8	0.5	
<i>Storleksgrupper.</i>																
Företag med 1—5 arb.	m. k.	260	3.8	19.2	14.6	15.0	25.0	12.3	8.9	1.2	1 721	26.5	2.1	136.2	0.6	
	u. k.	286	7.0	17.5	14.0	17.1	18.5	17.8	7.4	0.7	1 672	18.2	1.2	110.3	0.4	
Företag med 6—10 arb.	m. k.	305	8.8	22.3	15.7	12.8	17.4	15.7	6.6	0.7	1 570	38.7	2.1	84.3	0.4	
	u. k.	118	10.2	23.7	22.1	14.4	11.0	9.3	5.9	3.4	1 447	11.0	0.8	108.4	0.6	
Företag m. 11—50 arb.	m. k.	541	6.3	17.2	15.0	19.0	23.1	8.9	10.0	0.5	1 681	54.2	3.0	92.0	0.4	
	u. k.	90	5.6	11.1	13.3	12.2	25.6	13.3	18.9	—	1 884	44.4	2.0	83.2	0.3	
Företag m. 51 arb. o. över	m. k.	136	7.4	19.1	5.9	28.7	11.8	11.0	15.4	0.7	1 703	97.1	7.3	128.2	0.6	
<i>Odlingslag.</i>																
Köksväxtodling		144	8.3	21.5	13.9	18.1	16.7	14.6	5.5	1.4	1 581	46.5	3.4	114.2	0.5	
Blomsterodling		306	3.3	14.0	14.1	13.1	20.9	12.4	21.2	1.0	1 876	53.9	3.4	119.6	0.5	
Fruktodling		93	9.7	10.7	11.8	25.8	31.2	9.7	1.1	—	1 693	7.5	0.0	.	.	
Plantskolerörelse		332	9.0	20.5	13.3	21.7	19.0	9.0	7.5	—	1 562	58.4	3.4	90.5	0.4	
Anläggningsarbete		91	7.7	13.2	40.6	28.6	9.9	—	—	—	1 357	15.4	0.3	23.4	0.1	
Köksväxt- o. blomsterodling		475	6.7	21.7	12.6	13.5	18.9	16.0	9.3	1.3	1 667	38.9	2.7	113.5	0.5	
Köksväxt- o. fruktodling		45	4.4	28.9	15.6	17.8	20.0	13.3	—	—	1 462	35.6	1.3	54.3	0.3	
Allsidig trädg.-rörelse		221	6.3	16.7	11.3	15.4	24.9	15.9	9.0	0.5	1 732	51.2	1.7	93.4	0.4	
Ej angiven		29	6.9	27.6	20.7	10.4	17.2	6.9	—	10.3	1 524	—	—	—	—	
<i>Yrkesgrupper.</i>																
Förmän		166	3.6	4.2	3.0	11.5	22.3	31.3	20.5	3.6	2 173	34.3	2.4	154.3	0.6	
Yrkesarbetare		942	5.6	13.1	14.6	19.0	20.8	12.3	9.1	0.5	1 684	45.4	2.9	106.6	0.5	
Grovarbetare		303	12.9	29.7	19.8	15.2	17.2	4.6	0.6	—	1 283	34.0	1.1	41.8	0.2	
Elever		202	6.9	18.8	16.9	18.3	20.3	8.4	9.4	1.0	1 616	41.6	2.6	102.0	0.5	
Specialarbetare		82	4.9	12.2	9.8	12.2	15.8	17.1	26.8	1.2	1 967	48.8	3.5	141.7	0.5	
Övriga arbetare		41	2.4	26.8	22.0	14.6	22.0	9.8	—	2.4	1 527	12.2	1.1	.	.	
Minderåriga män	m. k.	80	8.8	25.0	22.5	17.5	18.8	2.5	3.7	1.2	1 408	45.0	2.3	71.8	0.4	
	u. k.	98	9.2	31.6	20.4	15.3	16.3	4.1	3.1	—	1 348	7.1	0.4	.	.	
	tillh.	178	9.0	28.6	21.3	16.3	17.4	3.4	3.4	0.6	1 375	24.2	1.3	71.4	0.4	
Vuxna kvinnor	m. k.	255	7.9	43.1	27.5	12.9	7.8	0.4	0.4	—	1 102	25.1	0.9	38.5	0.2	
	u. k.	89	13.5	38.2	23.6	13.5	5.6	3.4	2.2	—	1 131	11.2	1.1	111.2	0.4	
	tillh.	344	9.3	41.8	26.4	13.1	7.3	1.2	0.9	—	1 109	21.5	0.9	48.3	0.3	
Minderår. kvinnor	m. k.	28	17.9	28.6	14.3	21.4	10.7	7.1	—	—	1 258	42.9	2.8	80.3	0.4	
	u. k.	16	18.7	25.0	37.5	—	—	12.5	6.3	—	1 169	18.8	1.8	.	.	
	tillh.	44	18.2	27.3	22.7	13.6	6.8	9.1	2.3	—	1 226	34.1	2.4	86.9	0.4	

¹ Inkl. övertidstimmar. — ² För arbetare med övertidsarbete.

Övertidsarbete var enligt tab. 20 vanligare i trädgårdar i närheten av Stockholm och Göteborg än i andra trädgårdar. Det relativa antalet arbetare med övertidsarbete steg med trädgårdarnas storlek. Då endast sådan övertid redovisas, för vilken särskild ersättning utgått, torde den i tabellen framträdande skillnaden mellan övertidsarbetets förekomst i trädgårdar med och utan kollektivavtal sannolikt bero på att särskild betalning för övertidsarbete oftare erhålles i de kollektivavtalsbundna än i de icke kollektivavtalsbundna trädgårdarna.

Lönenivåns förändringar åren 1939—1945. I nedanstående tablå och diagram IV ha medellönerna för vissa yrkesgrupper åren 1939—1945 beräknats under antagande att arbetarnas fördelning på ortsgrupper (se tab. 18) alla åren varit densamma som år 1939.

År	Medelförtjänst ¹ för arbetare fyllda 18 år																	
	m ä n										kvinnor							
	förmän		yrkesarbetare			grovarbetare			elever		samtliga							
	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. År 1939	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. År 1939	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. År 1939	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. År 1939	Kr per tim.	Indextal = 100	Förög. År 1939			
1939	1.12	100	98	0.91	100	110	0.73	100	99	0.59	100	109	0.83	100	105	0.53	100	93
1940	1.20	107	107	0.96	105	105	0.78	107	107	0.63	107	107	0.89	107	107	0.56	106	106
1941	1.35	121	113	1.03	113	107	0.87	119	112	0.69	117	110	0.96	116	108	0.60	113	107
1942	1.44	129	107	1.16	126	112	0.99	136	114	0.78	132	113	1.08	130	113	0.70	132	117
1943	1.54	138	107	1.22	134	106	1.09	149	110	0.85	144	109	1.16	140	107	0.78	147	111
1944	1.62	145	105	1.28	141	105	1.13	155	104	0.93	158	109	1.22	147	105	0.85	160	109
1945	1.76	157	109	1.44	158	113	1.23	163	109	0.99	168	106	1.35	163	111	0.94	177	111

Sedan 1939 ha medeltimförtjänsterna för de i tablå medtagna yrkesgrupperna oavbrutet stigit. År 1945 voro de sålunda mellan 57 och 77 % högre än 1939. För samtliga vuxna manliga arbetare utgjorde ökningen 63 % och för vuxna kvinnliga arbetare 77 %. I förhållande till 1944 steg timlönen med 11 %. Beträffande löneutvecklingen för trädgårdsarbetare i jämförelse med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden hänvisas till tablå på sid. 30.

Kollektivavtalens lönesatser. För ungefär 3 000 handelsträdgårdsarbetare, anställda hos omkring 650 arbetsgivare, regleras lönerna genom kollektivavtal mellan å ena sidan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Allmänna arbetsgivareföreningen (Malmö, Landskrona och Ystad) och å andra sidan Svenska lantarbetareförbundet.² I avtalen indelas de egentliga trädgårdsar-

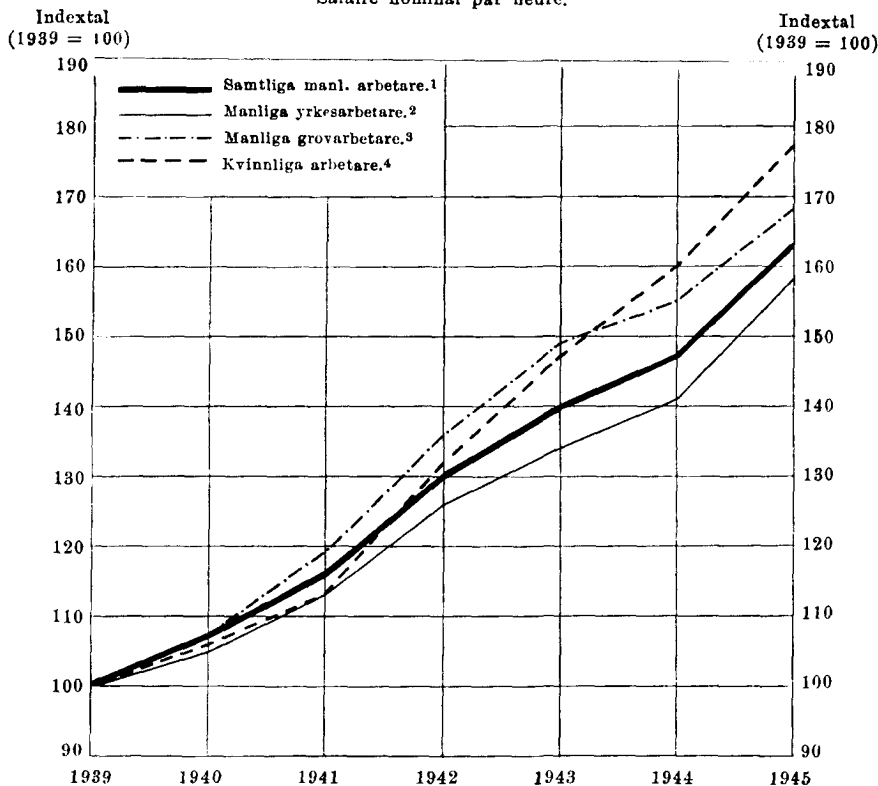
¹ Inkluderar även anläggningsarbetarnas löner. — ² För arbetare hos trädgårdsanläggare gälla särskilda avtal.

Diagram IV. Löneutvecklingen för trädgårdsarbetare åren 1939—1945.

Timplöner.

Mouvement des salaires des ouvriers jardiniers de 1939 à 1945.

Salaire nominal par heure.

betarna efter ålder och yrkeskunnighet i 5 lönegrupper. Grupp 1 omfattar trädgårdsarbetare, som fyllt 22 år och ha minst 5 års praktik i yrket, grupp 2 avser arbetare, som fyllt 21 år och ha minst 4 års praktik, medan grupperna 3, 4 och 5 omfatta arbetare, som fyllt 20, 18 resp. 16 år. I Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningens avtal äro lönerna dessutom »dyrortsgraderade». Härvid skiljes på tre »dyrortsområden», nämligen Stockholms- och Göteborgstrakten, Norrland och landet i övrigt. Även för grovarbetare, såväl manliga som kvinnliga, äro lönerna graderade på samma sätt som för egentliga trädgårdsarbetare. Kollektivavtalens lönesatser (inkl. indextillägg) för vissa grupper av arbetare åren 1944—1946 framgå av nedanstående tablä.

	Stockholms- och Göteborgstrakten			Norrland			Landet i övrigt		
	1944	1945	1946	1944	1945	1946	1944	1945	1946
Trädgårdsarb., som fyllt 22 år och med minst 5 års praktik	131	144	153	124	137	146	121	134	143
Trädgårdsarb., som fyllt 20 år	107	120	129	102	115	124	99	112	121
Övr. arbetare, som fyllt 20 år	117	130	140	109	122	132	107	120	130
Kvinnliga arbetare	88	97	107	79	88	98	77	86	96

¹ Ensemble des ouvriers hommes. — ² Ouvriers professionnels hommes. — ³ Manceuvres. — ⁴ Ouvrières.

Faktiska arbetsförtjänster år 1945. Genomsnittsförtjänsterna per timme, per dag och per år för olika grupper av trädgårdsarbetare med minst 50 dagsverken per person hos en och samma arbetsgivare, d. v. s. mera fast anställda arbetare, redovisas i tab. 21, 24 och 25. De individuella lönernas spridning kan studeras i tab. 22 och 23, där även medianlönerna och de s. k. normala variationsgränserna¹ beräknats. I det följande redogöres först för de mera fast anställda arbetarnas löneförhållanden. Genomsnittliga dagsförtjänster för de tillfälliga arbetarna (arbetare med mindre än 50 dagsverken hos en och samma arbetsgivare) anförs i tablån på sid. 73. Till grund för de beräknade genomsnittsförtjänsterna per år ligga endast löner till arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året. Anläggningsarbetarna, vilkas löner avsevärt avvika från övriga trädgårdsarbetares, redovisas i regel för sig. Medellöner för mindre än 10 arbetare ha uteslutits i tabellerna.

Löneuppgifterna inkludera även extra förtjänster, såsom semesterlön och ersättning för övertidsarbete. Vid beräkningarna av tim- och dagsförtjänsterna ha även extra förtjänsterna utslagits per arbetad timme resp. dag. Lönestatistikens uppgifter överensstämna därför icke med vad man i allmänhet räknar som tim- och dagsförtjänst.

Som mått på den *allmänna lönenivån* inom trädgårdsodlingen kunna de beräknade genomsnittsförtjänsterna för samtliga vuxna trädgårdsarbetare användas. Den genomsnittliga totala timförtjänsten (inkl. semesterlön, övertidstillägg, naturaförmånernas värde o. dyl.) för vuxna manliga arbetare (exkl. anläggningsarbetare) utgjorde år 1945 1·36 kr och den genomsnittliga årsförtjänsten 3 322 kr enligt tab. 21. Tab. 22 och 23 ge vid handen, att medianlönen per timme och år var lägre (1·32 resp. 3 250 kr). Nära en tredjedel av arbetarna hade en timlön mellan 1·20 och 1·40 kr och över en fjärdedel en årslön mellan 3 000 och 3 500 kr. Vuxna kvinnliga arbetare förtjänade i medeltal per timme 0·93 kr och per år 2 143 kr. Medianlönen per timme var fem öre lägre än medellönen. För nära tre femtedelar av de kvinnliga arbetarna varierade timlönen mellan 0·80 och 1·00 kr. Uppgifterna om de individuella lönernas spridning visa således, att koncentrationen kring medellönerna är tillräckligt stor, för att medellönerna skola anses representativa för de faktiska lönerna.

För trädgårdsarbetare med naturaförmåner (jfr sid. 60) visas i tablån å sid. 68 *naturaförmånernas värde*.

Naturaförmånernas andel av totallönen var störst för minderåriga manliga arbetare och elever. För vuxna manliga arbetare med naturaförmåner utgjorde naturaförmånernas värde i genomsnitt 20 % av hela lönen.

Medellöner för olika yrkesgrupper redovisas i tab. 21. Om man bortser från anläggningsarbetarna, uppvisade förmännen den högsta medelförtjänsten per timme (1·74 kr). Förmännens årslön (4 229 kr) var högre än anläggningsarbetarnas (4 220 kr). Det bör i detta sammanhang erinras om att anställda trädgårdsmästare räknats som förmän. Manliga yrkesarbetare för-

¹ Jfr sid. 37.

(Forts. sid. 68.)

Tab. 21. Genomsnittliga löner för trädgårdsarbetare år 1945.

	Redovisade arbetare		Genomsnittlig lön (i kronor)										
			per timme					per dag					
			samtliga	med uppgift om antalet utförda arbetstimmar	med minst 250 dags- verken under året	kontant och in natura	därav vid företag		kontant och in natura	kontantlön	därav		totalt (inkl. naturaförbruk)
med koll-avtal	utan koll-avtal	ordinarie kon- tant lön					extra förtjänster	med koll-avtal			utan koll-avtal		
Arbetare fylla 18 år.													
<i>Män</i> ²	2 449	1 645	1 146	1:36	1:41	1:23	11:07	3 142	3 019	123	3 322	3 503	3 006
Trädgårdsarbetare	2 269	1 522	1 042	1:35	1:41	1:22	11:04	3 121	3 005	117	3 311	3 508	2 977
därav: förmän	292	152	244	1:74	1:87	1:54	14:33	3 900	3 723	176	4 229	4 499	3 759
yrkesarbetare	1 267	881	587	1:38	1:45	1:22	11:05	3 103	2 996	107	3 224	3 407	2 897
grovarbetare	373	288	84	1:21	1:22	1:17	9:87	2 753	2 661	92	2 817	2 729	3 066
elever	337	201	127	0:98	1:01	0:93	8:02	1 955	1 894	61	2 275	2 409	2 150
Specialarbetare	127	82	85	1:48	1:49	1:44	11:79	3 389	3 189	200	3 498	3 519	3 445
därav: snickare	10	9	6	.	.	.	12:43
chaufförer	25	14	19	1:65	1:63	.	13:60	3 806	3 435	371	3 935	4 005	.
eldare	27	19	19	1:62	1:67	.	12:58	3 716	3 631	86	3 815	3 910	.
hästkörare	65	40	41	1:33	1:31	.	10:61	3 022	2 878	145	3 121	3 153	.
Övriga arbetare	53	41	19	1:29	1:31	.	10:59	3 145	3 039	106	3 158	3 190	.
<i>Manliga anläggningsarbetare</i>	100	91	16	2:07	2:10	.	16:27	4 123	4 095	29	4 220	4 220	—
därav: förmän	14	14	3	2:15	2:29	.	17:01	—
yrkesarbetare	68	61	11	2:00	2:02	.	15:49	3 690	3 674	16	3 690	3 690	—
grovarbetare	15	15	—	2:32	2:32	—	18:95	—
elever	1	1	1	—
<i>Kvinnor</i> ²	479	343	50	0:93	0:94	0:89	7:49	2 068	1 958	110	2 143	2 166	2 102
Trädgårdsarbetare	468	334	50	0:93	0:94	0:89	7:48	2 068	1 958	110	2 143	2 166	2 102
därav: yrkesarbetare	258	178	33	0:93	0:94	0:91	7:55	2 073	1 971	103	2 109	2 103	2 120
grovarbetare	166	131	9	0:96	0:97	0:86	7:63
elever	43	25	7	0:80	0:80	0:79	6:48
Övriga arbetare	11	9	—	.	.	.	8:54	—	—	—	—	—	—
Minderåriga arbetare²													
Manliga	301	178	77	0:73	0:77	0:69	5:69	1 544	1 513	30	1 691	1 860	1 571
Kvinnliga	65	44	10	0:77	0:77	0:75	5:63	1 511	1 406	105	1 571	.	.
Samtliga arbetare år 1945 ³													
män	2 750	1 823	1 223	1:31	1:38	1:16	10:59	3 041	2 924	117	3 220	3 434	2 866
kvinnor	544	387	60	0:91	0:93	0:87	7:25	1 975	1 866	109	2 048	2 128	1 927
Samtliga arbetare år 1944 ³													
män	2 775	1 789	1 114	1:15	1:22	1:01	9:52	2 557	2 765	81	2 846	3 030	2 583
kvinnor	558	394	58	0:82	0:84	0:75	6:51	1 528	1 732	54	1 786	1 904	1 630

¹ Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ² Exkl. anläggningsarbetare.

Tab. 22. Redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter timlönens storlek år 1945.

Yrkesgrupper (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan)	Redovisade arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstim.	Därav (i %) med en timlön (kontant och naturaformåner) av kr										Lönernas normala variationsgränser, kr		
		länth 0-40	0-40-0-59	0-59-0-79	0-80-0-99	1-00-1-19	1-20-1-39	1-40-1-59	1-60-1-79	1-80 och över	1-80 och över		Medel- lön, kr	Median- lön, kr
Vuxna arbetare fyllda 18 år.														
<i>Män¹</i>														
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 1 059	—	1·8	2·1	2·9	16·3	31·5	26·6	10·9	7·9	1·41	1·37	1·20—1·52	
	{ u. k. 463	—	1·5	8·2	12·5	29·6	25·1	14·5	5·6	3·0	1·22	1·18	1·00—1·37	
därav:														
förmän	{ m. k. 93	—	—	—	—	3·2	8·6	22·6	20·4	45·2	1·87	1·70	1·51—2·07	
	{ u. k. 59	—	—	—	1·7	8·5	16·9	32·2	25·4	15·3	1·54	1·50	1·35—1·69	
yrkesarbetare .	{ m. k. 634	—	0·3	0·9	1·7	9·6	30·3	36·8	13·9	6·5	1·45	1·41	1·29—1·54	
	{ u. k. 247	—	0·8	6·5	10·5	27·5	34·8	14·2	3·7	2·0	1·22	1·24	1·05—1·36	
grovarbetare .	{ m. k. 205	—	—	1·9	3·9	29·3	52·7	8·8	3·4	—	1·22	1·23	1·14—1·30	
	{ u. k. 83	—	1·2	8·4	10·8	47·0	15·7	14·5	2·4	—	1·17	1·10	1·00—1·25	
elever	{ m. k. 127	—	13·4	9·4	9·4	37·8	20·5	7·9	0·8	0·8	1·01	1·07	0·88—1·23	
	{ u. k. 74	—	5·4	20·3	29·7	33·8	9·5	1·3	—	—	0·93	0·96	0·79—1·06	
Specialarbetare	{ m. k. 64	—	—	—	—	12·5	29·7	26·5	21·9	9·4	1·49	1·48	1·30—1·65	
	{ u. k. 18	—	—	—	—	5·5	16·7	11·1	50·0	16·7	—	1·44	1·52	1·21—1·55
därav:														
snickare . . .	{ m. k. 5	—	—	—	—	20·0	20·0	20·0	20·0	20·0	—	—	—	
	{ u. k. 4	—	—	—	—	25·0	—	50·0	25·0	—	—	—	—	
chaufförer . .	{ m. k. 11	—	—	—	—	—	9·1	45·4	27·3	18·2	1·68	1·58	1·49—1·79	
	{ u. k. 3	—	—	—	—	33·3	33·3	—	33·4	—	—	—	—	
eldare	{ m. k. 15	—	—	—	—	—	6·7	20·0	53·3	20·0	1·67	1·71	1·56—1·78	
	{ u. k. 4	—	—	—	—	—	25·0	75·0	—	—	—	—	—	
hästkörare . .	{ m. k. 33	—	—	—	—	21·2	48·5	24·2	6·1	—	1·31	1·31	1·23—1·43	
	{ u. k. 7	—	—	—	14·3	14·3	—	57·1	14·3	—	—	—	—	
Övriga arbetare	{ m. k. 35	—	—	—	—	37·1	48·6	11·4	—	2·9	1·31	1·23	1·17—1·32	
	{ u. k. 6	—	16·6	16·7	16·7	—	—	50·0	—	—	—	—	—	
Samtliga	{ m. k. 1 158	—	1·6	1·9	2·7	16·7	31·9	26·2	11·1	7·9	1·41	1·36	1·20—1·52	
	{ u. k. 487	—	1·6	8·0	12·3	28·8	24·2	16·2	6·0	2·9	1·23	1·19	1·00—1·40	
	tillh. 1 645	—	1·6	3·7	5·5	20·3	29·7	23·2	9·6	6·4	1·36	1·32	1·13—1·50	
Anläggningsarbetare	{ m. k. 84	—	—	—	—	1·2	4·8	7·1	7·1	79·8	2·10	2·04	1·85—2·32	
	{ u. k. 7	—	—	—	—	—	—	—	100·0	—	—	—	—	
	tillh. 91	—	—	—	—	1·1	4·4	6·6	14·3	73·6	2·07	2·02	1·73—2·29	
<i>Kvinnor¹</i>														
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 247	—	1·6	5·7	60·3	26·3	5·7	0·4	—	—	0·94	0·90	0·86—1·00	
	{ u. k. 87	—	3·4	21·8	55·2	11·5	6·9	—	1·2	—	0·89	0·85	0·80—0·96	
Övriga arbetare	{ m. k. 7	—	—	—	57·1	28·6	14·3	—	—	—	—	—	—	
	{ u. k. 2	—	—	—	50·0	50·0	—	—	—	—	—	—	—	
Samtliga	{ m. k. 254	—	1·6	5·5	60·2	26·4	5·9	0·4	—	—	0·94	0·90	0·86—1·00	
	{ u. k. 89	—	3·4	21·3	55·1	12·4	6·7	—	1·1	—	0·89	0·85	0·80—0·96	
	tillh. 343	—	2·1	9·6	58·9	22·7	6·1	0·3	0·3	—	0·93	0·88	0·85—1·00	
Minderåriga arbetare.¹														
Manliga	{ m. k. 80	2·5	16·3	40·0	28·8	11·2	—	1·2	—	—	0·77	0·76	0·62—0·90	
	{ u. k. 98	3·1	28·6	42·9	19·3	6·1	—	—	—	—	0·69	0·66	0·53—0·80	
	tillh. 178	2·8	23·0	41·6	23·6	8·4	—	0·6	—	—	0·73	0·70	0·58—0·86	
Kvinnliga	{ m. k. 28	3·6	25·0	25·0	46·4	—	—	—	—	—	0·77	0·78	0·55—0·84	
	{ u. k. 16	5·2	12·5	31·3	50·0	—	—	—	—	—	0·75	0·80	0·65—0·83	
	tillh. 44	4·5	20·5	27·3	47·7	—	—	—	—	—	0·77	0·79	0·62—0·84	

¹ Se not 2 sid. 66.

Manliga arbetare fyllda 18 år ¹ (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Genomsnittlig total årslön (kr) för		D ä r a v				Nat.-för- månernas värde i % av total- lönen	
	arbe- tare utan nat.- förm.	arbe- tare med nat.- förm.	uppskattat värde (i kr) av under året erhållna naturaförmåner för arbetare med	kost och logi	endast bostad	bostad o. andraför- nöden- heter		till- hops
Förmän	m. k.	4 185	4 779	.	517	651	616	12.9
	u. k.	3 813	3 709	966	404	.	650	17.5
Yrkesarbetare	m. k.	3 441	3 053	909	315	.	569	18.6
	u. k.	2 986	2 750	850	375	.	664	24.1
Grovarbetare	m. k.	2 745
	u. k.	3 076
Elever	m. k.	2 636	1 823	901	—	—	901	49.4
	u. k.	2 272	2 042	781	—	—	722	35.4
Specialarbetare	m. k.	3 554	3 390	.	.	.	468	13.8
	u. k.	3 706	.	.	—	—	.	.
Övriga arbetare	m. k.	3 198	.	—	—	—	.	.
	u. k.	.	—	—	—	—	—	—
Samtliga	m. k.	3 409	3 864	917	447	608	624	16.1
	u. k.	3 104	2 860	849	382	561	672	23.5
	tillhops	3 317	3 336	868	423	595	649	19.5
Minderåriga manl. arb.	m. k.	1 891	.	.	—	—	.	.
	u. k.	1 497	1 775	785	—	—	732	41.2
	tillhops	1 681	1 733	801	—	—	757	43.7

tjänade i genomsnitt 1.38 kr per timme, grovarbetare 1.21 kr och elever 0.98 kr. Årslönerna för dessa grupper voro resp. 3 224, 2 817 och 2 275 kr. De kvinnliga yrkesarbetarnas genomsnittliga timförtjänst har beräknats till 0.93 kr och understeg således de manliga yrkesarbetarnas med 33 %. De individuella lönerna variationer inom varje yrkesgrupp kunna studeras i tab. 22 och 23.

Det har ovan (sid. 64) omtalats, att kollektivavtalet indelar trädgårdsarbetarna i fem lönegrupper alltefter ålder och antal år i yrket. Av tablån på sid. 72 framgår, att bland manliga yrkesarbetare, fyllda 22 år, hade de med minst 5 års praktik väsentligt högre lön än de med ett mindre antal praktikår.

De i lantarbetarstatistiken redovisade trädgårdsmästarna förtjänade i genomsnitt per timme 1.34 kr och trädgårdsarbetarna 1.15 kr. Dessa timförtjänster voro 23 resp. 17 % lägre än i förevarande undersökning beräknade medellöner för förmän och yrkesarbetare inom landskommuner (exkl. köpingar och municipalsamhällen). Härtill bör dock anmärkas, att en stor del av lantarbetarstatistikens trädgårdsarbetare av åldersfördelningen att döma sannolikt består av elever eller grovarbetare. Jämförelsen torde dock visa, att lönerna inom den självständiga trädgårdsodlingen ligga högre än inom trädgårdsodling i samband med jordbruk.

Sambandet mellan lön och ålder kan studeras i tab. 24. Lönen steg successivt upp till 30-årsåldern och höll sig därefter ungefär oförändrad i åldrarna mellan 30 och 50 år. Efter 50-årsåldern inträdde i regel löneminskning.

¹ Se not 2 sid. 66.

Tab. 23. Vuxna trädgårdsarbetare fördelade efter årslönens storlek år 1945.

Vuxna manliga arb. fyllda 18 år ¹ (m. k. = med kollektivavtal u. k. = utan kollektivavtal)	Redo- visa- de arbet. med minst 250 dagsv.	Därav i % med en årslön (kontant och naturaförmåner) av kr								Medel- lönen per år, kr	Medianlön per år, kr	Lönernas normala variations- gränser, kr	
		under 2 000	2 000— 2 499	2 500— 2 999	3 000— 3 499	3 500— 3 999	4 000— 4 499	4 500— 4 999	5 000 o. öfver				
Trädgårdsarb.	{ m. k.	655	4.1	6.1	19.6	26.3	20.6	9.9	5.6	7.9	3 508	3 386	2 922—3 944
	{ u. k.	387	13.7	12.7	22.5	26.3	14.5	6.2	2.3	1.8	2 977	3 008	2 454—3 494
därav:													
förmän . . .	{ m. k.	155	0.7	0.7	3.2	9.7	25.2	15.4	13.5	31.6	4 499	4 345	3 756—5 193
	{ u. k.	89	—	2.2	12.4	23.6	22.5	24.7	9.0	5.6	3 759	3 790	3 211—4 185
yrkesarbetare	{ m. k.	377	1.8	3.2	19.1	35.8	24.4	10.9	4.0	0.8	3 407	3 375	3 014—3 710
	{ u. k.	210	10.0	12.4	29.5	32.4	13.3	1.0	0.4	1.0	2 897	2 961	2 548—3 252
grovarbetare	{ m. k.	62	9.7	16.1	46.8	24.2	3.2	—	—	—	2 729	2 773	2 466—3 021
	{ u. k.	22	9.1	9.1	13.6	36.4	31.8	—	—	—	3 066	3 300	2 750—3 509
elever . . .	{ m. k.	61	21.3	27.9	36.0	11.5	3.3	—	—	—	2 409	2 507	2 104—2 710
	{ u. k.	66	45.4	28.8	16.7	7.6	1.5	—	—	—	2 150	2 078	1 756—2 561
Specialarbetare	{ m. k.	61	—	8.2	16.4	29.5	22.9	14.8	3.3	4.9	3 519	3 417	3 042—3 938
	{ u. k.	24	12.5	4.2	8.3	12.5	33.3	25.0	—	4.2	3 445	3 677	3 080—4 062
Övriga arbetare	{ m. k.	14	—	7.2	50.0	21.4	14.3	—	—	7.1	3 190	2 898	2 735—3 254
	{ u. k.	5	20.0	20.0	—	—	60.0	—	—	—	—	—	—
Samtliga	{ m. k.	730	3.7	6.3	19.9	26.4	20.7	10.1	5.2	7.7	3 503	3 381	2 920—3 934
	{ u. k.	416	13.7	12.3	21.4	25.2	16.1	7.2	2.2	1.9	3 006	3 053	2 466—3 528
	tillh.	1 146	7.3	8.5	20.4	26.0	19.0	9.1	4.1	5.6	3 322	3 250	2 750—3 782

Tab. 24. Genomsnittlig timlön för trädgårdsarbetare inom olika åldersgrupper.

Yrkesgrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Antal redo- visade arbeta- rare	Medelavlönning (i kr) för arbetare i åldern											
		under 16 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år	21 år	22— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 64 år	65 år ej o. över	an- given ålder
<i>Manliga arbetare¹</i>													
Förmän . . .	{ m. k.	93	—	—	—	—	1.95	1.80	1.93	1.92	—	—	—
	{ u. k.	59	—	—	—	—	—	1.61	1.50	—	—	—	—
Yrkesarbetare	{ m. k.	634	—	—	—	—	1.27	1.45	1.49	1.41	1.20	1.16	1.22
	{ u. k.	247	—	—	—	—	1.10	1.23	1.26	1.20	1.18	1.04	—
Grovarbetare	{ m. k.	217	—	—	1.04	—	—	1.22	1.24	1.30	1.25	1.15	—
	{ u. k.	96	—	—	—	—	—	1.19	1.30	1.20	1.19	1.05	—
Elever . . .	{ m. k.	188	0.65	0.83	1.08	1.15	—	0.68	—	—	—	—	—
	{ u. k.	143	0.56	0.75	0.88	1.00	—	—	—	—	—	—	—
Specialarbetare	{ m. k.	64	—	—	—	—	—	—	1.59	1.59	1.39	—	—
	{ u. k.	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga arbetare	{ m. k.	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ u. k.	22	0.54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga	{ m. k.	1 238	0.63	0.83	1.08	1.16	1.22	1.40	1.50	1.55	1.44	1.27	1.20
	{ u. k.	585	0.56	0.75	0.89	0.99	1.11	1.24	1.39	1.29	1.31	1.04	1.15
	tillh.	1 823	0.59	0.79	1.01	1.09	1.17	1.35	1.48	1.47	1.41	1.19	1.19
Anläggningsarb.	{ m. k.	84	—	—	—	—	—	2.08	2.12	2.14	—	—	—
	{ u. k.	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	tillh.	91	—	—	—	—	—	2.06	2.07	2.13	2.14	—	—
Kvinnliga arbe- tare ¹ . . .	{ m. k.	282	0.64	0.31	0.86	—	—	0.96	0.96	0.94	0.96	—	—
	{ u. k.	105	—	0.78	—	—	—	0.81	0.92	0.99	0.93	—	—
	tillh.	387	0.63	0.80	0.81	—	—	0.97	0.91	0.96	0.95	—	0.91

¹ Se not 2 sid. 66.

Tab. 25. Genomsnittlig timlön (kr) för trädgårdsarbetare inom olika orter och storleksgrupper av företag.

Trädgårdsarbetare fyllda 18 år (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan)	Stock- holm med om- nejd	Göte- borg med om- nejd	Malmö med om- nejd	Övriga städer med för- orter	Köp. och muni- cipal- samh.	Övriga landa- komm- uner	Hela riket	Därav inom företag med nedanstående antal arbetare					
								1—3	4—5	6—10	11—50	51 o.fl.	
<i>Män.¹</i>													
Förmän . . .	m. k.	2'04	.	.	1'50	.	1'69	1'87	1'62	1'92	1'72	1'92	.
	u. k.	.	.	.	1'56	.	1'45	1'54	1'41	1'51	1'65	1'54	.
Yrkesarbetare .	m. k.	1'53	1'55	1'46	1'41	1'39	1'37	1'45	1'40	1'40	1'40	1'45	1'57
	u. k.	1'37	1'48	—	1'25	1'15	1'17	1'22	1'22	1'21	1'23	1'28	—
Grovarbetare .	m. k.	1'34	1'37	1'16	1'21	.	1'17	1'22	1'20	1'11	1'23	1'28	.
	u. k.	.	.	.	1'27	.	1'05	1'17	0'97	1'05	1'04	1'41	—
Elever	m. k.	1'13	.	.	1'08	.	1'00	1'01	1'07	1'03	1'12	1'17	1'20
	u. k.	.	.	.	1'01	.	0'87	0'93	0'87	0'92	0'91	.	.
Specialarbetare	m. k.	1'65	.	.	1'39	.	1'38	1'49	.	.	1'35	1'46	.
	u. k.	—	—	—	1'43	.	.	1'44	—	.	.	1'52	—
Övriga arbetare	m. k.	.	—	—	.	—	1'25	1'31	—	.	1'24	1'31	—
	u. k.	.	—	—	.	—	—
Anläggningsarb.	m. k.	2'29	.	.	1'66	—	—	2'10	1'70	.	2'00	2'24	—
	u. k.	—	—	—	.	—	—	.	—	—	.	—	—
<i>Kvinnor.¹</i>	m. k.	1'05	.	0'95	0'89	.	0'94	0'94	0'97	0'94	0'92	0'92	1'11
	u. k.	.	.	.	0'92	.	0'82	0'89	0'85	0'93	0'82	1'03	—
<i>Manliga yrkesarbetare vid företag med</i>													
Köksväxtodling	m. k.	1'44	.	—	1'36	—	1'56	1'58	1'39	.	1'55	1'32	1'66
	u. k.	—	—	—	—	—	.	1'18	—
Blomsterodling	m. k.	1'61	.	—	1'50	1'32	.	1'53	1'48	1'50	1'41	1'57	—
	u. k.	1'24	—	—	1'47	.	1'30	1'34	1'26	1'45	.	1'35	—
Fruktodling . .	m. k.	—	—	—	—	.	1'38	1'38	.	.	.	1'35	—
	u. k.	.	—	—	—	—	—	—
Plantskole- rörelse	m. k.	1'49	1'44	.	1'47	—	1'35	1'47	.	.	1'46	1'46	1'49
	u. k.	.	—	—	—	—	1'16	1'14	.	1'02	.	1'17	—
Anläggningsar- bete	m. k.	2'18	.	.	.	—	—	2'02	1'72	—	1'96	2'14	—
	u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Köksväxt- och blomsterodl.	m. k.	1'45	1'66	.	1'38	.	1'34	1'42	1'33	1'47	1'39	1'44	—
	u. k.	.	.	—	1'13	1'15	1'19	1'19	1'18	1'20	1'17	.	—
Allsidig träd- rörelse	m. k.	.	—	.	1'30	.	1'20	1'28	1'15	1'21	1'37	1'32	—
	u. k.	.	—	—	1'15	.	1'10	1'21	1'26	1'21	.	.	—
Köksväxt- o. fruktodling .	m. k.	—	.	—	.	—	.	1'27	.	—	.	—	—
	u. k.	—	—	—	—	—	.	1'19	.	.	.	—	—
Ej angiven spe- cialitet	m. k.	—	—	—	—	—	—	—	.	.	.	—	—
	u. k.	—	—	—	—	—	.	1'12	.	.	.	—	—

Emellertid bero lönerna ej enbart på arbetskraftens kvalitet (yrkeskun-
ighet, ålder m. m.) utan också på omständigheter, som ha med själva före-
taget att göra. Man kan härvid peka på avtalens indelning av landet i löne-
områden. Företagets belägenhet har alltså inflytande på lönerna. Andra om-
ständigheter, som i detta sammanhang kunna uppmärksammas, äro företa-
gets art och storlek samt förekomsten av kollektivavtal.

Lönernas beroende av företagets belägenhet belyses i första avdelningen
av tab. 25, där genomsnittliga timlöner beräknats för bl. a. olika yrkes- och
ortsgrupper. Dessa timlöner ha uträknats under antagande, att åldersfördel-

¹ Se not 2 sid 66.

ningen inom de olika ortsgrupperna varit densamma som för hela riket. Tabellen visar, att timförtjänsterna nästan utan undantag voro högre i närheten av städerna än på landsbygden. De högsta lönerna förekommo i Stockholm och Göteborg med omnejd.

Timförtjänstens storlek för yrkesarbetare inom olika landsdelar framgår av nedanstående tablå.

Yrkesarbetare fyllda 18 år vid företag	Östra Sverige ¹	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
med kollektivavtal	1.46	1.29	1.39	1.48	1.35
utan	1.23	1.08	1.32	1.18	1.23

Det högre löneläget vid kollektivavtalsbundna företag i östra och västra Sverige är en direkt följd av avtalens indelning av landet i löneområden (se sid. 64). I östra och västra Sverige är nämligen den högre lönenivån väsentligen beroende av de relativt höga lönerna kring Stockholm och Göteborg.

För yrkesarbetare över 22 år ha i tablån å nästa sida uträknats medellöner inom olika landsdelar och olika storleksgrupper av företag, dels för arbetare med minst 5 års praktik i yrket och dels för arbetare med mindre än 5 års praktik. Vid beräkningen av medellönerna har, på samma sätt som i första avdelningen av tab. 25, hänsyn tagits till den olika åldersfördelningen inom ortsgrupperna.

Även vid denna långt gående uppdelning av materialet framträder den högre lönenivån omkring städerna.

I senare delen av tab. 25 har för manliga yrkesarbetare beräknats genomsnittliga timförtjänster i trädgårdar med olika specialiteter under förutsättning, att arbetarnas åldersfördelning vid olika företags-specialiteter varit densamma som samtliga yrkesarbetares åldersfördelning inom resp. Orts- eller storleksgrupper. På grund av materialets knapphet kan man med ledning av dessa medeltal dock ej bestämt avgöra, om något samband råder mellan löneläget och trädgårdarnas specialitet. Förutom anläggningsarbeten synes även blomsterodling erbjuda bättre timförtjänster än övriga specialiteter, sannolikt till en del beroende av dessa företags behov av att ligga i omedelbart närhet av avsättningsorten.

Några mer bestämda slutsatser rörande lönernas ev. beroende av trädgårdarnas storlek kunna ej heller dragas av medelförtjänsterna i tab. 25. Timlönen synes i regel stiga med företagets storlek. Den mer detaljerade uppdelningen av materialet, som redovisas i tablån å nästa sida, utvisar, att ifrågavarande tendens kvarstår, fast mindre tydlig. Det bör framhållas, att en dylikt långt driven uppdelning av det lönestatistiska materialet medför, att medellönerna komma att baseras på relativt få uppgifter.

Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 21—25. Medellönerna voro nästan alltid högre i trädgårdar med än i trädgårdar utan kollektivavtal. De individuella lönerna till arbetare, vilkas löner regleras i kollektivavtal, visade starkare koncentration omkring me-

¹ Se not 2 sid. 14.

Timlöner för yrkesarbetare (exkl. anlägg.-arbetare) fyllda 22 år, kr	Arbetare med 5 el. fl. års praktik					Arbetare med 0—5 års praktik				
	vid företag med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50	vid företag med koll.-avtal	utan koll.-avtal	1—5	6—10	11—50
Stockholm m. omnejd	1'64	.	1'48	1'48	1'71	1'47	1'41	1'48	1'34	1'41
Göteborg » »	1'64	.	.	1'69	1'67	1'43	.	.	.	1'42
Malmö » »	.	—	—	.	.	1'32	—	—	.	1'31
Övr. städer m. förorter därav:										
i södra Sverige . .	1'47	1'57	1'54	1'40	.	1'32	.	1'26	.	.
i mellersta » . .	1'48	1'16	1'29	1'39	1'53	1'29	1'14	1'17	1'26	1'34
Landskommuner därav:										
i södra Sverige . .	1'42	1'25	1'31	.	1'35	1'32	1'15	1'18	1'41	1'35
i mellersta » . .	1'36	1'19	1'25	1'29	1'38	1'45	1'04	1'00	1'14	1'25
Hela riket	1'51	1'32	1'36	1'48	1'50	1'36	1'19	1'19	1'32	1'36

dellönen än lönerna till arbetare, för vilka kollektivavtal ej gällde (tab. 22 och 23). Av samtliga vuxna manliga yrkesarbetare förtjänade sålunda de med kollektivavtalsreglerade löner i genomsnitt 1'45 kr per timme under år 1945 och de utan avtalsreglerade löner 1'22 kr. I fråga om de förra varierade lönerna för den »mellersta» hälften av antalet arbetare mellan 1'29 och 1'54 kr och för de senare mellan 1'05 och 1'36 kr per timme.

För att underlätta en jämförelse mellan kollektivavtalets lönesatser och de faktiska timförtjänsterna ha trädgårdsarbetarna fördelats i överensstämmelse med avtalets lönegrupper i nedanstående tablå. Härvid erinras om att i de faktiska timförtjänsterna även inräknats semesterlön och övertidstillägg per utförd arbetstimme. Dessa extraförtjänster kunna för yrkesarbetare med minst 5 års praktik uppskattas till minst 7 öre per timme i Stockholm och Göteborg och 6 à 7 öre per timme inom övriga delar av landet.

Lönegrupper (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan »)	Stockholm och Göteborg				Norra Sverige				Landet i övrigt				Hela riket			
	kontant timlön, kr		total timlön, kr		kontant timlön, kr		total timlön, kr		kontant timlön, kr		total timlön, kr		kontant timlön, kr		total timlön, kr	
	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.
<i>Egentl. trädgårdsarbetare</i>																
Förmän	1'90	.	2'04	1'68	1'39	1'80	1'50	1'74	1'42	1'87	1'54
Arb., som fyllt 22 år och har minst 5 års praktik	1'62	1'30	1'63	1'38	.	1'22	.	1'27	1'42	1'13	1'44	1'24	1'48	1'15	1'49	1'25
Arb., som fyllt 21 år och har minst 4 års praktik	1'41	.	1'42	1'35	.	1'35	.	1'38	1'08	1'38	1'21
Arb., som fyllt 20 år .	1'20	1'31	1'27	1'39	1'34	1'00	1'34	1'10	1'29	0'94	1'31	1'06	1'25	1'02	1'30	1'13
Arb., som fyllt 18 år .	1'20	.	1'22	0'97	0'77	1'03	0'89	1'04	0'76	1'08	0'84
Arb., som fyllt 16 år	0'72	.	0'72	0'79	0'62	0'88	0'78	0'78	0'66	0'83	0'75
<i>Grovarbetare</i>																
Manl. arb., som fyllt 20 år	1'34	.	1'36	1'19	1'15	1'20	1'19	1'28	1'13	1'23	1'17
» » 18—20 år . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1'04	.	1'04	.	1'04	.	1'04	.
Kvinnliga arbetare . .	1'02	.	1'02	0'96	0'33	0'96	0'85	0'97	0'34	0'97	0'86

¹ Timlönen påverkas av de låga arbetsförtjänster, som utbetalas till praktiserande elever vid Bergianska trädgården.

Liksom inom jordbruket sysselsättes ett stort antal tillfälliga arbetare inom trädgårdsodlingen. På frågeformuläret begärdes uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och totala lönesumman för dylika arbetare, som under året gjort mindre än 50 dagsverken hos uppgiftslämnaren. Med användande av sådana uppgifter för tillhoppa 3 374 arbetare ha i nedanstående tabell beräknats genomsnittsförtjänster per dag för tillfälliga arbetare.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)	Stockholm med omnejd	Göteborg med omnejd	Malmö med omnejd	Övr. städer med förortsbebyggelse	Köp. och m:nen	Övr. landskommuner	Hela riket
män	m. k. 12'68	11'31	9'77	9'50	9'47	8'84	10'03
	u. k. 10'51	10'43	.	8'86	9'61	9'57	9'87
	tillh. 12'29	11'09	9'68	9'21	9'52	8'88	9'80
kvinnor	m. k. 7'73	7'86	7'27	7'29	6'98	8'44	7'83
	u. k. 8'06	.	7'23	7'20	7'16	6'48	7'00
	tillh. 7'80	7'50	7'27	7'26	6'98	7'92	7'58
barn	m. k. 5'20	4'01	5'77	4'91	.	4'16	4'62
	u. k. 4'39	—	.	4'08	3'09	3'94	3'97
	tillh. 4'89	4'01	5'66	4'55	3'46	4'06	4'83

Redovisningen av de tillfälliga arbetarnas arbetsdagar och löner torde ofta vara bristfällig och ofullständig. Varsamhet är därför påkallad vid användande av ovanstående siffror.

Trädgårdsnäringens sysselsättningsvolym och lönebudget år 1945. På grundval av uppgifter från företag, som redovisas i trädgårdsarbetarstatistiken både 1944 och 1945, ha i nedanstående tabell uträknats indextal över arbetarantal, antal utgjorda dagsverken och utbetald lönesumma 1945 med 1944 som bas. Indexberäkningarna avse 531 företag, som 1945 sysselsatte 4 675 arbetare, till vilka utbetalats en lönesumma av 5'4 milj. kr.

Ortsgrupper	Antal företag	Indextal för år 1945 om 1944 = 100											
		Antal arb. (lejd arbetskraft)		därav		Antal dagsverken	därav utförda av				Konstant lönesumma (lejd arbetskraft)	Naturaförmånernas värde (lejd arbetskraft)	Total lönesumma (lejd arbetskraft)
		vuxna manl. årsarbetare ¹	vuxna kvinnl. årsarbetare ¹	vuxna manl. arbetare	vuxna kvinnl. arbetare		vuxna manl. fa-milje-medl.	vuxna kvinnl. milje-medl.					
Stockholm med omnejd	74	115	135	—	108	117	99	95	72	128	106	126	
Göteborg » »	19	114	107	—	111	108	96	110	100	118	103	118	
Malmö » »	23	114	157	—	112	124	82	112	114	126	100	124	
Övr. städer m. förorter .	187	120	118	150	104	106	105	102	86	116	85	115	
Köpingar och m:nen . .	41	111	113	.	103	98	192	101	180	110	84	108	
Övriga landskommuner	187	111	116	71	101	108	113	87	85	118	94	116	
Hela riket	531	115	121	92	104	109	107	97	90	119	94	118	

Mätt i antalet utgjorda dagsverken ökade sysselsättningen inom trädgårdsnäringen med 4 % under år 1945. Ökningen av antalet dagsverken, som utförts av lejd arbetskraft, var dubbelt så stor. Den totala lönesumman steg därför samtidigt med 18 %.

¹ Arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken hos företaget.

Om indextalen för år 1945 anknytas till motsvarande indextal för åren 1941—1944 enligt den s. k. kedjemetoden, får man följande siffror med år 1940 som basår (1940 = 100).

År	Antal arbetare	Antal dagsverken		Total lönesumma
		inkl. fam.-medl. ¹	exkl. fam.-med	
1941	118	—	105	115
1942	123	102	103	129
1943	129	108	112	148
1944	126	108	113	160
1945	145	113	123	189

Sysselsättningsvolymen har expanderat starkt sedan 1940. Antalet dagsverken av lejd arbetskraft har ökat med 23 %. Medräknas ägarnas och deras familjemedlemmars dagsverken, blir ökningen mindre. Den totala lönesumman inom trädgårdsnäringen har sedan 1940 stigit med 89 %. Det må framhållas, att ovanstående indexserier icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av nytillkoma och nedlagda företag.

C. Skogsarbetare.

I landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, t. ex. i mellersta och norra Sverige och på sydsvenska höglandet, bruka vissa grupper av landsbygdens arbetare, alltefter arbetssäsongens växlingar, än syssla med jordbruksarbete och än med skogsarbete. Efterföljande uppgifter om skogsarbetarnas arbetsförtjänster kunna därför i viss mån betraktas som ett komplement till den tidigare lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden. Uppgifterna ha förut publicerats i Sociala Meddelanden årg. 1946, sid. 782.

Sedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 104) inhämtat uppgifter om de normala dagsförtjänsterna vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). Sådana uppgifter ha före år 1943 begärts både i februari och i augusti men fr. o. m. år 1943 endast i augusti efter drivningarnas slutlikvidering. Uppgifterna avse närmast förtjänsterna vid arbete i kronoparkerna.

Enligt arbetsmarknadskommissionens inventering av arbetskraft, anställd för avverkningsarbeten, uppgick antalet skogsarbetare den 28 februari 1946 (då det var som högst) till 88 700 man mot 103 000 sysselsatta arbetare vid motsvarande tidpunkt föregående år. Vid februari månads utgång åtnjöto 23 000 arbetare, som tillförts skogsbruket från andra yrkesområden, statligt kontant bidrag. För att stimulera avverkningen även efter den egentliga drivningssäsongens slut infördes för tiden 23 april—30 juni 1946 arbetspremier

¹ År 1941 = 100.

Tab. 26. Skogsarbetarnas medelförtjänster vintersäsongerna 1918/19—1945/46.

Vintern	Huggare				Körare				Vintern	Huggare				Körare																																																																																																																																																																																					
	Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal																																																																																																																																																																																					
		1939/ 40 =100	Föreg. år =100		1939/ 40 =100	Föreg. år =100		1939/ 40 =100			Föreg. år =100	1939/ 40 =100		Föreg. år =100	1939/ 40 =100	Föreg. år =100																																																																																																																																																																																			
1918/19	11.68	151	143	29.00	201	155	1932/33	4.40	57	94	8.21	57	94	1919/20	9.99	129	86	23.73	164	82	1933/34	4.68	61	106	8.73	60	106	1920/21	10.67	138	107	23.44	162	99	1934/35	4.89	63	104	8.95	62	103	1921/22	5.00	65	47	10.17	70	43	1935/36	4.97	64	102	9.08	62	101	1922/23	5.22	68	104	10.41	72	102	1936/37	6.25	81	126	11.70	81	130	1923/24	5.47	71	105	10.80	75	104	1937/38	7.51	97	120	13.93	96	119	1924/25	5.27	68	96	10.13	70	94	1938/39	6.92	90	92	12.96	90	93	1925/26	5.37	69	102	10.39	72	103	1939/40	7.73	100	112	14.46	100	112	1926/27	5.28	68	98	10.08	70	97	1940/41	8.97	116	116	17.42	120	120	1927/28	5.28	68	100	10.12	70	100	1941/42	10.62	137	118	20.93	145	120	1928/29	5.16	67	98	9.96	69	98	1942/43	12.52	162	118	24.15	167	115	1929/30	5.51	71	107	10.28	71	103	1943/44	12.62	163	101	24.63	170	102	1930/31	5.19	67	94	9.78	68	95	1944/45	12.50	162	99	23.82	165	97	1931/32	4.66	60	90	8.72	60	89	1945/46	13.77	178	110	26.63	184	112

till arbetare, som deltog i avverkningarna under denna tid. Premieringen utformades i nära anslutning till det system, som tillämpats under tiden 23 april—30 september 1945. Den viktigaste olikheten var, att premien icke såsom tidigare förbehållits den yrkesvana arbetskraften. Ifrågavarande arbetspremier ingå icke i nedanstående löneuppgifter, vilka endast avse förtjänsterna under vintersäsongen.

Då skogsarbetarnas individuella förtjänster sannolikt variera mycket starkt, beroende på olika väderleks- och markförhållanden och arbetarnas skogsvana m. m., karakteriseras löneförhållandena inom ett revir ej tillfredsställande av den genomsnittliga dagsförtjänsten för samtliga arbetare. Metodens tillförlitlighet torde ytterligare ha minskat på grund av de rådande arbetsmarknadsförhållandena inom skogsbruket under de senaste åren. De här nedan beräknade medelförtjänsterna för skogsarbetare böra därför endast användas för att mäta lönenivåns förändringar år från år.

En sammanfattning av de alltsedan vintern 1918/19 införskaffade löneuppgifterna, vilka nästan uteslutande avse dagsförtjänster vid arbete på ackord, lämnas i tab. 26. Åren 1918—1920 redovisas mycket höga arbetsförtjänster inom skogsbruket. Härefter utgjorde den genomsnittliga dagsförtjänsten fram till 1930-talet mellan en tredjedel och hälften av toppårens dagsförtjänster. Sedan vintern 1933/34 ha arbetsförtjänsterna oavbrutet stigit med undantag för säsongerna 1938/39 och 1944/45, då ogynnsamma väderleksförhållanden medförde avbrott i lönestegringen. 1945/46 steg arbetsförtjänsten för huggare med 10 % och för körare med 12 % i förhållande till föregående år.

Löneförändringarna ha varit ganska olika i skilda landsdelar. Detta förhållande belyses närmare i tab. 27, där en översikt lämnas av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster i olika län åren 1929/30, 1939/40 och

Tab. 27. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30, 1939/40 och 1942/43—1945/46.

L ä n	Medelförtjänst (i kr) per dag vintern											
	1929 /30	1939 /40	1942 /43	1943 /44	1944 /45	1945 /46	1929 /30	1939 /40	1942 /43	1943 /44	1944 /45	1945 /46
	<i>Huggare</i>						<i>Körare</i>					
Stockholms	5:50	7:75	10:89	11:50	12:00	11:75	9:00	12:75	19:00	19:50	19:50	22:00
Uppsala	4:88	9:00	12:28	13:00	12:50	12:00	8:83	13:00	20:00	19:00	19:00	21:00
Södermanlands	4:75	7:13	11:00	11:80	11:50	12:25	7:88	10:50	16:50	17:00	17:83	17:75
Östergötlands	4:23	6:19	9:90	10:50	10:80	11:20	7:00	9:75	16:70	16:90	17:80	18:80
Jönköpings	4:44	6:50	10:25	10:50	11:50	12:25	7:69	10:63	18:25	18:50	20:75	21:25
Kronobergs	4:17	5:67	10:67	11:50	11:33	11:83	7:33	9:83	17:83	19:33	19:83	23:17
Kalmar	4:10	6:32	10:43	10:58	10:63	11:65	7:13	10:03	18:43	17:92	19:03	20:43
Gotlands	4:00	6:00	9:00	10:00	10:00	10:00	7:50	10:00	15:00	20:00	25:00	18:00
Blekinge	4:50	6:00	9:50	9:50	10:00	10:50	7:00	10:00	17:00	17:00	18:50	19:00
Kristianstads	4:25	5:75	9:67	10:00	10:17	11:00	8:25	10:25	17:50	17:50	18:00	18:50
Malmöhus	4:50	6:50	9:00	10:00	10:00	10:50	9:00	12:00	15:00	17:50	17:50	17:50
Hallands	4:50	6:33	10:50	11:00	11:00	12:00	7:50	11:00	19:00	20:00	20:00	20:00
Göteborgs o. Bohus	4:07	5:50	9:00	9:50	10:00	11:50	7:63	10:00	18:00	17:50	20:00	20:50
Älvsborgs	4:06	6:25	9:50	10:33	10:00	11:58	8:13	10:75	17:00	17:83	19:00	20:83
Skaraborgs	3:86	5:95	10:87	10:58	10:50	11:60	6:77	10:18	16:77	16:80	18:13	19:03
Värmlands	5:13	6:88	10:50	10:00	10:00	10:50	8:79	11:60	18:25	18:25	18:25	19:00
Örebro	4:80	6:73	10:13	10:53	10:59	11:54	7:15	10:80	15:88	16:67	17:12	18:82
Västmanlands	4:00	6:75	10:35	10:85	10:38	10:72	7:96	11:88	16:90	18:89	18:23	19:34
Kopparbergs	6:67	8:63	13:19	13:03	13:76	15:82	12:39	15:63	26:43	28:85	26:45	29:85
Gävleborgs	5:90	9:00	12:25	13:14	13:91	14:94	11:88	17:00	24:88	27:80	28:74	28:91
Västernorrlands	6:04	7:80	13:95	12:75	13:05	14:60	11:71	15:60	26:60	24:10	24:80	27:40
Jämtlands	6:47	8:07	13:57	13:42	14:16	15:39	12:77	15:96	27:00	26:17	25:17	28:29
Västerbottens	6:46	9:22	14:39	14:99	14:07	15:25	12:26	18:44	29:44	30:80	27:22	31:26
Norrbottnens	6:07	8:56	14:60	14:24	13:49	15:52	11:66	17:59	31:19	30:77	28:96	34:76
Hela riket ¹	5:51	7:73	12:52	12:62	12:50	13:77	10:28	14:46	24:15	24:63	23:82	26:63
Indextal:												
basår 1929/30	100	140	227	229	227	250	100	141	235	240	232	259
" 1939/40	71	100	162	163	162	178	71	100	167	170	165	184
Därav Norra Sverige ²	6:22	8:63	14:02	13:98	13:68	15:30	11:87	17:06	28:76	29:29	27:33	31:21
Indextal:												
basår 1929/30	100	139	225	225	220	246	100	144	242	247	230	263
" 1939/40	72	100	162	162	159	177	70	100	169	172	160	183

1942/43—1945/46. Det bör framhållas, att tabellens länsmedeltal i flera fall grunda sig på mycket få primäruppgifter.

I de sista raderna av tab. 27 ha för hela riket indextal beräknats över löneutvecklingen sedan åren 1929/30 och 1939/40. Sådana indextal ha även uträknats för norra Sverige (Värmland, Dalarna och Norrland), där skogsbrukets betydelse är större än i övriga landsdelar. Enligt indextalen för hela riket voro huggarnas dagsförtjänster 1945/46 150 % och körarnas 159 % högre än 1929/30 och 78 resp. 84 % högre än 1939/40.

Då skogsarbetarna nästan alltid arbeta på ackord, kunna de i olika delar av landet tillämpade ackordssatserna för vedhuggning i viss mån användas

¹ Övrigt medeltal. Vägas länsmedeltalen säsongen 1945/46 med hänsyn till antalet skogsarbetare enligt arbetsmarknadscommissionens inventering den 28 februari 1946, blir riksmedeltalet 13:74 kr för huggare och 26:23 kr för körare. Jämföras dessa medeltal med på motsvarande sätt beräknade genomsnittstal föregående år, erhålles en lönestegring med 10:7 % för huggare och 13:0 % för körare.

— ² Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. 28. Ackordssatser för vedhuggning våren 1946.

Överjägmästar- distrikt	Antal revir med uppg. om pri- set för hugg- ning av bränn- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m ³ brännved utgjorde i kr:					Medel- pris för hugg- ning av 1 m ³ bränn- ved, kr	Antal revir med uppg. om pri- set för huggn. av kol- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m res kolved utgjorde i öre:					Medel- pris för huggn. av 1 m res kol- ved, öre		
		un- der 3·00	3·00- 3·24	3·25- 3·49	3·50- 3·99	4·00 o. där- över			under 55	55- 64	65- 74	75- 84	85- 94		95 o. där- över	
Södra	11	—	4	4	3	—	3·29	1	1	—	—	—	—	—	—	52
Västra	10	—	—	3	7	—	3·54	1	—	1	—	—	—	—	—	55
Östra	12	—	1	5	6	—	3·39	3	2	1	—	—	—	—	—	52
Bergslags	12	—	2	1	7	2	3·63	10	2	8	—	—	—	—	—	57
Gävle-Dala	7	—	—	—	6	1	3·84	11	—	1	5	3	2	—	—	75
Mell. Norrlands	13	—	—	—	8	5	3·92	10	—	—	1	4	3	2	—	85
Umeå	10	—	—	—	9	1	3·77	4	—	1	—	1	2	—	—	78
Skellefteå	8	—	—	—	6	2	3·88	6	—	—	—	1	2	3	—	93
Nedre Norrb.	7	—	—	—	5	2	3·71	6	—	—	—	1	2	3	—	93
Övre Norrb.	5	—	—	1	3	1	3·70	1	—	—	—	—	—	1	—	100
Hela riket 1946 ¹	95	—	7	14	60	14	3·65	58	5	12	6	10	11	9	—	76
1945	95	2	9	26	48	9	3·54	49	7	16	7	12	3	4	—	68
1944	93	1	18	25	44	5	3·45	54	12	14	10	10	4	—	—	66

som mått på lönenivån inom skogsbruket. Härvid bortses från den inverkan, som lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet o. dyl. kunna ha på ackordssatserna.

Uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved samt 1 m res kolved ha även år 1946, liksom föregående år, insamlats från jägmästarna. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. 28. Det i vissa delar av Norrland tillämpade priset per 2 alnar res kolved har i tabellen reducerats till priset per 1 m res kolved.

Priset för vedhuggning varierade i södra och mellersta Sverige vanligen mellan 3·00 och 3·50 kr och i norra Sverige mellan 3·50 och 4·00 kr per m³. Huggning av kolved förekom endast i vissa revir. Priset växlade oftast mellan 50 och 65 öre per 1 m res i södra och mellersta Sverige och mellan 75 och 95 öre per 1 m res i Norrland. Genomsnittspriset för huggning av 1 m³ brännved var 3·65 kr, vilket i jämförelse med priset 1945 innebär en ökning med 3·1 %. För huggning av 1 m res kolved betalades 1946 76 öre mot 1945 68 öre, d. v. s. en ökning med 11·8 %. Medelpriset för huggning av 1 m³ brännved har ökat med omkring 70 % sedan 1939/40.

¹ Övägt medeltal. Tages hänsyn till antalet arbetare inom olika distrikt, blir medelpriset för huggning av brännved år 1946 3·70 kr och av kolved 73 öre. I jämförelse med de vägda medeltalen förra året innebär detta en prisförbättring med resp. 4·2 och 10·6 %.

D. Vägarbetare.

Åren 1927—1943 har socialstyrelsen från vägstyrelserna inhämtat uppgifter om vägarbetarnas arbets- och löneförhållanden under månaderna januari t. o. m. juni. Vid det allmänna vägväsendets förstatligande fr. o. m. år 1944 avskaffades vägstyrelserna och ersattes i varje län av ett centralt organ för vägväsendet, nämligen länets vägförvaltning. Uppgifter om lönerna till arbetare och andra anställda inom vägväsendet ha därför fr. o. m. år 1944 lämnats av landets 24 vägförvaltningar. Dessa uppgifter ligga till grund för den översikt över »Löneförhållandena inom vägväsendet år 1946», som publicerats i Sociala Meddelanden årgång 1946, sid. 941. I det följande skola ur denna översikt anföras resultaten beträffande *grovarbetarnas förtjänster vid vägunderhållsarbete*. Det kan anmärkas, att vissa arbeten, som av vägdistriktet tidigare betecknats som vägbyggnadsarbete, numera av vägförvaltningarna föras på underhållsarbetet, vilket i viss utsträckning minskat ackordsarbetets omfattning och därigenom i viss mån även minskat den genomsnittliga timförtjänsten vid allt arbete oavsett löneformen. Ifrågasvarande genomsnittssiffra beräknas nämligen med hjälp av uppgifter, om hur stor del av arbetet som utföres mot tidlön resp. på ackord. I detta sammanhang bör även framhållas, att ackordsarbetets omfattning under första och andra halvåret växlar något år från år. Genomsnittsförtjänsten vid allt arbete oavsett löneformen, som grundar sig på uppgifter om ackordsarbetets omfattning under första halvåret, måste därför anses vara ett något osäkert mått på löneutvecklingen.

För grovarbetare, sysselsatta med enbart vägunderhållsarbete, skulle, liksom föregående år, uppgivas den genomsnittliga förtjänsten per timme och dag, dels vid tidlöns- och dels vid ackordsarbete. De på grundval av sådana uppgifter beräknade genomsnittliga timförtjänsterna för hela riket åren 1935—1946 visas i efterföljande tablå.

	Timförtjänst (kr) för grovarbetare sysselsatta med vägunderhållsarbete											
	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946
Tidlönsarbete . . .	0·72	0·73	0·83	0·88	0·91	0·95	1·05	1·15	1·22	1·26	1·30	1·53
Ackordsarbete . . .	0·87	0·88	1·01	1·09	1·13	1·16	1·28	1·42	1·57	1·60	1·73	1·93
Oavsett löneform ¹ .	0·77	0·79	0·89	0·95	0·98	1·00	1·10	1·21	1·29	1·32	1·40	1·63

Timförtjänsterna ha oavbrutet stigit under de sista 10 åren. Den genomsnittliga timförtjänsten 1946 var vid tidlönsarbete 1·53 kr, vid ackordsarbete 1·93 kr samt oavsett löneform 1·63 kr. I jämförelse med motsvarande förtjänster år 1945 innebära dessa belopp en ökning med resp. 17·7, 11·6 och 16·4 %.

I tab. 29 lämnas en redovisning av löneutvecklingen inom varje län. Timlönen vid tidlönsarbete har stigit i samtliga län, medan timförtjänsten vid

¹ Dessa siffror ha, med användande av uppgifter om hur stor del av arbetet, som utföres mot tidlön resp. på ackord, approximativt beräknats på grundval av uppgifterna om tid- och ackordslöner.

Tab. 29. Genomsnittliga timförtjänster inom olika län för grovarbetare sysselsatta med vägunderhållsarbete.

L ä n	Genomsnittlig timförtjänst (i kr) för grovarbetare								
	vid tidlönsarbete			vid ackordsarbete			vid allt arbete oavsett löneform ¹		
	1939	1945	1946	1939	1945	1946	1939	1945	1946
Stockholms	1.18	1.56	1.76	1.57	2.00	2.16	1.27	1.63	1.83
Uppsala	0.98	1.32	1.70	1.26	1.78	1.87	1.12	1.37	1.72
Södermanlands	0.87	1.31	1.35	1.09	1.40	1.67	0.94	1.33	1.44
Östergötlands	0.87	1.26	1.44	1.11	1.76	1.93	0.91	1.35	1.55
Jönköpings	0.88	1.16	1.39	1.03	1.50	1.95	0.91	1.22	1.52
Kronobergs	0.86	1.16	1.35	1.02	1.49	1.89	0.93	1.23	1.51
Kalmar	0.85	1.16	1.39	1.03	1.45	1.85	0.88	1.28	1.53
Gotlands	0.84	1.41	1.70	1.09	1.60	1.80	0.96	1.45	1.72
Blekinge	0.85	1.16	1.39	0.93	1.38	1.96	0.86	1.18	1.49
Kristianstads	0.84	1.16	1.40	1.01	1.54	1.70	0.88	1.21	1.44
Malmöhus	0.89	1.19	1.50	0.99	1.82	2.01	0.89	1.22	1.52
Hallands	0.85	1.16	1.49	1.04	1.41	1.94	0.88	1.17	1.54
Göteborgs och Bohus	0.99	1.35	1.70	1.16	1.91	2.25	1.06	1.38	1.87
Älvsborgs	0.89	1.16	1.40	1.13	1.68	2.00	0.96	1.34	1.70
Skaraborgs	0.84	1.30	1.64	1.08	1.79	1.72	0.93	1.40	1.66
Värmlands	0.88	1.37	1.63	1.00	1.62	1.96	0.91	1.41	1.70
Örebro	0.93	1.40	1.70	1.14	1.51	1.81	1.02	1.43	1.73
Västmanlands	0.91	1.21	1.58	1.14	1.68	1.84	0.95	1.31	1.64
Kopparbergs	0.92	1.37	1.42	1.16	1.80	1.83	1.01	1.51	1.52
Gävleborgs	0.95	1.25	1.78	1.16	1.77	2.05	1.06	1.38	1.81
Västernorrlands	1.03	1.36	1.53	1.29	2.06	1.80	1.13	1.54	1.57
Jämtlands	0.91	1.43	1.54	1.04	1.80	2.00	0.97	1.50	1.63
Västerbottens	0.94	1.42	1.53	1.08	1.98	2.00	0.99	1.59	1.67
Norrbottnens	1.02	1.45	1.65	1.19	1.75	2.00	1.10	1.57	1.76
Samtliga vägdistrikt ²	0.91	1.30	1.53	1.13	1.73	1.93	0.98	1.40	1.63

ackordsarbete sjunkit i 1 län och stigit i alla övriga. Den högsta genomsnittliga timförtjänsten för grovarbetare uppvisades under år 1946 i Göteborgs och Bohus län (1.87 kr) och den lägsta i Södermanlands och Kristianstads län (1.44 kr).

¹ Se not 1 sid. 78. — ² Vägt medeltal. De erhållna löneuppgifterna i varje vägförvaltning ha sammanvägts med hjälp av antalet vägkilometer inom resp. vägförvaltning.

II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m.

A. Undersökningens primärmaterial.

Undersökningens innehåll. Efterföljande översikt av löneläget år 1945 innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för förvaltnings- och arbetarpersonal inom industri och angränsande verksamhetsområden.

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. De kompletterande uppgifterna om löneförhållandena inom vissa grupper av sjömansyrket ävensom för i hotell- och restaurangrörelse samt i husligt arbete anställd personal härröra från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens kanslibyrå.

Det frågeformulär, som använts vid insamlande av primärmaterialet för socialstyrelsens lönestatistiska uppgifter från arbetsgivarna, överensstämmer i huvudsak med det, som användes vid föregående års undersökning (se sid. 149—150). För arbetare ha i allmänhet arbetstid och lönesumma specificerats på tidlöns-, ackords- och övertidsarbete, medan de erhållna uppgifterna om förvaltningspersonal endast beröra totalsumma utbetald avlöning samt medelantalet anställda under verksamhetsåret. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till några uppgifter om individuella löneförhållanden.

Primärmaterialets omfattning. Blanketterna utsändes av socialstyrelsen under januari månad 1946 till sammanlagt 13 532 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände frågeformulären vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönesta-

tistiska uppgifter från 11 801 arbetsgivare eller 87·2 % av de tillskrivna, däribland från så gott som samtliga större företag.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen, underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med för tidigare år lämnade uppgifter samt med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledning utgallra 326 formulär. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres sålunda av uppgifter från 11 475 företag, av vilka 8 026 redovisat både förvaltningspersonal och arbetare, 1 138 enbart förvaltningspersonal och 2 311 enbart arbetare. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 763 511 löntagare, av vilka 172 072 hänförts till förvaltningspersonal och 591 439 till arbetare. Av de redovisade arbetarna representerade 81·1 % den egentliga industrin och återstoden eller 18·9 % grupperna samfärdsel (inkl. kommunal spårvägs- och omnibusdrift), byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten) samt handel och varulager. I förhållande till föregående år har antalet redovisade personer ökat beträffande förvaltningspersonalen med 5·1 och i fråga om arbetarna med 5·0 %.

Primärmaterialets beskaffenhet. I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen av primäruppgifterna har kompletterande material insamlats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Särskilt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl vissa bristfälligheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I årsboken för 1939 gjordes ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor. Då de resultat, som därvid vunnos, i allt väsentligt äga giltighet även för årets lönestatistik, hänvisas här av utrymmesskäl i fråga om detaljerna till nämnda undersökning.¹ Såsom en sammanfattning av nämnda omprövning av primäruppgifternas beskaffenhet må här antecknas dels att arbetare inom fabriksindustrin blivit mera fullständigt redovisade än inom småindustrin och hantverket, dels att det summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim-, dags- och veckoförtjänsterna men däremot nödvändiggör försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrupper och näringsgrenar, bl. a. på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter. Vid studiet slutligen av löneutvecklingen i tiden måste hänsyn tagas till det lönestatistiska materialets svagare representativitet under tidigare år.

¹ Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige år 1939 (sid. 65) samt Berättelse över Svenska städernas förhållningsorganisations verksamhet år 1941 (sid. 54).

B. Löneförhållandena för privatanställda.

(Förvaltningspersonal o. dyl.)

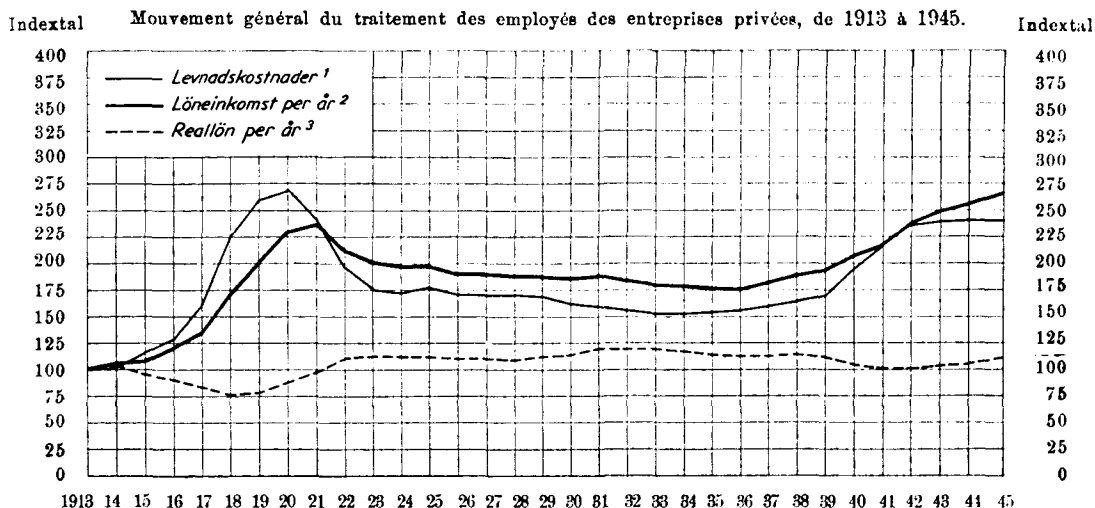
Antal redovisade privatanställda. Såsom förut nämnts, utgjorde år 1945 förvaltningspersonalen m. fl. vid de i undersökningen ingående 9 164 företag, som redovisat dylik personal, tillsammans 172 072 personer. Härav voro 60·7 % män och 39·3 % kvinnor. Motsvarande fördelningstal utgjorde närmast föregående året resp. 60·4 och 39·6 %. Sedan år 1913, då jämförelsetalen utgjorde resp. 77·0 och 23·0, har kvinnornas relativa antal i förhållande till männens väsentligt ökats.

Löneutvecklingen i allmänhet. En första översikt av resultatet av 1945 års lönestatistiska beräkningar lämnas med avseende på förvaltningspersonalen i tab. 30 (avd. a), som redovisar den i genomsnitt per anställd utbetalade årsavlöningsens storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1935 — 1945.¹ Härvid ha de anställda uppdelats på män och kvinnor inom trenne huvudgrupper, nämligen teknisk personal (ingenjörer, kemister, verkmästare, förmän o. dyl.), kontorspersonal o. dyl. (exkl. direktörer, disponenter m. fl. företagsledare) samt butiks- och lagerpersonal. För att underlätta ett detaljstudium av löneutvecklingen meddelas i tabellen för var och en av ovan nämnda personalgrupper indextal för årslönen, om avlöningen under resp. år 1944, 1939, 1935, 1929 och 1913 sättes = 100 (avd. b—f). De i tabellen meddelade medellönerna för män och kvinnor dels tagna var för sig och dels tillsammans ha beräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön varit densamma under hela perioden som under redogörelseåret 1944 (s. k. standardräkning). Då siffrorna för manlig kontorspersonal m. fl. rönt inverkan i sänkande riktning genom viss år 1931 nytillkommen grupp (linjepersonal vid enskilda järnvägar), ha i tabellen särskilda tal meddelats inom parentes, där nämnda grupp ej medräknats.

Tab. 30 (avd. a) visar, att genomsnittslönen för samtliga privatanställda (andra än kroppsarbetare) utgjorde för personalen i dess helhet 5 112 kr. För männen enbart var motsvarande siffra 6 322 kr och för kvinnorna 3 268 kr. Den höjning av de nominella lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1944 års löner, är såväl för männen som för kvinnorna 4·4 %. Medelförtjänsten för hela personalgruppen (inkl. linjepersonalen vid enskilda järnvägar) uppvisade i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning av 4·4 % samt låg 41 % högre än under år 1939, 51 % högre än under år 1935 och 41 % högre än under år 1929, vilket sistnämnda år för stora delar av näringslivet kan betecknas som gränsåret, innan lågkonjunkturen före världskriget satte in. Vissa förändringar i personalens sammansättning, särskilt under perioden 1929—1945, kunna dock ha påver-

¹ För mellanliggande år hänvisas till tidigare årgångar av denna årsbok.

Diagram V. Löneutvecklingen för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1945.

kat siffrorna. Utsträcker jämförelsen till manliga och kvinnliga privatanställda, visar det sig, att lönerna år 1945 lågo för männen 42,3 % (om hänsyn ej toges till linjepersonalen vid enskilda järnvägar) och för kvinnorna 37,7 % högre än under jämförelseåret 1929. Nedgången i de nominella lönerna under perioden 1929—1945 var störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stegring ägt rum under åren 1937—1945.

En jämförelse med basåret 1913 visar, att de anställdas penninglöner år 1945 i genomsnitt undergått en ökning av omkring 170 % sedan år 1913; linjepersonalen vid enskilda järnvägar är därvid ej medräknad. Ett närmare studium av tabellen ger vid handen, att löneförskjutningarna företett betydande olikheter inom olika områden. Medan exempelvis lönen för den lägst avlönade gruppen, butiks- och lagerpersonal, stigit med 218 %, ha tekniker och kontorister fått sina löner ökade med resp. 146 och 175 %. Ökningen har i allmänhet varit högre för kvinnorna (194 %) än för männen (163 %). Vid här gjorda jämförelser, som ju spänna över en tidrymd av 30 år, måste reservation göras för under mellantiden inträffade förändringar bl. a. i personalens sammansättning, vilka förändringar ha väsentligt större betydelse än vid en jämförelse exempelvis med år 1929.

Reallöne- och standardberäkningar. Nu utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i årslönerna, som inträffat under redogörelseperioden.

¹ Nombres indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par an.
— ³ Salaire réel par an.

Tab. 30. Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1945.

(Siffrorna inom parentes avse medeltal, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknats.)

År	M ä n				K v i n n o r				Samtliga anställda ¹			
	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga ¹	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga ¹	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga
Löneinkomst per år för												
a) Absoluta tal, kr												
1913	3 131	2 309	1 314	2 445 (2 454)	1 204	1 257	881	1 113	3 027	1 834 (1 795)	1 054	1 917 (1 902)
1929	5 619	4 206	2 914	4 509 (4 530)	2 624	2 589	2 014	2 373	5 457	3 476 (3 416)	2 373	3 663 (3 640)
1935	5 306	3 921 (4 177)	2 333	4 165 (4 293)	2 574	2 425	1 757	2 178	5 158	3 245 (3 321)	1 987	3 377 (3 421)
1937	5 401	4 011 (4 244)	2 425	4 257 (4 375)	2 556	2 434	1 840	2 214	5 247	3 299 (3 360)	2 074	3 447 (3 484)
1938	5 539	4 154 (4 404)	2 536	4 393 (4 518)	2 718	2 492	1 879	2 268	5 386	3 403 (3 470)	2 141	3 551 (3 590)
1939	5 671	4 281 (4 527)	2 602	4 511 (4 634)	2 739	2 513	1 916	2 295	5 512	3 483 (3 543)	2 190	3 633 (3 670)
1940	6 028	4 573 (4 792)	2 788	4 810 (4 921)	2 947	2 686	2 084	2 467	5 861	3 721 (3 763)	2 365	3 882 (3 909)
1941	6 428	4 968 (5 184)	2 963	5 170 (5 278)	3 209	2 881	2 245	2 653	6 253	4 026 (4 060)	2 532	4 173 (4 196)
1942	6 976	5 395 (5 647)	3 319	5 630 (5 755)	3 429	3 106	2 422	2 858	6 784	4 361 (4 406)	2 780	4 532 (4 561)
1943	7 290	5 652 (5 937)	3 537	5 901 (6 042)	3 554	3 247	2 598	3 012	7 087	4 566 (4 623)	2 973	4 757 (4 793)
1944	7 446	5 791 (6 036)	3 732	6 055 (6 180)	3 802	3 353	2 728	3 131	7 248	4 690 (4 725)	3 129	4 897 (4 923)
1945	7 660	6 073 (6 318)	4 071	6 322 (6 446)	3 895	3 490	2 868	3 268	7 456	4 907 (4 937)	3 348	5 112 (5 136)
b) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1944 sättes = 100												
1945	102·9	104·9 (104·7)	109·1	104·4 (104·3)	102·4	104·1	105·1	104·4	102·9	104·6 (104·5)	106·9	104·4 (104·3)
c) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1940	106·3	106·8 (105·9)	107·1	106·6 (106·2)	107·6	106·9	108·8	107·5	103·3	106·8 (106·2)	108·0	106·8 (106·5)
1941	113·3	116·0 (114·5)	113·9	114·6 (113·9)	117·2	114·6	117·2	115·6	113·5	115·6 (114·6)	115·6	114·9 (114·3)
1942	123·0	126·0 (124·7)	127·6	124·8 (124·2)	125·2	123·6	126·4	124·6	123·1	125·2 (124·3)	127·0	124·7 (124·3)
1943	128·5	132·0 (131·1)	135·9	130·8 (130·4)	129·8	129·2	135·6	131·2	128·6	131·1 (130·5)	135·8	130·9 (130·6)
1944	131·3	135·3 (133·3)	143·4	134·2 (133·4)	138·8	133·4	142·4	136·5	131·5	134·7 (133·4)	142·9	134·8 (134·2)
1945	135·1	141·9 (139·6)	156·5	140·1 (139·1)	142·2	138·9	149·7	142·4	136·3	140·9 (139·3)	152·9	140·7 (139·9)
d) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1937	101·8	102·3 (101·6)	103·9	102·2 (101·9)	99·3	100·4	104·7	101·7	101·7	101·6 (101·2)	104·4	102·1 (101·8)
1938	104·4	105·9 (105·4)	108·7	105·5 (105·2)	115·6	102·8	106·9	104·1	104·4	104·9 (104·5)	107·8	105·1 (105·0)
1939	106·9	109·2 (108·4)	111·5	108·3 (108·0)	106·4	103·6	109·0	105·4	106·9	107·3 (106·7)	110·2	107·6 (107·3)
1940	113·6	116·6 (114·7)	119·5	115·5 (114·6)	114·5	110·8	118·0	113·3	113·6	114·6 (113·3)	119·0	114·9 (114·3)
1941	121·1	126·7 (124·1)	127·0	124·1 (123·0)	124·7	118·8	127·8	121·8	121·2	124·3 (122·2)	127·4	123·6 (122·7)
1942	131·5	137·6 (135·2)	142·2	135·2 (134·1)	133·2	128·1	137·8	131·2	131·5	134·4 (132·7)	139·9	134·2 (133·3)
1943	137·4	144·1 (142·1)	151·6	141·7 (140·8)	138·1	133·9	147·9	133·3	137·4	140·7 (139·2)	149·6	140·8 (140·1)
1944	140·3	147·7 (144·5)	160·0	145·4 (144·0)	147·7	138·3	153·3	143·8	140·5	144·5 (142·3)	157·5	145·0 (143·9)
1945	144·4	154·9 (151·3)	174·5	151·8 (150·2)	151·3	143·9	163·2	150·1	144·6	151·2 (148·7)	168·5	151·4 (141·1)
e) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	94·7	93·7 (99·0)	79·1	92·6 (94·7)	97·5	92·4	84·2	89·9	94·7	93·8 (96·6)	81·7	91·9 (93·4)
1937	96·1	95·4 (100·9)	83·2	94·4 (96·6)	97·4	94·0	91·4	93·3	96·2	94·9 (98·4)	87·4	94·1 (95·7)
1938	98·6	98·8 (104·7)	87·0	97·4 (99·7)	103·6	96·3	93·3	95·6	98·7	97·9 (101·6)	90·2	97·0 (98·6)
1939	100·9	101·8 (107·6)	89·3	100·1 (102·3)	104·4	97·1	95·1	96·7	101·0	100·2 (103·7)	92·3	99·2 (100·8)
1940	107·3	108·7 (113·9)	95·7	106·7 (108·6)	112·3	103·7	103·5	104·0	107·4	107·1 (110·2)	99·7	106·0 (107·4)
1941	114·4	118·1 (123·3)	101·7	114·7 (116·5)	122·3	111·3	111·5	111·8	114·6	115·8 (118·8)	106·7	113·9 (115·3)
1942	124·2	128·3 (134·3)	113·9	124·9 (127·1)	130·7	120·0	120·3	120·4	124·3	125·5 (129·0)	117·1	123·7 (125·3)
1943	129·7	134·4 (141·2)	121·4	130·9 (133·4)	135·4	125·4	129·0	126·9	129·9	131·4 (135·3)	125·3	129·9 (131·7)
1944	132·5	137·7 (143·5)	128·1	134·3 (136·4)	144·9	129·5	135·5	132·0	132·8	134·9 (138·3)	131·8	133·7 (135·2)
1945	136·3	144·4 (150·2)	139·7	140·2 (142·3)	148·4	134·8	142·4	137·7	136·6	141·2 (144·5)	141·1	139·6 (141·1)
f) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	179·5	182·2	221·8	184·4 (184·5)	217·9	206·0	228·6	213·1	180·3	189·5 (190·3)	225·2	191·0 (191·5)
1936	169·9	170·8 (180·4)	175·4	170·8 (174·7)	212·5	190·2	197·4	191·6	170·8	176·8 (183·7)	183·9	175·6 (178·8)
1937	172·5	173·7 (183·8)	184·6	174·1 (178·3)	212·3	193·6	208·8	198·8	173·4	179·9 (187·2)	196·8	179·8 (183·2)
1938	176·9	179·9 (190·7)	193·0	179·7 (184·1)	225·7	198·2	213·3	203·7	178·0	185·6 (193·3)	203·2	185·2 (188·8)
1939	181·1	185·4 (196·0)	198·0	184·5 (188·8)	227·5	199·9	217·5	206·1	182·1	189·9 (197·4)	207·8	189·5 (193·0)

¹ Beräknade medellöner under antagande av oförändrad fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön.

Tab. 30 (forts.). Lönenivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1945.

(Siffrorna inom parentes avse medeltal, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknats.)

År	M ä n				K v i n n o r				S a m t l i g a a n s t ä l l d a ¹			
	Lönecinkomst per år för											
	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga ¹	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga ¹	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga
1940	192.5	198.1 (207.5)	212.2	196.7 (200.5)	244.8	213.7	236.5	221.6	193.7	202.9 (209.6)	224.4	202.4 (205.6)
1941	205.3	215.2 (224.5)	225.5	211.5 (215.0)	266.5	229.2	254.8	238.2	206.6	219.6 (226.2)	240.2	217.6 (220.6)
1942	222.8	233.7 (244.7)	252.6	230.3 (234.5)	284.8	247.1	274.9	256.7	224.1	237.8 (245.4)	263.8	236.8 (239.9)
1943	232.8	244.8 (257.1)	269.2	241.4 (246.2)	295.2	258.3	294.9	270.5	234.2	249.0 (257.5)	282.1	248.1 (252.1)
1944	237.8	250.8 (261.4)	284.0	247.7 (251.8)	315.8	266.7	309.6	281.2	239.5	255.7 (263.2)	296.9	255.4 (258.9)
1945	244.7	263.0 (273.6)	309.8	258.6 (262.6)	323.5	277.6	325.5	293.5	246.3	267.5 (275.0)	317.7	266.6 (270.1)
g) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1944 sättes = 100												
1945	102.9	104.9 (104.6)	109.1	104.4 (104.3)	102.4	104.1	105.1	104.4	102.8	104.6 (104.4)	107.0	104.4 (104.3)
h) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1940	94.7	95.2 (94.3)	95.4	94.9 (94.6)	95.8	95.2	96.8	95.7	94.7	95.2 (94.6)	96.2	95.1 (94.9)
1941	88.9	91.0 (89.8)	89.3	89.9 (89.3)	91.9	89.9	91.9	90.7	89.0	90.7 (89.9)	90.7	90.1 (89.7)
1942	89.1	91.3 (90.4)	92.4	90.4 (90.0)	90.7	89.6	91.6	90.2	89.2	90.7 (90.1)	92.0	90.4 (90.1)
1943	92.0	94.5 (93.8)	97.3	93.6 (93.3)	92.8	92.4	97.0	93.9	92.0	93.8 (93.4)	97.1	93.7 (93.4)
1944	93.2	96.0 (94.6)	101.8	95.2 (94.6)	98.5	94.7	101.0	96.8	93.3	95.6 (94.6)	101.4	95.6 (95.2)
1945	95.8	100.7 (99.0)	111.0	99.4 (98.6)	100.9	98.5	106.2	101.0	96.0	100.0 (98.9)	108.5	99.8 (99.3)
i) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1937	98.1	98.5 (97.8)	100.1	98.4 (98.1)	95.6	96.6	100.8	97.9	98.0	97.9 (97.4)	100.5	98.3 (98.1)
1938	98.2	99.6 (99.1)	102.2	99.1 (98.9)	99.2	96.6	100.5	97.9	98.1	98.6 (98.2)	101.3	98.8 (98.6)
1939	97.5	99.6 (98.9)	101.8	98.8 (98.5)	97.0	94.5	99.5	96.1	97.5	97.9 (97.3)	100.5	98.1 (97.9)
1940	92.4	94.8 (93.2)	97.1	93.8 (93.1)	93.0	90.0	96.4	92.1	92.3	93.2 (92.1)	96.7	93.4 (92.9)
1941	86.7	90.7 (88.8)	90.9	88.8 (88.0)	89.2	85.0	91.5	87.2	86.8	88.8 (87.5)	91.2	88.4 (87.8)
1942	86.9	91.0 (89.3)	94.0	89.4 (88.6)	88.1	84.7	91.1	86.8	86.9	88.8 (87.7)	92.5	88.7 (88.1)
1943	89.7	94.1 (92.8)	99.0	92.5 (91.9)	90.1	87.4	96.5	90.3	89.7	91.8 (90.9)	97.7	91.9 (91.5)
1944	90.9	95.6 (93.5)	103.6	94.1 (93.2)	95.6	89.5	100.5	93.1	91.0	93.5 (92.1)	101.9	93.9 (93.2)
1945	93.5	100.3 (97.9)	113.0	98.3 (97.2)	97.9	93.2	105.7	97.1	93.6	97.9 (96.2)	109.1	95.0 (97.2)
j) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	101.3	100.3 (105.9)	84.6	99.1 (101.2)	104.3	98.8	90.0	96.2	101.3	99.8 (103.3)	87.4	98.3 (99.9)
1937	100.3	99.5 (105.3)	86.8	98.5 (100.8)	101.6	98.1	95.3	97.3	100.3	99.0 (102.6)	91.1	98.2 (99.8)
1938	100.4	100.5 (106.6)	88.6	99.2 (101.5)	105.5	98.0	95.0	97.3	100.5	99.7 (103.4)	91.9	98.7 (100.4)
1939	99.7	100.6 (106.4)	88.2	98.9 (101.1)	103.2	95.9	94.0	95.6	99.8	99.0 (102.5)	91.2	98.0 (99.6)
1940	94.4	95.7 (100.3)	84.2	93.9 (95.6)	98.9	91.3	91.1	91.5	94.5	94.2 (97.0)	87.7	93.3 (94.5)
1941	88.7	91.6 (95.5)	78.8	88.9 (90.3)	94.8	86.3	86.4	86.7	88.8	89.8 (92.1)	82.7	88.3 (89.3)
1942	88.9	91.9 (96.1)	81.6	89.4 (91.0)	93.6	85.9	86.1	86.2	89.0	89.9 (92.4)	83.9	88.6 (89.7)
1943	91.7	95.0 (99.8)	85.8	92.6 (94.3)	95.8	88.7	91.2	89.7	91.8	92.9 (95.7)	88.6	91.8 (93.1)
1944	92.9	96.6 (100.6)	89.8	94.2 (95.7)	101.6	90.8	95.0	92.5	93.2	94.6 (97.0)	92.4	93.8 (94.8)
1945	95.6	101.3 (105.3)	98.0	98.3 (99.8)	104.1	94.5	99.9	96.6	95.8	99.0 (101.3)	98.9	97.9 (98.9)
k) Indextal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	106.2	107.8	131.2	109.1 (109.2)	129.0	121.9	135.3	126.2	106.7	112.1 (112.6)	133.3	113.0 (113.2)
1936	107.5	108.1 (114.2)	111.0	108.1 (110.6)	134.5	120.4	124.9	121.3	108.1	111.9 (116.3)	116.4	111.1 (113.2)
1937	106.5	107.2 (113.5)	114.0	107.5 (110.0)	131.0	119.5	128.9	122.7	107.1	111.0 (115.5)	121.5	111.0 (113.1)
1938	106.6	108.4 (114.9)	116.3	108.2 (110.9)	136.0	119.4	128.5	122.7	107.2	111.8 (116.4)	122.4	111.6 (113.7)
1939	105.9	108.4 (114.7)	115.8	107.9 (110.4)	133.0	116.9	127.2	120.5	106.5	111.1 (115.4)	121.5	110.8 (112.9)
1940	100.3	103.2 (108.1)	110.5	102.5 (104.4)	127.5	111.3	123.2	115.4	100.9	105.7 (109.2)	116.9	105.4 (107.1)
1941	94.2	98.7 (103.0)	103.4	97.0 (98.5)	122.3	105.1	116.9	109.3	94.8	100.7 (103.7)	110.2	99.8 (101.2)
1942	94.4	99.0 (103.6)	107.0	97.6 (99.4)	120.7	104.7	116.5	108.8	95.0	100.8 (104.0)	111.8	100.1 (101.6)
1943	97.4	102.4 (107.6)	112.6	101.0 (103.0)	123.5	108.1	123.4	113.2	98.0	104.2 (107.8)	118.0	103.8 (105.5)
1944	98.7	104.1 (108.5)	117.9	102.8 (104.5)	131.0	110.7	128.5	116.7	99.4	106.1 (109.2)	123.2	106.0 (107.4)
1945	101.5	109.1 (113.5)	128.6	107.3 (109.0)	134.2	115.2	135.1	121.8	102.2	111.0 (114.1)	131.8	110.6 (112.1)

¹ Se not 1, sid. 84.

Ett försök till beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna voro reella och således inneburo förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster har därför även verkställts i tab. 30 (avd. g—k) genom en sammanställning av nyssnämnda löneindex tal med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring, omräknade med åren 1944, 1939, 1935, 1929 och 1913 som bas (i stället för 1 juli 1914).¹ Kalkylen, som grafiskt åskådliggöres i diagram V å sid. 83, ger vid handen, att den genomsnittliga reallönen för samtliga redovisade anställda skulle under redogörelseåret ligga omkring 4 % högre än år 1944 och 12 % högre än basåret 1913 men resp. 1, 3 och 1 % lägre än åren 1939, 1935 och 1929. Huru reallönernas utveckling i övrigt tett sig för de olika grupper, i vilka undersökningsmaterialet i förevarande statistik uppdelats, belyses närmare i tabellen.

Beträffande de i tab. 30 redovisade lönefluktuationerna bör beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid resp. års mitt, dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas av förändringar i materialets representativitet, beroende bl. a. på växlingar i materialets fördelning på olika dyrorts- och åldersgrupper.² Det måste därför anses vara av intresse att, i den mån materialet det medger, söka eliminera även inverkan av dylika faktorer. Till den under redovisningsperioden eventuellt förändrade ålderssammansättningen kan dock — på grund av primärmaterialets beskaffenhet — ingen hänsyn tagas. Uppmärksammas måste därför, att — särskilt inom sådana grupper av anställda, där avståndet mellan begynnelse- och slutlön är stort och tjänsteåldern merendels medför successiva löneuppflyttningar — årsmedeltalens förändringar kunna återspegla icke blott faktiska löneförhöjningar utan även växlingar i personalens åldersfördelning.

För undersökning av i vad mån växlingarna i primärmaterialets fördelning på olika dyrortsgrupper påverka de privatanställdas genomsnittslöner, ha — med utgångspunkt från socialstyrelsens dyrortsgrupperingar och med år 1929 som basår — i efterföljande tab. 31 uträknats nya index tal för penninglönerna under förutsättning, att proportionen mellan de anställda inom ortsgrupperna A—C, D—F och G—I samtliga år varit densamma som år 1944.³

En jämförelse mellan index talen i tab. 31 och motsvarande tal i tab. 30, avd. e (där hänsyn ej tagits till fördelningen på dyrortsgrupper) visar, att de förra i regel ej nämnvärt avvika från de senare, vilket tyder på att under här berörda tidsperiod inga större förskjutningar i materialets fördelning på dyrortsgrupper ägt rum. För enstaka år är emellertid skillnaden mellan de båda sifferserierna ej alldeles oväsentlig.

¹ Härvid bör beaktas, att sistnämnda index tal närmast avse tjänstemän och arbetare med en medelinkomst av ca 2 000 kr år 1914 och ej ta hänsyn till de särdrag konsumtionen kan förete inom högre avlönade yrkesgrupper. — ² Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges officiella statistik. Stockholm 1933. — ³ Linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknad. Jfr sid. 82.

Tab. 31. Årslönernas förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1929—1945.

(Indextalen äro beräknade på grundval av personalens sammansättning med hänsyn tagen till fördelningen på dyrtidsgrupper.)

Index tal (1929=100)	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
<i>Män</i>	97.9	98.8	96.2	95.0	94.6	94.4	94.3	96.5	99.5	102.4	108.9	117.0	125.3	134.4	137.4	143.6
därav:																
teknisk personal	98.0	99.0	95.4	93.6	93.0	93.4	93.6	95.0	97.4	99.9	106.2	113.2	122.9	128.5	131.1	135.1
kontorspersonal	96.5	101.4	100.4	100.3	99.9	100.2	100.2	102.2	106.0	109.4	116.2	126.1	131.5	145.0	147.6	154.8
butikspersonal	102.1	88.5	84.7	82.5	82.8	78.3	77.3	83.2	86.3	88.9	95.6	102.1	114.6	123.3	129.1	141.2
<i>Kvinnor</i>	98.0	98.6	97.6	94.8	94.0	92.5	91.2	94.4	97.0	98.5	106.2	114.5	123.7	131.2	136.0	142.5
därav:																
teknisk personal	95.8	97.6	95.0	93.4	93.0	96.0	95.3	95.2	101.5	103.0	112.0	122.1	130.8	135.9	144.7	148.8
kontorspersonal	95.2	98.8	98.2	96.8	95.9	94.4	93.6	95.4	97.6	98.9	106.0	114.1	123.6	129.6	133.7	139.6
butikspersonal	104.1	98.2	96.6	90.9	90.3	88.3	85.9	92.3	95.2	97.1	106.1	114.4	123.0	133.9	139.7	147.7
<i>Samtl. anställda</i>	97.9	98.7	96.5	94.9	94.4	93.9	93.5	95.9	98.8	101.4	108.2	116.4	124.9	133.6	137.0	143.3
därav:																
teknisk personal	97.9	98.9	95.4	93.6	93.0	93.4	93.6	95.0	97.5	100.0	106.3	113.4	123.1	128.6	131.4	135.4
kontorspersonal	96.0	100.4	99.6	99.0	98.4	98.1	97.7	99.7	102.9	105.5	112.4	121.7	128.5	139.3	142.5	149.2
butikspersonal	103.1	93.3	90.7	86.7	86.6	83.3	81.6	87.8	90.8	93.1	100.9	108.3	118.8	128.7	134.4	144.5

Löneinkomster per år inom olika personalgrupper. I det föregående ha statistiskt åskådliggjorts de allmänna förskjutningarna i lönenivån för privatanställda. De medeltal, med vilka man därvid rört sig, dölja emellertid stora olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen, beroende på betydande olikheter i utbildning, arbetsuppgifter, tjänsteår, levnadsålder och kön o. s. v. Primärmaterialet för den årliga lönestatistiken medger emellertid icke någon mera ingående undersökning av sambandet mellan ovannämnda faktorer och lönevillkoren, utan möjliggör endast en summarisk jämförelse i lönehänseende mellan vissa mer eller mindre homogena grupper.

Resultatet av en sammanställning på grundval av den årliga lönestatistikens primärmaterial meddelas i tab. 32, som berör hela det lönestatistiska materialet. I tabellen ha de anställda liksom förut i denna undersökning delats i tre personalgrupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal o. dyl. samt butikspersonal, och inom var och en av dessa i män och kvinnor. För att därjämte möjliggöra en inblick i löneförhållandena för kontorspersonalen inom olika näringsgrenar har i tabellen åtskillnad gjorts mellan industri, handel och samfärdsel samt bank- och försäkringsrörelse. Kontorspersonal o. dyl. har därvid uppdelats i egentlig kontorspersonal (b), vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c) samt övrig personal (d). På motsvarande sätt har butikspersonalen fördelats i försäljningspersonal (b) samt vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c). Även för teknisk personal har verkställts en liknande uppdelning, nämligen i dels ingenjörer, kemister, ritare o. dyl., dels verkstästare och förmän.

Tab. 32. Genomsnittslöner för olika grupper av privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) år 1945.(a = samtliga anställda, b = egentlig kontors- resp. butikspersonal, c = vaktmästare, springpojkar o. dyl., d = övrig personal.¹)

Yrkesgrupper (siffrorna inom klammer [] angiva antalet företag)	Medeltal anställda un- der år 1945		Genomsnittlig löne- inkomst under år 1945, kr			Löneökning (+) eller löneminskning (-) 1944—1945 i procent		
	Män	Kv.	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a ²
Teknisk personal [5 040]	38 719	2 249	7 660	3 895	7 456	+ 2.9	+ 2.4	+ 2.9
därav: ingenjörer, ritare o. dyl. . . .	19 216	1 290	8 690	3 618	8 371	+ 2.1	+ 3.5	+ 2.1
verkmästare, förmän	19 503	959	6 645	4 269	6 533	+ 3.2	+ 2.7	+ 3.2
Kontorspersonal o. dyl. [7 908]	a 48 048	39 741	6 073	3 490	4 907	+ 4.9	+ 4.1	+ 4.6
b	36 952	38 807	6 766	3 528	5 107	+ 3.9	+ 4.0	+ 3.9
c	5 029	934	3 031	1 925	2 858	+ 7.6	+ 1.1	+ 6.8
d	6 067	.	4 378	.	4 378	+ 3.0	.	+ 3.0
Därav inom:								
Industri [6 107]	a 27 597	25 445	5 982	3 361	4 725	+ 5.8	+ 4.6	+ 5.4
b	24 897	24 679	6 416	3 405	4 902	+ 4.9	+ 4.4	+ 4.7
c	3 200	766	2 678	1 947	2 536	+ 11.9	+ 11.8	+ 11.9
Handel [1 472]	a 5 516	8 073	6 493	3 521	4 728	+ 5.0	+ 4.9	+ 4.9
b	5 001	7 911	6 857	3 555	4 834	+ 4.9	+ 5.3	+ 5.1
c	515	162	2 962	1 867	2 700	.	.	.
Samfärdsel [138]	a 7 987	281	4 658	3 317	4 612	+ 2.8	+ 2.6	+ 2.8
b	1 705	275	5 888	3 372	5 539	+ 2.5	+ 2.5	+ 2.5
c	165	6	2 209	.	2 159	+ 12.2	.	+ 10.3
d	6 067	.	4 378	.	4 378	+ 3.0	.	+ 3.0
Banker [136]	a 5 208	2 547	7 494	4 134	6 877	+ 1.8	+ 1.1	+ 1.4
b	4 449	2 547	8 038	4 134	6 616	+ 0.6	+ 1.1	+ 0.7
c	759	.	4 304	.	4 304	+ 5.9	.	+ 5.9
Försäkringsföretag [55]	a 1 790	3 395	8 330	3 915	5 440	+ 5.4	+ 2.6	+ 4.1
b	1 400	3 395	9 568	3 915	5 566	+ 3.6	+ 2.6	+ 3.1
c	390	.	3 886	.	3 886	+ 9.5	.	+ 9.5
Butikspersonal [3 585]	a 17 693	25 622	4 071	2 868	3 348	+ 9.1	+ 5.1	+ 6.9
b	13 048	24 084	4 865	2 965	3 633	+ 6.2	+ 4.9	+ 5.5
c	4 645	1 538	1 838	1 339	1 714	+ 24.1	+ 10.0	+ 21.1
Samtliga företag [9 164]	104 460	67 612	6 322	3 268	5 112	+ 4.4	+ 4.4	+ 4.4

Tabellen visar, att i fråga om den egentliga kontorspersonalen (b-gruppen) ligger den genomsnittliga lönenivån både för män och kvinnor lägst inom industri, handel och samfärdsel och högst vid banker och försäkringsanstalter. Även för den till kontorspersonalen hänfödda vakt- och budpersonalen (c-gruppen) råder i lönehänseende en avsevärd skillnad mellan olika näringsgrupper, såsom närmare framgår av tabellen, låt vara att skiljaktigheterna till väsentlig del torde återgå på olikheter i fråga om ålder m. m. Den bristande homogenitet, som även i andra hänseenden utmärker denna grupp, gör emellertid, att medellönerna i hög grad påverkas av rena tillfälligheter. En mellanställning i lönehänseende mellan den egentliga kontorspersonalen och vaktgruppen intager linjepersonalen vid enskilda järnvägar, som redovisats som särskild grupp (d-gruppen).

Löneutvecklingen inom samtliga redovisade personalgrupper belyses genom relativa tal för tiden 1944—1945 i tab. 32, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ingår som särskild grupp (d). För tidigare år föreligga

¹ Linjepersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl). — ² Standardräknade tal.

Tab. 33. Genomsnittliga löneinkomster år 1945 för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) inom olika dyrortsgrupper.

(Siffror i medelval stil ange, att medeltalet avser mindre än 150 anställda.)

Grupper av förvaltningspersonal	Antal redovisade anställda	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per år									Hela riket (inkl. ej dyrortsgrupperade företag)
		Dyrortsgrupp									
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	
<i>Män.</i>											
Teknisk personal	38 719	6 479	6 973	7 357	7 373	7 569	7 626	8 237	8 591	8 425	7 660
därav ingenjörer, ritare o. dyl. verkmästare, förmän	19 216	8 012	8 616	9 199	8 434	8 325	8 281	8 765	9 978	9 045	8 620
Kontorspersonal o. dyl.	19 503	5 652	5 893	6 007	6 361	6 556	6 879	7 622	7 265	7 598	6 645
därav egentlig kontorspersonal	48 048	5 245	5 509	5 719	5 502	5 740	5 872	6 529	6 318	7 350	6 073
inom industri	36 952	5 468	5 850	6 027	5 925	6 120	6 358	7 068	6 668	7 964	6 766
> handel	24 397	5 466	5 860	6 056	5 940	6 170	6 332	7 068	6 908	7 381	6 416
> samfärdsel	5 001	5 581	5 374	5 688	5 801	5 886	6 546	7 145	6 039	7 497	6 857
> banker	1 705	9 528	8 038
> försäkringsföretag	4 449	9 624	9 568
vaktmästare, springpojkar o. dyl.	1 400
övrig bithör. personal ¹	5 029	2 136	1 948	2 442	2 416	2 705	2 622	2 770	3 252	3 738	3 031
Butikspersonal	6 067	4 378
därav försäljare o. dyl.	17 693	3 311	3 810	3 319	3 351	3 544	3 681	4 170	3 805	5 515	4 071
springpojkar	13 048	3 895	4 547	4 105	4 312	4 880	4 568	5 000	4 813	6 072	4 865
Samtliga	4 645	1 241	1 251	1 287	1 398	1 366	1 501	1 707	1 442	3 567	1 838
	101460	5 739	6 179	6 132	6 011	6 116	6 025	6 752	6 397	7 349	6 322
<i>Kvinnor.</i>											
Teknisk personal	2 249	3 246	3 433	3 324	3 254	3 488	4 063	4 109	4 430	4 569	3 895
därav ingenjörer, ritare o. dyl. verkmästare, förmän	1 290	2 758	3 189	3 072	2 876	3 287	3 628	3 969	3 979	4 525	3 618
Kontorspersonal o. dyl.	959	3 867	4 058	3 619	3 754	3 832	4 469	4 358	4 706	4 808	4 269
därav egentlig kontorspersonal	39 741	2 804	2 815	2 887	2 954	3 110	3 230	3 587	3 400	4 013	3 490
inom industri	38 807	2 838	2 852	2 911	3 002	3 146	3 273	3 617	3 436	4 051	3 528
> handel	24 679	2 840	2 855	2 901	3 000	3 156	3 298	3 640	3 569	4 054	3 361
> samfärdsel	7 911	2 723	2 811	2 984	3 014	3 106	3 180	3 581	3 105	3 950	3 555
> banker	275	4 890	4 134
> försäkringsföretag	2 547	3 934	3 915
vaktpersonal, springflickor o. dyl.	3 395
Butikspersonal	934	1 322	1 401	1 559	1 532	2 130	1 697	1 821	2 075	2 345	1 925
därav försäljare o. dyl.	25 622	2 254	2 245	2 218	2 496	2 387	2 641	2 961	2 518	3 507	2 868
springflickor o. dyl.	24 084	2 305	2 345	2 334	2 566	2 474	2 747	3 050	2 765	3 605	2 965
Samtliga	1 538	859	965	1 161	987	1 103	1 219	1 381	1 787	1 339	
	67 612	2 753	2 751	2 683	2 830	2 836	3 013	3 324	3 070	3 845	3 268

siffror endast för samtliga anställda (a). För studiet av de genomsnittliga inkomstförändringarna inom dessa grupper hänvisas till tab. 30 och tidigare årgångar av denna årsbok.

Löneinkomster inom olika dyrortsgrupper. En på grundval av 1935 års officiella dyrortsgruppering utförd redovisning av de privatanställdas löner inom olika dyrortsgrupper² lämnas i efterföljande tablå.

¹ Linjpersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl.). — ² Jfr sid. 124, not 2. (Hänsyn har här ej kunnat tagas till de efter 1935 inträdda — ofta inbördes olikartade — förändringarna i levnadskostnaderna å olika orter.)

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)	Genomsnittlig löneinkomst per år (kr)		Indertal (medeltal i D-grupp = 1 000)				
		gruppgränser	medeltal	män	kvinnor	löneinkomst per år		levnads- kostnader
						män	kvinnor	
A	t. o. m. 930	870	5 739	2 753	955	973	806	
, B	931— 990	960	6 179	2 751	1 028	972	889	
, C	991—1 050	1 020	6 132	2 683	1 020	948	944	
, D	1 051—1 110	1 080	6 011	2 830	1 000	1 000	1 000	
, E	1 111—1 170	1 140	6 116	2 836	1 017	1 002	1 056	
, F	1 171—1 230	1 200	6 025	3 013	1 002	1 065	1 111	
, G	1 231—1 290	1 260	6 752	3 324	1 123	1 175	1 167	
, H	1 291—1 350	1 320	6 397	3 070	1 064	1 085	1 222	
, I	1 351 o. däröver	1 426	7 349	3 845	1 223	1 359	1 320	

Tablån ger vid handen, att personalens löner visserligen påverkas av dyrortsförhållanden, i den mån dessa återspeglas av den nu mera föråldrade officiella dyrortsgrupperingen av år 1935, men att även andra faktorer utöva inflytande på lönesättningen. En del ojämnheter i tablåns sifferserier torde sammanhånga med att speciella uppgifter icke alltid kunnat avgivas i sådana fall, då vissa tjänstemän äro placerade på annan ort än den, som utgör stationsort för personalens huvudmassa.

Efter dyrortsförhållandena differentierade lönesiffror för olika huvudgrupper av anställda meddelas i tab. 33. Lönenivån för dessa kategorier synes i något olika grad påverkas av en förskjutning i levnadskostnaderna. För mera homogena personalgrupper, exempelvis manliga verkmästare och förmän samt kvinnlig kontorspersonal, framträda dock ganska tydliga lönevariationer i enlighet med resp. företags lokalisering.

C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m.

a. Antal redovisade arbetare.

Antalet redovisade arbetare vid 1945 års löneundersökning utgör, såsom nämnts, tillhopa 591 439 fördelade på 10 337 företag emot 563 338 arbetare och 10 553 företag år 1944.

Av de för år 1945 redovisade arbetarna voro 78·4 % vuxna män, 15·7 % vuxna kvinnor och 5·9 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år). Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 77·3, 16·2 och 6·5; år 1929 till resp. 78·3, 14·6 och 7·1 samt år 1913 till resp. 65·9, 10·4 och 8·5 (samt dessutom 15·2 %, som ej fördelats efter ålder och kön). Förutsätter man, att sistnämnda antal ej specificerade fördelade sig proportionellt på de övriga redovisade grupperna, finner man, att männens andel av totalantalet arbetare ej undergått någon nämnvärd förändring under perioden 1913—1929,

¹ Avser Stockholm.

Tab. 34. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1945.

År	M ä n ¹			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e ²		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
a) Absoluta tal, kr												
1913	0.45	4.32	1 241	0.24	2.34	651	0.18	1.76	485	0.40	3.63	1 086
1929	1.25	9.99	2 846	0.74	5.80	1 637	0.51	3.92	1 099	1.12	8.92	2 514
1935	1.24	10.10	2 770	0.74	5.84	1 661	0.48	3.73	1 036	1.11	9.00	2 457
1937	1.29	10.44	2 974	0.77	6.08	1 740	0.50	3.93	1 128	1.15	9.31	2 631
1938	1.37	11.03	3 071	0.80	6.30	1 758	0.55	4.26	1 180	1.22	9.82	2 711
1939	1.43	11.44	3 183	0.81	6.65	1 882	0.58	4.57	1 286	1.28	10.22	2 825
1940	1.53	12.33	3 406	0.93	7.37	2 011	0.67	5.80	1 466	1.38	11.07	3 028
1941	1.64	13.15	3 615	1.01	7.94	2 142	0.72	5.66	1 525	1.48	11.82	3 213
1942	1.79	14.35	3 982	1.09	8.64	2 350	0.77	6.09	1 679	1.61	12.89	3 538
1943	1.86	14.93	4 136	1.14	9.03	2 485	0.81	6.40	1 758	1.68	13.42	3 683
1944	1.90	15.28	4 260	1.19	9.47	2 626	0.84	6.65	1 849	1.72	13.79	3 808
1945	1.98	15.97	4 377	1.27	9.91	2 749	0.91	7.12	1 962	1.80	14.41	3 926
b) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1944 sättes = 100												
1945	104.2	104.5	102.7	106.7	104.6	104.7	108.3	107.0	106.1	104.7	104.5	103.1
c) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1940	107.0	107.8	107.0	110.7	110.8	106.9	115.5	116.0	114.0	107.6	108.3	107.2
1941	114.7	114.9	113.6	120.2	119.4	113.8	124.1	123.9	118.6	115.5	115.7	113.8
1942	125.2	125.4	125.1	129.8	129.9	124.9	132.8	133.3	130.6	125.9	126.1	125.2
1943	130.1	130.5	129.9	135.7	135.8	132.0	139.7	140.0	136.7	130.9	131.3	130.4
1944	132.9	133.6	133.8	141.7	142.4	139.5	144.8	145.5	143.8	134.2	134.8	134.8
1945	138.6	139.6	137.5	151.2	149.0	146.1	156.9	155.8	152.6	140.4	141.1	139.0
d) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1937	104.0	103.4	107.4	104.1	104.1	104.8	104.2	105.4	108.9	104.0	103.5	107.1
1938	110.5	109.2	110.9	108.1	107.9	105.8	114.6	114.2	113.9	110.3	109.2	110.4
1939	115.3	113.3	114.9	113.5	113.9	113.3	120.8	122.5	124.1	115.3	113.6	115.0
1940	123.4	122.1	123.0	125.7	126.2	121.1	139.6	142.1	141.5	124.1	123.0	123.3
1941	132.3	130.2	130.5	136.5	136.0	129.0	150.0	151.7	147.2	133.2	131.4	130.8
1942	144.4	142.1	143.8	147.3	147.9	141.5	160.4	163.3	162.1	145.1	143.3	144.0
1943	150.0	147.8	149.3	154.1	154.6	149.6	168.7	171.6	169.7	151.0	149.2	149.9
1944	153.2	151.3	153.8	160.8	162.2	158.1	175.0	178.3	178.5	154.7	153.2	155.0
1945	159.7	158.1	158.0	171.6	169.7	165.5	189.6	190.9	189.4	162.2	160.1	159.8
e) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	100.0	101.2	100.1	101.4	101.9	103.3	94.1	96.4	96.6	100.0	101.1	100.3
1937	103.2	104.5	104.5	104.1	104.8	106.3	98.0	100.3	102.6	103.1	104.4	104.6
1938	109.6	110.4	107.9	108.1	108.6	107.4	107.8	103.7	107.4	109.4	110.2	107.8
1939	114.4	114.5	111.8	113.5	114.7	115.0	113.7	116.6	117.0	114.3	114.6	112.4
1940	122.4	123.4	119.7	125.7	127.1	122.8	131.4	135.2	133.4	123.0	124.1	120.4
1941	131.2	131.6	127.0	136.5	136.9	130.8	141.2	144.4	138.8	132.1	132.6	127.8
1942	143.2	143.6	139.9	147.3	149.0	143.6	151.0	155.4	152.8	143.9	144.5	140.7
1943	148.8	149.4	145.3	154.1	155.7	151.8	158.8	163.3	160.0	149.6	150.5	146.5
1944	152.0	153.0	149.7	160.8	163.3	160.4	164.7	169.6	168.2	153.3	154.5	151.5
1945	158.4	159.9	153.8	171.6	170.9	167.9	178.4	181.6	178.5	160.4	161.6	156.2
f) Indextal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	277.8	231.2	229.3	308.3	247.9	251.4	283.3	222.7	226.6	280.9	232.7	231.6
1936	277.8	234.0	229.5	312.5	252.6	259.8	266.7	214.8	219.0	280.8	235.3	232.4
1937	286.7	241.7	239.6	320.8	259.8	267.3	277.8	223.3	232.6	289.8	242.9	242.4
1938	304.4	255.8	247.5	333.3	269.2	270.0	305.6	242.0	243.3	307.3	256.8	249.7
1939	317.8	264.8	256.5	350.0	284.2	289.1	322.2	259.7	265.2	321.1	266.6	260.2
1940	340.0	285.4	274.5	387.5	315.0	308.9	372.2	301.1	302.3	345.6	288.8	278.9

¹ Inkl. arbetande förmän. — ² Beräknade medellöner under antagande av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare.

Tab. 34 (forts.). Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1945.

År	M ä n ¹			Kvinnor			Minderåriga			Samtliga arbetare ²		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
1941	364.4	304.4	291.3	420.8	339.3	329.0	400.0	329.0	314.4	371.0	308.4	296.0
1942	397.8	332.2	320.9	454.2	369.2	361.0	427.8	346.0	346.2	404.2	336.3	325.9
1943	413.3	345.6	333.3	475.0	385.9	381.7	450.0	363.6	362.5	420.4	350.1	339.3
1944	422.2	353.7	343.3	495.8	404.7	403.4	466.7	377.8	381.2	430.7	359.5	350.8
1945	440.0	369.7	352.7	529.2	423.5	422.3	505.6	404.5	404.5	450.7	376.1	361.6
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1944 sättes = 100												
1945	104.2	104.5	102.7	106.7	104.6	104.7	108.3	107.1	106.1	104.6	104.6	103.1
h) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1939 sättes = 100												
1940	95.3	96.0	95.3	98.6	98.7	95.2	102.9	103.3	101.5	95.9	96.5	95.5
1941	90.0	90.1	89.1	94.3	93.7	89.3	97.4	99.4	93.0	90.6	90.8	89.2
1942	90.7	90.9	90.7	94.0	94.2	90.5	96.2	96.5	94.6	91.2	91.4	90.8
1943	93.0	93.4	92.9	97.1	97.2	94.5	99.9	100.2	97.8	93.7	94.0	93.3
1944	94.3	94.8	94.9	100.5	101.0	99.0	102.7	103.3	102.0	95.2	95.7	95.7
1945	98.2	99.0	97.6	107.3	105.7	103.6	111.3	110.5	108.3	99.6	100.1	98.6
i) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1935 sättes = 100												
1937	100.2	99.6	103.4	100.2	100.3	100.9	100.3	101.4	104.9	100.2	99.7	103.1
1938	103.8	102.6	104.2	101.6	101.4	99.5	107.7	107.3	107.1	103.7	102.6	103.7
1939	105.2	103.4	104.8	103.6	103.9	103.4	110.2	111.7	113.3	105.2	103.6	104.9
1940	100.3	99.2	99.9	102.1	102.5	98.4	113.4	115.4	115.0	100.8	100.0	100.2
1941	94.7	93.1	93.4	97.6	97.3	92.3	107.3	111.1	105.3	95.3	94.0	93.6
1942	95.4	93.9	95.1	97.3	97.8	93.5	106.1	107.9	107.1	95.9	94.7	95.2
1943	97.9	96.5	97.4	100.5	100.9	97.6	110.2	112.0	110.8	98.5	97.4	97.9
1944	99.2	98.0	99.5	104.1	104.9	102.4	113.3	115.4	115.5	100.1	99.2	100.4
1945	103.4	102.3	102.3	111.1	109.8	107.1	122.7	123.6	122.6	104.7	103.7	103.4
j) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1936	107.0	108.2	107.0	108.4	109.0	110.5	100.7	103.1	103.4	106.9	108.2	107.3
1937	107.7	109.0	109.0	108.5	109.4	110.9	102.3	104.6	107.1	107.6	108.9	109.2
1938	111.6	112.4	109.9	110.0	110.6	109.3	109.8	110.6	109.3	111.4	112.2	109.8
1939	113.1	113.2	110.5	112.2	113.3	113.6	112.4	115.2	115.6	112.9	113.2	111.0
1940	107.7	106.6	105.3	110.6	111.8	108.1	115.6	119.0	117.4	108.3	109.3	106.0
1941	101.7	102.0	98.5	105.8	106.1	101.4	109.4	114.5	107.6	102.4	102.8	99.1
1942	102.6	102.9	100.2	105.5	106.7	102.8	108.1	111.3	109.4	103.0	103.5	100.8
1943	105.2	105.7	102.8	108.9	110.1	107.3	112.3	115.4	113.1	105.8	106.4	103.6
1944	106.6	107.3	105.0	112.7	114.5	112.5	115.5	119.0	118.0	107.5	108.4	106.2
1945	111.1	112.1	107.8	120.3	119.8	117.8	125.1	127.4	125.2	112.5	113.4	109.5
k) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	164.4	136.8	135.7	182.4	146.7	148.8	167.7	131.8	134.1	166.2	137.7	137.0
1936	175.8	148.1	145.2	197.8	159.9	164.4	168.8	135.9	138.6	177.8	148.9	147.1
1937	177.0	149.2	147.9	198.0	160.4	165.0	171.5	137.8	143.6	178.9	150.0	149.6
1938	183.4	153.8	149.1	200.8	162.2	162.7	184.1	145.8	146.6	185.1	154.4	150.4
1939	185.8	154.9	150.0	204.7	166.2	169.1	188.4	151.8	155.1	187.8	155.9	152.2
1940	177.1	148.7	142.9	201.8	164.0	160.9	193.9	156.8	157.4	180.0	150.4	145.3
1941	167.2	139.6	133.6	193.0	155.7	150.9	183.5	150.9	144.2	170.2	141.5	135.8
1942	168.6	140.8	136.0	192.4	156.5	153.0	181.3	146.6	146.7	171.3	142.5	138.1
1943	172.9	144.6	139.4	198.7	161.5	159.7	188.3	152.1	151.7	175.5	146.5	142.0
1944	175.2	146.8	142.4	205.7	167.9	167.4	193.6	156.8	158.2	178.7	149.2	145.6
1945	182.6	153.4	146.3	219.6	175.7	175.2	209.8	167.9	167.9	187.0	156.0	150.0

¹ Se not 1 sid. 91. — ² Se not 2 sid. 91.

men att kvinnorna relativt taget ej oväsentligt ökats. De minderårigas relativa antal visar stadig nedgång. Tendens till stegring i kvinnoarbetets relativa omfattning kan iakttagas även vid jämförelse mellan åren 1929 och 1945, men tillväxten synes under denna period ha skett icke på de minderårigas utan på männens bekostnad.

Under de fyra senaste åren ha procenttalen för såväl kvinnlig som minderårig arbetskraft visat något sjunkande siffror samtidigt som procenttalet för män något ökat.

b. Löneutvecklingen i allmänhet.

I tab. 34 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år dels för redogörelseåret 1945 och dels för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1935—1945,¹ varvid särskilda lönesiffror beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet har härvid, liksom förut beträffande förvaltningspersonalen (se sid. 82), medellönerna standardräknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1944). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika yrortsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika yrortsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget finnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkomster. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utgjord arbetstimme verkställt på grundval av föreliggande uppgifter angående löneinkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan ha beträffande åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag, d. v. s. 8. På detta sätt ha indextal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1945.

I anslutning härtill ha vissa beräkningar utförts för att belysa prisutvecklingens betydelse för arbetslönens faktiska höjd. Ett bedömande av löneutvecklingen förutsätter nämligen en jämförelse i första hand mellan penninglönerna och rådande prisläge. Genom en omräkning av penninglönerna med socialstyrelsens levnadskostnadsindex (jfr ovan) erhållas reallöner, utvisande de ungefärliga förändringarna i arbetslönernas köpkraft.

Av tab. 34 (avd. b) framgår, att *timförtjänsten* sedan föregående år ökats med 4.7 % i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare. Stegningen har

¹ För mellanliggande år hänvisas till föregående årgångar av denna årsbok.

varit något lägre för männen (4·2 %) än för kvinnorna (6·7 %) och de minderåriga (8·3 %). Ökningen beror väsentligen på de förändringar i lönenivån, som betingas av under 1945 genomförda avtalsjusteringar och andra överenskommelser beträffande särskilda fack, ävensom på individuella löneförbättringar, som torde ha genomförts på grund av knappheten på arbetskraft. Den genomsnittliga lönenivån kan dessutom ha förändrats till följd av olikheter i arbetarnas fördelning efter ålder, kön och utbildning samt på grund av den olika användningen av tidlöns-, ackords- och övertidsarbete, variationer i arbetsintensiteten m. m.

Ökningen av den nominella timförtjänsten från år 1939 uppgår enligt tab. 34 (avd. c) till 40 % och från år 1935 (avd. d) till 62 %. Motsvarande jämförelsetal för enbart manliga arbetare utgör resp. 39 och 60 % samt för enbart vuxna kvinnliga arbetare resp. 51 och 72 %.

Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan be-tecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen före världskriget satte in, har den nominella timförtjänsten i genomsnitt för samtliga grupper ökat med 60 % (avd. e). Motsvarande siffra var för männen 58, för kvinnorna 72 och för minderåriga 78 %. Den större delen av denna förskjutning i lönenivån ägde rum under 1938—1945, men även under 1937 var tillväxten ej oväsentlig. Lägst låg medellönen under perioden 1929—1945 åren 1933 och 1934.

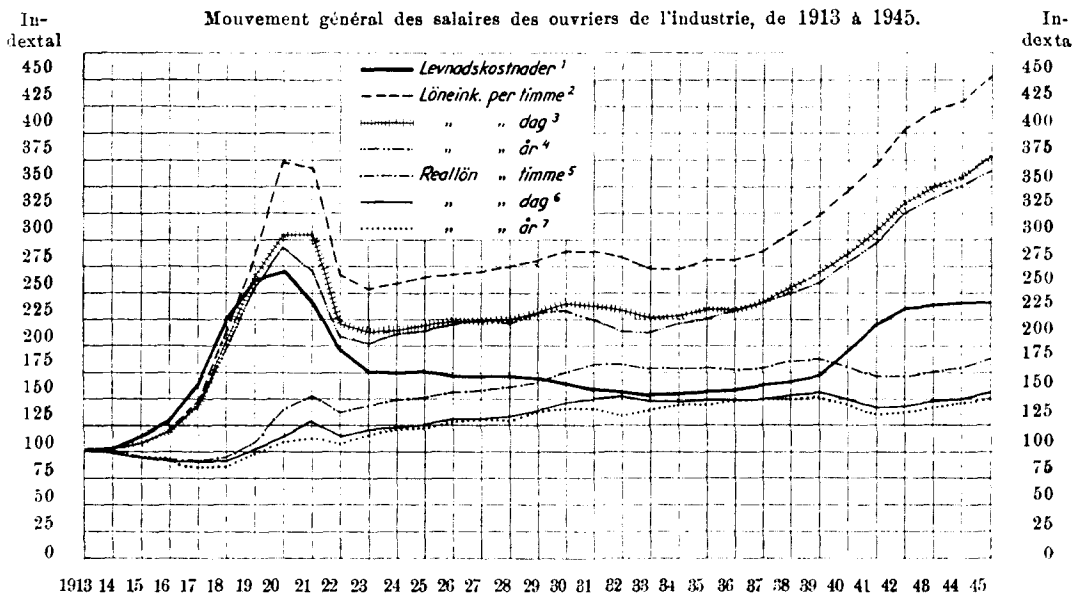
Från lönestatistikens utgångsår 1913 räknat har stegringen till 1945 i den genomsnittliga timförtjänsten beräknats utgöra omkring 351 % (avd. f). Liksom för förvaltningspersonalen har även för arbetarna ökningen i allmänhet varit större för kvinnor (429 %) än för män (340 %).

Dagsförtjänsten under 1945 har, såsom tab. 34 utvisar, företett en likartad utveckling som timlönen såväl i jämförelse med föregående år (avd. b) som med åren 1939, 1935 och 1929 (avd. c—e). I förhållande till utgångsåret 1913 (avd. f) blir däremot stegringen avsevärt mindre för daglönen än för timförtjänsten. Medan timlönen från 1913 till 1945 beräknats ha stigit med 351 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 276 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till denna skiljaktighet är att söka i minskad arbetstid per dag, förorsakad väsentligen av den år 1920 införda åttatimmarsdagen. Därvid bibehölls i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, som således kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Härtill kommer för vissa år av ekonomiska kriser föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Såväl daglönen som antalet arbetsdagar per år påverka *årsförtjänsten*, vars fluktuationer således kunna avvika från daglönens. För redogörelseåret 1945 i förhållande till 1944 var den procentuella stegringen något mindre för årsförtjänsten än för dagsförtjänsten.

Mellan åren 1913—1932 steg årsförtjänsten med 112 %, medan löneinkomsten per dag under samma tid ökades åtskilligt mer eller med 135 %. Under de därpå följande åren har emellertid en viss utjämning ägt rum mel-

Diagram VI. Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. åren 1913—1945.

lan dessa stegringstal på grund av den ökade sysselsättningen, varigenom årsförtjänstens stegring t. o. m. redogörelseåret 1945 i förhållande till 1913 uppgår till 262 % mot 276 % för dagsförtjänsten.

I tab. 35 ha för vinnande av större överskådlighet ur tab. 34 och från tidigare årgångar av årsboken sammanställts indextal, som — under förutsättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare — ange den genomsnittliga stegringen under åren 1913—1945 av nominal- och reallönen per timme, per dag och per år, kompletterade med socialstyrelsens ovannämnda indextal för levnadskostnadernas förändringar.

Det framgår av tab. 35 och diagram VI här ovan, att till och med år 1918 var stegringen av såväl tim- som daglöner mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att motsvarande reallöner under denna period voro lägre än utgångsåret 1913. Från och med år 1919 har förhållandet blivit det motsatta. Även årslönerna ha varit underkastade en liknande utveckling, fastän jämvikt mellan löner och levnadskostnader i detta fall inträdde först ett år senare eller 1920. Sedan sålunda de tre reallöneserierna — ehuru delvis under olika år — ånyo passerat basårets löneläge (100), ha de fortsatt att stiga ända till år 1939 — med undantag allenast för enstaka år. Under år 1940 har ett markerat avbrott i reallönernas fortgående stegring inträtt, som pressat ned reallönen per år räknat med 4 à 5 % i jämförelse med

¹ Nombre indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par heure. — ³ Salaire nominal par jour. — ⁴ Salaire nominal par an. — ⁵ Salaire réel par heure. — ⁶ Salaire réel par jour. — ⁷ Salaire réel par an.

Tab. 35. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1945.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913=100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Löneinkomst:																
per timme . . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	266	268	270	274	281
» dag	101	107	119	145	206	265	309	306	223	213	214	219	223	223	225	233
» år	100	108	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224	220	232
Levnadskostnader	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169
Reallön:																
per timme . . .	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158	160	166
» dag	99	93	91	90	92	102	115	127	115	121	123	125	130	131	132	138
» år	98	94	92	88	88	98	110	113	107	115	121	123	128	131	129	137

Indextal (1913=100)	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Löneinkomst:																
per timme . . .	289	289	284	274	274	279	281	290	307	321	346	371	404	420	431	451
» dag	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336	350	359	376
» år	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326	339	351	362
Levnadskostnader	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239	241	241
Reallön:																
per timme . . .	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171	176	179	187
» dag	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	142	147	149	156
» år	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	135	138	142	146	150

föregående år. Denna nedgång fortsatte även under år 1941, varigenom reallönen ytterligare sänktes med 5 å 6 % i förhållande till år 1940. Därmed hade reallönen återgått till ungefär samma läge som år 1929.

Från och med år 1942 ha emellertid arbetarnas reallöner räknat per timme åter börjat stiga. Denna stegring var relativt obetydlig under år 1942 (0.6 %) men har fortsatt under åren 1943 (2.9 %), 1944 (1.7 %) och 1945 (4.5 %). Den ökade reallönen motsvaras av en procentuellt lika stor stegring i reallönen per dag. Stegningen av reallönen per år har varit något mindre under redogörelseåret (3.1 %). En medverkande orsak härtill torde vara de indirekta verkningarna av den omfattande arbetskonflikten inom verkstadsindustrin under år 1945. De direkta verkningarna av konflikten ha däremot eliminerats genom att företag med långvarig arbetsnedläggelse på grund av strejk o. dyl. ej medtagits vid beräkningen av den genomsnittliga årsförtjänstens storlek. — Hur förändringarna i övrigt fördelar sig på olika grupper framgår av tab. 34.

Det bör framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal endast kunna giva en ungefärlig bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Beträffande särskilda orter och industrigrenar kunna speciella förhållanden åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen, såsom närmare framgår av det följande.

c. Löneinkomster per timme.

Genomsnittliga timförtjänster. I det föregående meddelade genomsnittstal för timlönerna inrymma givetvis rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrortsförhållanden (jfr sid. 124) växla lönevillkoren allt efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbetarens kompetens och ställning till yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro emellertid fortfarande ganska stora. Det summariska primärmaterial, som ligger till grund för den förevarande undersökningen, medger emellertid endast jämförelse mellan medellöner för män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper. Dylika uppgifter meddelas i tab. 36.

Beträffande de i tabellen redovisade lönesiffrorna för minderåriga arbetare bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, när åtskilliga skiljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redovisade arbetarnas genomsnittsalder. Medan de vid spårvägs- och omnibusdrift, övriga kommunala verk och byggnadsarbeten samt skeppsvarv m. fl. anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna per timme, merendels torde vara ynglingar, som nalkas (eller överskridit) adertonsårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete, sysselsätas inom glasindustrin m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, i betydande utsträckning yngre personer.

Såsom framgår av tab. 36, har den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. rörligt tillägg, semesterlön, övertid, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga redovisade arbetare, oavsett ålder och kön, år 1945 beräknats till 1·81 kr. Tabellen visar därutöver, att timförtjänsten vid tidlön var 1·36 kr och vid ackordsarbete 1·59 kr. Med ledning härav och av tabellens uppgift, att 46·2 % av medeltalet arbetstimmar per år och arbetare utförts på ackord, kan den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid beräknas till 1·47 kr eller 81 % av ovannämnda totallön. Återstoden av den genomsnittliga totallönen eller 34 öre per timme utgjorde rörligt tillägg för stegrade levnadskostnader, tillägg för övertidsarbete, semesterlön och värdet av åtnjutna naturaförmåner o. dyl.¹ För arbetande förmän (2·35 kr) och

¹ Det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader (a), övertidstillägget (b), semesterlönen och värdet av åtnjutna naturaförmåner o. dyl. (c) utslaget på totalantalet utgjorda arbetstimmar framgår av efterföljande tablå. Motsvarande siffror vid utslutande av de företag, som ej redovisat det rörliga tillägget, övertidstillägget resp. semesterlönen och värdet av åtnjutna förmåner o. dyl. redovisas i tab. 37, sid. 112.

	I medeltal per timme, öre							
	Samtliga redovisade grupper				Därav industrigrupper			
	a	b	c	s:a	a	b	c	s:a
Förmän	27·4	1·5	10·8	39·7	25·2	1·1	11·2	37·5
Män	25·4	2·9	9·1	37·4	24·8	3·0	9·0	36·8
Kvinnor	16·4	0·8	5·5	22·7	16·2	0·7	5·4	22·3
Minderåriga	10·6	0·5	3·0	14·1	10·3	0·4	3·0	13·7
Samtliga arbetare	23·2	2·4	8·2	33·8	22·2	2·4	8·0	32·6

Tab. 36. Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst																									
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag		per vecka		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)														
			ordinarie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	indextal	kr	indextal	kr	inkl. rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura- förmåner o. d.) kr	inkl. rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura- förmåner o. d.) kr	kr	indextal	kr	1939 =100	1944 =100	kr	indextal	1939 =100	1944 =100								
																				tid-	ac-	kr	kr	1939	1944	kr	kr
																				antal	där- av på ac- kord %	lön, kr	kord, kr	kr	kr	kr	kr
<i>Malmbrytning o. metallin-</i> <i>dustri</i> ¹ (2 098)	192 203	2 208	61·6	15·38	91·44	4 250	140	103															
förmän	2 075	2 291	11·0	2·05	1·88	2·45	142	104	19·65	116·10	5 716	142	107														
män	164 948	2 209	63·6	1·48	1·69	2·02	142	104	16·23	96·62	4 431	136	100														
kvinnor	11 916	2 211	60·0	0·96	1·18	1·36	142	105	10·70	62·41	2 873	134	100														
minderåriga	13 264	2 182	47·0	0·67	0·94	0·96	150	105	7·65	44·58	2 064	142	102														
Gruvor o. anrikningsverk (65)	9 670	2 024	80·7	17·80	105·67	4 614	121	97															
förmän	127	2 193	45·4	2·00	1·66	2·35	119	101	18·45	109·80	5 145	115	100														
män	9 197	2 020	82·1	1·68	1·94	2·33	130	102	18·17	107·89	4 701	120	96														
minderåriga	303	2 111	57·5	0·65	0·92	0·99	143	96	7·84	46·01	2 096	137	94														
Därav i mellersta Sverige (52)	5 869	2 067	84·1	15·05	88·64	3 978	137	101															
förmän	109	2 239	51·8	1·66	1·66	2·10	146	104	16·64	98·93	4 705	143	104														
män	5 487	2 063	85·8	1·23	1·65	1·97	148	104	15·40	90·71	4 064	135	100														
minderåriga	234	2 143	61·7	0·57	0·87	0·92	151	99	7·29	42·54	1 981	146	98														
norra Sverige (13)	3 801	1 957	75·2	22·27	133·93	5 594	110	96															
förmän	18	1 914	.	3·15	.	4·08	138	105	30·63	183·68	7 817	120	98														
män	3 710	1 956	76·3	2·10	2·45	2·88	119	103	22·48	135·15	5 643	109	94														
minderåriga	69	2 003	42·6	0·82	1·21	1·24	135	99	9·85	59·06	2 487	122	94														
Järn-, stål- o. kopparverk (59)	29 979	2 218	81·1	14·68	88·08	4 061	137	101															
förmän	149	2 300	52·3	1·76	1·67	2·15	155	102	16·94	101·40	4 943	153	106														
män	28 062	2 222	82·4	1·23	1·54	1·88	144	102	15·05	90·30	4 166	138	101														
minderåriga	1 446	2 168	64·5	0·64	1·01	1·06	177	106	8·34	50·02	2 291	172	104														
Järn- o. stålmanufaktur (392)	21 380	2 210	53·4	14·05	83·53	3 929	142	105															
förmän	369	2 302	5·9	1·96	2·25	2·31	145	106	18·16	107·62	5 305	144	108														
män	17 357	2 208	54·9	1·41	1·68	1·91	145	105	15·11	90·05	4 186	140	103														
kvinnor	2 012	2 240	55·7	0·84	1·08	1·19	153	105	9·33	55·17	2 586	144	103														
minderåriga	1 642	2 188	48·1	0·68	0·94	0·95	156	107	7·30	42·32	2 076	155	107														
Mekaniska verkstäder (1 141)	99 351	2 255	57·8	15·79	93·59	4 446	144	105															
förmän	1 045	2 301	5·3	2·09	2·23	2·53	145	106	20·32	120·53	6 066	148	110														
män	88 126	2 258	59·6	1·51	1·71	2·04	144	105	16·53	98·23	4 644	142	104														
kvinnor	3 589	2 289	60·0	0·98	1·18	1·33	138	105	11·00	61·72	2 931	134	100														
minderåriga	6 591	2 191	42·6	0·64	0·91	0·92	146	105	7·27	43·01	1 878	129	96														
Skeppsvarv (70)	17 054	2 214	75·1	16·23	96·29	3 814	114	85															
förmän	64	2 271	.	1·90	.	2·26	140	103	18·22	107·83	5 333	137	104														
män	16 420	2 213	76·1	1·44	1·69	2·05	139	104	16·61	97·88	3 824	111	83														
minderåriga	524	2 176	63·1	0·71	0·88	0·98	132	105	7·71	45·83	2 100	128	100														
Övriga verkstäder (1 071)	82 297	2 256	54·7	15·69	93·10	4 471	147	107															
förmän	981	2 302	5·6	2·10	2·25	2·55	144	106	20·46	121·26	6 108	149	110														
män	71 706	2 259	56·3	1·52	1·71	2·04	145	105	16·51	98·30	4 678	144	105														
kvinnor	3 543	2 289	60·9	0·98	1·19	1·38	138	105	11·02	61·78	2 931	134	100														
minderåriga	6 067	2 191	41·1	0·64	0·91	0·92	148	105	7·23	42·80	1 874	130	96														
Elektriska verkstäder. (133)	21 119	2 275	48·9	15·49	91·82	4 582	151	110															
förmän	153	2 334	1·5	2·17	.	2·67	141	104	21·51	128·09	6 451	146	109														
män	14 498	2 296	45·9	1·55	1·91	2·15	143	105	17·59	104·88	5 139	145	108														
kvinnor	4 295	2 212	64·9	1·01	1·24	1·45	141	106	11·39	67·47	3 212	136	104														
minderåriga	2 173	2 213	47·9	0·77	0·98	1·06	143	108	8·16	48·06	2 060	123	93														

¹ Vid beräkningen av den genomsnittliga årsförtjänsten och medeltalet arbetstimmar per år och arbetare ha icke medtagits uppgifter från företag, vilka under längre tid haft arbetenedläggelse på grund av strejk.

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst														
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme					per dag (inkl. rörligt tilläg. semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.) kr	per vecka (inkl. rörligt tilläg. semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.) kr	per år (inkl. rörl. tilläg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)						
			ordinarie tid	inkl. lägg, semes- terlön, naturaför- m. o. d.	rörl. till- lägg, över- tid, kr	till- lägg, semes- terlön, över- tid, kr	inkl. kr			indextal 1939 =100	1944 =100	kr	indextal			
													1939 =100	1944 =100		
Metallmanufaktur . . . (194)	9 314	2 244	44.9	14.19	84.23	4 083	154	110
förmän	212	2 287	3.2	2.03	2.21	2.40	144	102	19.20	113.96	5 821	149	108			
män	6 744	2 252	45.2	1.51	1.71	1.95	150	105	15.67	93.02	4 498	149	107			
kvinnor	1 392	2 203	53.9	0.97	1.19	1.32	145	107	10.45	62.26	2 924	142	111			
minderåriga	966	2 224	42.6	0.70	0.89	0.92	159	111	7.19	42.47	2 052	162	112			
Guld- och silvvervarufabriker (114)	1 390	2 232	34.2	15.21	90.02	4 331	148	111			
förmän	20	2 327	.	2.74	.	2.94	151	106	23.47	138.89	7 034	154	114			
män	964	2 256	41.5	1.79	2.03	2.21	144	109	17.68	104.26	5 269	149	117			
kvinnor	265	2 165	26.7	1.15	1.32	1.39	154	109	10.92	65.05	3 063	150	109			
Jord- o. stenindustri . . . (714)	34 134	2 226	52.0	13.08	78.11	
förmän	473	2 266	5.1	1.65	1.74	1.98	138	103	15.60	93.90	
män	29 581	2 237	52.4	1.21	1.59	1.73	154	106	13.71	81.82	
kvinnor	2 328	2 148	65.9	0.70	1.02	1.08	157	106	8.45	50.35	
minderåriga	1 752	2 165	39.9	0.65	0.98	0.90	173	105	7.06	42.45	
Kolgruvor (4)	948	2 041	57.3	13.96	83.92	3 720	144	106			
män	940	2 040	57.8	1.09	1.76	1.82	152	109	13.96	83.91	3 719	143	105			
Torvindustri (108)	3 043	.	71.3	13.24	79.12	
förmän	63	.	10.8	1.62	1.59	1.88	192	103	14.87	88.56	
män	2 378	.	70.9	1.16	1.74	1.75	227	105	13.86	82.83	
Stenbrott o. stenhuggerier (148)	4 715	.	52.4	12.47	75.34	
förmän	98	.	4.3	1.56	1.85	1.82	128	106	14.28	88.87	
män	4 531	.	53.5	1.25	1.44	1.63	152	107	12.51	75.56	
Byggnadsämnesindustri (372)	15 544	2 209	51.9	13.91	82.76	3 938	156	107			
förmän	177	2 240	7.7	1.66	1.78	1.98	152	106	15.63	93.57	4 550	151	106			
män	14 625	2 215	52.9	1.22	1.62	1.77	153	106	14.18	84.33	4 016	155	107			
Cementfabriker . . . (23)	1 738	2 308	22.8	14.14	83.30	4 024	148	105			
förmän	24	2 291	7.2	1.65	2.50	1.89	136	101	15.00	89.65	4 339	135	100			
män	1 642	2 311	23.4	1.31	1.81	1.78	145	105	14.45	85.04	4 108	147	105			
Tegelbruk (187)	6 694	2 298	54.9	12.59	75.01	3 558	.	.			
förmän	44	2 312	9.0	1.54	.	1.80	146	107	14.10	84.63	4 326	.	.			
män	6 243	2 241	55.8	1.11	1.48	1.62	142	105	12.88	76.75	3 644	.	.			
Kalkbruk o. cementvarufabriker (147)	5 200	2 231	52.9	14.42	85.70	4 025	159	111			
förmän	80	2 238	9.5	1.66	1.86	2.01	157	104	15.92	94.83	4 503	152	104			
män	4 942	2 233	53.6	1.24	1.70	1.83	159	109	14.60	86.77	4 076	159	111			
Annat jord- o. stenindus- stri (15)	1 912	2 298	66.3	16.75	100.18	4 770	.	.			
förmän	29	2 260	.	1.85	.	2.24	.	115	17.64	105.59	5 062	.	.			
män	1 798	2 307	68.5	1.40	1.74	2.11	.	107	17.08	102.10	4 878	.	.			
Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker (21)	4 944	2 218	55.1	11.22	66.77	3 157	153	104			
förmän	40	2 251	.	1.67	.	2.15	133	98	16.65	99.80	4 834	128	99			
män	2 972	2 263	48.2	1.16	1.50	1.64	144	104	13.09	77.90	3 716	143	102			
kvinnor	1 480	2 143	73.6	0.73	1.00	1.12	158	106	8.68	51.64	2 397	154	103			

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst												
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura- för- mån o. d., kr	per vecka (inkl. rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)			
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d. kr	indextal			kr	1939 =100	1944 =100	
								ordinarie tid						inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d. kr
Porslinsfabriker (6)	2 484	2 216	63·7	10·93	64·99	3 046	154	102		
förmän	31	2 214	.	1·72	.	2·20	132	98	16·79	100·68	4 865	125	99	
män	1 296	2 253	62·7	1·17	1·44	1·65	141	103	13·53	80·64	3 719	143	98	
kvinnor	961	2 179	70·6	0·73	0·96	1·08	152	104	8·35	49·49	2 356	152	103	
Kakel-, sten- o. lergods- fabriker (15)	2 460	2 221	46·4	11·50	68·54	3 270	149	105		
män	1 676	2 271	37·0	1·15	1·57	1·64	148	105	12·76	75·91	4 722	183	133	
kvinnor	519	2 076	79·4	0·71	1·07	1·19	165	105	9·35	55·94	3 713	233	154	
Glasbruk (61)	4 940	2 195	39·4	12·72	76·09	3 487	155	111		
förmän	89	2 288	.	1·72	.	2·11	133	98	16·88	100·45	4 837	129	100	
män	4 135	2 202	43·1	1·19	1·58	1·71	150	106	13·69	81·63	3 756	151	110	
kvinnor	366	2 159	27·0	0·63	0·98	0·89	.	111	6·99	41·83	1 917	.	109	
minderåriga	350	2 131	17·7	0·58	0·91	0·75	183	106	5·98	37·21	1 602	184	111	
Kristall- o. småglasbruk (32)	2 828	2 165	38·0	11·65	69·63	3 155	158	109		
förmän	29	2 299	.	1·55	.	2·01	136	107	16·13	95·97	4 629	136	112	
män	2 374	2 164	43·0	1·06	1·44	1·58	150	107	12·63	75·07	3 413	152	108	
Fönsterglasbruk (4)	217	2 182	72·9	15·05	90·32	4 172	124	143		
män	194	2 193	76·0	1·49	1·67	1·96	123	102	15·43	92·58	4 301	121	136	
Buteljglasbruk (6)	967	2 292	46·9	15·51	92·92	4 371	164	107		
män	894	2 296	48·0	1·42	1·87	1·97	158	105	16·07	96·34	4 528	165	108	
Träindustri (1 316)	46 635	2 236	42·7	12·65	75·00	3 525	150	108		
förmän	1 217	2 289	5·0	1·67	1·58	1·94	148	109	15·42	91·54	4 499	146	107	
män	41 668	2 239	44·5	1·26	1·48	1·63	148	108	13·07	77·54	3 649	148	107	
kvinnor	702	2 214	51·0	0·86	1·03	1·12	149	106	8·85	51·84	2 476	150	106	
minderåriga	3 048	2 185	32·3	0·65	0·90	0·84	158	109	6·65	39·18	1 839	160	111	
Flottning (15)	2 099	.	24·4	12·54	74·85	.	.	.		
förmän	130	.	5·7	1·42	1·41	1·75	151	112	13·88	81·69	.	.	.	
män	1 951	.	25·4	1·14	1·59	1·56	146	108	12·49	74·61	.	.	.	
Sågverk o. hyvlerier (567)	21 722	2 207	47·5	12·38	74·06	3 440	151	108		
förmän	496	2 291	6·6	1·55	1·47	1·82	147	108	14·50	86·40	4 225	151	106	
män	19 855	2 208	49·0	1·21	1·38	1·59	147	108	12·70	76·00	3 530	149	108	
minderåriga	1 371	2 167	42·3	0·69	0·87	0·88	157	110	6·96	41·49	1 917	158	114	
Snickeri- o. möbelfabriker (644)	19 482	2 233	39·0	12·86	75·55	3 577	150	108		
förmän	522	2 265	3·3	1·81	1·86	2·05	144	108	16·34	96·99	4 641	142	108	
män	17 099	2 237	41·1	1·27	1·60	1·67	150	108	13·40	78·74	3 728	148	108	
minderåriga	1 441	2 185	23·9	0·63	0·97	0·81	162	109	6·41	37·41	1 769	158	109	
Annan trävaruindustri (90)	3 332	2 274	47·6	13·18	77·56	3 703	142	109		
förmän	69	2 259	.	1·95	.	2·25	153	110	18·06	106·39	5 078	153	112	
män	2 763	2 274	49·7	1·46	1·46	1·72	139	107	13·99	82·54	3 914	139	108	
Pappers- och grafisk indu- stri (701)	52 102	2 263	42·1	14·49	85·42	4 034	138	106		
förmän	526	2 331	6·9	2·41	1·56	2·74	136	104	21·90	123·68	6 383	136	105	
män	40 201	2 279	46·6	1·70	1·37	1·95	138	104	15·91	93·87	4 433	139	105	
kvinnor	7 318	2 210	35·0	1·03	1·12	1·30	148	107	10·84	60·69	2 872	144	105	
minderåriga	4 057	2 196	14·9	0·69	0·88	0·86	162	109	6·78	40·09	1 876	160	110	

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbetare under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme					per dag (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.)		per vecka (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån- er o. d.)		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaformån- er o. d.)		
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ordi- narie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaform.o.d.	indextal		kr	kr	kr	indextal		
								1939 =100	1944 =100				1939 =100	1944 =100	
Pappersmassfabriker . . (85)	15 873	2 228	61.9	14.13	84.16	3 829	137	109			
män	14 774	2 232	63.5	1.27	1.40	1.75	136	105	14.41	85.84	3 908	137	109		
minderåriga	574	2 110	17.0	0.62	0.98	0.83	141	105	6.60	39.88	1 748	142	110		
Pappersbruk o. pappfabri- ker (60)	14 763	2 244	76.5	12.41	72.79	3 437	129	105			
förmän	100	2 344	23.2	1.71	1.46	2.10	131	107	16.89	96.87	4 912	129	107		
män	11 681	2 281	79.1	1.21	1.30	1.64	132	104	13.37	78.41	3 739	130	106		
kvinnor	2 191	2 085	75.5	0.76	0.96	1.14	143	106	8.91	52.31	2 368	137	106		
minderåriga	791	2 121	46.1	0.60	0.82	0.83	146	108	6.54	38.75	1 761	142	109		
Finpappersbruk . . . (12)	5 576	2 280	85.3	12.73	74.11	3 554	127	106			
förmän	35	2 321	.	1.86	.	2.42	132	108	19.49	104.18	5 614	131	105		
män	4 291	2 324	88.5	1.29	1.29	1.67	130	105	13.79	80.15	3 881	129	106		
kvinnor	1 026	2 123	80.0	0.80	0.98	1.18	142	105	9.27	54.34	2 505	140	107		
minderåriga	224	2 157	58.2	0.61	0.76	0.82	137	111	6.44	38.01	1 770	140	112		
Grovpappersbruk . . . (48)	9 187	2 222	71.0	12.20	71.97	3 367	130	104			
förmän	65	2 356	35.7	1.59	1.46	1.92	133	105	15.50	92.48	4 529	131	107		
män	7 390	2 256	73.4	1.19	1.30	1.62	133	104	13.13	77.38	3 657	131	105		
kvinnor	1 165	2 052	71.4	0.73	0.95	1.09	140	104	8.59	50.46	2 246	134	106		
minderåriga	567	2 107	41.3	0.60	0.86	0.83	148	105	6.57	39.05	1 757	142	108		
Annan pappersindustri (164)	7 960	2 289	18.1	12.40	72.89	3 522	150	108			
förmän	105	2 341	.	2.20	.	2.55	139	107	20.46	119.71	5 981	142	107		
män	3 022	2 338	14.1	1.51	2.24	2.04	141	106	16.64	97.59	4 796	143	106		
kvinnor	3 598	2 268	24.0	0.99	1.36	1.33	149	108	10.66	62.57	3 015	147	106		
Tapetfabriker . . . (12)	464	2 265	3.0	13.07	76.04	3 792	155	115			
män	304	2 302	4.6	1.45	1.87	1.82	153	110	15.00	87.55	4 405	160	114		
Annan hithörande indu- stri (152)	7 496	2 289	18.7	12.38	72.76	3 517	150	108			
förmän	90	2 341	.	2.23	.	2.57	141	106	20.55	120.12	6 006	144	106		
män	2 718	2 339	14.9	1.52	2.25	2.06	138	106	16.76	98.36	4 809	139	105		
kvinnor	3 530	2 268	24.3	0.99	1.36	1.33	149	108	10.67	62.68	3 016	147	106		
Grafisk industri . . . (392)	14 006	2 327	1.6	18.11	106.45	5 214	143	103			
förmän	294	2 324	.	2.72	.	3.09	135	103	24.65	145.99	7 187	135	104		
män	10 724	2 340	1.0	2.05	2.53	2.50	140	103	20.34	119.54	5 859	142	103		
kvinnor	1 529	2 289	7.5	1.21	1.35	1.45	151	106	11.51	67.44	3 311	151	105		
minderåriga	1 459	2 271	0.9	0.76	0.93	0.91	165	108	7.23	42.61	2 069	166	108		
Grafiska anstalter . . (47)	1 288	2 304	0.7	16.68	98.35	4 773	149	104			
män	984	2 326	0.1	1.90	.	2.34	140	103	18.94	111.65	5 448	140	101		
kvinnor	93	2 238	5.4	1.06	1.34	1.28	141	105	10.25	60.46	2 872	138	101		
minderåriga	189	2 221	1.8	0.67	0.83	0.81	159	111	6.39	37.76	1 795	155	107		
Bok- och accidenstrycke- rier (246)	8 609	2 343	2.4	17.06	99.88	4 944	144	104			
förmän	158	2 342	.	2.60	.	2.85	134	104	22.68	135.15	6 680	135	106		
män	6 239	2 363	1.6	1.97	2.48	2.39	141	103	19.48	114.04	5 657	143	103		
kvinnor	1 198	2 291	8.8	1.23	1.35	1.46	149	106	11.61	67.77	3 354	148	106		
minderåriga	1 014	2 277	1.0	0.78	0.97	0.95	170	106	7.54	44.32	2 164	169	106		

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörligt tillägg, semesterlön, övertid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. rörligt tillägg, semesterlön, övertid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)			
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ordinarie tid	inkl. rörligt till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	indextal		kr	kr	kr	kr	1939 =100	1944 =100
								1939 =100	1944 =100						
Tidningsstryckerier . . . (99)	4 109	2 301	0·2	20·81	123·18	5 918	139	102		
förmän	114	2 296	.	2·84	.	3·36	130	100	26·82	157·64	7 714	130	99		
män	3 501	2 303	0·1	2·24	.	2·75	139	103	22·29	131·91	6 333	139	102		
kvinnor	238	2 298	1·8	1·19	.	1·42	156	103	11·49	68·40	3 269	156	101		
minderåriga	256	2 287	.	0·72	.	0·83	151	119	6·62	39·28	1 897	158	119		
Livsmedelsindustri . . . (1 132)	40 823	2 285	11·0	13·82	81·88	3 894	137	104		
förmän	1 481	2 315	1·4	1·96	1·89	2·37	130	104	18·92	112·49	5 486	131	105		
män	26 270	2 296	4·5	1·52	2·25	1·92	132	104	15·54	91·79	4 413	132	103		
kvinnor	11 290	2 196	26·6	1·00	1·16	1·27	140	104	10·10	59·14	2 794	140	104		
minderåriga	1 782	2 201	20·4	0·70	0·86	0·86	162	108	6·83	39·86	1 902	164	109		
Kvarnar (63)	1 910	2 310	14·76	85·80	4 192	127	105		
förmän	59	2 353	.	1·74	.	2·13	115	105	17·12	101·77	5 008	116	107		
män	1 557	2 324	.	1·50	1·95	1·91	132	105	15·38	91·17	4 450	131	104		
Pressjästfabriker (6)	212	2 336	16·67	99·38	4 818	133	103		
män	185	2 342	.	1·65	.	2·10	130	100	17·00	101·47	4 919	131	103		
Bagerier (271)	7 727	2 264	2·1	15·19	87·90	4 313	136	104		
förmän	188	2 315	.	2·54	.	2·75	138	100	21·79	129·50	6 364	138	103		
män	5 018	2 274	.	1·89	.	2·14	136	105	17·07	97·68	4 857	132	104		
kvinnor	2 245	2 240	7·1	1·23	1·24	1·43	139	103	11·34	67·06	3 198	138	102		
Mjukbrödsbagerier . . . (235)	5 460	2 286	15·71	89·89	4 503	132	103		
förmän	162	2 325	.	2·59	.	2·78	136	98	22·02	131·15	6 457	135	101		
män	3 796	2 286	.	1·95	.	2·17	136	104	17·29	97·61	4 951	131	104		
kvinnor	1 267	2 286	.	1·81	.	1·46	140	103	11·60	68·28	3 326	139	104		
Spisbrödsbagerier . . . (33)	1 687	2 223	14·80	87·96	4 132	139	106		
förmän	25	2 257	.	2·22	.	2·61	150	114	20·63	121·18	5 899	149	115		
män	1 057	2 225	.	1·74	.	2·09	139	108	16·73	99·51	4 649	137	105		
kvinnor	607	2 220	.	1·16	.	1·44	130	103	11·84	67·34	3 190	129	102		
Käxfabriker (3)	580	2 171	29·7	11·20	67·11	3 055	150	100		
män	165	2 302	0·7	1·42	1·73	1·75	139	105	10·73	62·98	4 020	137	102		
kvinnor	371	2 115	45·4	0·91	1·24	1·31	144	103	14·08	84·59	2 772	139	96		
Råsockerbruk och raffinade- rier (26)	4 400	2 325	7·1	12·53	75·76	3 618	135	110		
förmän	39	2 306	.	1·42	.	1·83	125	102	14·72	88·21	4 229	124	103		
män	3 636	2 350	3·8	1·27	1·73	1·63	134	102	13·14	79·86	3 829	134	109		
kvinnor	621	2 185	29·1	0·85	1·05	1·13	135	102	9·07	53·15	2 480	134	109		
Råsockerbruk (20)	2 336	.	0·4	12·50	77·01	.	.	.		
män	2 202	.	0·4	1·22	1·89	1·57	134	101	12·71	78·55	.	.	.		
kvinnor	87	.	.	0·80	.	1·00	141	101	8·15	47·89	.	.	.		
Raffinaderier och komb. fabriker (6)	2 064	2 298	14·8	12·58	74·41	3 621	135	112		
män	1 484	2 344	8·8	1·34	1·72	1·72	135	103	13·76	81·69	4 039	134	110		
kvinnor	534	2 176	34·0	0·87	1·05	1·16	135	103	9·22	54·01	2 518	138	109		
Choklad- o. karamellfabr. (84)	4 601	2 217	33·9	10·91	64·29	3 053	153	107		
förmän	173	2 263	10·5	1·91	1·88	2·35	137	109	18·77	110·64	5 314	132	110		
män	1 333	2 315	21·5	1·43	1·77	1·84	138	105	14·97	88·36	4 259	141	105		
kvinnor	2 716	2 171	42·4	0·87	1·08	1·16	149	106	9·08	53·40	2 520	143	105		
minderåriga	379	2 173	30·4	0·57	0·80	0·73	155	104	5·72	34·00	1 592	152	102		

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- rare under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme					per dag	per vecka	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)			
			ordinarie	inkl. rörl. lägg, semester- lön, övertid, naturaförm.o.d.	till- lägg, semester- lön, övertid, natura-	till- lägg, semester- lön, övertid, natura-	formåner o. d.)	inkl. rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura-	inkl. rörligt tillägg, semester- lön, övertid, natura-	kr	indextal		
		antal	därav på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	indextal	tura- för- måner o. d.), kr	tura- för- måner o. d.), kr	kr	indextal		
							1939 = 100	1944 = 100			1939 = 100	1944 = 100	
Bryggerier och läskedrycksfabriker (231)	5 958	2 266	10·8	16·27	96·64	4 549	133	106	
förmän	229	2 300	.	1·78	.	2·27	118	105	18·11	107·49	5 213	119	104
män	4 515	2 289	10·2	1·46	2·98	2·17	134	106	17·60	104·68	4 960	135	105
kvinnor	1 076	2 171	17·0	1·02	1·41	1·39	136	108	11·16	66·51	3 007	132	108
Brännerier och destilleringsverk (9)	385	2 160	3·2	16·55	99·18	4 387	153	111
män	304	2 185	3·6	1·70	1·53	2·12	144	105	17·87	104·12	4 643	160	110
kvinnor	70	2 068	.	1·21	.	1·48	148	109	11·87	71·11	3 052	140	108
Bryggerier (192)	4 838	2 280	10·8	16·03	95·09	4 506	130	106
förmän	198	2 309	.	1·75	.	2·24	116	105	17·92	106·35	5 173	117	105
män	3 758	2 294	10·4	1·45	2·78	2·12	132	106	17·21	102·28	4 861	130	105
därav utkörare	1 242	2 237	31·5	1·52	2·79	2·67	130	107	21·18	125·82	5 982	128	106
övriga	2 516	2 323	0·3	1·42	2·24	1·85	131	105	15·25	90·65	4 307	132	105
kvinnor	758	2 213	14·1	0·98	1·41	1·34	131	106	10·86	64·67	2 974	131	107
Mineralvatten- och läskedrycksfabriker (30)	735	2 232	18·2	17·72	105·74	4 921	142	107
män	452	2 316	13·1	1·58	4·15	2·59	149	105	20·91	124·73	5 996	151	106
därav utkörare	159	2 315	35·2	1·60	4·26	3·71	169	107	29·55	176·76	8 597	163	107
övriga	293	2 316	1·2	1·57	2·35	1·98	142	106	16·11	96·00	4 585	145	109
kvinnor	248	2 074	31·2	1·10	1·42	1·49	145	110	11·91	71·17	3 097	134	111
Tobaksfabriker (8)	1 689	2 219	59·5	12·69	71·84	3 568	144	102
män	357	2 277	37·0	1·66	1·98	2·37	137	102	19·13	108·56	5 394	148	102
kvinnor	1 004	2 201	70·1	1·02	1·19	1·50	143	101	11·77	66·68	3 311	154	100
Slakterier och konserverfabriker (259)	8 213	2 229	7·3	13·44	79·14	3 783	134	101
förmän	358	2 343	0·8	2·06	1·92	2·46	136	103	19·72	117·30	5 751	138	104
män	5 369	2 249	1·4	1·51	1·95	1·85	130	103	15·07	88·82	4 293	125	101
kvinnor	2 119	2 174	23·3	0·91	1·27	1·17	138	103	9·36	54·80	2 554	143	103
Slakterier och charkuterifabriker (194)	5 781	2 249	0·7	14·70	87·02	4 203	122	102
förmän	298	2 344	0·3	2·13	.	2·55	131	102	20·44	121·78	5 971	134	103
män	4 597	2 238	0·4	1·54	2·46	1·89	129	103	15·37	90·95	4 397	121	102
kvinnor	704	2 284	3·1	1·04	1·28	1·23	127	103	9·92	58·71	2 817	123	103
Konserverfabriker (65)	2 432	2 184	23·4	10·39	60·32	2 815	154	105
förmän	60	2 338	3·2	1·69	1·90	1·99	153	108	16·06	94·90	4 653	153	109
män	772	2 314	7·0	1·28	1·80	1·60	139	104	13·29	76·65	3 698	143	103
kvinnor	1 415	2 119	34·1	0·81	1·27	1·14	143	104	9·07	52·77	2 423	152	105
Annan livsmedelsindustri (184)	6 113	2 300	3·1	13·22	78·73	3 782	140	102
förmän	408	2 316	.	1·82	.	2·26	131	106	17·96	107·20	5 240	133	106
män	4 250	2 323	2·0	1·39	1·81	1·75	137	102	14·19	84·61	4 072	137	101
kvinnor	1 243	2 227	7·3	0·95	1·13	1·18	148	104	9·37	55·55	2 638	144	103
Mejerier och margarinfabriker (129)	4 730	2 311	0·8	13·44	80·30	3 861	143	102
förmän	354	2 321	.	1·82	.	2·27	132	106	18·04	107·70	5 278	134	107
män	3 424	2 327	0·2	1·40	1·59	1·75	138	102	14·18	84·77	4 078	138	100
kvinnor	816	2 246	2·8	0·96	1·16	1·18	151	105	9·39	55·88	2 661	147	104

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst												
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörligt tilläggs- semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. rörligt tilläggs- semes- terlön, över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)		
				ordinarie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	kr	indextal		kr			kr	kr	indextal
		där- av på ac- kord %	tid- lön, kr				ac- kord, kr	1939 =100		1944 =100	1939 =100			1944 =100
Annan hithör. industri (55)	1 383	2 266	10·8	12·44	73·85	3 510	131	102		
förmän	54	2 284	.	1·80	.	2·19	121	106	17·44	103·91	4 995	122	104	
män	826	2 307	9·6	1·86	1·84	1·75	132	103	14·21	83·94	4 044	131	104	
kvinnor	427	2 192	16·2	0·92	1·12	1·18	137	103	9·33	54·92	2 595	133	102	
Textil- och beklädnadsindu- stri (865)	73 427	2 200	54·4	11·03	63·89	3 041	154	108		
förmän	1 359	2 275	7·2	1·87	1·80	2·24	147	104	17·97	105·94	5 091	144	104	
män	24 347	2 264	44·3	1·27	1·44	1·69	152	106	13·83	79·72	3 827	149	106	
kvinnor	41 521	2 166	64·1	0·94	1·07	1·24	157	108	9·77	56·69	2 685	149	107	
minderåriga	6 200	2 161	42·4	0·67	0·88	0·88	166	111	6·86	39·82	1 891	160	110	
Spinnerier, väverier o. d. (401)	46 704	2 209	55·8	11·29	65·01	3 102	158	108		
förmän	863	2 273	10·6	1·74	1·80	2·12	149	106	17·09	100·20	4 824	145	105	
män	20 187	2 266	46·0	1·22	1·41	1·66	157	107	13·65	78·34	3 763	153	107	
kvinnor	22 143	2 163	68·3	0·87	1·03	1·21	161	108	9·56	55·12	2 615	152	106	
minderåriga	3 511	2 162	48·0	0·66	0·90	0·90	167	108	7·10	41·05	1 954	161	109	
Bomullsindustri . . . (61)	13 402	2 209	61·6	11·50	65·79	3 100	156	109		
förmän	161	2 266	10·6	1·74	1·85	2·16	147	106	17·36	101·32	4 892	142	105	
män	6 476	2 274	52·2	1·20	1·36	1·63	157	109	13·88	77·68	3 702	154	109	
kvinnor	5 773	2 144	73·6	0·84	1·00	1·19	159	108	9·38	54·80	2 550	150	107	
minderåriga	992	2 157	65·6	0·67	0·91	0·96	171	110	7·57	44·42	2 081	169	109	
Linne-, hamp- och jute- industri (23)	4 010	2 206	53·9	11·05	62·44	3 033	160	110		
förmän	84	2 249	17·9	1·51	1·87	2·00	148	109	16·25	92·48	4 504	140	107	
män	1 684	2 273	39·1	1·20	1·41	1·64	158	107	13·32	75·92	3 727	155	109	
kvinnor	1 965	2 152	70·0	0·83	0·99	1·18	162	108	9·37	52·64	2 532	154	109	
minderåriga	277	2 164	46·3	0·65	0·88	0·89	165	106	7·04	39·46	1 923	160	108	
Ylleindustri (78)	13 428	2 230	60·3	11·17	64·50	3 099	158	107		
förmän	254	2 294	17·4	1·68	1·75	2·08	158	103	16·90	100·20	4 763	153	104	
män	6 071	2 287	48·8	1·18	1·35	1·61	155	107	13·11	76·06	3 6·8	151	107	
kvinnor	6 274	2 182	74·8	0·85	1·00	1·20	162	107	9·54	54·75	2 617	154	105	
minderåriga	829	2 159	51·5	0·63	0·87	0·89	162	107	7·04	41·00	1 924	156	105	
Trikkfabriker (132)	9 250	2 183	55·5	10·64	61·15	2 944	157	108		
förmän	176	2 255	0·6	1·82	2·00	2·12	153	113	16·84	98·37	4 775	148	111	
män	2 146	2 242	49·6	1·28	1·57	1·77	151	106	14·10	81·44	3 959	147	105	
kvinnor	5 856	2 162	63·1	0·89	1·10	1·25	162	108	9·85	56·63	2 711	152	106	
minderåriga	1 072	2 167	35·9	0·65	0·91	0·87	164	112	6·81	38·78	1 886	157	111	
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker (42)	2 284	2 191	51·4	11·55	68·16	3 209	164	109		
förmän	71	2 298	.	1·88	.	2·22	145	108	17·85	105·87	5 104	142	108	
män	976	2 207	47·1	1·29	1·52	1·75	162	107	13·93	82·39	3 866	153	105	
kvinnor	1 061	2 175	62·4	0·91	1·09	1·24	170	108	9·74	57·44	2 704	163	109	
minderåriga	176	2 153	30·8	0·67	0·93	0·86	176	110	6·67	38·80	1 845	173	110	
Färgerier, blekerier o. im- pregneringsfabriker . (37)	1 807	2 219	19·4	12·15	70·31	3 335	151	107		
förmän	73	2 280	.	1·77	.	2·14	146	99	17·09	101·76	4 886	144	101	
män	1 255	2 228	22·6	1·21	1·50	1·61	164	109	13·11	75·44	3 591	158	107	
kvinnor	435	2 193	14·4	0·93	1·06	1·13	145	105	9·05	52·81	2 479	141	103	

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- tare under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst														
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme				per dag		per vecka		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)				
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ordinarie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	indextal	per dag (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- förmå- ner o. d.), kr	per vecka (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- förmå- ner o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	kr	indextal			
													1939 =100	1944 =100	1939 =100	1944 =100
1939	1944															
Annan hithör. industri (28)	2 523	2 211	35.5	12.82	75.72	3 557	166	103				
förmän	44	2 245	29.1	1.89	1.88	2.31	122	100	18.52	108.53	5 178	116	99			
män	1 579	2 243	29.8	1.36	1.64	1.85	165	103	14.86	88.38	4 144	157	101			
kvinnor	779	2 144	48.6	0.88	1.05	1.18	146	106	9.17	53.58	2 519	133	104			
minderåriga	121	2 207	30.0	0.69	0.96	0.90	176	107	7.11	41.85	1 979	164	108			
Skrädderier o. sömnadsfabriker (418)	24 944	2 186	52.4	10.62	62.18	2 949	146	107			
förmän	469	2 276	1.3	2.06	1.88	2.44	137	101	19.50	115.87	5 558	136	101			
män	3 931	2 258	35.6	1.46	1.60	1.83	139	103	14.62	86.04	4 122	135	103			
kvinnor	18 113	2 172	59.9	1.01	1.12	1.28	151	108	10.04	58.69	2 777	146	108			
minderåriga	2 431	2 163	35.5	0.69	0.86	0.85	160	115	6.61	38.63	1 828	161	113			
Hatt- och mössfabriker (46)	1 779	2 152	44.2	10.00	58.06	2 737	145	105			
män	229	2 173	41.6	1.48	2.01	2.02	145	109	15.93	92.57	4 392	147	107			
kvinnor	1 265	2 153	48.4	0.92	1.13	1.21	146	106	9.53	55.40	2 602	145	102			
Läder-, hår- och gummi- fabriker (444)	23 166	2 207	54.0	12.39	73.81	3 512	155	105			
förmän	505	2 273	3.1	1.98	1.69	2.33	151	106	18.50	109.33	5 288	150	106			
män	12 699	2 236	56.6	1.33	1.73	1.89	148	104	15.09	88.23	4 217	149	104			
kvinnor	8 138	2 164	57.9	0.92	1.12	1.24	148	106	9.24	56.83	2 687	149	104			
minderåriga	1 824	2 171	33.4	0.62	0.88	0.83	157	106	6.48	38.03	1 796	157	105			
Garverier (36)	2 378	2 302	60.2	14.29	83.14	4 166	153	104			
förmän	57	2 356	.	1.92	.	2.27	153	105	18.22	107.57	5 341	155	107			
män	1 989	2 309	62.1	1.25	1.67	1.87	148	104	15.03	87.34	4 320	148	102			
Päls- o. skinnvarufabriker (89)	1 980	2 194	27.5	10.28	73.26	3 430	164	105			
förmän	74	2 257	4.1	2.33	2.16	2.75	173	108	21.80	129.68	6 217	170	108			
män	746	2 201	32.5	1.56	1.82	1.98	160	104	15.82	93.69	4 354	157	103			
kvinnor	962	2 195	28.2	1.10	1.06	1.30	155	107	7.24	60.65	2 860	154	106			
Skofabriker (169)	9 096	2 169	48.6	12.08	70.05	3 335	152	104			
förmän	189	2 242	3.7	1.95	1.63	2.29	142	107	18.17	106.81	5 140	142	107			
män	4 744	2 193	54.2	1.30	1.74	1.86	141	105	14.70	85.30	4 070	144	105			
kvinnor	3 446	2 137	48.1	0.86	1.15	1.21	142	105	9.39	54.25	2 577	143	103			
minderåriga	717	2 147	25.8	0.61	0.81	0.77	154	107	5.97	34.74	1 646	157	107			
Gummivarufabriker (40)	6 466	2 228	72.0	12.98	77.19	3 639	154	107			
förmän	74	2 306	.	2.01	.	2.31	166	109	18.53	110.14	5 323	163	110			
män	3 623	2 264	62.6	1.34	1.72	1.92	149	103	15.49	91.77	4 348	149	105			
kvinnor	2 409	2 174	91.3	0.83	1.07	1.27	153	106	9.85	58.79	2 752	151	105			
Annan hithörande industri (110)	3 246	2 205	44.2	12.17	70.92	3 372	155	103			
förmän	111	2 271	3.8	1.79	1.51	2.14	138	100	16.99	100.57	4 870	136	99			
män	1 597	2 229	53.6	1.34	1.76	1.87	153	103	15.10	87.58	4 167	154	102			
kvinnor	1 114	2 178	39.5	0.92	1.23	1.24	109	109	9.74	57.06	2 704	154	105			
Kemisk-teknisk industri (314)	17 283	2 269	37.7	13.84	83.87	4 002	148	106			
förmän	446	2 269	5.4	1.90	2.11	2.35	138	104	18.70	110.33	5 327	136	104			
män	12 734	2 305	38.5	1.43	1.66	1.93	141	105	15.56	91.97	4 437	140	105			
kvinnor	3 499	2 149	41.2	0.93	1.09	1.21	146	105	8.51	56.94	2 610	141	104			
minderåriga	604	2 195	25.8	0.67	0.91	0.87	164	107	6.88	40.65	1 908	161	112			

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme					per dag (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- för- märner o. d.), kr	per vecka (inkl. rörligt tillägg, semes- terlön, över- tid, na- tura- för- märner o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)		
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	indextal		kr	kr	kr	indextal	
							1939 = 100	1944 = 100				1939 = 100	1944 = 100
				ordinarie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.								
Färg-, olje- och parfym- fabriker (126)	4 663	2 260	22·6	14·05	82·92	3 935	152	107
förmän	140	2 289	4·3	1·95	2·42	2·31	143	104	18·39	108·23	5 280	143	105
män	3 069	2 299	19·2	1·47	1·87	1·95	143	107	15·91	94·04	4 492	144	105
kvinnor	1 291	2 172	34·8	0·95	1·18	1·26	148	109	9·98	58·67	2 735	144	107
Färg- o. färgfabriker (40)	1 010	2 259	28·9	14·35	84·17	4 071	150	102
förmän	63	2 333	4·8	2·00	2·36	2·34	143	101	18·75	109·78	5 465	144	105
män	792	2 269	32·3	1·42	1·76	1·88	149	104	15·04	88·35	4 272	146	101
kvinnor	136	2 166	24·5	0·89	1·21	1·18	142	106	9·24	53·50	2 558	135	102
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker (86)	3 653	2 260	20·9	13·97	82·56	3 898	152	109
förmän	77	2 252	3·8	1·91	2·48	2·28	144	105	18·09	106·91	5 128	142	105
män	2 277	2 309	14·7	1·49	1·95	1·98	143	108	16·22	96·05	4 568	143	107
kvinnor	1 155	2 173	36·0	0·96	1·18	1·27	149	109	10·07	59·30	2 756	145	107
Sprängämnesfabriker . . (11)	1 895	2 167	76·6	15·26	91·50	4 170	125	107
män	1 280	2 178	80·6	1·44	1·79	2·22	131	105	17·68	106·03	4 837	123	102
kvinnor	537	2 141	69·2	0·90	1·10	1·28	.	105	10·03	60·18	2 733	.	106
Tändsticksfabriker . . . (7)	1 354	2 269	39·5	10·91	64·74	3 101	141	107
män	789	2 339	31·5	1·20	1·41	1·57	135	105	12·64	75·16	3 682	136	108
kvinnor	500	2 171	51·9	0·80	0·85	1·05	140	105	8·26	49·02	2 269	135	106
Annan kem.-tekn.industri(170)	9 371	2 294	37·4	13·88	85·63	4 131	150	106
förmän	269	2 258	1·0	1·90	1·60	2·38	133	104	18·89	111·45	5 372	130	103
män	7 596	2 325	40·3	1·43	1·61	1·90	142	106	15·40	90·69	4 427	144	106
kvinnor	1 171	2 118	30·7	0·94	1·13	1·21	144	106	6·88	56·95	2 560	137	102
<i>Samtl. industrigrupper inkl. säsongindustri¹ . . (7 584)</i>	4 79 773	2 213	49·0	1·31	1·47	1·78	147	105	13·86	82·01	.	.	.
förmän	8 082	2 281	6·2	2·31	1·80	2·30	140	105	18·86	108·84	.	.	.
män	3 52 448	2 228	50·0	1·43	1·61	1·90	143	104	15·33	90·84	.	.	.
kvinnor	86 712	2 171	54·1	0·96	1·09	1·26	150	107	9·83	57·83	.	.	.
minderåriga	32 531	2 155	36·6	0·67	0·91	0·90	158	107	7·09	41·74	.	.	.
<i>Samtliga industrigrupper exkl. säsongindustri² . . (7 141)</i>	4 68 226	2 227	48·9	1·31	1·47	1·74	147	106	13·90	82·21	3 856	144	104
förmän	7 694	2 290	6·2	1·95	1·81	2·33	140	104	18·57	110·01	5 365	140	105
män	3 40 187	2 246	49·9	1·44	1·61	1·91	143	104	15·43	91·36	4 265	140	103
kvinnor	86 410	2 175	54·0	0·96	1·09	1·26	150	107	9·83	57·84	2 728	146	105
minderåriga	31 935	2 179	36·4	0·67	0·91	0·90	158	107	7·09	41·69	1 956	153	106
<i>Byggnadsverksamhet (1 057)</i>	28 728	.	46·8	19·27	110·58	.	.	.
förmän	773	.	44·6	1·84	2·63	2·69	126	102	21·74	127·55	.	.	.
män	27 511	.	47·2	1·50	2·65	2·45	130	103	19·36	110·98	.	.	.
minderåriga	442	.	24·2	0·82	1·25	1·09	138	109	8·48	48·77	.	.	.

¹ Med hänsyn till konflikten inom verkstadsindustrin under redogörelseåret ha löne-medeltalen för samtliga grupper beräknats genom sammanvägning av de olika gruppernas genomsnittsförtjänster per timme, dag och vecka under antagande av att gruppernas andel av antalet utgjorda arbetstimmar, arbetsdagar resp. arbetsveckor varit densamma som under år 1944. — ² Beträffande medellönerna per timme, dag och vecka se not 1 här ovan. Medellönen per år har standardvägts med hänsyn till fördelningen av antalet arbetare å olika industrigrupper under år 1944 (jfr not 1, sid. 98).

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbete- rare under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst												
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare		per timme				per dag	per	per	per år (inkl. rörl.			
		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ordinarie tid	inkl. rörl. till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	inkl. rörligt tilllägg, semester- lön, övertid, na- tura- förmåner o. d.), kr	inkl. rörligt tilllägg, semester- lön, övertid, na- tura- förmåner o. d.), kr	inkl. rörligt tilllägg, semester- lön, övertid, na- tura- förmåner o. d.), kr	inkl. rörligt tilllägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	kr	indextal	
													1939 = 100	1944 = 100
Egentl. byggnadsarbete (370)	18 531	42.4	19.52	115.28	
förmän	100	15.7	1.83	3.31	2.48	141	108	19.81	117.31	
män	18 235	42.8	1.45	2.86	2.47	132	102	19.62	115.92	
Husbyggnadsarbete (362)	17 261	41.9	19.55	115.28	
förmän	100	15.7	1.83	3.31	2.48	139	107	19.81	117.31	
män	16 980	42.2	1.46	2.89	2.47	127	102	19.65	115.95	
Väg- o. vattenbyggnadsar- bete (8)	1 270	49.6	19.92	115.21	
män	1 255	49.9	1.42	2.58	2.42	161	100	19.27	115.53	
Installationsarbete . . (406)	8 289	51.8	18.43	99.33	
förmän	647	50.0	1.81	2.60	2.73	120	101	22.13	129.57	
män	7 489	52.3	1.55	2.20	2.30	126	104	18.32	97.89	
Elektriska installationsar- beten (122)	2 393	42.5	17.89	104.88	
män	2 292	43.4	1.58	2.32	2.30	129	105	18.24	106.90	
Rörledningsarbeten . (284)	5 896	55.8	18.66	97.24	
förmän	629	51.2	1.80	2.60	2.73	120	101	22.20	129.92	
män	5 197	56.4	1.53	2.15	2.30	126	103	18.35	94.24	
Målning och glasmästeri (281)	1 906	66.8	20.75	122.32	
förmän	26	15.8	2.36	2.17	2.50	140	107	19.45	115.50	
män	1 787	70.8	1.92	2.81	2.90	131	108	21.46	126.48	
Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m. (194)	36 145	2 225	43.3	.	.	.	16.25	96.04	4 509	140	102	140	102	
förmän	646	2 274	19.8	1.77	2.81	2.46	129	103	21.36	117.66	5 585	127	99	
män	32 264	2 230	43.7	1.47	2.03	2.08	141	102	16.72	99.16	4 646	139	102	
kvinnor	2 326	2 150	48.7	0.99	1.27	1.49	143	106	11.68	66.99	3 207	144	102	
minderåriga	909	2 220	32.2	0.71	0.93	1.00	145	108	8.03	46.65	2 227	146	103	
Mek. o. elektr. verkstäder samt skeppsvarv (64)	14 392	2 235	53.7	.	.	.	17.20	100.25	4 744	138	102	138	102	
förmän	330	2 312	3.1	1.83	2.15	2.46	129	104	22.91	117.46	5 687	132	100	
män	12 277	2 240	56.5	1.54	1.97	2.23	133	103	18.04	105.93	4 994	134	103	
kvinnor	1 203	2 184	46.4	1.01	1.22	1.45	144	110	11.66	65.36	3 172	148	105	
minderåriga	582	2 194	39.7	0.72	0.85	0.99	160	106	7.94	45.48	2 179	157	104	
Elektriska linjearbeten och kraftverk (22)	7 101	2 289	18.6	.	.	.	16.16	95.85	4 534	142	99	142	99	
förmän	61	2 268	7.0	1.29	2.17	2.02	110	82	16.37	98.12	4 591	100	79	
män	6 801	2 290	18.8	1.33	2.12	2.01	141	97	16.42	97.39	4 607	142	97	
Ban- o. byggnadsarbeten (41)	11 928	2 187	47.2	.	.	.	15.44	92.70	4 281	142	107	142	107	
män	11 736	2 186	46.8	1.52	2.10	1.95	149	109	15.41	92.50	4 274	142	107	
Indenturverkstäder, förråd o. d. (67)	2 724	2 175	36.7	.	.	.	15.06	88.59	4 205	135	104	135	104	
förmän	130	2 244	1.5	1.87	2.26	2.44	124	103	19.54	113.76	5 465	124	99	
män	1 450	2 217	29.3	1.54	1.98	2.21	140	106	17.47	102.90	4 897	137	105	
kvinnor	1 077	2 110	53.4	0.96	1.31	1.55	141	106	11.75	69.06	3 261	136	99	

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst											
		Medeltal arbets- tim- mar per år och arbetare		per timme						per dag (inkl. rörligt tillägg, seme- sterlön, över- tid, na- tura- förm. o. d.), kr	per vecka (inkl. rörligt tillägg, seme- sterlön, över- tid, na- tura- förm. o. d.), kr	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	
		antal	dir- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	indextal		kr	kr	kr	indextal	
							1939 = 100	1944 = 100				1939 = 100	1944 = 100
<i>Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m.</i> (264)	24 763	2 205	27.5	18.95	110.91	5 164	129	103
förmän	436	2 267	24.9	1.81	2.54	2.49	117	103	19.95	118.72	5 642	121	105
män	23 486	2 202	28.5	1.72	2.32	2.37	133	105	19.16	112.06	5 213	128	103
kvinnor	599	2 231	.	1.35	.	1.83	179	108	14.63	86.27	4 083	186	110
minderåriga	242	2 235	10.6	0.81	1.15	1.01	116	101	8.00	47.53	2 254	115	100
<i>Kraft-, belysnings- och vatten- verk</i> (151)	8 372	2 206	26.7	17.80	102.64	4 848	132	102
förmän	299	2 297	24.0	1.85	2.65	2.55	116	100	20.39	121.26	5 858	123	101
män	7 939	2 202	27.1	1.65	2.22	2.20	137	103	17.86	102.86	4 854	133	101
minderåriga	134	2 236	10.1	0.81	1.05	1.01	166	95	8.00	47.40	2 249	160	92
<i>Byggnads- o. anläggningsar- beten</i> (94)	10 883	2 168	42.2	18.77	110.35	5 085	127	105
förmän	136	2 200	27.0	1.72	2.32	2.35	134	108	18.92	112.73	5 160	127	108
män	10 274	2 167	44.2	1.59	2.36	2.39	134	106	19.17	112.65	5 188	128	105
kvinnor	386	2 175	.	1.09	2.18	1.36	133	109	10.70	63.36	2 955	135	111
<i>Spårvägsdrift</i> (12)	4 610	2 267	1.2	20.99	124.53	5 760	120	103
män	4 389	2 264	1.3	1.94	2.35	2.54	124	106	20.98	124.60	5 750	120	102
<i>Omnibusföretag</i> (7)	898	2 314	21.10	125.92	6 012	161	103
män	884	2 315	.	1.89	1.92	2.62	142	100	21.30	127.06	6 068	147	101
<i>Handel o. varulager</i> (1 022)	11 241	2 282	2.9	13.87	82.21	3 961	133	104
förmän	596	2 308	.	2.09	.	2.38	134	103	19.00	113.29	5 501	133	103
män	8 179	2 291	2.9	1.59	2.20	1.87	135	106	14.98	88.77	4 287	131	104
kvinnor	2 057	2 253	4.6	1.03	1.25	1.18	142	105	9.37	55.44	2 652	136	103
minderåriga	409	2 212	.	0.72	.	0.80	163	111	6.34	37.69	1 777	162	108
<i>Samfärdsel</i> (178)	9 018	2 158	35.0	15.75	94.06	4 270	117	100
förmän	105	2 334	.	1.77	.	2.16	126	103	17.19	102.82	5 034	125	104
män	8 486	2 153	37.2	1.42	2.06	2.04	124	105	16.21	96.69	4 383	118	100
minderåriga	427	2 213	2.3	0.68	0.82	0.83	151	114	6.58	40.09	1 839	148	113
<i>Järnvägsdrift</i> (26)	2 106	2 248	24.3	11.50	68.44	3 298	139	98
män	2 087	2 249	24.5	1.23	1.76	1.47	144	103	11.53	68.62	3 308	139	98
<i>Omnibusföretag</i> (66)	2 471	2 274	1.3	13.10	78.42	3 686	131	102
förmän	71	2 300	.	1.75	.	2.18	135	103	17.38	104.15	5 021	131	102
män	2 009	2 284	1.2	1.42	1.54	1.75	133	105	14.23	84.87	4 005	134	102
minderåriga	391	2 216	2.0	0.66	0.78	0.82	149	114	6.46	39.41	1 807	148	112
<i>Åkerirörelse</i> (34)	1 129	2 354	17.07	102.01	4 768	130	104
män	1 097	2 356	.	1.62	.	2.03	129	103	17.18	102.66	4 794	127	104
<i>Lastning o. lossning</i> (52)	3 312	.	86.5	20.54	122.81	.	.	.
män	3 293	.	87.2	1.56	2.12	2.65	127	100	20.58	123.06	.	.	.
<i>Tvättinrättningar</i> (38)	1 773	2 260	14.1	10.63	61.57	3 019	139	108
förmän	66	2 265	.	1.74	.	2.10	114	104	16.51	97.78	4 762	111	104
män	316	2 358	3.7	1.50	1.97	1.85	133	105	15.30	89.02	4 370	136	107
kvinnor	1 367	2 239	17.5	0.93	1.22	1.18	146	105	9.35	54.02	2 650	143	108
minderåriga	24	2 174	6.0	0.55	.	0.66	120	80	5.19	30.27	1 429	123	87

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbe- tare under verk- sam- het- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	
			per timme			per dag		per vecka		per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)		indextal		
			ordinarie tid	inkl. rörl. lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	till- lägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	rörigt tillägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.	(inkl. rörigt tillägg, semester- lön, övertid, naturaförm. o. d.)	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	per år (inkl. rörl. tillägg, semester- lön, övertid, naturaförmåner o. d.)	1939 = 100	1944 = 100	1939 = 100	1944 = 100	
			där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
<i>S:a övriga grupper inkl. säsongindustri</i> . . . (2 753)	111 666	2 195	35.3	1.50	2.25	2.15	131	104	17.22	100.88	.	.	.	
förmän	2 622	2 282	22.1	1.89	2.54	2.49	127	102	20.38	118.62	.	.	.	
män	100 242	2 192	36.9	1.55	2.30	2.22	131	104	17.80	104.30	.	.	.	
kvinnor	6 349	2 210	22.7	1.04	1.26	1.35	148	105	10.69	62.21	.	.	.	
minderåriga	2 453	2 174	17.8	0.73	1.02	0.95	138	108	7.58	44.31	.	.	.	
<i>S:a övriga grupper exkl. säsongindustri</i> . . . (1 696)	82 940	2 220	31.5	1.51	2.05	2.06	135	105	16.58	97.54	4 573	132	103	
förmän	1 849	2 286	12.8	1.50	2.41	2.41	127	103	19.80	114.90	5 511	127	102	
män	72 731	2 220	33.1	1.57	2.12	2.14	134	104	17.22	101.77	4 757	131	102	
kvinnor	6 349	2 210	22.7	1.04	1.26	1.35	148	105	10.69	62.21	2 990	147	103	
minderåriga	2 011	2 218	16.5	0.71	0.95	0.92	142	107	7.34	43.39	2 047	140	104	
Samtliga grupper inkl. säsongindustri ¹ (10 337)	591 439	2 208	46.2	1.86	1.59	1.81	143	105	14.51	85.62	.	.	.	
förmän	10 704	2 281	10.1	1.92	2.20	2.35	137	104	18.88	111.39	.	.	.	
män	452 690	2 218	46.8	1.47	1.74	1.98	139	105	15.89	93.88	.	.	.	
kvinnor	93 061	2 174	51.8	0.97	1.10	1.27	151	107	9.91	58.20	.	.	.	
minderåriga	34 984	2 157	35.1	0.67	0.92	0.91	157	108	7.12	41.91	.	.	.	
Samtliga grupper exkl. säsongindustri ² (8 837)	549 166	2 226	46.2	1.35	1.53	1.78	144	105	14.30	84.58	3 965	142	104	
förmän	9 543	2 289	7.5	1.94	2.01	2.34	138	104	18.80	110.92	5 392	137	105	
män	412 918	2 240	46.8	1.47	1.68	1.95	140	104	15.75	93.21	4 353	137	103	
kvinnor	92 759	2 178	51.7	0.97	1.10	1.27	151	107	9.91	58.21	2 749	146	105	
minderåriga	33 946	2 183	35.0	0.67	0.91	0.90	155	107	7.10	41.79	1 962	153	106	

vuxna manliga arbetare (1.98 kr) har medellönen legat över men för kvinnor (1.27 kr) och minderåriga (0.91 kr) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare. Den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid utgjorde för förmän 1.95 kr, för män 1.60 kr, för kvinnor 1.04 kr och för minderåriga 0.76 kr eller resp. 83.0, 80.8, 81.9 och 83.5 % av totala löneinkomsten.

Timlönernas fluktuationer inom olika näringsgrenar. För att underlätta ett närmare studium av den i tab. 36 redovisade löneutvecklingen inom de särskilda företagsgrupperna ha i efterföljande tablå sammanställts högsta och lägsta variationerna i fråga om timförtjänster under perioden 1939—1945.

¹ Se not 1, sid. 106. — ² Se not 2, sid. 106.

Timförtjänstens procentuella förändringar åren 1939—1945.

Löneökning (+) eller löneminskning (-).

<i>Män.</i>	%		%		%
Torvindustri	+127	Åkerirörelse	+29	Tidningsstryckerier	+56
»Annan» textilindustri	+65	Husbyggnadsarbete	+27	Påls- o. skinnvarufabriker	+55
Färgerier, blekerier m. m. +	64	Lastning och lossning	+27	Guld- o. silvervarufabriker	+54
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker	+62	Rörledningsarbeten	+26	Järn- o. stålmanufaktur.	+53
Väg- o. vattenbyggnadsarb. +	61	Spårvägsdrift	+24	-----	-----
Påls- o. skinnvarufabriker +	60	Fönsterglasbruk	+23	Elektriska verkstäder	+41
Kalkbruk o. cementvaru- fabriker	+59	Gruvor och anrikningsverk i norra Sverige	+19	Tändsticksfabriker	+40
Buteljglasbruk	+58			Grovpappersbruk	+40
Linne-, hamp- och jutein- dustri	+58	<i>Kvinnor.</i>		Mekaniska verkstäder	+38
Bomullsindustri	+57	Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker	+70	»Annan» livsmedelsindustri +	37
-----	-----	Kakel-, sten- o. lergodsfabr. +	65	Raffinaderier o. komb. fabr. +	35
Pressjästfabriker	+30	Linne-, hamp- o. juteindustri +	62	Kommunala byggnads- och anläggningsarbeten	+33
Finpappersbruk	+30	Ylleindustri	+62	Bryggerier	+31
Slakterier o. charkuterifabr. +	29	Triåfabriker	+62	Spisbrödsbagerier	+30
		Bomullsindustri	+59	Slakterier o. charkuterifabri- ker	+27

Arbetslönerna inom de industriella näringsgrenarna äro i allmänhet fastställda genom *kollektivavtal*, ingångna mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. De under år 1945 ingångna avtalen inneburo i allmänhet generella höjningar av lönesatserna.¹

Om man gör en jämförelse mellan de faktiska timförtjänsterna 1944 och 1945 framträda beträffande manliga arbetare ökning särskilt inom följande näringsgrenar (med bortseende från grupper med mindre än 250 redovisade arbetare): tapetfabriker (10 %), guld- och silvervarufabriker, kolgruvor, kalkbruk och cementvarufabriker, bomullsindustri, färgerier, statliga ban- och byggnadsarbeten (9 %), flottnings-, sågverk-, snickerier och möbelfabriker, spisbrödsbagerier, målning och glasmästeri samt olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker (8 %). För den kvinnliga arbetskraften märkes ökningen i timförtjänsterna särskilt inom statliga mekaniska och elektriska verkstäder (10 %), guld- och silvervarufabriker, olje-, tvål-, ljus-, och parfymfabriker, »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri (9 %), bomullsindustri, band-, gardin- och bindgarnsfabriker, skrädderier och sömnadsfabriker, trikåfabriker, »annan» pappersindustri samt linne-, hamp- och juteindustri (8 %).

Ackords- och tidlön. Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av ackordsarbete.

Beträffande arbetstidens användning ger tab. 36 vid handen, att i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare 46·2 % av antalet arbetstimmar beräknats ha använts för ackordsarbete. Under ackordsarbete inbegripes därvid även arbetet med premielön, tonlön o. dyl. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Tabellen visar, att riksmedeltalet för männen (46·8 %) låg obetydligt över

¹ För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Soc. Medd. (Årg 1945, sid. 411, 577, 861 och årg. 1946, sid. 26). — Enligt ramavtalets bestämmelser uppgick vid ingången av år 1942 det rörliga lönetillägget för vuxna arbetare till 12·7 % av den genomsnittliga kontanta timförtjänsten vid ordinarie arbetstid år 1938. Det rörliga tillägget höjdes per den 1 februari 1942 till 16·7 %, den 1 maj 1942 till 19·2 % och den 1 augusti 1942 till 20·7 %, varefter det kvarstätt oförändrat vid denna nivå åren 1943, 1944 och 1945. För minderåriga arbetare har tillägget utgått med 30—65 % av tillägget för vuxna arbetare.

men för kvinnorna (51·8 %) ej oväsentligt över det allmänna genomsnittet. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 80 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden ackordsarbetet dominerar, ha i efterföljande tablå sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmarna under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

Ackordsyrken.

	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
<i>Män.</i>					
Lastning o. lossning . . .	87·2	Järn- o. stålmanufaktur . . .	54·9	Sprängämnesfabriker . . .	69·2
Järn-, stål- o. kopparverk	82·4	Skofabriker	54·2	Spinnerier, väverier o. d. . .	68·3
Gruvor o. anrikningsverk	82·1	»Annan» läder-, hår- o.		Elektriska verkstäder . . .	64·9
Sprängämnesfabriker . . .	80·6	gummivaruindustri . . .	53·6	Mekaniska verkstäder . . .	60·0
Pappersbruk o. pappfabr.	79·1	Stenbrott o. stenhuggerier	53·5	Skrädderier o. sömnadsfab-	
Torvindustri	70·9	Byggnadsämnesindustri . .	52·9	riker	59·9
Målning och glasmästeri .	70·8	Installationsarbeten . . .	52·3	Järn- o. stålmanufaktur . .	55·7
Pappersmassfabriker . . .	63·5	<i>Kvinnor.</i>			
Gummivarufabriker	62·6	Gummivarufabriker	91·3	Metallmanufaktur	53·9
Garverier	62·1	Pappersbruk o. pappfabri-		Statens intendenturverk-	
Mekaniska verkstäder . . .	59·6	ker	75·5	städer, förråd o. d.	53·4
Kolgruvor	57·8	Porslins-, kakel- o. lergods-		Tändsticksfabriker	51·9
Statens verkstäder och		fabriker	73·6		
skeppsvarv	56·5	Tobaksfabriker	70·1		

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allteftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en undersökning av timlönernas växlingar i tab. 36, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas, att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden.¹ För samtliga i tabellen redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 1·36 kr, medan den vid ackordsarbete uppgick till 1·59 kr eller 17 % mera. Motsvarande tal för vuxna män voro resp. 1·47 och 1·74 (överskott 18 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 0·97 och 1·10 kr (överskott 13 %). Dessa allmänna genomsnitt — som ej inrymma det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader — påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrenar.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för den industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 36 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 1—97 % och för kvinnor mellan 6—56 %. Ordnar man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälfter (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller »kvartilen»), befinnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 15—38 % och för kvinnor 20—34 %.

¹ Beträffande arbetslönerna inom olika dyrtorsgrupper hänvisas till sid. 124.

Tab. 37. Övertidsarbetets omfattning samt den genomsnittliga storleken av rörligt tillägg, övertidstillägg och utgivna förmåner i öre per timme inom olika näringsgrenar år 1945.

(Jfr not 1, sid. 97 och not 1, sid. 114.)

Näringsgrenar m = män fyllda 18 år kv = kvinnor fyllda 18 år	Antal arbetare vid företag, som lämnat specificerade uppgifter rörande				Ant. övertidstim. i % av totalantalet utgjorda arbets-tim. vid företag, som redovisat övertidsarbete ¹	Rörligt tillägg i genomsnitt per arbetstimme, öre	Övertidstillägg i genomsnitt per övertidstimme, öre	Kontanta extra förmåner (semesterlön m. m.) i genomsnitt per arbetstimme, öre	Genomsnittligt värde av naturaförmåner, öre	
	rörligt tillägg	övertidsarbete	kontanta extra förmåner	naturaförmåner					vid företag, som redovisat naturaförmåner	vid företag med specificerade uppgifter ²
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> . . m	159 054	146 662	155 384	39 443	3.4	27.7	64.7	11.6	4.8	1.4
kv	11 535	10 817	11 217	2 544	2.3	18.7	31.8	7.3	0.7	0.2
Gruvor o. anrikningsverk . . m	9 197	8 894	9 197	3 903	1.9	29.5	89.9	10.9	2.3	1.0
Järn-, stål- o. kopparverk . . m	28 009	26 664	27 505	15 392	2.6	25.6	71.8	8.1	7.1	3.9
Järn- o. stålmanufaktur . . . m	16 216	14 707	15 114	2 895	3.1	26.2	54.9	8.4	10.2	1.9
kv	1 963	1 619	1 944	1 862	2.5	16.1	34.8	4.9	0.2	0.2
Mekaniska verkstäder m	84 255	75 936	82 951	15 725	4.0	28.2	66.3	14.8	2.1	0.5
kv	3 361	3 216	3 362	260	2.3	18.9	30.6	8.9	1.3	0.1
Elektriska verkstäder m	14 336	13 999	14 137	692	4.0	30.7	51.5	10.9	4.7	0.3
kv	4 287	3 955	4 207	260	2.2	20.4	31.9	7.9	0.5	0.0
Metallmanufaktur m	6 296	5 836	5 679	529	3.8	26.8	47.2	9.6	0.5	0.0
kv	1 350	1 127	1 127	30	2.3	18.0	28.9	6.3	1.3	0.0
Guld- o. silvvervarufabriker . m	745	626	801	307	4.1	30.3	45.5	10.8	0.3	0.1
kv	214	147	232	.	1.7	18.0	35.4	6.5	.	.
<i>Jord- och stenindustri</i> m	26 713	22 448	26 266	8 132	2.9	24.2	69.3	7.3	2.3	0.7
kv	2 174	1 917	2 065	197	1.7	14.0	25.8	4.1	1.6	0.2
Kolgruvor m	940	940	940	837	1.1	21.3	61.1	7.6	5.6	5.0
Torvindustri m	1 279	1 075	1 512	222	3.5	20.5	82.7	5.8	2.6	0.3
Stenbrott o. stenhuggerier . m	3 736	2 770	3 703	935	2.9	23.8	63.8	6.6	0.7	0.2
Byggnadsämnesindustri . . . m	13 802	11 524	13 215	4 123	3.1	24.7	69.4	7.6	2.3	0.7
Porslins-, kakel- o. lergods-fabriker m	2 922	2 737	2 885	1 019	2.9	23.3	57.0	6.7	2.2	0.8
kv	1 480	1 396	1 432	195	1.8	14.3	23.9	4.3	1.4	0.2
Glasbruk m	4 034	3 402	4 011	996	2.6	25.4	82.1	7.6	1.0	0.3
<i>Träindustri</i> m	34 394	28 705	32 630	14 106	3.0	23.8	62.3	6.1	3.5	1.5
kv	570	446	518	25	1.8	16.0	28.2	5.2	1.0	0.1
Flottnings m	1 457	1 073	1 304	335	3.5	36.8	47.2	1.4	0.7	0.6
Sågverk o. hyvelier m	16 180	12 976	15 666	10 501	2.5	24.3	70.7	6.4	4.4	2.6
Snickeri- o. möbelfabriker . m	14 737	12 851	13 456	2 545	3.2	22.0	54.7	6.1	2.5	0.4
Annan trävaruindustri . . . m	2 020	1 805	2 204	725	4.8	23.6	73.7	7.1	2.9	0.9
<i>Pappers- o. grafisk industri</i> . m	36 739	34 216	33 834	9 732	4.7	29.4	127.0	6.6	1.8	0.5
kv	6 539	6 168	6 335	567	2.7	19.7	69.3	4.9	0.7	0.1
Pappersmassfabriker m	14 774	11 995	13 167	2 905	4.7	26.9	109.0	5.1	1.7	0.4
Pappersbruk o. pappfabriker . m	11 645	11 006	11 404	6 331	4.6	25.3	102.4	5.6	1.9	1.0
kv	2 191	1 931	2 171	388	1.5	17.3	60.5	3.9	0.9	0.2
Annan pappersindustri . . . m	2 814	2 666	2 682	127	5.4	31.1	102.5	8.3	0.5	0.0
kv	3 277	3 062	3 136	179	3.0	20.1	67.2	5.2	0.3	0.0
Grafisk industri m	7 506	8 549	6 581	369	4.7	39.1	189.5	10.6	1.6	0.1
kv	1 071	1 175	1 028	.	3.6	22.8	79.4	5.9	.	.
<i>Livsmedelsindustri</i> m	21 303	19 826	18 368	8 204	4.1	28.4	77.2	7.3	3.1	1.2
kv	9 944	8 984	8 913	2 228	1.9	19.2	41.2	5.6	3.4	0.8
Kvarnar m	1 479	1 454	1 444	352	3.3	28.5	96.1	10.8	0.9	0.2
Pressjästfabriker m	172	172	185	148	3.1	30.1	106.1	11.9	1.8	1.5
Bagerier m	2 837	2 239	1 477	389	3.0	35.3	96.1	9.2	3.3	0.4
kv	1 535	1 179	1 070	85	1.1	23.5	59.7	5.9	18.0	0.9

¹ Exklusive skiftarbete och arbete på förskjuten arbetstid resp. tillägg för dylikt arbete. — ² Härmed avses företag, som utöver ordinarie tids- och ackordslön, särredovisat någon av följande extra förtjänster, nämligen: rörligt tillägg, övertidstillägg, kontanta extra förmåner (huvudsakligen semesterlön) samt naturaförmåner.

Tab. 37 (forts.). Övertidsarbetets omfattning samt den genomsnittliga storleken av rörligt tillägg, övertidstillägg och utgivna förmåner i öre per timme inom olika näringsgrenar år 1945.

(Jfr not 1, sid. 97 och not 1, sid. 114.)

Näringsgrenar m = män fyllda 18 år kv = kvinnor fyllda 18 år	Antal arbetare vid företag, som lämnat specificerade uppgifter rörande				Ant. övertidstim. i % av totalantalet utgjorda arbetstim. vid företag, som redovisat övertidsarbetet ¹	Rörligt tillägg i genomsnitt per arbetstimme, öre	Övertidstillägg i genomsnitt per övertidstimme, öre	Kontanta extraförmåner (semerterion m. m.) i genomsnitt per arbetstimme, ¹ öre	Genomsnittligt värde av naturaförmåner, öre	
	rörligt tillägg	övertidsarbete	kontanta extraförmåner	naturaförmåner					vid företag, som redovisat naturaförmåner	vid företag med specificerade uppgifter ²
Råsockerbruk o. raffinaderier m	3 686	3 686	3 686	1 521	2·7	25·2	68·1	4·9	0·5	0·2
kv	621	621	620	233	0·7	16·8	48·2	4·8	0·9	0·3
Choklad- o. karamellfabr. . m	1 274	1 229	1 225	467	3·6	25·0	65·4	7·7	0·7	0·3
kv	2 607	2 321	2 455	448	1·5	15·5	26·3	5·8	0·3	0·0
Bryggerier o. läskedrycksfabr. ³ m	2 982	2 822	2 889	2 266	5·2	29·6	68·2	6·7	5·6	4·2
kv	1 033	987	994	750	2·6	21·6	44·4	5·3	4·1	3·0
Tobaksfabriker m	358	357	357	.	2·2	43·2	61·3	13·5	.	.
kv	1 004	1 004	1 004	.	0·7	27·6	43·5	8·2	.	.
Slakterier o. konserverfabr. . m	4 757	4 400	3 958	1 018	5·5	27·4	70·0	7·0	2·6	0·6
kv	1 775	1 628	1 545	174	3·5	16·8	31·7	3·9	3·5	0·3
Annan livsmedelsindustri . m	3 758	3 467	3 147	2 043	4·7	26·6	91·1	7·5	3·5	1·8
kv	1 106	993	963	489	2·5	17·3	62·7	5·5	4·0	1·7
Textil- o. beklädnadsindustri . m	23 389	22 609	22 720	2 898	2·9	23·3	63·9	9·9	1·4	0·2
kv	38 765	35 487	37 142	1 824	1·2	16·6	36·7	6·2	1·6	0·1
Spinnerier, väverier o. d. . m	19 730	19 376	19 429	2 315	2·9	22·5	64·0	10·2	1·4	0·2
kv	21 478	20 125	21 186	627	1·8	16·3	37·5	6·7	1·8	0·1
Skrädderier o. sömnadsfabr. . m	3 430	3 040	3 112	567	2·5	27·1	61·6	8·1	1·4	0·3
kv	16 186	14 254	14 991	1 197	1·1	17·0	36·4	5·6	1·5	0·1
Hatt- o. mössfabriker . . . m	229	193	179	16	3·0	30·1	76·7	7·9	4·2	0·3
kv	1 101	1 108	965	.	2·0	16·0	30·0	6·0	.	.
Läder-, hår- o. gummirvarufabriker m	11 894	10 768	10 700	1 612	2·4	26·4	56·3	7·9	0·8	0·1
kv	7 743	6 995	7 021	820	1·2	16·9	33·7	5·1	1·0	0·1
Garverier m	1 980	1 893	1 937	584	3·2	24·9	42·2	9·6	0·7	0·2
Päls- o. skinnvarufabriker . m	647	514	559	9	4·5	26·9	56·9	11·3	4·2	0·1
kv	779	614	607	71	2·3	19·4	55·4	6·8	2·4	0·2
Skofabriker m	4 396	3 604	4 098	530	1·3	26·6	31·9	7·3	0·7	0·1
kv	3 347	2 877	3 224	545	1·3	16·6	22·8	4·5	0·5	0·1
Gummirvarufabriker m	3 457	3 503	2 878	409	2·5	27·0	74·9	7·0	1·0	0·1
kv	2 404	2 404	2 145	171	1·0	16·5	22·5	5·3	1·8	0·1
Annan hithör. industri . . . m	1 414	1 254	1 228	80	3·2	25·9	65·7	7·2	2·0	0·1
kv	1 006	906	842	33	1·5	17·1	39·4	5·3	1·8	0·1
Kemisk-teknisk industri . . . m	12 298	12 157	12 062	3 382	3·5	26·8	72·4	10·4	2·3	0·6
kv	3 421	3 034	3 102	612	1·2	16·6	37·7	6·6	1·2	0·2
Färg-, olje- o. parfymfabr. . m	2 943	2 891	2 845	887	4·1	28·2	79·5	10·1	1·4	0·4
kv	1 213	1 111	1 166	220	1·2	17·0	43·4	6·5	0·9	0·2
Sprängämnesfabriker . . . m	1 280	1 268	1 280	362	1·9	32·0	93·8	11·9	1·9	0·5
kv	537	537	537	178	0·4	16·6	37·7	6·8	0·2	0·1
Tändsticksfabriker m	789	789	789	87	2·4	22·4	38·4	7·0	0·1	0·0
kv	500	500	500	40	0·8	15·4	18·0	5·5	0·2	0·0
Annan kemisk-tekn. ind. . . m	7 286	7 209	7 148	2 046	3·7	25·8	69·8	10·6	2·9	0·8
kv	1 171	886	899	174	2·1	16·6	37·6	7·4	3·0	0·5
Samtl. industrigrupper . . . m	325 784	297 391	311 964	87 509	3·5	26·7	76·8	9·2	3·5	1·0
kv	80 691	73 348	76 313	8 817	1·6	17·4	41·1	6·0	1·7	0·2

¹ Se not 1, sid. 112. — ² Se not 2, sid. 112. — ³ Exkl. utkörare.

Extra förtjänster utöver ordinarie ackords- och tidlön. Undersökningens uppgifter om de totala timförtjänsterna omfatta samtliga löneinkomster utslagna på antalet utgjorda arbetstimmar. Förutom ordinarie ackords- och tidlön per timme ingå i medeltalen även rörligt tillägg för levnadskostnadernas stegring (indextillägg), övertids- och skiftsersättning, semesterlön och värdet av naturaförmåner o. dyl. Såsom tidigare meddelats (sid. 97), kan det genomsnittliga värdet per timme av dessa extra förmåner beräknas till 19 % av den totala medellönen per timme. Till ytterligare belysning av extraförtjänstens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar har en kompletterande bearbetning verkställts i tab. 37, åsyftande en redovisning av det rörliga tilläggets storlek i öre per timme, omfattningen av övertidsarbetet och storleken av övertidstillägget per timme samt värdet av semesterlönen m. m. och naturaförmånerna i öre per timme inom olika näringsgrenar. Undersökningen har begränsats till de företag, som lämnat å frågeformuläret begärda specificerade uppgifter.

För samtliga undersökta näringsgrenar ger tabellen vid handen, att indextillägget i genomsnitt per timme utgjorde nära 27 öre för män och 17 öre för kvinnor eller i båda fallen 14 % av den totala timförtjänsten år 1945. Övertidstillägget per redovisad övertidstimme var 77 öre för män och 41 öre för kvinnor. Utslaget på samtliga arbetstimmar spelade övertidstillägget en mera obetydlig roll; under år 1945 uppgick tillägget i medeltal per timme till ej fullt 3 öre för män och något över $\frac{1}{2}$ öre för kvinnor. Den näst indextillägget viktigaste extra förmånen är semesterlönen, vilken tillsammans med de mycket sällsynta gratifikationerna och hyresbidragen m. m. utgjorde 9 resp. 6 öre per timme för män och kvinnor. Värdet av naturaförmånerna var $3\frac{1}{2}$ öre per timme för manliga arbetare vid företag med dylika förmåner och knappt 2 öre för kvinnliga arbetare. I medeltalet för samtliga arbetare kunna naturaförmånerna beräknas till högst 1 öre per timme för manliga arbetare och till mindre än $\frac{2}{10}$ öre för kvinnliga arbetare. Å andra sidan bör framhållas, att naturaförmånerna torde i regel undervärderas av uppgiftslämnarna.

d. Löneinkomster per dag, vecka och år.

Antal utgjorda arbetstimmar. I syfte att närmare belysa, i vad mån lönerna inom olika näringsgrenar sammanhånga med olikheter i arbetstidens längd, har med ledning av i tab. 36 meddelade siffror verkställts en bearbetning av primärmaterialets uppgifter om arbetstimmarnas antal per dag, per vecka och per år. Beräkningarna, som omfatta 99.4 % av samtliga i lönestatistiken redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per arbetare (inberäknad övertid¹) år 1945 uppgått till per dag 8.0, per vecka 47.2 och per år 2 208 timmar (mot resp. 8.0, 47.3 och 2 231 timmar året där-

¹ Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden (inkl. arbetstiden vid företag, som ej särredovisat övertidsarbetet) utgjorde 2.5 % under år 1945. Motsvarande procenttal under vart och ett av åren 1938—1944 uppgick till resp. 1.9, 2.2, 2.6, 2.3, 2.4, 2.5 och 2.4.

förut). Beräkningarna rörande arbetstiden per år grunda sig på uppgifter från företag, vilka ej berörts av arbetskonflikten inom verkstadsindustrin under år 1945. Utsträckas beräkningarna till att omfatta även sådana företag, som haft arbetsnedläggelse på grund av strejken, sjunker den genomsnittliga arbetstiden per arbetare och år till 2 067 timmar.¹

För ett närmare klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de olika i undersökningen ingående industrigrenarna, hänvisas till tabellen.

I fråga om de s. k. säsongyrkena, för vilka på grund av materialets bristfällighet årsförtjänstuppgifter ej publicerats, hänvisas till andra källor, vari uppgifter rörande arbetssäsongens normala längd kunna hämtas för att möjliggöra en beräkning av den normala arbetsförtjänsten per år eller säsong.²

Löneinkomster per dag. I tab. 36 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för samtliga i lönestatistiken redovisade näringsgrenar. Den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke (inkl. säsongindustrier) år 1945 utgjorde för förmän 18·88 kr, för män 15·89 kr, för kvinnor 9·91 kr och för minderåriga 7·12 kr. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrin, bli de genomsnittliga dagsförtjänsterna lägre för förmän (18·36 kr) och män (15·33 kr) men praktiskt taget oförändrade för kvinnor (9·83 kr) och minderåriga (7·09 kr).

Löneinkomsten per vecka. I tab. 36 har även uträknats den normala veckoinkomsten, varvid som sådan ansetts den genomsnittliga arbetsförtjänsten per vecka under den tid, arbetaren sysselsatts inom vederbörande företag.

Tabellen visar, att den genomsnittliga veckoinkomsten år 1945 för samtliga redovisade näringsgrenar (inkl. säsongindustrier) uppgick till för förmän 111·39 kr, för män 93·88 kr, för kvinnor 58·20 kr och för minderåriga 41·91 kr. För den egentliga industrin voro motsvarande veckolöner resp. 108·84, 90·84, 57·83 och 41·74 kr.

Löneinkomster per år. Enär för arbetare med säsonganställning den faktiska genomsnittsinkomsten per år ej kan med nöjaktig noggrannhet beräknas, har man funnit lämpligt att för vissa säsongyrken endast meddela uppgifter om arbetsförtjänster per vecka och per dag. För övriga arbetargrupper återfinnas i tab. 36 beräknade genomsnittliga årslöner, av vilka här nedan återges några sammanfattningssiffror.³ Beträffande mekaniska verkstäder och angränsande industrigrupper, där det förekommit långvarig arbetsnedläggelse på grund av strejken inom verkstadsindustrin, ha årslönerna beräknats på grundval av uppgifter från företag, som ej berörts av ifrågakörande strejk.

För arbetare inom företag, vilka ej hänförts till gruppen säsongindustri och ej heller berörts av strejken inom verkstadsindustrin, har i undersök-

¹ Dessa siffror torde giva ett något för högt uttryck för den genomsnittliga arbetstiden under året. På grund av redovisningsättet komma de närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under året eller den del därav företagen varit i gång (jfr noten, sid. 81). — ² Se Lönestatistisk Årsbok för Sverige 1940 (sid. 97). — ³ Jfr not 1, sid. 81.

Tab. 38. Genomsnittlig löneinkomst år 1945 per arbetstimme och
(Siffror i mediala stil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Malmbrytning och metallindustri ¹ . . . m	13 907	24 202	19 804	20 694	21 383	23 956	17 524	4 009	17 821
2	kv	579	816	674	626	1 550	1 744	1 691	521	3 646
3	Gruvort och anrikningsverk . . . m	979	2 285	2 100	296	511	132	1 191	1 503	.
	däruv:									
4	mellersta Sverige m	979	2 285	1 267	152	227	28	302	.	.
5	norra Sverige m	.	.	833	144	284	104	889	1 503	.
6	Järn-, stål- och kopparverk . . . m	1 550	11 892	7 323	5 184	277	1 585	.	250	2
7	Järn- och stålmanufaktur . . . m	2 753	3 422	81	1 802	3 739	3 485	924	56	1 093
8	kv	150	208	.	96	639	597	246	.	75
9	Mekaniska verkstäder m	7 183	4 974	9 091	12 192	14 413	14 576	14 540	1 284	8 605
10	kv	118	219	334	253	405	445	1 197	293	309
	däruv:									
11	Skeppsvarv m	200	635	135	833	1 694	3 897	8 308	80	639
12	Övriga mek. verkstäder . . . m	6 983	4 337	8 956	11 359	12 749	10 679	6 232	1 204	7 966
13	kv	118	219	334	253	405	442	1 155	293	309
14	Elektriska verkstäder m	157	329	283	838	1 510	3 032	716	692	6 732
15	kv	3	14	60	186	335	608	229	175	2 631
16	Metallmanufaktur m	1 285	1 379	889	362	533	1 028	84	204	1 060
17	kv	273	224	168	19	72	74	4	53	505
18	Guld- o. silvvervarufabriker . . . m	.	21	37	20	350	118	69	20	329
19	kv	.	7	6	.	95	20	12	.	126
20	Jord- och stenindustri m	14 890	4 147	3 820	2 509	623	1 855	253	8	364
21	kv	923	95	463	385	4	410	1	.	4
22	Kolgruvor m	741	103	96
23	Torvindustri m	1 855	424	27	52	20
24	Stenbrott och stenhuggerier . . . m	1 757	347	265	242	97	430	56	.	29
25	Byggnadsämnesindustri m	6 637	2 373	2 325	1 160	504	949	137	8	229
	däruv:									
26	Cementfabriker m	615	255	160	25	15	341	24	.	180
27	Tegelbruk m	2 590	1 082	1 678	609	168	111	16	.	.
28	Kalkbruk o. cementvarufabr. . . m	1 975	905	440	526	321	413	86	.	49
29	Annat jord- o. stenindustri . . . m	1 457	131	57	.	.	84	11	8	.
30	Porslins-, kakel- och lergodsfabriker m	1 151	6	532	860	3	410	10	.	.
31	kv	371	.	398	348	.	364	.	.	.
	däruv:									
32	Porslinsfabriker m	31	.	463	480	.	322	.	.	.
33	kv	48	.	386	195	.	332	.	.	.
34	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker m	1 120	6	69	380	3	88	10	.	.
35	kv	323	.	12	153	.	32	.	.	.
36	Glasbruk m	3 749	394	575	195	19	66	50	.	86
	däruv:									
37	Krystall- och småglasbruk . . . m	2 047	187	.	89	.	23	8	.	20
38	Fönsterglasbruk m	.	172	.	.	11	11	.	.	.
39	Buteljglasbruk m	210	28	550	106
40	Träindustri m	11 876	8 217	8 044	4 790	1 530	3 300	609	220	581
41	kv	172	118	55	54	65	119	18	4	97
42	Sågverk och hyvlerier m	4 802	4 538	4 478	2 693	724	1 414	355	106	212
43	Snickeri- och möbelfabriker . . . m	6 112	2 723	3 224	1 871	701	1 793	242	114	310
44	Annat trävaruindustri m	962	906	342	226	105	93	12	.	59
45	Pappers- och grafisk industri . . . m	5 069	8 607	8 272	3 348	2 849	4 409	1 655	185	5 798
46	kv	753	1 079	42	493	525	1 337	533	27	2 147
47	Pappersmassfabriker m	1 262	4 259	6 471	1 755	1 026

¹ Se not 1, sid. 98.

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgupper.

talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1.69	1.81	1.92	1.93	2.03	2.06	2.18	2.64	2.46	3 591	3 924	4 281	4 192	4 749	4 737	4 950	5 658	5 584	1
1.15	1.18	1.21	1.22	1.24	1.24	1.47	1.54	1.51	2 200	2 338	2 771	2 789	2 648	2 674	2 726	2 827	3 338	2
1.78	1.88	2.23	2.27	2.41	2.46	2.87	3.22	.	3 896	3 934	4 433	4 847	5 146	5 542	5 365	6 041	.	3
1.78	1.88	2.03	1.86	1.98	2.77	2.94	.	.	3 896	3 934	3 946	3 923	4 056	5 977	5 478	.	.	4
.	.	2.52	2.69	2.72	2.38	2.84	3.22	.	.	5 175	5 823	6 018	5 424	5 326	6 041	.	.	5
1.63	1.80	1.88	1.90	2.11	2.50	.	2.21	2.76	3 651	3 917	4 317	4 146	4 662	5 679	.	5 167	5 950	6
1.61	1.80	1.74	1.95	1.97	1.92	1.97	2.86	2.63	3 383	3 769	3 997	4 291	4 431	4 344	4 551	6 541	5 800	7
1.05	1.13	.	1.23	1.26	1.18	1.01	.	1.67	2 092	2 459	.	2 785	2 566	2 605	2 832	.	3 468	8
1.74	1.74	1.89	1.93	2.03	2.04	2.13	2.22	2.58	3 540	3 943	3 821	4 137	4 768	4 474	4 813	5 026	5 695	9
1.25	1.21	1.13	1.21	1.24	1.28	1.57	1.57	1.48	2 647	2 332	2 738	2 553	2 776	3 122	2 435	3 147	3 686	10
1.86	1.64	1.76	1.97	1.95	2.05	2.12	2.02	2.37	2 986	3 615	3 743	3 890	4 226	4 714	4 275	.	.	11
1.75	1.76	1.89	1.93	2.04	2.04	2.14	2.23	2.60	3 611	3 992	3 826	4 142	4 779	4 463	4 853	5 026	5 695	12
1.25	1.21	1.13	1.21	1.24	1.28	1.59	1.57	1.48	2 647	2 332	2 738	2 553	2 776	3 122	2 435	3 147	3 686	13
1.75	2.19	1.71	1.84	1.92	2.00	2.10	2.45	2.30	.	5 040	4 684	3 563	4 110	4 990	4 335	5 341	5 301	14
1.00	1.32	1.27	1.18	1.17	1.30	1.49	1.53	1.53	.	2 752	.	.	2 437	2 954	.	.	3 339	15
1.68	1.85	1.90	1.78	2.05	2.03	1.93	2.11	2.28	3 707	3 845	4 667	4 285	4 492	4 328	4 120	4 766	5 424	16
1.20	1.32	1.31	1.11	1.19	1.25	1.09	1.39	1.41	2 265	2 293	3 123	.	2 421	2 868	.	2 752	3 210	17
.	1.41	1.58	2.86	2.09	1.95	2.07	2.32	2.46	.	3 382	4 000	.	5 285	4 562	4 907	4 897	5 503	18
.	0.83	1.13	.	1.33	1.35	1.23	.	1.48	2 600	2 776	3 082	.	3 241	19
1.67	1.71	1.78	1.76	1.97	1.87	2.22	1.92	2.51	20
1.03	1.16	1.09	1.15	.	1.10	1.62	.	1.45	21
1.80	1.93	1.83	3 654	4 055	3 853	22
1.70	1.97	2.20	1.16	2.72	23
1.67	1.58	1.72	1.55	1.83	1.74	2.08	.	2.88	24
1.71	1.69	1.77	1.77	2.01	1.98	2.33	.	2.42	3 812	3 809	4 014	4 060	4 594	4 642	5 317	4 884	5 776	25
1.53	1.90	1.58	1.90	.	1.85	2.72	.	2.87	3 468	4 324	3 638	4 173	.	4 461	.	.	5 631	26
1.57	1.62	1.64	1.78	1.73	1.86	27
1.60	1.68	2.37	1.81	2.19	2.13	2.17	.	2.63	3 475	3 801	5 277	4 201	4 931	4 817	5 018	.	6 306	28
2.13	1.92	1.55	.	.	2.04	.	.	.	4 909	4 164	3 585	.	.	4 938	.	.	.	29
1.55	1.88	1.56	1.79	.	1.72	.	.	.	3 534	.	3 699	3 888	.	3 896	.	.	.	30
1.14	.	1.09	1.16	.	1.09	.	.	.	2 284	.	2 325	2 651	.	2 349	.	.	.	31
1.55	.	1.57	1.73	.	1.67	3 743	3 651	.	3 796	.	.	.	32
1.10	.	1.09	1.06	.	1.08	.	.	.	2 630	.	2 329	2 388	.	2 329	.	.	.	33
1.55	.	1.47	1.85	.	1.87	.	.	.	3 531	.	3 407	4 188	.	4 262	.	.	.	34
1.15	.	.	1.30	.	1.15	.	.	.	2 233	.	.	2 987	.	2 556	.	.	.	35
1.56	1.76	2.03	1.97	1.90	1.96	2.21	.	2.58	3 422	3 622	4 800	4 220	4 226	3 911	5 136	.	6 014	36
1.55	1.55	.	1.87	.	2.13	2.31	.	.	3 395	2 911	.	4 055	.	4 766	4 960	.	.	37
.	1.95	.	.	2.25	1.84	4 277	.	.	5 042	38
1.74	1.99	2.04	2.04	3 739	4 576	4 860	4 358	39
1.51	1.59	1.67	1.72	1.66	1.77	1.83	1.76	2.27	3 388	3 507	3 705	3 884	3 776	3 948	4 116	3 924	5 154	40
1.06	0.92	1.05	1.09	0.86	1.18	1.18	1.08	1.60	2 370	2 005	2 341	.	1 912	2 558	2 646	2 315	3 619	41
1.44	1.55	1.64	1.67	1.54	1.74	1.93	1.76	2.17	3 181	3 383	3 617	3 715	3 498	3 883	4 319	3 894	4 811	42
1.56	1.60	1.69	1.79	1.80	1.77	1.80	1.77	2.29	3 498	3 567	3 726	4 104	4 027	3 962	3 803	3 952	5 220	43
1.55	1.75	1.86	1.77	1.64	2.08	2.02	.	2.49	3 446	3 877	4 548	3 991	3 823	4 664	4 520	.	6 008	44
1.51	1.73	1.75	1.87	1.94	2.11	2.30	2.50	2.68	3 436	3 878	3 925	4 361	4 359	4 836	5 229	5 862	6 347	45
1.06	1.15	1.12	1.27	1.23	1.28	1.29	1.48	1.51	2 235	2 461	2 302	2 700	2 712	2 844	2 897	3 435	3 497	46
1.56	1.83	1.73	1.79	1.72	3 511	4 046	3 835	4 228	3 737	47

Tab. 38 (forts.). **Genomsnittlig löneinkomst år 1945 per arbetstimme och**
(Siffror i medeval stil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Pappersbruk och pappfabriker . . . m	3 488	4 055	1 250	433	697	1 578	174	.	7
2	därav: kv	586	868	326	80	136	188	6	.	.
3	Finpappersbruk m	644	1 661	.	206	455	1 325	.	.	.
4	kv	125	552	.	59	118	172	.	.	.
5	Grovpappersbruk m	2 844	2 394	1 250	227	242	253	174	.	7
6	kv	461	316	326	21	18	16	6	.	.
7	Annan pappersindustri m	283	192	20	315	172	839	315	8	879
8	därav: kv	158	191	25	328	230	919	232	20	1 495
9	Tapetfabriker m	17	7	.	59	19	85	118	.	.
10	Annan hithörande industri m	266	185	20	256	153	754	197	8	879
11	kv	158	188	25	310	224	907	203	20	1 495
12	Grafisk industri m	36	101	531	845	954	1 992	1 166	177	4 912
13	kv	9	19	74	85	159	230	294	8	652
14	därav: Grafiska anstalter m	.	12	.	.	205	176	114	.	477
15	kv	.	5	.	.	41	13	14	.	21
16	Bok- o. accidenstryckerier m	24	60	321	540	396	757	658	110	3 373
17	kv	6	14	68	49	71	104	264	7	614
18	Tidningstryckerier m	12	29	210	305	353	1 059	394	67	1 062
19	kv	3	.	6	36	47	113	16	1	17
20	Licsmedelsindustri m	2 462	1 921	2 925	3 017	2 221	4 519	2 325	803	4 353
21	kv	291	934	1 030	1 165	786	2 807	1 317	529	2 109
22	Kvarnar m	198	112	91	120	226	457	148	.	205
23	Pressjästfabriker m	40	.	43	31	.	58	.	.	13
24	Bagerier m	76	93	763	515	390	1 302	487	129	1 261
25	kv	11	11	260	213	80	678	286	40	667
26	därav: Mjukbrödsbagerier m	67	73	159	336	369	1 053	487	119	1 132
27	kv	6	5	24	38	72	302	286	36	500
28	Spisbrödsfabriker m	9	20	604	84	21	194	.	10	114
29	kv	5	6	236	60	8	160	.	4	127
30	Käxfabriker m	.	.	.	95	.	55	.	.	15
31	kv	.	.	.	115	.	216	.	.	40
32	Råsockerbruk och raffinaderier m	1 469	277	324	522	406	93	394	.	201
33	kv	60	13	69	119	198	1	97	.	64
34	därav: Råsockerbruk m	1 456	277	144	136	96	93	.	.	.
35	Raffinaderier o. komb. fabr. m	13	.	180	386	310	.	394	.	201
36	kv	7	.	62	111	193	.	97	.	64
37	Choklad- och karamellfabriker m	31	316	19	132	58	262	160	209	118
38	kv	60	445	58	142	152	833	387	381	251
39	Bryggerier och läskedrycksfabriker m	126	318	480	546	388	905	484	198	1 028
40	kv	24	59	99	109	76	220	139	54	296
41	därav: Brännerier o. destilleringsverk m	5	83	26	18	.	15	.	.	156
42	Bryggerier m	116	231	451	509	359	802	371	198	679
43	därav: utkörare m	42	80	150	187	139	301	73	74	180
44	övriga m	74	151	301	322	220	501	298	124	499
45	kv	18	31	90	99	71	171	77	54	146
46	Mineralvatten- o. läskedrycksf. m	5	3	3	19	29	87	113	.	192
47	därav: utkörare m	.	1	1	8	8	32	52	.	57
48	övriga m	5	2	2	11	21	55	61	.	135
49	kv	6	9	.	11	5	49	62	.	108
50	Tobaksfabriker m	.	.	.	44	.	153	25	.	136
51	kv	.	.	.	68	.	537	19	.	380

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1'48	1'64	1'74	1'90	1'78	1'78	1'68	.	1'98	3 390	3 684	4 059	4 442	4 016	4 077	3 753	.	4 534	1
1'04	1'17	1'18	.	1'19	1'21	1'14	.	.	2 150	2 458	2 250	.	2 462	2 702	.	.	.	2
1'47	1'57	.	2'15	1'72	1'80	.	.	.	3 595	3 523	.	5 311	4 090	4 174	.	.	.	3
1'14	1'19	.	.	1'15	1'21	.	.	.	2 400	2 467	.	.	2 416	2 716	.	.	.	4
1'49	1'68	1'74	1'64	1'76	1'71	1'68	.	1'98	3 344	3 796	4 059	3 652	3 876	3 571	3 753	.	4 534	5
1'01	1'15	1'13	.	1'43	1'22	.	.	.	2 082	2 442	2 250	.	2 764	2 552	.	.	.	6
1'58	1'71	1'76	1'78	2'01	2'05	1'96	2'25	2'85	3 655	3 988	4 021	4 029	4 823	4 712	4 706	5 162	5 667	7
1'10	1'08	1'09	1'29	1'27	1'29	1'22	1'44	1'44	2 518	2 524	2 349	2 722	2 867	2 864	2 833	3 387	3 338	8
1'55	1'84	.	1'74	1'54	1'93	1'86	4 778	4 635	.	.	9
1'58	1'71	1'76	1'79	2'04	2'06	2'00	2'25	2'85	3 655	3 988	4 021	4 055	4 823	4 710	4 719	5 162	5 667	10
1'10	1'08	1'09	1'29	1'28	1'29	1'28	1'44	1'44	2 518	2 524	2 349	2 725	2 867	2 862	2 831	3 387	3 338	11
1'87	1'88	2'01	2'06	2'30	2'39	2'46	2'52	2'74	4 291	4 436	4 700	4 777	5 251	5 560	5 761	5 884	6 471	12
1'21	0'93	1'09	1'30	1'21	1'29	1'35	1'57	1'68	2 867	2 120	2 515	2 997	2 763	2 953	3 048	3 559	3 860	13
.	1'95	.	.	1'97	2'26	2'31	.	2'55	.	4 816	.	.	4 530	5 168	5 237	.	5 989	14
.	0'78	.	.	1'15	1'36	1'27	.	1'63	.	1 752	.	.	2 590	2 884	2 911	.	3 640	15
1'80	1'77	1'92	2'04	2'24	2'21	2'27	2'35	2'59	4 041	4 154	4 484	4 735	5 150	5 163	5 298	5 463	6 201	16
1'08	0'97	1'08	1'24	1'18	1'20	1'34	1'39	1'67	2 534	2 239	2 473	2 843	2 725	2 747	3 030	3 140	3 844	17
2'00	2'09	2'15	2'10	2'56	2'55	2'84	2'78	3'33	4 797	4 854	5 031	4 853	5 785	5 909	6 657	6 597	7 544	18
1'50	.	1'32	.	1'31	1'37	1'52	.	2'08	3 705	.	3 027	.	2 971	3 149	3 448	.	4 724	19
1'57	1'58	1'79	1'78	1'88	2'02	2'07	2'20	2'38	3 674	3 617	4 087	4 100	3 963	4 646	4 847	5 096	5 449	20
1'02	1'03	1'16	1'20	1'10	1'27	1'30	1'88	1'56	2 261	2 224	2 504	2 595	2 479	2 790	2 830	2 915	3 478	21
1'68	1'51	1'63	1'76	1'81	2'04	.	.	2'38	3 828	3 452	3 642	4 074	4 035	4 876	.	.	5 706	22
.	.	2'21	1'87	.	2'19	.	.	3'02	4 123	.	5 304	4 256	.	5 082	.	.	6 943	23
2'06	1'78	2'08	1'88	2'01	2'09	2'27	2'38	2'82	4 573	3 956	4 624	4 336	4 649	4 705	5 293	5 383	5 294	24
1'45	1'39	1'29	1'25	1'17	1'34	1'48	1'28	1'63	3 305	3 150	2 890	2 755	2 742	2 913	3 344	2 864	3 758	25
2'12	1'77	1'83	1'94	2'01	2'14	2'27	2'43	2'31	4 698	.	4 185	4 424	4 678	4 818	5 294	5 544	5 297	26
1'78	.	1'01	.	1'15	1'31	1'48	1'28	1'63	4 085	.	2 301	.	2 713	2 942	3 344	2 903	3 779	27
1'62	1'83	2'15	1'84	1'89	1'89	.	.	2'48	3 639	3 891	4 739	4 285	4 151	4 280	.	.	5 480	28
1'06	1'51	1'32	1'47	1'39	1'31	.	.	1'81	2 369	3 400	2 950	3 151	2 997	2 884	.	.	4 101	29
.	.	.	1'72	.	1'83	.	.	1'63	.	.	.	4 065	.	4 042	.	.	3 652	30
.	.	.	1'23	.	1'41	.	.	1'08	.	.	.	2 669	.	2 894	.	.	2 414	31
1'55	1'57	1'60	1'60	1'70	1'66	1'79	.	1'93	3 659	3 655	3 765	3 720	4 026	3 822	4 221	.	4 528	32
0'99	0'99	1'05	1'15	1'14	1'08	1'15	.	1'33	2 288	2 141	2 279	2 466	2 563	2 608	2 436	.	2 780	33
1'55	1'57	1'59	1'62	1'60	1'66	34
1'61	.	1'51	1'59	1'74	.	1'79	.	1'93	3 801	.	3 778	3 681	4 096	.	4 221	.	4 528	35
.	.	1'05	1'16	1'15	.	1'15	.	1'33	.	.	2 283	.	2 578	.	2 436	.	2 780	36
1'32	1'60	1'34	1'77	1'64	1'82	1'88	2'31	2'01	3 136	3 734	3 045	3 995	3 697	4 255	4 318	5 369	4 811	37
0'86	1'06	0'91	1'09	0'99	1'13	1'15	1'44	1'32	.	2 317	1 982	2 413	2 169	2 492	2 529	2 981	2 887	38
1'65	1'76	1'87	1'91	1'99	2'17	2'33	2'39	2'59	3 619	3 949	4 253	4 381	4 611	4 994	5 528	5 496	5 847	39
0'98	1'15	1'18	1'18	1'24	1'31	1'44	1'38	1'67	1 965	2 340	2 568	2 603	2 746	2 946	3 046	2 819	3 649	40
.	1'87	1'90	1'78	.	2'27	.	.	2'34	.	4 193	4 082	4 088	.	4 895	.	.	5 140	41
1'67	1'72	1'88	1'91	2'01	2'16	2'22	2'39	2'55	3 764	3 874	4 273	4 385	4 666	4 978	5 271	5 496	5 742	42
2'05	2'18	2'33	2'28	2'40	2'74	3'03	3'17	3'56	4 615	4 771	5 244	5 139	5 398	6 233	6 767	7 200	7 701	43
1'45	1'49	1'66	1'70	1'77	1'82	2'08	1'94	2'21	3 276	3 396	3 789	3 947	4 205	4 224	4 907	4 487	5 034	44
0'98	1'10	1'17	1'18	1'24	1'30	1'45	1'38	1'69	2 209	2 326	2 545	2 658	2 776	2 919	3 072	2 819	3 858	45
.	.	.	1'97	1'77	2'26	2'72	.	2'91	2 975	3 051	.	4 553	3 924	5 157	6 371	.	6 790	46
.	.	.	.	3'10	3 62	.	.	4 66	6 971	8 393	.	10 957	47
.	.	.	1'79	1'73	1'78	1'97	.	2'16	.	.	.	4 142	3 773	4 108	4 659	.	5 029	48
0'95	1'06	.	1'19	1'21	1'36	1'42	.	1'68	.	.	.	2 094	2 520	3 041	3 014	.	3 536	49
.	.	.	2'08	.	2'21	2'37	.	2'65	.	.	.	4 728	.	5 084	5 531	.	5 934	50
.	.	.	1'36	.	1'43	1'44	.	1'63	.	.	.	2 906	.	3 163	3 283	.	3 595	51

Tab. 38 (forts.). **Genomsnittlig löneinkomst år 1945 per arbetstimme och**
(Siffror i medial stil ange, att medel-

N ä r i n g s g r e n a r m == män kv == kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Slakterier och konserverfabriker . . . m	226	527	819	934	495	733	446	218	574
2	kv	46	369	392	458	130	152	321	23	201
	därv:									
3	Slakterier o. charkuterifabr. . . m	217	334	667	788	469	680	269	218	558
4	kv	26	25	105	123	94	97	16	23	168
5	Konserverfabriker m	9	193	152	146	26	53	177	.	16
6	kv	20	344	287	335	36	55	305	.	33
7	Annan livsmedelsindustri m	296	278	386	173	258	556	161	49	817
8	kv	58	29	134	41	109	284	57	31	216
	därv:									
9	Mejerier o. margarinfabr. . . . m	175	153	294	173	209	335	37	49	737
10	kv	31	24	80	41	87	112	10	31	131
11	Annan hith. industri m	121	125	92	.	49	221	124	.	80
12	kv	27	5	54	.	22	172	47	.	85
13	Textil- och beklädnadsindustri . . . m	2 815	4 971	856	3 463	860	8 826	1 506	18	934
14	kv	3 381	4 505	2 173	6 084	2 398	13 815	4 794	127	3 855
15	Spinnerier, väverier o. d. m	2 386	4 845	601	2 745	687	7 599	950	.	363
16	kv	1 968	3 922	800	3 334	1 273	8 123	2 024	.	697
	därv:									
17	Bomullsindustri m	736	1 636	179	1 440	305	1 608	383	.	179
18	kv	671	1 374	171	1 493	410	741	661	.	252
19	Linne-, hamp- o. juteind. m	82	809	.	204	176	296	116	.	.
20	kv	52	900	.	126	290	472	125	.	.
21	Ylleindustri m	936	1 609	219	717	130	2 369	91	.	.
22	kv	617	1 128	278	1 005	166	2 763	317	.	.
23	Trikåfabriker m	319	77	70	116	29	1 298	202	.	36
24	kv	554	298	209	521	237	2 975	733	.	329
25	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr. m	18	202	15	55	12	558	87	.	28
26	kv	36	158	8	63	10	640	96	.	48
27	Färgerier, blekerier o. impreg- neringsfabriker	295	177	.	171	10	489	70	.	43
28	kv	38	32	.	16	29	241	65	.	14
29	Annan hithörande industri m	.	335	118	42	25	981	1	.	77
30	kv	.	32	134	110	131	291	27	.	54
31	Skrädderier och sömnadsfabriker . m	424	114	237	699	164	1 106	541	18	542
32	kv	1 392	542	1 277	2 515	1 086	5 102	2 641	127	3 042
33	Hatt- och mössfabriker m	5	12	18	19	9	121	15	.	29
34	kv	21	41	96	235	39	590	129	.	116
35	Läder-, hår- och gummivarufabriker . m	785	2 277	1 778	2 637	1 243	3 004	369	83	504
36	kv	386	939	561	1 406	1 504	2 666	260	34	383
37	Garverier m	95	601	702	385	24	162	17	.	3
38	Päls- o. skinnvarufabriker m	147	101	190	89	17	116	12	4	70
39	kv	60	103	148	141	38	284	31	16	143
40	Skofabriker m	257	391	477	1 118	242	2 050	53	11	146
41	kv	163	156	287	763	207	1 721	41	6	101
42	Gummivarufabriker m	25	1 104	.	988	891	344	.	63	188
43	kv	8	496	.	476	1 205	179	.	12	34
44	Annan hith. industri m	261	80	409	57	69	332	287	5	97
45	kv	147	39	93	24	37	482	188	.	105
46	Kemisk-teknisk industri m	512	1 475	2 322	1 342	3 016	2 131	580	25	1 292
47	kv	66	475	283	154	833	761	97	25	804
48	Färg-, olje- och parfymfabriker . . m	21	120	499	94	513	897	265	10	649
49	kv	.	4	56	10	342	309	65	25	480

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgrupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1:63	1:55	1:71	1:75	1:79	1:91	1:93	1:96	2:44	3 889	3 540	3 987	4 060	4 303	4 332	4 576	4 615	5 554	1
0:97	0:96	1:17	1:20	1:00	1:15	1:30	1:00	1:50	2 159	2 079	2 458	2 566	2 342	2 509	2 712	2 277	3 618	2
1:63	1:67	1:74	1:79	1:81	1:91	1:96	1:96	2:46	3 912	3 900	4 076	4 131	4 339	4 352	4 593	4 615	5 603	3
1:06	1:09	1:06	1:20	1:04	1:19	1:19	1:00	1:60	2 450	2 422	2 412	2 719	2 488	2 700	2 658	2 277	3 634	4
1:56	1:32	1:59	1:54	1:48	1:80	1:89	.	1:66	3 350	2 917	3 599	3 677	3 641	4 073	4 551	.	3 854	5
0:84	0:95	1:22	1:21	0:89	1:07	1:30	.	.	1 772	2 055	2 475	2 510	1 967	2 173	2 715	.	3 537	6
1:48	1:39	1:45	1:67	1:64	1:85	2:01	1:63	2:32	3 265	3 166	3 322	3 779	3 903	4 318	4 623	3 697	5 267	7
1:06	0:94	0:98	1:15	.	1:22	1:31	1:20	1:40	2 396	2 083	2 168	2 628	2 570	2 718	2 921	2 810	2 944	8
1:43	1:28	1:39	1:67	1:58	1:87	2:08	1:63	2:34	3 270	2 906	3 155	3 779	3 741	4 359	4 970	3 697	5 326	9
1:17	0:92	1:00	1:15	1:17	1:26	1:38	1:20	1:40	2 666	2 008	2 167	2 628	2 645	2 809	3 196	2 810	3 011	10
1:44	1:52	1:63	.	1:93	1:83	1:98	.	2:10	3 257	3 486	3 856	.	4 586	4 257	4 519	.	4 723	11
0:94	1:07	0:94	.	1:11	1:20	1:29	.	1:40	2 089	2 442	2 169	.	2 272	2 659	2 864	.	2 842	12
1:52	1:57	1:67	1:72	1:62	1:73	1:86	1:95	2:11	3 391	3 539	3 736	3 920	3 740	3 940	4 168	4 234	4 834	13
1:14	1:16	1:14	1:20	1:18	1:26	1:28	1:21	1:46	2 445	2 495	2 467	2 598	2 539	2 738	2 729	2 641	3 221	14
1:58	1:57	1:63	1:70	1:59	1:72	1:79	.	1:90	3 403	3 542	3 619	3 912	3 707	3 920	4 030	.	4 315	15
1:14	1:16	1:16	1:21	1:17	1:25	1:23	.	1:30	2 451	2 511	2 511	2 596	2 513	2 725	2 582	.	2 875	16
1:56	1:55	1:60	1:73	1:55	1:62	1:76	.	1:70	3 496	3 480	3 682	3 989	3 644	3 672	3 978	.	4 065	17
1:14	1:16	1:19	1:22	1:14	1:20	1:23	.	1:30	2 503	2 506	2 654	2 560	2 495	2 559	2 510	.	2 956	18
1:79	1:55	.	1:64	1:66	1:77	1:80	.	.	3 425	3 535	.	3 734	3 816	4 069	4 254	.	.	19
1:25	1:13	.	1:16	1:24	1:20	1:26	.	.	2 476	2 437	.	2 660	2 584	2 624	2 651	.	.	20
1:50	1:35	1:51	1:63	1:59	1:70	1:66	.	.	3 380	3 509	3 354	3 821	3 760	3 916	3 762	.	.	21
1:12	1:16	1:17	1:18	1:15	1:24	1:21	.	.	2 445	2 5 6	2 469	2 595	2 646	2 715	2 601	.	.	22
1:50	1:65	1:61	1:69	1:58	1:83	1:90	.	1:94	3 280	3 595	3 511	3 783	3 530	4 161	4 142	.	4 208	23
1:17	1:23	1:16	1:26	1:14	1:28	1:25	.	1:30	2 430	2 642	2 578	2 748	2 432	2 796	2 644	.	2 844	24
1:46	1:62	1:89	1:51	1:42	1:82	1:82	.	1:91	3 172	3 467	4 358	3 582	3 342	3 992	4 174	.	4 275	25
0:96	1:25	1:19	1:12	0:99	1:28	1:13	.	1:36	2 075	2 661	2 824	2 517	2 056	2 808	2 439	.	2 845	26
1:50	1:56	.	1:91	1:57	1:57	1:70	.	1:80	3 388	3 574	.	4 220	3 769	3 441	3 782	.	3 926	27
1:03	1:15	.	1:04	0:98	1:14	1:16	.	1:41	2 256	2 536	.	2 365	2 171	2 493	2 557	.	3 120	28
.	1:82	1:86	1:55	1:73	1:82	2:07	.	2:47	.	4 036	3 987	3 213	3 784	4 168	4 770	.	5 183	29
.	1:12	1:14	1:11	1:22	1:19	1:23	.	1:23	.	2 267	2 289	2 390	2 499	2 673	2 682	.	2 645	30
1:50	1:54	1:76	1:79	1:73	1:75	1:87	1:95	2:24	3 323	3 447	4 012	3 955	3 858	4 015	4 394	4 234	5 179	31
1:14	1:18	1:12	1:22	1 19	1:27	1:82	1:21	1:50	2 448	2 404	2 434	2 636	2 602	2 764	2 841	2 641	3 310	32
1:61	1:42	1:79	1:67	1:81	2:13	2:15	.	2:27	3 338	.	3 986	3 824	4 116	4 565	4 739	.	.	33
0:80	1:04	1:20	1:02	1:28	1 26	1:23	.	1:42	1 683	2 228	2 552	2 216	2 884	2 706	2 733	.	2 959	34
1:71	1:83	1:80	1:82	2:05	1:93	2:12	2:00	2:26	3 707	4 112	4 066	4 041	4 649	4 292	4 735	4 480	5 046	35
1:09	1:18	1:04	1:17	1:81	1:29	1:34	1:30	1:46	2 319	2 595	2 273	2 519	2 850	2 754	2 962	2 801	3 205	36
1:81	1:91	1:78	1:95	1:93	1:96	2:05	.	2:26	4 099	4 340	4 196	4 478	4 385	4 493	4 546	.	5 213	37
2:02	1:46	2:15	1:89	1:87	1:89	2:08	2:37	2:41	3 998	3 188	4 921	4 228	4 319	4 310	4 666	5 219	5 393	38
1:62	1:01	1:24	1:17	.	1:33	.	.	1:61	3 033	2 252	2 714	2 704	.	2 881	.	.	3 567	39
1:71	1:68	1:71	1:76	1:96	1:96	1:92	1:90	2:03	3 686	3 630	3 693	3 863	4 301	4 338	4 327	4 264	4 404	40
1:01	1:12	0:91	1:17	1:26	1:29	1:16	.	1:33	2 189	2 415	1 982	2 492	2 570	2 748	2 561	.	2 883	41
1:40	1:90	.	1:81	2:08	1:71	.	2:01	2:84	3 630	4 296	.	4 037	4 770	3 833	.	4 500	5 376	42
0:81	1:22	.	1:17	1:33	1:16	.	1:40	1:45	1 725	2 646	.	2 496	2 928	2 493	.	3 070	3 182	43
1:56	.	1:76	1:94	2:01	1:92	2:17	1:75	2:30	3 430	.	3 882	4 375	4 473	4 382	4 824	4 137	4 988	44
1:00	1:05	1:05	1:29	1:07	1:30	1:38	.	1:38	2 205	2 311	2 292	2 743	2 365	2 798	3 019	.	3 031	45
1:70	1:78	1:79	1:86	2:03	1:92	2:00	1:92	2:22	3 856	3 981	4 149	4 243	4 704	4 454	4 704	4 576	5 128	46
1:05	1:09	1:09	1:03	1:24	1:19	1:24	1:32	1:88	2 292	2 308	2 389	2 276	2 674	2 568	2 693	2 938	2 911	47
1:55	1:74	1:77	1:67	2:00	1:96	1:91	1:94	2:14	2 993	3 413	4 135	3 818	4 532	4 591	4 365	5 035	4 986	48
.	1:19	1:11	1:01	1:25	1:13	1:19	1:32	1:88	.	2 700	2 401	2 209	2 711	2 491	2 566	2 938	2 971	49

Tab. 38 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1945 per arbetstimme och
(Siffror i medial stil ange, att medel-

N ä r i n g s g r e n a r m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	därv:									
2	Färg- o. färbildfabriker m	7	118	80	60	26	88	195	.	216
3	kv	.	4	34	6	25	20	10	.	36
4	Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr. m	14	2	419	34	487	809	70	10	433
5	kv	.	.	22	4	317	289	55	25	444
6	Sprängämnesfabriker m	12	379	65	37	775	.	.	.	12
7	kv	6	227	19	57	228
8	Tändsticksfabriker m	.	346	76	87	280
9	kv	.	164	124	40	172
10	Annan kemisk-teknisk industri m	479	630	1 682	1 124	1 448	1 234	315	15	631
11	kv	60	80	84	47	91	452	32	.	324
12	Samtliga industrigrupper ¹ m	52 316	55 817	47 821	41 800	33 725	52 000	24 821	5 351	31 647
13	kv	6 551	8 961	5 664	10 367	7 665	23 659	8 711	1 267	13 045
14	Byggnadsverksamhet m	618	887	1 466	1 860	2 018	6 576	2 825	421	4 353
15	därv:									
16	Egentligt byggnadsarbete m	390	669	708	825	968	3 974	1 599	87	2 710
17	kv
18	Husbyggnadsarbete m	390	647	708	812	968	3 748	1 590	87	2 561
19	Väg- och vattenbyggnadsarbete m	.	22	.	13	.	226	9	.	149
20	Installationsarbete m	111	135	522	787	872	2 147	1 093	311	1 444
21	därv:									
22	Elektriska installationsarb. m	8	18	106	202	237	796	386	73	432
23	Rörledningsarbeten m	103	117	416	535	635	1 351	707	238	1 012
24	Målning och glasmästeri m	117	83	236	298	178	455	133	23	199
25	Stalliga verk och byggnadsarbeten m. m.	2 596	2 375	4 497	3 986	5 361	6 118	1 657	1 491	3 104
26	kv	19	79	330	213	81	710	154	36	704
27	Mek. o. elektriska verkstäder samt	183	198	448	1 015	3 384	3 249	694	826	2 116
28	kv	8	55	284	94	35	423	48	.	256
29	Elektr. linjearbeten och kraftverk m	144	387	759	1 251	750	1 541	454	267	341
30	Ban- och byggnadsarbeten m	2 264	1 737	3 120	1 515	1 112	1 030	317	362	279
31	Intendenturverkstäder, förråd o. dyl. m	5	53	170	205	115	298	192	36	368
32	kv	8	24	46	118	46	279	106	34	416
33	Kommunala verk och byggnadsarbeten									
34	m. m. m	95	135	928	1 832	2 242	4 666	3 842	496	7 510
35	kv	.	.	.	2	13	59	24	.	501
36	Kraft-, belysnings- och vattenverk m	95	185	433	775	783	1 631	791	197	1 359
37	Byggnads- och anläggningsarbeten m	.	.	495	1 057	1 169	2 530	1 615	255	3 153
38	Spårvägsdrift m	279	465	1 307	42	2 296
39	Omnibusföretag m	11	40	129	2	702
40	Handel och varulager m	97	171	360	529	840	1 591	1 479	273	2 562
41	kv	1	19	46	62	97	288	456	31	1 041
42	Samfärdsl m	24	176	325	432	244	778	947	394	970
43	Åkerirörelse m	29	139	270	4	656
44	Lastning och lossning m	24	176	325	432	215	639	677	390	314
45	Tvättinrättningar m	.	.	2	14	20	24	62	1	194
46	kv	.	.	10	84	112	121	228	29	783
47	S:a övriga grupper m	3 430	3 744	7 578	8 653	10 725	19 753	10 812	3 076	18 693
48	kv	20	98	386	361	303	1 178	862	96	3 029
49	Samtliga grupper år 1945 ¹ m	55 746	59 561	55 399	50 453	44 450	71 753	35 633	8 427	50 840
50	kv	6 571	9 059	6 050	10 728	7 964	24 837	9 573	1 363	16 074
51	Samtliga grupper år 1944 m	51 612	56 544	49 418	45 575	41 817	67 471	33 376	7 550	47 815
52	kv	6 047	8 911	6 185	9 633	7 685	23 905	9 471	1 428	16 559

¹ Gruppen säsongindustri ingår i de genomsnittliga timförtjänsterna men har utslutits vid beräkningen av inom verkstadsindustrin. Se vidare not 1 och 2, sid. 106.

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgrupper.
 talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inkl. rörl. tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1'99	1'76	1'88	1'74	.	1'72	1'94	.	2'04	.	.	4 309	4 022	.	3 980	4 482	.	4 849	1
.	1'19	1'19	1'09	1'06	0'96	1'23	.	1'37	.	2 700	2 605	2 447	2 173	2 138	2 717	.	2 971	2
1'27	1'26	1'75	1'54	2'08	1'99	1'82	1'94	2'70	2 212	3 395	4 102	.	4 604	4 658	4 040	5 035	5 055	3
.	.	0'97	0'87	1'26	1'15	1'18	1'32	1'88	2 754	2 516	2 538	2 938	2 972	4
1'36	1'97	2'32	1'60	2'37	.	.	.	2'13	3 381	4 146	4 299	.	5 320	5
0'88	1'19	1'56	1'14	1'89	2 077	2 625	3 019	2 408	2 917	6
.	1'47	1'62	1'65	1'66	3 466	.	3 854	3 957	7
.	0'97	1'06	1'04	1'10	2 104	2 330	2 357	2 362	8
1'72	1'86	1'78	1'90	1'93	1'89	2'07	1'91	2'80	3 906	4 274	4 179	4 538	4 579	4 354	4 988	4 270	5 291	9
1'07	1'01	1'04	0'91	1'10	1'22	1'33	.	1'88	2 314	.	2 329	2 060	2 514	2 621	2 954	.	2 820	10
1'61	1'73	1'82	1'86	1'98	1'97	2'15	2'52	2'47	3 544	3 814	4 094	4 131	4 589	4 509	4 886	5 502	5 646	11
1'11	1'14	1'14	1'19	1'22	1'26	1'33	1'43	1'49	2 337	2 441	2 479	2 597	2 633	2 734	2 758	2 854	3 324	12
1'81	2'01	2'24	2'21	2'25	2'36	2'39	2'43	2'97	13
1'79	1'98	2'30	2'15	2'23	2'37	2'44	2'52	3'08	14
1'79	1'98	2'30	2'15	2'23	2'39	2'44	2'52	3'05	15
.	.	.	2'29	.	1'99	1'86	.	2 84	16
1'75	1'93	2'03	2'11	2'19	2'23	2'26	2'36	2'78	17
1'97	2'24	2'00	2'04	2'18	2'22	2'21	2'36	2'84	18
1'73	1'88	2'03	2'14	2'20	2'24	2'28	2'36	2'75	19
1'95	2'37	2'61	2'62	2'61	3'04	3'01	3'52	3'99	20
1'64	1'78	2'06	1'95	2'10	2'16	2'29	2'29	2'49	3 589	3 917	4 537	4 354	4 838	4 830	5 124	4 992	5 607	21
.	1'23	1'27	1'40	1'47	1'51	1'60	1'75	1'61	.	2 699	2 660	2 950	3 329	3 276	3 411	.	3 459	22
1'93	1'87	1'90	1'99	2'17	2'25	2'32	2'43	2'47	4 213	4 138	4 168	4 519	5 079	4 953	5 037	5 076	5 490	23
.	1'24	1'24	1'30	1'49	1'57	1'33	.	1'61	.	2 782	2 581	.	.	3 07	.	.	3 558	24
.	1'80	1'84	1'94	1'92	2'02	2'24	2'10	2'61	3 821	4 054	4 196	4 411	4 473	4 723	5 083	5 024	5 461	25
1'61	1'77	2'15	1'91	2'02	2'07	2'31	2'14	2'59	3 523	3 765	4 693	4 202	4 365	4 466	5 301	4 728	5 777	26
1'87	.	1'82	2'03	2'08	2'30	2'29	2'42	2'47	3 828	3 825	4 174	4 311	4 706	5 039	5 241	5 492	5 439	27
1'44	1'20	1'41	1'48	1'45	1'43	1'72	1'80	1'62	3 109	2 511	3 148	3 087	3 235	2 963	3 669	.	3 419	28
1'84	1'80	1'82	2'11	2'07	2'11	2'46	2'16	2'84	4 436	4 049	4 079	4 439	4 517	4 782	5 253	4 859	6 298	29
.	.	.	.	0'92	1'09	1'31	.	1'97	1 958	2 549	3 076	.	4 372	30
1'84	1'80	1'85	2'30	2'01	2'10	2'42	2'30	2'85	4 436	4 049	4 145	4 472	4 407	4 805	5 400	5 341	6 243	31
.	.	1'79	1'98	2'10	2'12	2'51	2'13	2'96	.	.	4 022	4 415	4 560	4 736	5 345	4 631	6 189	32
.	.	.	.	2'18	2'15	2'46	1'72	2'71	4 664	4 999	5 091	4 019	6 440	33
.	.	.	.	1'76	2'05	2'10	1'84	2'76	4 092	4 195	4 838	4 475	6 436	34
1'44	1'47	1'58	1'62	1'69	1'76	1'93	1'90	2'12	3 374	3 450	3 618	3 729	3 893	3 977	4 468	4 361	4 837	35
1'13	0'96	1'10	0'98	0'97	1'07	1'19	1'24	1'24	2 523	.	2 481	2 248	2 212	2 352	2 717	2 819	2 788	36
.	2'67	2'12	2'67	2'57	2'50	2'32	2'93	2'47	2 366	3 695	3 973	5 223	5 283	4 945	5 507	4 467	5 789	37
.	.	.	.	1'53	.	1'90	1'58	2'17	3 606	4 107	4 325	.	5 191	38
.	2'67	2'12	2'68	2'73	2'69	2'48	2'95	3'12	39
.	.	.	1'57	1'87	1'73	1'79	.	1'91	.	.	.	3 688	.	3 978	4 182	3 744	4 563	40
.	.	0'88	0'94	0'98	0'95	1'15	1'07	1'29	.	.	1 760	2 086	2 221	2 124	2 549	2 418	2 903	41
1'67	1'84	2'04	2'04	2'10	2'20	2'32	2'31	2'67	3 600	3 882	4 382	4 382	4 675	4 715	5 193	4 824	5 808	42
.	1'18	1'24	1'21	1'10	1'32	1'25	1'37	1'46	2 558	2 589	2 616	2 626	2 503	2 895	2 807	.	3 235	43
1'62	1'73	1'85	1'89	2'01	2'03	2'20	2'44	2'55	3 547	3 818	4 128	4 163	4 609	4 555	4 936	5 262	5 689	44
1'11	1'15	1'15	1'20	1'21	1'26	1'32	1'43	1'49	2 338	2 443	2 489	2 598	2 635	2 744	2 764	2 885	3 310	45
1'53	1'66	1'77	1'78	1'93	1'94	2'12	2'40	2'42	3 407	3 652	3 994	4 037	4 393	4 363	4 787	5 357	5 467	46
1'02	1'07	1'07	1'10	1'15	1'19	1'24	1'32	1'39	2 223	2 313	2 344	2 431	2 536	2 633	2 715	2 968	3 123	47

de genomsnittliga årsinkomsterna, liksom även företag med långvarig arbetsnedläggelse på grund av strejken

ningen medtagits genomsnittliga årsinkomster även för de industrier, som under *mindre* del av året haft driften nedlagd. Härigenom erhålles lägre årsinkomst för dessa arbetare än för de industrier, som haft motsvarande inskränkning i driften men företagit denna genom permittering av ett antal arbetare under hela året eller del därav. Detta beräkningssätt påverkar i statistiken årslönerna i sänkande riktning.

För samtliga undersökta näringsgrenar ger tabellen vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1945 var för förmän 5 392, för män 4 353, för kvinnor 2 749 och för minderåriga 1 962 kr. Härav beräknas det rörliga tillägget, övertidstillägget och värdet av åtnjutna naturaförmåner tillsammans utgöra resp. 16·8, 19·3, 17·9 och 15·7 %.¹ Vid begränsning till den egentliga industrin bli siffrorna lägre för samtliga grupper, i det att den totala arbetsförtjänsten utgjorde för förmän 5 365, för män 4 265, för kvinnor 2 728 och för minderåriga 1 956 kr.

e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter.

Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper. De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper, jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter 1935 års dyrortsgruppering), och denna jämförelse utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. (Jfr Svensk författningssamling 1939, nr 367.) Därvid redovisas de nio i den officiella lönegrupperingen utskilda grupperna (A, B, C, D, E, F, G, H och I) var för sig, ehuru de i vissa tabeller sammandragas till tre, nämligen grupperna A—C, D—F och G—I.² I detta samband bör emellertid ånyo påpekas, att 1935 års dyrortsgruppering med hänsyn till under senare år inträdda förskjutningar i levnadskostnaderna måste anses föråldrad (jfr sid. 89, not 2).

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst år 1945 för vuxna arbetare				Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)				
	grupp- gränser	medel- tal	kr per år		kr per timme		per år		per timme		kostna- der
			m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	
A t. o. m. 930	870	3 547	2 338	1·62	1·11	852	900	857	925	806	
, B 931— 990	960	3 818	2 443	1·78	1·15	917	940	915	958	889	
, C 991—1 050	1 020	4 128	2 489	1·86	1·15	992	958	979	9·8	944	
, D 1 051—1 110	1 080	4 163	2 598	1·89	1·20	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
, E 1 111—1 170	1 140	4 609	2 635	2·01	1·21	1 107	1 014	1 063	1 008	1 056	
, F 1 171—1 230	1 200	4 555	2 744	2·03	1·26	1 094	1 056	1 074	1 050	1 111	
, G 1 231—1 290	1 260	4 936	2 764	2·20	1·32	1 186	1 064	1 164	1 100	1 167	
, H 1 291—1 350	1 320	5 262	2 885	2·44	1·43	1 264	1 110	1 291	1 192	1 222	
, I 1 351 o. däröver	1 426	5 689	3 310	2·55	1·49	1 367	1 274	1 349	1 242	1 320	

¹ Procentalen äro beräknade på grundval av i manuskript förvarade arbetstabeller berörande samtliga i lönestatistiken redovisade företag exkl. säsongindustrin. — ² Ortsgrupperna A och B omfatta i stort sett landsbygd, grupperna C, D och E flertalet städer och tätare bebyggda samhällen, grupp F—H en del större städer och industrisamhällen samt grupp I Stockholm (med förstäder).

Medeltalet för de särskilda ortsgrupperna visa en tendens till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timförtjänster. Från denna allmänna regel förekomma enstaka avvikelser, vilket är naturligt med hänsyn både till bristerna i själva dyrortsgrupperingen och till att arbetargruppernas sammansättning inom olika ortsgrupper kan variera betydligt. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån meddelade indextal. Till bas för dessa ha valts medellönen och medelindextalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D, bl. a. för att minska verkningarna av det förhållandet, att den till stadssamhällena lokaliserade industrin upptar den övervägande delen av den kvinnliga arbetarstammen, medan de manliga arbetarna mera jämnt fördela sig på land och stad.

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar, erhålles genom tab. 38, som berör i tab. 36 redovisade företag, i den mån de kunnat fördelas på dyrortsgrupper.¹ Tabellen utvisar, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna om också i växlande grad.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika näringsgrenar. Såsom framgår av det föregående, måste vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. Undersökningen har därför även avsett att i någon mån belysa de variationer i lönerna, som äro betingade av arbetsplatsernas belägenhet i dyrortshänseende. Den genomsnittliga löneinkomsten per arbetstimme för vuxna manliga arbetare var för den lägsta dyrortsgruppen 1'62 kr och för den högsta 2'55 kr. För den kvinnliga arbetskraften voro motsvarande timlöner 1'11 kr och 1'49 kr. Härvid har man liksom ovan i fråga om förvaltningspersonalen utgått från 1935 års officiella dyrortsgruppering. Vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar måste — i den mån så ske kan — hänsyn tagas till de inbördes olikartade förändringarna i levnadskostnader å olika orter efter 1935. I sådant syfte ha lönesummorna för företag, som kunna hänföras till viss ort, omräknats med användande av indextal enligt socialstyrelsens år 1941 verkställda undersökning av de lokala olikheterna i levnadskostnader, varvid man begränsat sig till vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom den egentliga industrin. Sedan lönerna på detta sätt, i den mån indextalen ge uttryck för de faktiska olikheterna i levnadskostnader för här ifrågakvarande arbetargrupper, reducerats till samma levnadskostnadsnivå (Stockholms levnadskostnadsnivå), ha beloppen inom företag tillhörande samma näringsgren adderats, varefter nya medeltimförtjänster framräknats, som ställts i relation till en på motsvarande sätt beräknad genomsnittlig timlön för samtliga grup-

¹ Såsom närmare framgår av tabellen, ha vid redovisningen efter dyrortsgrupper järnvägspersonal och vissa andra kategori-er av anställda och arbetare måst uteslutas, enär primäruppgifternas art ej möjliggör en sådan uppdelning. Tabellen berör sammanlagt 524 159 vuxna arbetare (431 762 män och 92 223 kvinnor) eller 21 766 arbetare (20 928 män och 838 kvinnor) mindre än i tab. 36.

Tab. 39. Jämförelse mellan medelförtjänster för manliga och kvinnliga arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika näringsgrenar år 1945.

(a = utan hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende;
b = med hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende.)

Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme		Index-tal		Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme		Index-tal	
	a	b	a	b		a	b	a	b
	<i>Män.</i>								
Gruvor o. anrikningsverk i n:a Sv.	2:88	3:26	152	149	Finpappersbruk	1:67	1:98	88	90
Tidningstryckerier	2:75	2:46	145	135	Käxfabriker	1:75	1:95	92	89
»Annan» jord- o. stenindustri	2:11	2:62	111	120	Råsockerbruk	1:57	1:95	83	89
Sprängämnesfabriker	2:22	2:61	117	119	Linne-, hamp- o. juteindustri	1:64	1:94	86	89
Tobaksfabriker	2:37	2:52	125	115	Raffinaderier o. komb. fabriker	1:72	1:92	91	88
Bok- o. accidenstryckerier	2:39	2:51	126	115	Sågverk o. hyvlerier	1:59	1:91	84	87
Fönsterglasbruk	1:96	2:46	103	112	Bomullsindustri	1:63	1:90	86	87
Grafiska anstalter	2:34	2:46	123	112	Porlinsfabriker	1:65	1:89	87	86
Gruvor o. anrikn.-verk i mell. Sv.	1:97	2:40	114	110	Ylleindustri	1:61	1:89	85	86
Buteljglasbruk	1:97	2:39	104	109	Färgerier, blekierier m. m.	1:61	1:87	85	85
Pressjästfabriker	2:10	2:38	111	109	Tändsticksfabriker	1:57	1:87	83	85
Spisbrödsbagerier	2:09	2:38	110	109	Konservfabriker	1:60	1:84	84	84
Guld- o. silvervarufabriker	2:21	2:34	116	107	Samtliga grupper	1:90	2:19	100	100
Mjukbrödsbagerier	2:17	2:34	114	107	<i>Kvinnor.</i>				
Päls- o. skinnvarufabriker	1:98	2:32	104	106	Tobaksfabriker	1:50	1:61	119	114
Brännerier o. destilleringsverk	2:12	2:31	112	106	Spisbrödsbagerier	1:44	1:60	114	113
Mekaniska verkstäder	2:04	2:30	107	105	Tidningstryckerier	1:42	1:59	113	113
Kolgruvor	1:82	2:27	96	104	Mjukbrödsbagerier	1:46	1:53	116	109
Elektriska verkstäder	2:15	2:27	114	104	Bok- o. accidenstryckerier	1:46	1:53	116	109
Skeppsvarv	2:05	2:25	108	103	Mekaniska verkstäder	1:38	1:52	110	108
Torvindstri	1:75	2:25	92	103	Sprängämnesfabriker	1:28	1:52	102	108
Hatt- och mössfabriker	2:02	2:25	106	103	Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1:39	1:50	110	106
Gummivarufabriker	1:92	2:25	101	103	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	1:19	1:49	94	106
Järn-, stål- o. kopparverk	1:88	2:24	99	102	Elektriska verkstäder	1:45	1:50	115	106
»Annan» pappersindustri	2:06	2:24	108	102	Metalmanufaktur	1:32	1:47	105	104
Garverier	1:87	2:24	98	102	Päls- o. skinnvarufabriker	1:30	1:4	103	104
Metalmanufaktur	1:95	2:22	103	101	Gummivarufabriker	1:27	1:47	101	104
Kalkbruk o. cementvarufabriker	1:83	2:19	96	100	Guld- o. silvervarufabriker	1:39	1:45	110	103
Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr.	1:98	2:19	104	100	Käxfabriker	1:31	1:45	104	103
Järn- o. stålmanufaktur	1:91	2:19	101	100	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1:28	1:44	102	102
»Annan» kemisk-teknisk industri	1:90	2:18	100	100	Finpappersbruk	1:18	1:42	94	101
»Annan» läder-, hår- o. gummi- varuindustri	1:87	2:15	98	98	Trikåfabriker	1:25	1:42	99	101
Kvarnar	1:91	2:14	101	98	»Annan» pappersindustri	1:33	1:41	106	100
Slakterier o. charkuterifabriker	1:89	2:14	99	98	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr.	1:24	1:41	98	100
Skofabriker	1:86	2:12	98	97	»Annan» läder-, hår- o. gummi- varuind.	1:24	1:40	98	99
Cementfabriker	1:78	2:11	94	96	Grafiska anstalter	1:28	1:39	102	99
»Annan» textilindustri	1:85	2:10	97	96	Bomullsindustri	1:19	1:39	94	99
»Annan» trävaruindustri	1:72	2:09	91	96	Ylleindustri	1:20	1:39	95	99
Pappersmassfabriker	1:75	2:09	92	96	Slakteri- o. charkuterifabriker	1:23	1:38	98	98
Mineralvatten- o. läskedrycksfabr. exkl. utkörare	1:98	2:08	104	95	Linne-, hamp- o. juteindustri	1:18	1:38	94	98
Färg- o. fennissfabriker	1:88	2:07	99	95	Skofabriker	1:21	1:37	96	97
Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	1:64	2:06	86	94	Grovpappersbruk	1:09	1:35	87	96
Choklad- o. karamellfabriker	1:84	2:06	97	94	Färg-, olje- o. parfymfabriker	1:26	1:35	100	96
Bryggerier (exkl. utkörare)	1:85	2:05	97	94	Järn- o. stålmanufaktur	1:19	1:34	94	95
Kristall- o. smäglasbruk	1:58	2:04	83	93	Mejerier o. margarinfabriker	1:18	1:34	94	95
Stenbrott o. stenbaggerier	1:63	2:04	86	93	»Annan» textilindustri	1:18	1:34	94	95
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1:83	2:04	96	93	Hatt- och mössfabriker	1:21	1:33	96	94
Snickeri- och möbelfabriker	1:67	2:03	88	93	»Annan» kemisk-teknisk industri	1:21	1:32	96	94
Tapetfabriker	1:82	2:03	96	93	Konservfabriker	1:14	1:31	90	93
Mejerier o. margarinfabriker	1:75	2:01	92	92	»Annan» livsmedelsindustri	1:18	1:30	94	92
Trikåfabriker	1:77	2:01	93	92	Råsockerbruk o. raffinaderier	1:13	1:29	90	91
Tegelbruk	1:62	1:99	85	91	Choklad- o. karamellfabriker	1:16	1:29	92	91
Grovpappersbruk	1:62	1:99	85	91	Färgerier, blekierier m. m.	1:13	1:27	90	90
»Annan» livsmedelsindustri	1:75	1:99	92	91	Porslinsfabriker	1:08	1:24	86	88
Band-, gardin- o. bindgarnsfabr.	1:75	1:99	92	91	Tändsticksfabriker	1:05	1:24	83	88
					Samtliga grupper	1:26	1:41	100	100

per. I tab. 39 å sid. 126 representera b-talen dylika till stockholmsdyrhet omräknade timlöner jämte motsvarande indextal, efter vilkas höjd näringsgrenarna ordnats i sjunkande skala, medan a-talen återgiva på vanligt sätt beräknade timlöner utan hänsyn till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende.

En närmare granskning visar, att — såsom ju också naturligt är — siffrorna, som skola ange de olika näringsgrenarnas placering på löneskalan, i nästan samtliga fall ej bli exakt desamma, om man — såsom skett i tabellen — utgår från b-talen, eller om man låter a-talen vara bestämmande. Endast 11 av de i tabellen redovisade industrigrupperna (för män 2 och för kvinnor 9) behålla sina platser oförändrade, oavsett om man tar hänsyn till dyrortsförhållandena eller ej, 54 grupper (för män 38 och för kvinnor 16) flyttas ned och 43 grupper (för män 27 och för kvinnor 16) flyttas upp på skalan. Av de 97 grupper, vilkas ordningsföljd sålunda förändras, äro förflyttningarna för 34 (för män 24 och för kvinnor 10) av större betydelse.

Såsom mera gynnsamt ställda i löneavseende än vad de vanliga riksmedel-talen ge vid handen te sig närmast följande näringsgrenar:

1) i fråga om lönerna för manliga arbetare: torvindustri, kolgruvor, kristall-, smäglasbruk, fönsterglasbruk, kakel-, sten- och lergodsfabriker, »annan» trävaruindustri, kalkbruk och cementvarufabriker, buteljglasbruk samt gruvor i mellersta Sverige.

2) i fråga om lönerna för den kvinnliga arbetskraften: kakel-, sten- och lergodsfabriker, finpappersbruk, grovpappersbruk, sprängämnesfabriker samt bomullsindustri.

Såsom mindre gynnsamt ställda än som framgår av riksmedel-talet för lönerna äro enligt detta beräkningssätt närmast

1) i fråga om manliga arbetare de anställda inom följande industrier: mineralvatten och läskedrycksfabriker, elektriska verkstäder, »annan» pappersindustri, olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker, raffinaderier m. m., porslinsfabriker samt tapetfabriker.

2) i fråga om den kvinnliga arbetskraften de anställda inom näringsgrenarna: färg-, olje- och parfymfabriker, »annan» pappersindustri, hatt- och mössfabriker, »annan» kemisk-teknisk industri, elektriska verkstäder samt grafiska anstalter.

Anmärkas bör, att växlingarna år från år äro mycket stora vid en jämförelse mellan placeringarna inom a- resp. b-kolumnen.

För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad, utan även avståndet mellan medellönerna minskas i regel. De gränser, inom vilka löneindextalen variera, ligga sålunda något närmare varandra hos b-talen än hos a-talen. I fråga om männen växla b-talen mellan 84—149 och a-talen mellan 84—152, medan motsvarande intervall för kvinnornas vidkommande bliva för de förra 88—114 och för de senare 83—119. Att denna tendens till hopträngning av b-serien icke endast gäller gränsvärdena visas av tablån å sid. 129, som återger spridningen av samtliga i tab. 39 förekommande indextal.

Tab. 40. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för			
	manliga arbetare	därav på		kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på		kvinnl. arbetare
		tid- lön	ac- kord				tid- lön	ac- kord	
Ortsgrupp I.									
<i>Stockholm.</i>									
Samtl. arb. (m. 49 060, kv. 15 630)	2:55	1:89	2:49	1:49	Elektriska verkstäder	1:85	1:42	1:59	1:25
Järn- o. stålmanufaktur	2:64	1:94	2:45	1:67	Byggnadsämnesindustri	2:39	1:52	2:52	.
Mekaniska verkstäder	2:59	1:93	2:40	1:48	Sågverk o. hyvlerier	2:01	1:33	2:65	.
Elektriska verkstäder	2:30	1:66	2:11	1:53	Snickeri- och möbelfabriker	1:80	1:44	1:53	.
Metallmanufaktur	2:30	1:90	1:98	1:41	»Annan» pappersindustri	1:90	1:54	1:92	1:18
Guld- o. silvervarufabriker	2:46	1:94	2:45	1:48	Grafisk industri	2:45	1:97	2:34	1:35
Byggnadsämnesindustri	2:39	1:80	2:72	.	Bagerier	2:28	2:05	.	1:49
Sågverk o. hyvlerier	2:17	1:61	2:96	.	Råsockerbruk o. raffinaderier	1:79	1:41	1:64	1:15
Snickeri- o. möbelfabriker	2:29	1:70	2:16	.	Choklad- o. karamellfabriker	1:88	1:51	1:71	1:15
»Annan» pappersindustri	2:32	1:64	2:44	1:44	Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare	2:34	1:50	2:76	1:45
Grafisk industri	2:74	2:23	2:61	1:68	övriga	3:37	1:11	2:78	.
Kvarnar	2:88	1:78	.	.	Slakterier och konserverfabriker	2:02	1:63	1:90	1:30
Bagerier	2:31	2:09	.	1:63	»Annan» livsmedelsindustri	2:01	1:59	1:85	.
Råsockerbruk och raffinaderier	1:93	1:49	2:01	.	Spinnerier, väverier o. d.	1:79	1:31	1:57	1:23
Choklad- o. karamellfabriker	2:03	1:69	1:80	1:32	Bryggerier o. sömnadsfabriker	1:98	1:57	1:66	1:32
Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare	2:59	1:71	3:37	1:67	»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	2:17	1:43	1:94	1:36
övriga	2:22	1:70	2:25	1:67	Färg-, olje- och parfymfabriker	1:91	1:48	1:82	.
Tobaksfabriker	2:65	1:89	2:25	1:63	»Annan» kemisk-tekn. industri	2:10	1:66	2:50	.
Slakterier o. konserverfabriker	2:45	2:14	2:72	1:51	Egentligt byggnadsarbete	2:44	1:52	2:91	.
»Annan» livsmedelsindustri	2:33	1:83	.	1:42	Installationsarbete	2:24	1:63	2:05	.
Spinnerier, väverier o. d.	1:87	1:35	1:73	1:30	Statliga verkst. och skeppsvarv	2:34	1:66	2:20	.
Skrädderier o. sömnadsfabriker	2:24	1:79	1:98	1:50	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2:44	1:80	2:16	.
Hatt- o. mössfabriker	1:42	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2:55	1:79	2:17	.
Pälsvarufabriker	1:61	Spårvägsdrift	2:45	1:93	2:40	.
Skofabriker	2:08	1:48	1:81	1:33	Handel och varulager	1:34	1:61	2:56	1:19
Gummivarufabriker	2:34	1:92	2:07	.	Åkerirörelse	1:90	1:52	.	.
Färg-, olje- och parfymfabriker	2:15	1:61	1:92	1:38	Lastning o. lossning	2:48	1:84	1:84	.
»Annan» kemisk-tekn. industri	2:20	1:68	2:27	1:35	Tvättinrättningar	1:14
Egentligt byggnadsarbete	3:03	1:66	3:79	.	Ortsgrupp F.				
Installationsarbete	2:77	1:69	2:74	.	<i>Malmö.</i>				
Målning o. glasmästeri	3:99	2:39	3:85	.	Samtl. arb. (m. 16 332, kv. 7 237)	2:08	1:56	1:91	1:23
Statliga verkst. o. skeppsvarv	2:47	1:73	1:99	1:61	Järn- o. stålmanufaktur	1:91	1:43	1:90	1:20
Statliga ban- o. byggn.-arb.	2:59	1:87	2:67	.	Mekaniska verkstäder	1:99	1:52	1:63	1:17
Försvarsväsendets intendentur- verkstäder, förråd o. d.	2:48	1:79	2:15	1:64	Elektriska verkstäder	2:14	1:34	2:05	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2:85	1:92	2:51	.	Metallmanufaktur	1:83	1:30	1:70	.
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2:96	1:86	2:79	1:44	Stenbrott och stenhuggerier	1:74	1:27	1:53	.
Spårvägsdrift	2:71	2:03	.	2:63	Byggnadsämnesindustri	1:89	1:37	1:88	.
Omnibusföretag	2:76	.	1:97	.	Snickeri- o. möbelfabriker	1:87	1:53	1:82	.
Handel och varulager	2:12	1:82	2:48	1:24	»Annan» pappersindustri	2:18	1:58	2:81	1:31
Åkerirörelse	2:17	.	1:72	.	Grafisk industri	2:50	1:94	.	1:32
Lastning och lossning	3:12	2:17	2:61	.	Bagerier	2:43	2:36	.	.
Tvättinrättningar	1:98	1:60	.	1:28	Choklad- o. karamellfabriker	1:89	1:47	1:65	1:18
Ortsgrupp G.									
<i>Göteborg.</i>									
Samtl. arb. (m. 30 595, kv. 9 182)	2:18	1:64	1:88	1:30	Bryggerier o. läskedrycksfabriker utkörare	2:21	1:54	.	.
Järn- och stålmanufaktur	1:97	1:52	1:70	1:09	övriga	1:92	1:50	.	.
Mekaniska verkstäder	2:12	1:58	1:69	1:57	Tobaksfabriker	1:50
					Slakterier o. konserverfabriker	1:97	1:75	.	.
					»Annan» livsmedelsindustri	1:87	1:55	.	.
					Spinnerier, väverier o. d.	1:90	1:86	1:62	1:26

¹ Rörliga tillägg, övertidsersättning, semesterlön samt naturaförmåner o. d. kunna ej medräknas i specialkolonnerna »tidlön» och »ackord».

Tab. 40 (forts.). Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1945.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för			
	manliga arbetare	därav på tid- lön	på ac- kord	kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på ¹ tid- lön	ac- kord	kvinnl. arbetare
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1'88	1'61	1'58	1'18	<i>Norrköping.</i>				
Hatt- o. mössfabriker	1'24	Samtl. arb. (m. 7 099, kv. 2 529)	1'91	1'44	1'66	1'20
Pälsvarufabriker	1'85	Mekaniska verkstäder	1'84	1'40	1'64	1'24
Skofabriker	1'94	1'80	1'77	1'25	Snickeri- o. möbelfabriker	1'64	1'28	1'53	..
Gummivarufabriker	1'72	1'48	1'58	1'17	Pappersbruk o. pappfabriker	1'85	..	1'43	..
»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	1'18	»Annan» pappersindustri	2'07	1'56	1'81	1'29
Färg-, olje- o. parfymfabriker	1'74	1'35	1'86	1'07	Grafisk industri	2'27	1'85
»Annan» kemisk-teknisk industri	1'85	1'37	1'87	1'08	Choklad- o. karamellfabriker	1'08
Egentligt byggnadsarbete	2'32	1'39	2'67	..	Spinnerier, väverier o. d.	1'73	1'24	1'44	1'20
Installationsarbete	2'21	1'50	2'07	..	Skrädderier o. sömnadsfabriker	2'12	1'40	1'58	1'18
Målning och glasmästeri	2'84	2'18	2'62	..	Gummivarufabriker	1'66	1'28	1'45	..
Statliga verkst. och skeppsvarv	2'39	1'91	2'20	..	Egentligt byggnadsarbete	2'26	1'88	2'70	..
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2'16	1'70	2'20	..	Installationsarbete	2'14	1'42	2'08	..
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2'10	1'50	2'00	..	Kraft-, belysnings- och vattenverk	2'07	1'50	2'14	..
Spårvägsdrift	2'24	1'68	Kommunala byggnads- o. anlägg- ningsarbeten	2'06	1'44	2'26	..
Handel och varulager	1'82	1'53	2'46	1'09	Spårvägsdrift	2'01	1'63
					Handel och varulager	1'67	1'40	2'36	..

	Löneindex tal						
	80—	90—	100—	110—	120—	130—	140 o. däröver
Män:	89	99	109	119	129	139	..
b-tal	11	25	22	6	1	1	1
a-tal	16	23	15	8	3	—	2
Kvinnor:
b-tal	2	19	17	3	—	—	—
a-tal	3	20	9	9	—	—	—

Som slutresultat av dessa överväganden kvarstår, att lönenivån för industriarbetarna företer mindre spridning, när lönerna beräknas med hänsyn till industrins lokalisering i dyrtortshänseende. Sannolikt är därjämte, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bland annat med hänsyn till ålder och yrke. Såsom närmare framgår av det följande, är emellertid även de särskilda industriernas betalningsförmåga en viktig faktor vid lönesättningen.

Arbetslöner inom konkurrens- och skyddad hemmamarknadsindustri. I lönestatistiken har under åren 1929—1939 verkställtts vissa beräkningar i syfte att belysa löneläget inom å ena sidan den del av industrin, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen, och å andra sidan den, som är någorlunda skyddad för dylik konkurrens.² På grund av de betydande rubbningar i industrins produktionsförhållanden, som inträtt genom världskriget och den därav föranledda avspärrningen från tidigare handelsförbindelser, ha dessa beräkningar ej fullföljts i de senaste årens lönestatistik.

¹ Se not 1 sid. 128. — ² Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939, sid. 109.

Tab. 41. Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1945.

(Siffror i medeval stil ange, att medeltalet avser mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Stockholm (64 680)	2·55	20·63	121·04	5 759	1·49	11·52	69·98	3 311
Stockholms län (20 740)	2·14	17·37	104·89	4 645	1·35	10·63	60·09	2 848
dyrortsgr. A—C (3 726)	1·77	14·10	81·67	3 918	1·09	8·53	50·99	2 333
, D—F (10 801)	2·20	17·88	111·13	4 799	1·32	10·47	60·92	2 876
, G—I (6 085)	2·36	19·18	113·45	5 245	1·47	11·45	61·70	3 006
Uppsala län (9 495)	1·92	15·36	92·73	4 293	1·28	9·59	56·31	2 678
dyrortsgr. A—C (3 297)	1·71	13·63	80·81	3 790	1·10	8·47	50·11	2 356
, D—F (6 049)	2·08	16·64	101·75	4 709	1·25	9·81	57·49	2 744
Södermanlands län (20 138)	1·95	15·76	93·44	4 208	1·19	9·45	55·90	2 553
dyrortsgr. A—C (4 588)	1·79	14·86	85·42	3 908	1·16	9·17	54·62	2 497
, D—F (15 369)	2·02	16·36	96·90	4 399	1·20	9·49	56·05	2 561
Östergötlands län (27 903)	1·86	14·90	88·12	4 171	1·18	9·31	54·89	2 586
dyrortsgr. A—C (9 705)	1·69	13·67	81·72	3 674	1·12	8·89	52·90	2 420
, D—F (17 719)	1·95	15·66	92·02	4 422	1·20	9·47	55·61	2 636
Jönköpings län (21 279)	1·83	14·87	87·61	3 985	1·16	9·13	52·68	2 484
dyrortsgr. A—C (15 640)	1·80	14·60	86·03	3 840	1·16	9·06	52·51	2 466
, D—F (5 237)	1·94	15·62	91·98	4 301	1·18	9·32	53·08	2 492
Kronobergs län (8 380)	1·61	12·94	77·03	3 523	1·01	7·91	47·01	2 111
dyrortsgr. A—C (8 380)	1·61	12·94	77·03	3 523	1·01	7·91	47·01	2 111
Kalmar län (13 713)	1·67	13·80	81·68	3 800	1·04	8·24	48·59	2 263
dyrortsgr. A—C (8 074)	1·60	12·84	76·00	3 507	1·02	8·04	47·20	2 188
, D—F (5 588)	1·78	15·42	91·46	4 399	1·06	8·37	49·53	2 323
Gotlands län (1 706)	1·75	13·98	81·85	4 042	1·19	9·70	57·38	2 581
dyrortsgr. A—C (813)	1·58	12·48	74·08	3 534	0·93	7·86	46·96	1 914
, D—F (865)	1·92	15·41	89·14	4 383	1·34	10·74	63·17	3 018
Blekinge län (9 856)	1·85	14·84	86·62	4 350	1·15	8·62	50·97	2 474
dyrortsgr. A—C (5 762)	1·64	13·06	78·16	3 735	1·08	8·25	48·90	2 325
, D—F (3 849)	2·14	17·35	97·95	5 032	1·23	9·12	53·70	2 659
Kristianstads län (14 817)	1·69	13·48	79·28	3 319	1·12	8·90	52·14	2 417
dyrortsgr. A—C (13 067)	1·67	13·34	78·33	3 223	1·10	8·71	50·75	2 367
, D—F (1 708)	1·86	14·64	86·90	4 144	1·19	9·60	57·26	2 590
Malmöhus län (53 851)	1·90	15·30	88·72	4 318	1·21	9·27	55·25	2 658
dyrortsgr. A—C (11 913)	1·64	13·13	78·73	3 669	1·10	8·63	50·59	2 472
, D—F (41 708)	2·00	16·08	92·20	4 564	1·22	9·37	55·93	2 686
Hallands län (7 532)	1·72	13·87	80·86	3 892	1·12	8·90	50·72	2 426
dyrortsgr. A—C (2 888)	1·62	12·45	73·05	3 495	1·00	7·96	46·00	2 158
, D—F (4 580)	1·86	14·86	86·28	4 202	1·18	9·47	53·50	2 595
Göteborgs o. Bohus län (52 311)	2·08	16·78	98·76	4 744	1·28	10·12	58·90	2 733
dyrortsgr. A—C (2 404)	1·52	12·22	71·96	3 423	1·20	9·46	55·47	2 484
, D—F (9 393)	1·82	14·92	87·10	4 211	1·26	9·97	56·88	2 681
, G—I (39 996)	2·17	17·51	103·81	4 988	1·30	10·22	59·85	2 769

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad.

Tab. 41 (forts.). Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1945.

(Siffror i medieval stil ange, att medeltalet avse mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Älvsborgs län (35 534)	1:72	14:14	82:31	3 859	1:24	9:75	56:66	2 683
dyrortsgr. A—C (17 068)	1:62	13:51	77:99	3 669	1:18	9:26	54:33	2 539
, D—F (18 259)	1:83	14:76	86:67	4 082	1:29	10:15	58:59	2 798
Skaraborgs län (14 431)	1:73	13:89	82:18	3 808	1:18	8:96	52:29	2 433
dyrortsgr. A—C (11 626)	1:70	13:55	80:26	3 770	1:11	8:81	51:15	2 379
, D—F (2 596)	1:90	15:63	91:65	4 084	1:22	9:68	57:75	2 700
Värmlands län (20 963)	1:72	13:67	80:99	3 755	1:20	9:56	55:11	2 585
dyrortsgr. A—C (13 848)	1:64	13:07	77:73	3 633	1:18	9:38	55:69	2 493
, D—F (6 766)	1:91	15:20	89:06	4 237	1:21	9:72	54:53	2 665
Örebro län (24 686)	1:95	15:53	91:75	4 427	1:27	9:33	58:23	2 734
dyrortsgr. A—C (9 103)	1:78	14:15	84:46	3 983	1:17	9:18	54:03	2 510
, D—F (15 416)	2:07	16:53	96:97	4 691	1:29	9:94	58:90	2 768
Västmanlands län (21 078)	1:91	15:39	91:80	4 114	1:24	9:46	56:18	2 633
dyrortsgr. A—C (9 134)	1:84	14:68	87:58	3 848	1:22	9:74	57:49	2 601
, D—F (11 680)	1:97	16:02	95:55	4 396	1:25	9:43	56:06	2 642
Kopparbergs län (20 203)	1:83	14:61	87:00	4 034	1:15	9:07	53:37	2 891
dyrortsgr. A—C (14 562)	1:82	14:54	86:71	3 999	1:15	9:19	54:96	3 270
, D—F (5 544)	1:86	14:83	87:99	4 169	1:18	8:91	51:16	2 406
Gävleborgs län (21 722)	1:83	14:52	87:54	4 013	1:17	9:19	54:12	2 511
dyrortsgr. A—C (9 919)	1:74	13:71	83:19	3 802	1:09	8:66	50:31	2 217
, D—F (11 685)	1:92	15:29	91:59	4 214	1:20	9:33	55:18	2 585
Västernorrlands län (16 994)	1:92	15:61	92:99	4 274	1:20	9:31	55:34	2 564
dyrortsgr. A—C (8 211)	1:86	15:26	90:29	4 169	1:09	8:63	50:95	2 245
, D—F (6 719)	1:89	15:39	92:16	4 288	1:24	9:37	56:90	2 715
, G—I (1 803)	2:27	17:93	107:90	4 901	1:38	10:99	63:14	3 138
Jämtlands län (3 152)	1:98	15:88	94:65	4 414	1:36	10:81	63:12	2 995
dyrortsgr. A—C (1 384)	1:86	14:93	89:20	4 153	1:13	9:00	48:55	2 422
, D—F (586)	1:82	14:74	88:02	4 048	1:11	9:00	48:55	2 422
, G—I (1 157)	2:20	17:63	104:75	4 853	1:41	11:25	67:04	3 139
Västerbottens län (8 295)	2:10	16:77	99:88	4 640	1:26	9:99	59:08	2 786
dyrortsgr. A—C (3 607)	1:93	15:67	93:24	4 254	1:02	7:62	45:77	2 260
, D—F (3 827)	2:27	17:99	107:39	5 016	1:25	10:00	59:52	2 796
, G—I (754)	2:03	16:08	95:62	4 616	1:35	10:79	62:89	2 923
Norrbottnens län (9 638)	2:28	18:07	107:67	4 808	1:25	9:84	58:53	2 725
dyrortsgr. A—C (1 512)	1:81	14:25	85:53	3 930	1:11	8:53	51:30	2 240
, D—F (2 543)	1:87	14 90	88:85	4 137	1:16	9:10	54:57	2 641
, G—I (5 510)	2:64	20:78	123:58	5 352	1:32	10:38	61:96	2 852
Hela riket ² (545 741)	1:98	15:89	93:88	4 353	1:27	9:91	58:20	2 749
dyrortsgr. A—C (190 231)	1:72	13:81	81:93	3 761	1:13	8:89	52:16	2 447
, D—F (208 547)	1:97	15:89	93:57	4 436	1:24	9:64	56:54	2 689
, G—I (119 985)	2:41	19:45	114:56	5 440	1:42	11:07	65:94	3 103

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad. — ² Inberäknat arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper och län.

Arbetslöner å vissa viktigare orter samt inom olika län. Den föregående redogörelsen har avsett medellönerna inom olika näringsgrenar dels för hela riket och dels för olika dyrortsgrupper. Under sistnämnda gruppmedeltal dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning, organisationsförhållanden etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, ha i tab. 40 å sid. 128 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgrenar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag. Liksom i tab. 38 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. rörligt tillägg, semesterlön, övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.). För manliga arbetare meddelas därutöver genomsnittliga löneinkomster per timme vid tidlöns- och ackordsarbete på ordinarie tid.

En närmare granskning av tab. 40 kompletterar de i tab. 38 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgrupper genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter.

Till ytterligare komplettering av lönestatistikens allmänna medeltal medelst regionala siffror, har i tab. 41 (sid. 130) det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län — i den mån så kunnat ske — på de tre dyrortsgrupperna A—C, D—F och G—I. För var och en av dessa sammanfattningsgrupper meddelas i tabellen medelförtjänster under år 1945 per timme, dag, vecka och år. Liksom eljest i detta kapitel har därvid undersökningen begränsats till vuxna manliga och kvinnliga arbetare, medan ingen hänsyn tagits till förekomsten av minderårig arbetskraft.

De särskilda länsmedeltalen måste användas med en viss försiktighet, särskilt när de grunda sig på fåtaliga primäruppgifter. De giva emellertid en antydning om landets så att säga lönegeografiska struktur, särskilt om de här meddelade industrilönerna sammanställas med förut meddelade medeltal för arbetslöner inom jordbruk (sid. 46), trädgårdsodling (sid. 71), skogsbruk (sid. 76) och vägarbete (sid. 79).

1. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden.

För att komplettera lönestatistiken för industriarbetare m. fl. med motsvarande uppgifter för vissa ej tidigare berörda arbetargrupper har i efterföljande tablå sammanställts de beräknade genomsnittliga lönebeloppen för sjöfolk. Uppgifterna ha av socialstyrelsen inhämtats genom de offentliga sjömans- och arbetsförmedlingarna. Med hänsyn till gällande kollektivavtals

bestämmelser har skillnaden i de uppgivna lönebeloppen mellan olika orter blivit mycket ringa. Beträffande vissa grupper av här avsedda arbetare äro däremot lönerna i hög grad beroende av andra förhållanden (fartygets storlek etc.) och då sjömansförmedlingarnas uppgifter ej baserats på statistiska beräkningar utan på uppskattningar, måste de i tabellen anförda siffrorna tagas med reservation, speciellt gäller detta de siffror, som stå inom parentes. De i nedanstående tablå anförda siffrorna avse endast kontantlönen. Härtill kommer i samtliga fall fri kost och logi. I förhållande till föregående år ha medellönerna stigit med 23 å 35 %.

Månadslön (inkl. indextillägg) kr för nedanstående sjömansgrupper på ång- och motorfartyg i utrikesfart.

	Timmer- män (o. båts- män)	Matro- ser	Lätt- matro- ser	Jung- män	Eldare och motor- män	Läm- pare	Stuer- tar	Kockar
År 1945	314	302	188	110	302	176	(378)	(319)
Löneökning i % år 1939—1945	+74	+78	+63	+77	+79	+68	+59	+73
» » » 1944—1945	+33	+35	+25	+29	+35	+27	+23	+26

Genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna ha liknande upplysningar inhämtats beträffande löneförhållandena för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt i husligt arbete m. m. anställd personal och en sammanställning av dessa uppgifter återfinnes i tab. 42. Lönerna utbetalas för dessa grupper i regel som månadslön, och erhållas i allmänhet utöver den kontanta lönen vissa naturaförmåner. Vissa yrkesgrupper, såsom hotell- och restaurangdiskerskor samt köksor erhålla vanligen timlön, och månadslön förekommer endast i undantagsfall.

Tvätterskor och strykerskor erhålla i regel veckolön utan naturaförmåner, vilket även gäller springpojkar. Bägge dessa grupper ha i tabellen upptagits för sig. I särskild avdelning ha dessutom upptagits tillfälliga tvätt- och rengöringsarbeterskor m. m., vilka i allmänhet erhålla lön per dag och dessutom fri kost.

Beträffande de i tab. 42 anförda lönesiffrorna bör framhållas, att uppgifterna baseras på uppskattningar (i regel kollektivavtalens lönesatser), varför siffrorna måste tagas med reservation. Den stora bristen på särskilt kvinnlig personal inom dessa arbetsområden har haft till följd, att avtalsenliga löner sällan eller aldrig tillämpas.

För att möjliggöra en bedömning av värdet av naturaförmånerna ha genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna inhämtats uppgifter om det uppskattade värdet av kvinnliga tjänares naturaförmåner (fri kost och logi). I nedanstående tablå ha medelvärdena av dessa uppskattningar inom de olika dyrortsgrupperna sammanställts.

Dyrortsgrupp:	Stock- holm	Övr. I-orter	H	G	F	E	D	C	B	A	Samtliga
Antal redovisade orter	1	1	7	9	27	23	43	54	45	13	223
Kost och logi, värde pr månad, kr	100	70	82	82	71	71	67	62	63	62	67

Tab. 42. Löneförhållandena år 1945 för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt husligt arbete m. m. anställd personal.

Yrkesgrupper	Genomsnittlig avlönning (inkl. indextillägg) i kronor					Löneökning (+) eller löneminskning (-) i %						
	Stock- holm	Övriga dyrortsgrupper				Samtliga dyr- orts- grup- per	Stockholm		Övriga dyr- ortsgrupper		Samtliga dyrorts- grupper	
		G-I	D-F	A-C	S:a		1939-	1944-	1939-	1944-	1939-	1944-
							1945	1945	1945	1945	1945	1945
<i>Per månad.</i>												
Köksbiträden med endast kost . . .	187	125	120	114	117	118	.	+25	.	+4	.	+4
Månadskarlar » » » . . .	247	209	192	174	186	186	.	± 0	.	+2	.	+2
Hotelldiskerskor » » » . . .	150	122	116	110	114	114	+ 53	- 14	+ 36	+ 3	+ 36	+ 3
Köksor » » » . . .	200	130	125	120	123	124	.	+41	.	+3	.	+4
Hushållerskor med kost och logi . .	85	84	78	82	81	81	+ 47	+ 6	+ 62	+ 9	+ 62	+ 9
Husjungfrur » » » . . .	125	83	81	77	79	80	+ 71	± 0	+ 76	+ 10	+ 78	+ 11
Ensamjungfrur » » » . . .	130	89	86	81	84	84	+ 100	+ 15	+ 75	+ 12	+ 75	+ 11
Kokerskor » » » . . .	150	111	116	114	114	114	+ 92	+ 9	+ 73	+ 11	+ 70	+ 11
Köksor » » » . . .	100	79	81	79	80	80	+ 72	± 0	+ 74	+ 10	+ 74	+ 8
<i>Per dag.</i>												
Tvätt- och rengöringsarbeterskor (till- fälligt städhjälp o. d.) med endast kost	8·00	7·46	6·92	6·25	6·63	6·63	+ 33	± 0	+ 62	+ 8	+ 61	+ 8
<i>Per timme.</i>												
Tvätterskor och strykerskor	1·50	1·06	0·96	0·90	0·94	0·94	.	+ 7	.	+ 4	.	+ 3
<i>Per vecka.</i>												
Tvätterskor och strykerskor	72	50	45	43	44	45	+ 89	+ 1	+ 52	+ 5	+ 55	+ 5
Springpojkar: 14—15 år	42	28	22	19	21	21	.	+20	.	+17	.	+17
15—16 »	52	34	26	23	25	25	.	+16	.	+9	.	+9
16—17 »	60	38	31	29	31	31	.	+9	.	+11	.	+11

Enligt denna sammanställning uppskattades det månatliga värdet av kost och logi i genomsnitt för samtliga redovisade orter till 67 kr år 1945 (år 1944 64 kr). För orterna inom den lägsta dyrortsgruppen stannar motsvarande värde vid 62 kr och stiger sedan med växande levnadskostnader till 100 kr för Stockholm.

g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

Till komplettering av de i tab. 36 meddelade genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallsstyrelsens kanslibyrå. Hur arbetsförtjänsterna beräknade i genomsnitt per arbetstimme gestaltat sig för år 1945 framgår av tab. 43 och 44 å sid. 135 resp. 136.

Vid statens järnvägars bana v d e l n i n g¹ (tab. 43) uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll samt förändrings- och nybyggnadsarbeten syssel-

¹ Häre ingår numera även den personal, som tidigare varit anställd vid statens järnvägsbyggnader.

Tab. 43. Medelförtjänster under år 1945 för arbetare vid statens järnvägars banavdelning.

(Siffror i medieval stil anger, att medeltalet avser mindre än 10 arbetare.)

Arbetarkategorier	Medel- antal arbeta- re under året	vid drift och un- derhåll samt föränd- rings- och ny- byggnads- arbeten	Löneinkomst i kronor per arbetstimme								
			D ä r a v å d y r o r t s g r u p p								
			A	B	C	D	E	F	G	H	I
a. Arbete mot tidlön & ordinarie tid	5 487	1'52	1'33	1'40	1'47	1'54	1'63	1'75	1'85	1'93	1'91
1. Stadigvarande banarbetare	60	1'85	1'51	1'45	1'53	1'68	1'79	1'83	1'97	2'07	1'99
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	27	1'74	·	1'45	1'52	1'57	1'65	1'70	1'81	1'97	1'91
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	33	1'94	1'51	1'54	1'66	1'73	1'83	1'94	2'02	2'20	2'06
2. Ban- och byggnadsarbetare	5 427	1'52	1'33	1'40	1'47	1'54	1'63	1'75	1'84	1'92	1'90
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	4 397	1'47	1'31	1'37	1'44	1'50	1'59	1'71	1'80	1'87	1'81
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	1 030	1'71	1'47	1'53	1'60	1'68	1'73	1'86	1'96	2'05	2'02
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnicka- re, elektriker m. fl.)	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
b. Arbete å ackord (eller enligt arbets- avtal) & ordinarie tid	4 343	2'06	1'86	1'94	2'10	2'06	2'21	2'26	2'29	2'35	2'57
1. Stadigvarande banarbetare	8	2'32	·	1'74	1'95	2'15	2'31	2'46	2'24	2'74	2'48
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	5	2'24	·	1'74	1'95	2'15	2'03	2'18	2'24	2'34	2'44
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnicka- re, elektriker m. fl.)	3	2'44	·	·	·	2'34	2'31	2'46	2'29	3'13	2'56
2. Ban- och byggnadsarbetare	4 335	2'06	1'86	1'94	2'10	2'06	2'21	2'26	2'30	2'35	2'57
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	4 067	2'05	1'85	1'93	2'09	2'05	2'21	2'24	2'29	2'33	2'57
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementslipare, stenarb. m. fl.)	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. finsnicka- re, elektriker m. fl.)	268	2'22	2'02	2'15	2'26	2'14	2'24	2'38	2'48	2'52	2'56
Samtliga arbetare	9 830	1'76	1'52	1'63	1'87	1'78	1'84	1'93	1'99	1'99	2'21
därav: stadigvarande arbetare	68	1'91	1'51	1'45	1'64	1'72	1'89	1'90	2'00	2'07	2'10
ban- och byggnadsarbetare	9 762	1'76	1'52	1'63	1'87	1'78	1'84	1'93	1'99	1'99	2'21
Medelantal arbetare under året	9 830	9 830	2094	1540	2210	1375	894	941	224	337	215

satta arbetare (i medeltal 9 830 man) till 1'76 kr per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 1'52 kr vid tidlöns- och 2'06 kr vid ackordsarbete. — Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka banarbetarna uppdelats efter anställningsform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, uppgick vid tidlönsarbete till 33 öre.

Vattenfallsverkets byggnadsföretag, vid vilka år 1945 sysselsattes i genomsnitt 1 372 arbetare, redovisas i tab. 44. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växla mellan 2'17 och 2'67 kr.

Tab. 44. Medelförtjänster under år 1945 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löne- inkomst i kr per arbets- timme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löne- inkomst i kr per arbets- timme
a. Götaälvsarbetena: Trollhättan		Harsprånget: Kraftstationsbyggnad:	
Kraftstationsbyggnad samt ändrings- och reparationsarb. å kraftstationsanläggningarna: samtliga yrken . . .	2:17	samtliga yrken	2:37
Lönegrupp I	2:04	Lönegrupp I	2:26
Diversearbetare	2:04	Diversearbetare	2:29
Förrådsutlämnare	1:98	Förrådsutlämnare	1:68
Lönegrupp II	2:17	Hjälparbetare (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	2:57
Armerare, yrkeskunniga	2:18	Lastnings- och transportarbetare	2:01
Bergsprängare	2:44	Utsättare	1:55
Betonggjutare	2:22	Lönegrupp II	2:65
Förrådsutlämnare	1:66	Elektromontörer	2:48
Järn- o. metallarbetare, yrkeskunniga	1:89	Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	2:28
Smeder med lägre yrkesskicklighet	2:04	Murare	3:17
Spelskötare vid större spel o. kranar	1:89	Byggnadsnickare o. timmermän	2:74
Svetsare med lägre yrkesskicklighet	2:00	Lönegrupp III	2:63
Timmermän, yrkeskunniga	2:00	Byggn.-snickare o. timmermän, fullt yrkeskunniga	2:84
Lönegrupp III	2:27	Elektromontörer, ledande	2:56
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:25	Bilförare	1:72
Elektromontörer, ledande	2:14	Järn- o. metallarbetare	2:46
Smeder med högre yrkesskicklighet	2:38	Traktorförare	2:41
Svetsare med högre yrkesskicklighet	2:29	c. Stadsforsens kraftstationsbyggnad:	
Dykare	3:45	samtliga yrken	2:23
b. Luleälvsarbetena: Porjus		Lönegrupp I	2:19
Byggnadsarbeten för Porjus kraftstation samt rensningsarbeten i Lule älv: samtliga yrken	2:53	Diversearbetare	2:25
Lönegrupp I	2:30	Lastnings- o. transportarbetare	1:98
Bilreparatörer	2:25	Lönegrupp II	2:30
Diversearbetare	2:30	Bergsprängare	2:31
Lönegrupp II	2:97	Betonggjutare, yrkeskunniga	2:24
Armerare, yrkeskunniga	2:82	Lönegrupp III	2:29
Bergsprängare	3:09	Cementarbetare	2:69
Betonggjutare	2:82	Järnarbetare	2:40
Bilförare vid förråds- o. trafikörning	2:41	Smeder med högre yrkesskicklighet	2:03
Bilförare vid transport från grävmaskin	2:16	Dykare	4:37
Bilreparatörer	2:40	d. Höllebygget: Kraftstationsbyggnad:	
Dykare	3:05	samtliga yrken	2:25
Förare å mindre grävmaskin	2:89	Lönegrupp I	2:10
Gråstensmurare och cementarbetare	2:35	Diversearbetare	2:12
Järn- o. metallarbetare yrkeskunniga	2:70	Förrådsutlämnare	1:79
Kompressorskötare	2:51	Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	2:11
Lönegrupp III	2:82	Kompressormaskinister	1:39
Bilförare vid transport från grävmaskin	2:45	Lastnings- och transportarbetare	2:20
Bilförare vid trafikörning	2:60	Lönegrupp II	2:39
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:90	Bergsprängare	2:49
Cementarbetare	2:55	Betonggjutare, yrkeskunniga	2:01
Järn- och metallarbetare, ledande	3:12	Bilförare	1:92
Smeder med högre yrkesskicklighet	2:99	Elektromontörer	2:41
Dykare	3:78	Förare å mindre grävmaskiner	2:37
		Förrådsutlämnare	2:04
		Järn- o. metallarbetare, yrkeskunniga	2:16
		Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	1:55
		Timmermän, fullt yrkeskunniga	2:18

Tab. 44 (forts.). Medelförtjänster under år 1945 för arbetare vid statens vattenfallsverks bygnadsföretag.

Arbetarkategorier samt bygnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme	Arbetarkategorier samt bygnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme
Lönegrupp III	2.42	Lönegrupp I	2.60
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2.35	Diversearbetare	2.68
Bilförare	1.92	Förrådsutlämnare	1.73
Elektromontörer, ledande	2.71	Lönegrupp II	2.43
Förare å större grävmaskiner	2.72	Armerare, yrkeskunniga	2.96
Järn- och metallarbetare	2.40	Bergsprängare	3.40
Smeder med lägre yrkesskicklighet	3.09	Betonggjutare, yrkeskunniga	2.81
Sågarbetare	2.54	Bergrensare	2.27
Dykare	4.67	Elektromontörer	1.75
e. Midskogsbygget		Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	1.52
Kraftstationsbygget: samtliga yrken	2.67	Timmermän	2.69
Lönegrupp I	2.30	Lönegrupp III	2.80
Diversearbetare	2.18	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2.84
Förrådsutlämnare	1.58	Smeder med högre yrkesskicklighet	2.79
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	2.55	Svetsare med högre yrkesskicklighet	2.68
Jordarbetare	2.12	g. Ångermanälvsarbetena, Nämforsen	
Lönegrupp II	2.67	Kraftstationsbyggnad: samtliga yrken	2.59
Armerare	2.26	Lönegrupp I	2.18
Bergsprängare	2.94	Diversearbetare	2.23
Betonggjutare, yrkeskunniga	2.82	Förrådsutlämnare	1.72
Bilförare vid förråds- och trafikkörning	2.00	Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	2.10
Elektromontörer	2.34	Jordarbetare	2.18
Förare å mindre grävmaskiner	2.24	Kompressorskötare	1.67
Förrådsutlämnare	2.06	Spelskötare vid mindre spel o. kranar	2.39
Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	2.66	Utsättare	1.45
Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	2.10	Ångpanneeldare	2.42
Rörarbetare	2.40	Lönegrupp II	2.71
Smeder med lägre yrkesskicklighet	2.71	Armerare, yrkeskunniga	2.63
Svarvare	2.84	Bergsprängare	3.05
Sågarbetare	2.75	Betonggjutare, yrkeskunniga	2.74
Timmermän, yrkeskunniga	3.91	Bilförare vid förråds- och trafikkörning	1.58
Traktorförare	2.37	Bilreparatörer	2.32
Lönegrupp III	2.96	Elektromontörer	2.45
Bilförare vid transport från grävmaskin	1.50	Förare å mindre grävmaskiner	2.45
Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	2.78	Förrådsutlämnare, expeditionsvana	1.86
Byggn.-snickare o. timmermän, fullt yrkeskunniga	3.23	Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	1.41
Elektromontörer, ledande	2.46	Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	1.85
Förare å större grävmaskiner	3.41	Lokförare vid smalspår	2.47
Grävmaskinsreparatör	2.59	Spelskötare vid större spel och kranar	2.50
Järn- o. metallarbetare	2.65	Svarvare	2.16
Murare	2.91	Svetsare med lägre yrkesskicklighet	2.81
Rörarbetare	2.64	Timmermän, yrkeskunniga	2.66
Smeder med högre yrkesskicklighet	3.10	Traktorförare	2.55
Svarvare	3.20	Utsättare	1.55
Traktorförare	2.60	Ångpanneeldare	1.60
Dykare	5.10	Lönegrupp III	2.83
f. Tällearbetena		Bilförare vid transport från grävmaskin	2.35
Transformatorstationsbyggnad: samtliga yrken	2.50	Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	2.53

Tab. 44 (forts.). Medelförtjänster under år 1945 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2·98	Murare	2·28
Elektromontörer, ledande	2·89	Målare	2·93
Förare å större grävmaskiner	2·77	Smeder	2·58
Järn- och metallarbetare, ledande	2·80	Svetsare med lägre yrkesskicklighet	2·50
Krankörare	2·78	Timmermän, yrkeskunniga	2·64
Smeder med högre yrkesskicklighet	2·94	Utsättare	1·58
Spelskötare vid kabelkranar och gruvhissar	2·99	Lönegrupp III	2·71
Stenarbetare	2·84	Bilförare vid transport från grävmaskin	2·48
Svarvare	2·63	Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	2·60
Svetsare med högre yrkesskicklighet	2·56	Byggn.-snickare o. timmermän, fullt yrkeskunniga	2·79
Traktorförare	2·49	Elektromontörer, ledande	2·80
Ut-ättare	1·64	Grävmaskinförare, fullt yrkeskunniga	2·84
Dykare	2·59	Järn- o. metallarbetare, ledande	2·74
Forsmo		Spelskötare vid kabelkran	2·65
Kraftstationsbyggnad: samtliga yrken	2·50	Smeder med högre yrkesskicklighet	2·74
Lönegrupp I	2·27	Svarvare	2·58
Diversearbetare	2·28	Svetsare med högre yrkesskicklighet	2·66
Förrådsutlämnare	1·92	Traktorförare	2·63
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	2·37	Dykare	5·02
Kompressorskötare	1·81	h. Ångermanälvens regleringsarbeten:	
Spelskötare vid mindre spel och kranar	2·49	Sjöregleringar vid Flåsjön: samtliga yrken	2·27
Jordarbetare	2·14	Lönegrupp I	2·16
Utsättare	1·49	Diversearbetare	2·10
Lönegrupp II	2·62	Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering)	2·24
Armerare, yrkeskunniga	2·58	Jordarbetare	2·42
Bergsprängare	2·83	Grävmaskinshantlangare	1·98
Betonggjutare, yrkeskunniga	2·56	Lönegrupp II	2·26
Bergrensare	2·76	Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	2·32
Elektromontörer	2·57	Timmermän, yrkeskunniga	2·25
Förrådsutlämnare, expeditionsvana	1·94	Lönegrupp III	2·55
Grävmaskinförare	2·66	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2·47
Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	2·57	Elektromontörer, ledande	2·52
Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	2·07	Förare å större grävmaskiner	2·78
Bilförare vid förråds- och trafikkörning	1·95	Smeder med högre yrkesskicklighet	2·48

D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1945.

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisningssättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företagen varit i gång. Särskilt under tider med ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med mera stadigvarande anställning en i viss mån vilseledande bild av industrins möjligheter att bereda försörjning åt landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler, inskränker sig emellertid till vissa approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och i sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterialet ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim-, dag- och veckolöner, men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagens totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har i tab. 45 gjorts en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift till lönestatistiken såväl för år 1944 som år 1945. Vid denna bearbetning har liksom tidigare begränsning skett till den egentliga industrin.

Med användande av dessa uppgifter, vilken under år 1945 avse 6 985 företag med 448 792 arbetare och en lönebudget av 1 563 milj. kr, ha med 1944 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare och hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner.

Vid i tab. 45 redovisade företag tagna tillsammans ha de sysselsatta arbetarna under år 1945 ökat med 22 965 personer (eller med 5.4 % i förhållande till år 1944). Ökningen i arbetarantalet hänförde sig främst till pappersmassfabriker, pappersbruk och pappfabriker, tändsticksfabriker, skofabriker samt torvindustri. Minskning noteras inom bl. a. flottning, sprängämnesfabriker samt gruvor och anrikningsverk.

Ehuru antalet sysselsatta arbetare ökat, har totalantalet av samtliga redovisade arbetare utförda arbetstimmar minskat på grund av arbetskonflik-

Tab. 45. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1944-1945.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Summa utgjorda arbetstim- mar per år (milj.)		Totalsumma arbetslön i kronor un- der år (milj.)		Indextal för 1945 (1944=100)		
	1944	1945	1944	1945	1944	1945	Antal ar- betare	S:a utgj. ar- bets- tim.	Total- summa arb. lön
	<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (1 907)	175 429	182 448	396.9	320.2	726.9	616.9	104.0	80.7
Gruvor o. anrikningsverk . (60)	10 602	9 495	22.7	19.2	50.3	43.8	89.6	84.4	87.1
Järn-, stål- o. kopparverk . (51)	23 508	24 284	52.4	53.7	94.2	99.8	103.3	102.7	105.9
Järn- o. stålmanufaktur . (362)	19 137	20 700	42.6	37.8	71.9	67.4	108.2	88.8	93.7
Mek. verkst. o. skeppsvarv (1 076)	93 232	97 006	213.0	159.4	394.1	312.1	104.1	74.8	79.2
Elektriska verkstäder . . (129)	19 453	20 673	45.0	32.6	80.8	62.5	106.3	72.6	77.4
Metallmanufaktur (183)	8 245	8 963	18.4	15.0	30.6	26.6	108.7	81.3	86.9
Guld- o. silfvervarufabr. . (46)	1 252	1 327	2.8	2.6	5.0	4.7	106.0	89.0	96.0
<i>Jord- o. stenindustri</i> (647)	29 278	31 206	61.8	66.6	95.7	109.4	106.6	107.7	114.3
Kolgruvor (4)	894	948	1.9	1.9	3.3	3.5	106.0	103.7	107.6
Torvindustri (94)	2 374	2 675	3.8	4.1	6.1	6.8	112.7	107.7	112.1
Stenbrott o. stenhuggerier (134)	4 258	4 447	8.6	9.4	13.1	15.2	104.4	108.7	116.1
Byggnadsämnesindustri . (336)	13 077	14 066	28.7	31.1	46.5	53.8	107.6	108.6	115.6
Porslins-, kakel- o. lergods. (18)	3 906	4 171	8.7	9.3	11.6	13.1	106.8	106.1	112.8
Glasbruk (61)	4 769	4 899	10.1	10.8	15.1	17.0	102.7	106.3	112.5
<i>Träindustri</i> (1 205)	40 935	44 326	89.0	96.8	129.8	152.6	108.3	108.7	117.6
Flottnings (15)	2 439	2 099	6.3	5.2	9.1	8.1	86.1	82.3	89.6
Sågverk o. hyvelrier . . . (523)	19 101	20 868	39.1	43.7	56.2	67.8	109.3	111.7	120.4
Snickeri- o. möbelfabr. . (577)	16 320	18 027	36.7	40.3	54.1	64.4	110.5	109.9	119.1
»Annan» trävaruindustri . (90)	3 075	3 332	6.9	7.6	10.4	12.3	108.4	109.4	118.8
<i>Pappers- o. grafisk industri .</i> (636)	39 460	43 870	88.8	99.8	152.1	179.2	111.2	112.4	117.8
Pappersmassfabriker . . . (52)	7 619	8 808	16.2	19.9	26.9	34.4	115.6	123.2	128.2
Pappersbruk o. pappfabr. (56)	12 218	13 791	26.9	31.0	38.6	47.0	112.9	114.9	121.7
»Annan» pappersindustri . (153)	7 076	7 658	16.4	17.2	23.1	26.6	108.2	105.8	115.0
Grafisk industri (375)	12 547	13 613	29.3	31.7	63.5	71.2	108.5	108.1	112.1
<i>Livsmedelsindustri</i> (1 075)	36 616	38 239	83.3	86.7	136.4	148.8	104.4	104.1	109.1
Kvarnar (62)	1 831	1 905	4.3	4.4	7.3	8.0	104.0	103.2	108.8
Pressjästfabriker (6)	203	212	0.5	0.5	1.0	1.0	104.4	106.4	107.6
Bagerier (252)	6 853	7 479	15.6	16.9	28.6	32.3	109.1	108.2	112.7
Råsockerbruk o. raffinad. (26)	4 742	4 400	10.3	10.2	15.7	15.9	92.8	99.0	101.7
Choklad- o. karamellfabr. (82)	3 864	3 916	8.6	8.7	10.5	11.5	101.3	101.4	109.4
Bryggerier o. läskedrycksf. (230)	5 213	5 639	11.9	12.8	21.7	24.8	108.2	107.5	114.5
Tobaksfabriker (7)	1 632	1 540	3.7	3.4	5.7	5.5	94.4	93.4	96.3
Slakterier o. konserverfabr. (249)	6 920	7 382	15.9	16.5	26.0	27.7	106.7	103.2	106.7
»Annan» livsmedelsind. . (161)	5 358	5 766	12.5	13.3	19.9	22.1	107.6	106.2	110.7
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i> (789)	68 192	70 133	151.3	154.3	191.7	212.7	102.9	102.0	110.9
Spinnerier, väverier o. d. (384)	43 712	45 414	97.3	100.4	125.7	141.0	103.9	103.2	112.2
Skrädderier o. sömnadsf. (363)	22 838	23 008	50.4	50.2	61.7	67.0	100.7	99.8	108.5
Hatt- o. mössfabriker . . (42)	1 642	1 711	3.6	3.7	4.3	4.7	104.2	100.5	109.0
<i>Läder-, hår- o. gummi- fabriker</i> (418)	19 921	21 960	44.2	48.4	66.7	77.3	110.2	109.5	115.9
Garverier (35)	2 178	2 358	5.1	5.4	8.6	9.7	108.3	106.5	112.6
Päls- o. skinnvarufabriker (80)	1 666	1 845	3.7	4.0	5.4	6.4	110.7	109.7	117.2
Skofabriker (161)	7 656	8 528	16.6	18.5	24.6	28.6	111.4	110.8	116.6
Gummi- o. lädvarufabriker . (37)	5 818	6 274	12.9	14.0	19.7	22.7	107.8	108.3	115.2
»Annan» hithörande ind. . (105)	2 603	2 955	5.9	6.5	8.4	9.9	113.5	110.9	118.5
<i>Kemisk-teknisk industri . .</i> (308)	15 996	16 610	36.5	37.7	60.7	66.5	103.8	103.4	109.6
Färg-, olje- o. parfymfabr. (120)	3 958	4 102	9.0	9.8	14.4	15.9	103.6	103.0	110.8
Sprängämnesfabriker . . (11)	2 157	1 895	4.8	4.1	8.7	7.9	87.9	86.6	90.7
Tändsticksfabriker (6)	1 006	1 152	2.2	2.6	2.9	3.5	114.5	116.4	120.6
»Annan» kemisk-tekn. ind. (171)	8 875	9 461	20.5	21.7	34.7	39.2	106.6	106.0	113.1
Samtliga industrigrenar . (6 985)	425 827	448 792	951.3	910.5	1560.0	1563.4	105.4	95.7	100.2

ten inom verkstadsindustrin under redogörelseåret. Industrins totala lönebudget är som en följd av den tidigare konstaterade ökningen av lönerna i stort sett densamma som år 1944.

På samma sätt ha jämförelser anställts mellan företag, som lämnat uppgift två på varandra följande år från och med år 1929, varvid dock är att märka, att uppgifterna bli ofullständigare ju längre tillbaka man går i tiden.

Med utgångspunkt från dessa jämförelser har enligt den s. k. kedjemethoden med år 1929 som basår beräknats indexserier, vilka ge ett approximativt uttryck åt förändringarna under perioden 1929—1945 i arbetarantal, genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, totalantal utgjorda arbetstimmar samt totalsumma arbetslön under året. Det må framhållas, att dessa indexserier, som meddelats i tab. 46 och diagram VII, icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av hela företags nedläggande resp. nyskapande. Detta medför framför allt i tider med uppåtående konjunkturer, då antalet nytillkomna företag ofta bli mångdubbelt flera än nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer hastigare än här beräknade indexserier utvisa.

De i tab. 46 anförda indextalen återspegla ett betydande uppsving i löneinkomster och sysselsättningsmöjligheter sedan depressionsåren 1932 och 1933 inom så gott som samtliga näringsgrenar. Bortses från de förändringar i arbetarantal, som åstadkommas genom grundande av nya och nedläggande av äldre företag, skulle från år 1935 till 1945 antalet arbetare inom det industriella näringslivet ha ökat med omkring 23 % och den genomsnittliga arbetstiden minskat med nära 10 %, samtidigt som den totala sysselsättningsvolymen — mätt i antalet utgjorda arbetstimmar — utvisat en ökning av 11 %. Denna utökade sysselsättning tillsammans med en ganska betydande höjning i timlönen har kommit industrins totala lönesumma att stiga med icke mindre än 90 % under perioden 1935—1945. Därmed var sysselsättningsvolymen under år 1945 för industrin som helhet betraktad bortåt 7 % högre än under utgångsåret 1929. Lönebudgeten år 1945 överstiger med omkring 83 % 1929 års siffra (jfr diagram VII).

Den utveckling, vars huvuddrag här skildrats, har emellertid varit rätt olikartad under olika år. Under år 1933 var arbetstillgången praktiskt taget oförändrad, i det att den något utökade arbetstiden per år och arbetare till större delen neutraliserades genom inskränkning i antalet sysselsatta arbetare. Däremot tog sig den förbättrade arbetstillgången under år 1934 i förhållande till år 1933 uttryck både i nyanställning eller återanställning av arbetare (8 %) och utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen (6 %). De tre därpå följande åren i perioden har tillväxten i antalet sysselsatta arbetare (resp. 6, 5 och 7 %) varit proportionsvis större än ökningen av arbetstiden per arbetare, som endast utgjort resp. 2, 1 och 0.6 % om året. Under år 1938 har nyanställning av arbetare skett i väsentligt mindre utsträckning än närmast föregående år (1 %), varjämte arbetstiden per arbetare minskats (— 2 %). Ungefär hälften av denna inskränkning i arbetstiden har återta-

Tab. 46. Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industriföretag under åren 1929—1945.

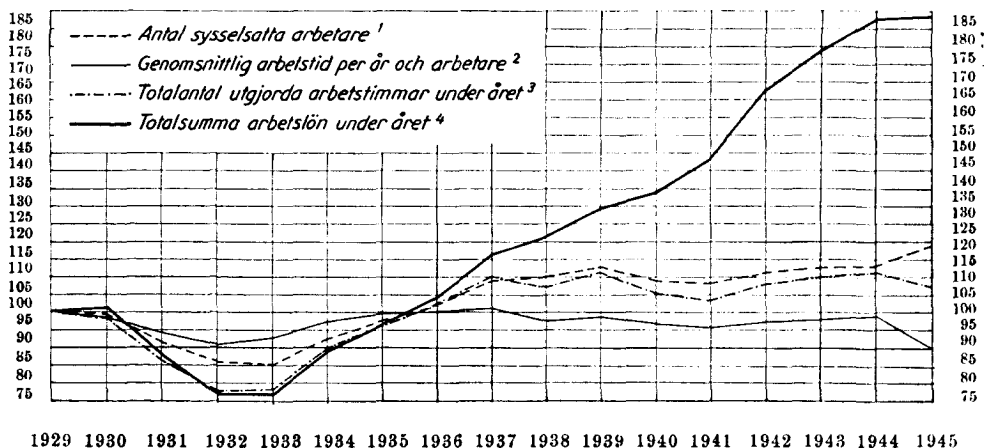
Indextal (1929 = 100) för		Malm- bryt- ning o. metall- ind.	Jord- sten- ind.	Trä- ind.	Pap- pers- o. gra- fisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- kläd- nads- ind.	Läder-, hår- o. gummi- varu- ind.	Ke- misk- teknisk ind.	Samt- liga indu- stri- grup- per
Antal sysselsatta arbetare	1935.....	105	82	78	89	99	111	111	81	96·9
	1936.....	114	85	80	92	103	116	113	83	102·1
	1937.....	127	90	84	95	106	120	118	85	109·1
	1938.....	129	91	82	96	111	119	120	91	110·0
	1939.....	132	92	81	97	116	121	131	100	112·7
	1940.....	133	73	72	87	115	123	137	96	109·2
	1941.....	137	74	71	85	115	114	121	90	108·0
	1942.....	144	80	68	93	114	111	114	95	110·4
	1943.....	148	85	71	90	114	113	106	96	112·2
	1944.....	147	85	70	89	119	115	112	104	113·0
1945.....	153	91	75	99	125	118	123	108	119·1	
Genom- snittl. arb.- tid per år o. arb.	1935.....	99	98	98	100	100	100	101	95	99·8
	1936.....	100	99	99	101	99	102	101	95	100·1
	1937.....	100	100	99	102	101	101	102	97	100·7
	1938.....	98	100	98	95	99	98	103	95	97·9
	1939.....	98	100	96	97	98	101	104	95	98·9
	1940.....	98	93	93	91	97	97	103	94	96·7
	1941.....	97	96	93	93	97	94	95	93	95·8
	1942.....	97	99	105	95	98	94	99	93	97·6
	1943.....	97	99	102	94	98	98	97	94	97·8
	1944.....	97	101	105	95	98	99	104	94	98·7
1945.....	75	102	105	96	97	98	103	94	89·6	
Totalantal utgjorda arb.- tim. under året	1935.....	104	81	76	89	99	111	112	77	96·2
	1936.....	113	85	79	92	103	119	115	79	102·2
	1937.....	127	90	84	97	107	122	120	83	109·8
	1938.....	127	91	80	90	110	116	124	86	107·7
	1939.....	130	92	78	94	114	122	136	95	111·5
	1940.....	131	68	67	79	111	120	141	90	105·6
	1941.....	133	72	67	79	112	108	115	84	103·5
	1942.....	141	79	71	88	111	104	113	88	107·8
	1943.....	144	84	73	85	112	111	102	90	109·8
	1944.....	143	86	73	85	116	113	116	98	111·5
1945.....	116	92	79	96	121	116	127	101	106·7	
Total- summa arbetslön under året	1935.....	102	83	75	89	100	113	114	81	96·3
	1936.....	114	90	77	95	105	122	118	85	104·0
	1937.....	131	97	86	104	111	131	127	91	115·7
	1938.....	141	105	86	101	118	129	134	101	120·7
	1939.....	150	110	89	108	125	144	153	112	129·3
	1940.....	165	89	82	97	132	155	175	118	133·5
	1941.....	182	99	88	105	143	153	158	119	142·8
	1942.....	209	121	102	125	153	163	169	136	162·6
	1943.....	224	139	111	126	161	181	163	144	173·3
	1944.....	229	147	115	131	172	197	193	162	181·9
1945.....	194	168	135	154	187	218	223	177	182·7	

Diagram VII. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1945. År 1929 = 100.

Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires pendant les années 1929—1945.

Indextal

Indextal

1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945

gits under år 1939 samtidigt som de goda konjunkturerna under året särskilt inom hemmamarknadsindustrin medfört en icke obetydlig nyanställning av arbetare (2 %). Under år 1940 ha både den sysselsatta personalen, arbetstiden per år och arbetare och totalantalet utgjorda arbetstimmar minskat (resp. 3·1, 2·2 och 5·3) i förhållande till föregående år och samma var förhållandet under år 1941. Under åren 1942—1944 konstateras en ganska stark stegring, varigenom under sistnämnda år sysselsättningsnivån år 1939 uppnåddes. Nedgången under redogörelseåret är en följd av den omfattande och långvariga strejken inom verkstadsindustrin.

Särskilt intresse erbjuder ett jämförande studium av motsvarande utveckling inom de båda huvudgrupperna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri. Då några jämförelsesiffror ej föreligga efter 1939, måste man dock här inskränka sig till att hänvisa till tidigare årgångar av denna årsbok.

Som komplettering till de i tab. 46 meddelade rikssiffrorna har i tab. 47 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län på de med hänsyn till arbetarantalet viktigaste industrigrenarna. Härvid har bearbetningen — i olikhet med kapitlet i övrigt — omfattat såväl arbetare som förvaltnings- och befälspersonal. För var och en av de redovisade lokala näringsgrenarna meddelas i tabellen antalet anställda och till dem under år 1945 utbetalade lönesummor, varjämte utvecklingen sedan 1944 belyses genom indextal.

¹ Nombre moyen d'ouvriers employés. — ² Nombre moyen d'heures de travail par ouvrier et par an. — ³ Somme globale des heures de travail effectuées. — ⁴ Somme globale des salaires.

Tab. 47. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1944 och 1945 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o. befälspersonal				Arbetare				
	Antal personer 1945	Utbetald lönesumma 1945 (1000 kr)	Indextal för 1945 (1944=100)		Antal personer 1945	Utbetald lönesumma 1945 (1000 kr)	Indextal för 1945 (1944=100)		
			Antal personer	Lönesumma			Antal personer	Summa arbetstimmar	Lönesumma
Stockholms stad	15 005	89 668	102·7	106·5	44 275	190 347	103·5	91·3	96·7
Malmbrytning o. metallind.	7 807	48 802	99·8	103·5	22 221	86 618	103·5	79·1	84·8
Pappers- o. grafisk industri	2 649	16 262	108·0	112·8	8 532	46 120	107·3	107·5	111·6
Livsmedelsindustri	2 300	11 684	104·3	107·0	6 369	30 058	102·8	102·5	107·1
Textil- o. beklädnadsindustri	750	4 183	95·6	106·0	4 036	13 736	97·7	96·6	106·5
Kemisk-teknisk industri	1 090	6 302	110·4	112·6	1 758	7 219	100·7	101·8	109·7
Stockholms län	4 539	29 472	105·9	111·3	14 877	52 901	106·4	82·5	86·0
Malmbrytning o. metallind.	3 394	22 182	103·8	108·9	10 865	36 806	104·9	73·4	77·6
Livsmedelsindustri	241	1 458	98·2	107·8	1 154	4 679	111·4	110·6	113·7
Uppsala län	1 495	7 873	109·0	113·6	8 193	27 411	106·8	97·6	102·7
Malmbrytning o. metallind.	607	3 499	109·8	117·0	3 193	9 778	106·5	82·7	85·7
Södermanlands län	3 188	17 619	104·9	111·7	17 920	56 814	105·8	85·3	87·5
Malmbrytning o. metallind.	2 067	12 135	103·9	111·5	12 137	37 035	106·5	75·7	78·5
Textil- o. beklädnadsindustri	216	1 177	103·8	110·6	1 635	4 750	101·2	99·3	107·8
Östergötlands län	5 080	25 780	108·4	113·0	25 730	84 550	107·5	98·2	104·5
Malmbrytning o. metallind.	1 839	10 124	109·4	112·1	8 512	25 991	107·4	82·3	87·7
Träindustri	298	1 472	113·9	117·5	2 249	7 627	105·1	103·8	111·5
Pappers- o. grafisk industri	612	3 341	107·8	110·5	3 185	12 175	111·7	109·6	119·9
Textil- o. beklädnadsindustri	1 001	5 082	106·0	111·3	7 158	22 231	108·4	106·1	114·7
Jönköpings län	3 311	16 334	110·8	116·0	20 263	65 722	107·0	95·8	98·7
Malmbrytning o. metallind.	1 438	7 475	112·8	115·4	8 038	23 812	103·3	73·3	77·3
Träindustri	431	2 020	113·2	119·9	4 038	14 570	106·4	109·0	118·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	306	1 703	110·3	117·9	2 456	9 005	108·7	107·9	114·8
Kemisk-teknisk industri	58	356	104·3	102·6	375	1 316	113·9	114·2	120·4
Kronobergs län	969	4 262	109·8	113·0	8 648	26 173	109·1	106·0	113·4
Jord- o. stenindustri	158	792	102·0	104·5	3 370	9 673	112·7	110·4	117·1
Träindustri	128	556	110·8	115·2	1 503	4 690	108·5	108·7	119·0
Pappers- o. grafisk industri	251	1 393	107·4	115·6	2 073	6 849	106·9	108·0	114·9
Kalmar län	1 830	8 666	110·6	116·9	13 182	41 204	108·4	95·8	100·9
Malmbrytning o. metallind.	791	3 936	109·0	114·1	5 278	15 087	105·8	75·2	79·7
Jord- o. stenindustri	86	405	100·7	104·7	1 641	5 594	104·9	107·6	115·5
Träindustri	274	1 232	118·3	129·1	3 140	10 166	113·4	113·4	124·6
Gotlands län	296	1 331	102·7	110·3	1 261	4 425	98·9	98·8	102·5
Jord- o. stenindustri	79	481	102·9	114·6	676	2 268	100·9	102·7	105·6
Blekinge län	932	4 332	100·7	104·4	6 927	20 799	107·3	96·5	103·5
Malmbrytning o. metallind.	424	2 117	93·8	95·6	3 638	10 207	107·8	86·8	93·6
Kristianstads län	1 729	8 491	113·6	118·6	12 810	40 411	105·7	99·2	106·0
Malmbrytning o. metallind.	266	1 339	102·5	109·0	1 808	4 456	105·0	71·4	77·1
Jord- o. stenindustri	272	1 547	113·6	118·1	3 338	10 687	108·2	106·6	112·7
Träindustri	162	703	103·5	108·8	1 985	6 339	108·1	106·3	116·7
Livsmedelsindustri	293	1 202	108·2	109·8	1 202	4 451	101·8	99·4	104·2
Malmöhus län	10 335	51 194	111·0	115·9	47 487	156 921	105·4	96·3	101·5
Malmbrytning o. metallind.	2 404	13 320	109·9	1 199	12 134	34 383	108·9	73·1	77·6
Jord- o. stenindustri	573	3 475	133·3	145·5	5 064	18 257	107·6	108·3	115·0
Livsmedelsindustri	2 208	8 882	114·1	113·1	7 084	25 790	99·7	101·7	106·4
Textil- o. beklädnadsindustri	1 712	8 311	106·3	113·1	9 904	28 934	101·2	100·0	108·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 401	6 808	107·2	117·3	6 301	21 815	108·0	108·0	114·1

Tab. 47 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1944 och 1945 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o. befälspersonal				Arbetare				
	Antal personer 1945	Utbe- tald löne- summa 1945 (1 000 kr)	Indextal för 1945 (1944 = 100)		Antal personer 1945	Utbe- tald löne- summa 1945 (1 000 kr)	Indextal för 1945 (1944 = 100)		
			Antal personer	Löne- summa			Antal personer	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Hallands län	1 001	4 817	106·7	113·9	6 723	21 194	109·4	101·5	108·4
Malmbrytning o. metallind.	383	1 873	108·5	120·0	2 152	6 568	107·3	81·8	90·3
Textil- o. beklädnadsindustri	239	1 312	110·1	108·3	2 433	7 316	112·3	112·8	123·1
Göteborgs o. Bohus län	9 741	54 429	106·6	111·0	43 809	145 862	105·5	91·0	94·8
Malmbrytning o. metallind.	4 260	27 654	107·4	108·7	18 808	57 639	105·8	72·7	75·9
Pappers- o. grafisk industri	821	4 292	104·6	113·2	4 224	16 784	112·4	109·9	115·8
Livsmedelsindustri	2 075	8 549	107·3	113·6	5 607	21 722	107·6	109·1	113·8
Textil- o. beklädnadsindustri	1 759	9 514	103·2	112·5	11 093	34 083	99·7	98·6	108·5
Älvsborgs län	4 874	26 839	106·6	110·6	35 677	115 617	105·8	101·5	108·0
Malmbrytning o. metallind.	1 112	6 441	104·2	104·4	5 151	15 999	104·0	77·7	82·0
Pappers- o. grafisk industri	401	2 362	117·9	123·6	2 979	10 029	114·2	115·3	122·2
Textil- o. beklädnadsindustri	2 262	12 632	102·7	109·1	21 344	66 142	104·2	104·0	112·3
Skaraborgs län	1 784	8 919	105·8	109·9	12 076	37 118	104·5	93·9	98·6
Malmbrytning o. metallind.	699	3 904	111·7	114·0	3 730	9 749	106·2	72·1	74·7
Jord- o. stenindustri	264	1 479	102·4	105·5	2 982	10 516	104·5	104·4	111·4
Träindustri	146	594	108·9	107·8	1 436	4 688	109·5	111·4	121·1
Värmlands län	2 901	15 103	107·0	110·7	19 376	65 746	109·8	102·9	107·2
Malmbrytning o. metallind.	1 514	8 419	106·8	109·3	9 643	31 675	107·4	92·7	96·0
Träindustri	196	892	111·4	114·2	1 986	6 385	111·4	109·5	119·6
Pappers- o. grafisk industri	454	2 597	103·1	108·7	4 082	14 490	120·9	127·8	133·2
Örebro län	4 835	27 513	118·5	113·7	22 705	86 301	101·7	98·6	102·7
Malmbrytning o. metallind.	2 486	15 823	117·1	113·9	9 638	37 844	96·4	90·4	94·6
Träindustri	100	475	108·1	126·6	1 252	3 953	103·8	105·6	111·4
Läder-, bår- o. gummivaraind.	645	3 074	102·3	112·7	4 466	15 732	110·0	108·7	114·3
Kemisk-teknisk industri	471	3 101	106·7	113·3	1 768	7 559	90·2	88·9	92·6
Västmanlands län	4 472	24 450	107·3	110·8	18 298	60 194	103·5	85·3	89·3
Malmbrytning o. metallind.	3 815	21 542	107·3	110·6	14 413	45 525	103·9	80·7	84·1
Kopparbergs län	2 916	16 067	105·3	112·1	19 086	69 337	100·7	94·1	97·7
Malmbrytning o. metallind.	2 041	12 070	102·9	111·1	11 720	44 203	99·0	87·8	91·1
Träindustri	240	1 191	109·9	114·9	3 089	10 235	104·0	105·5	113·4
Gävleborgs län	2 829	16 216	106·3	111·4	17 470	63 415	105·0	103·7	109·1
Malmbrytning o. metallind.	1 659	10 512	105·9	111·2	8 384	32 734	104·7	100·5	103·6
Träindustri	289	1 415	109·5	113·7	4 161	14 142	108·1	108·4	119·4
Pappers- o. grafisk industri	117	790	88·9	105·7	950	3 761	106·0	116·1	120·1
Västernorrlands län	1 833	10 108	105·7	113·1	12 425	47 481	112·5	112·6	119·9
Träindustri	356	1 958	103·8	110·7	4 547	16 242	117·2	117·7	126·4
Pappers- o. grafisk industri	384	2 386	112·4	105·2	2 848	11 851	116·3	127·5	130·9
Jämtlands län	327	1 601	98·9	102·8	1 746	6 478	101·5	102·5	106·7
Västerbottens län	1 138	6 128	116·1	118·4	6 157	27 558	104·6	103·9	106·7
Malmbrytning o. metallind.	663	3 906	123·9	121·7	2 971	15 581	94·0	91·4	96·4
Träindustri	112	627	102·8	117·3	1 588	5 814	109·8	113·4	121·4
Norrbottnens län	640	4 344	105·2	104·2	6 483	30 579	105·6	101·0	100·9
Malmbrytning o. metallind.	301	2 613	101·6	99·1	1 336	4 918	97·7	86·9	89·9
Hela riket ¹	89 125	488 305	107·1	111·4	448 792	1 563 409	105·4	95·7	100·2

¹ Inberäknat personer, som ej kunnat fördelas på län.

Tab. 48. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1938—1945 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1942	1943	1944	1945	1942	1943	1944	1945	1942	1943	1944	1945
Stockholms stad	105	109	111	115	106	111	112	103	141	154	162	156
Malmbrytning o. metallind.	124	132	132	137	122	131	130	103	162	181	185	157
Pappers- o. grafisk industri	108	109	113	122	112	116	119	128	143	154	167	187
Livsmedelsindustri	89	89	95	97	86	88	92	94	110	116	125	133
Textil- o. beklädnadsind.	80	81	78	76	87	90	86	83	116	129	132	141
Kemisk-teknisk industri	97	102	110	110	97	102	107	109	129	139	155	170
Stockholms län	101	106	104	110	100	105	103	85	135	146	148	127
Malmbrytning o. metallind.	107	112	107	112	107	112	106	78	142	154	150	116
Livsmedelsindustri	98	88	94	105	98	90	96	106	141	136	144	164
Uppsala län	94	97	99	106	92	94	98	96	121	126	137	140
Malmbrytning o. metallind.	104	104	103	110	102	100	99	82	137	139	143	123
Södermanlands län	102	104	105	111	104	106	107	91	139	149	156	137
Malmbrytning o. metallind.	106	108	109	116	108	110	110	83	144	155	161	127
Textil- o. beklädnadsind.	92	91	97	98	96	98	106	105	131	138	156	169
Östergötlands län	97	99	101	109	97	100	103	101	136	146	157	164
Malmbrytning o. metallind.	116	119	118	127	117	120	121	99	161	174	180	158
Träindustri	83	86	86	90	81	81	82	85	108	113	123	137
Pappers- o. grafisk industri	87	92	100	111	91	95	106	116	118	127	143	171
Textil- o. beklädnadsind.	90	92	93	101	89	93	96	101	133	146	157	181
Jönköpings län	102	103	103	110	102	102	103	96	144	154	161	159
Malmbrytning o. metallind.	126	126	122	126	124	123	118	87	177	187	187	145
Träindustri	94	97	96	102	92	95	96	104	131	143	152	181
Läder-, hår- o. gummivaruid.	84	86	92	100	85	85	93	101	120	127	149	171
Kemisk-teknisk industri	60	50	51	58	58	51	51	59	76	73	76	92
Kronobergs län	101	102	101	110	98	99	99	105	134	142	149	169
Jord- o. stenindustri	101	107	102	115	98	104	102	113	136	158	160	187
Träindustri	81	87	87	95	80	87	88	96	113	131	141	154
Pappers- o. grafisk industri	111	99	100	107	114	101	103	111	144	131	136	157
Kalmar län	107	112	112	121	105	112	112	107	145	162	168	170
Malmbrytning o. metallind.	135	142	142	150	134	142	142	107	183	204	211	168
Jord- o. stenindustri	94	101	106	111	85	98	104	112	111	136	151	175
Träindustri	95	103	95	108	92	99	92	104	129	146	145	181
Gotlands län	80	83	81	80	78	81	80	79	102	112	113	116
Jord- o. stenindustri	68	75	72	73	65	73	70	72	85	100	97	103
Blekinge län	102	105	105	113	103	106	106	103	134	146	154	159
Malmbrytning o. metallind.	105	109	110	119	105	109	110	95	136	150	157	147
Kristianstads län	112	115	120	127	111	114	121	120	150	163	179	190
Malmbrytning o. metallind.	105	111	118	124	109	115	122	87	148	163	180	139
Jord- o. stenindustri	117	117	115	124	110	114	113	121	146	169	174	196
Träindustri	99	105	116	125	98	104	115	122	142	160	183	213
Livsmedelsindustri	109	115	125	127	110	116	124	124	138	150	162	169
Malmöhus län	100	105	106	111	99	103	106	102	133	146	156	158
Malmbrytning o. metallind.	111	123	118	129	111	119	120	88	149	167	175	136
Jord- o. stenindustri	91	96	97	104	90	96	97	105	116	129	136	156
Livsmedelsindustri	102	100	103	102	99	99	98	100	126	132	135	143
Textil- o. beklädnadsind.	96	102	101	102	91	99	100	100	133	151	162	176
Läder-, hår- o. gummivaruid.	94	96	101	110	91	92	98	106	122	130	146	167

Tab. 48 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1938—1945 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för											
	Antal sysselsatta arbetare				Totalantal utgjorda arbetstimmar				Totalsumma utbetalad arbetslön			
	1942	1943	1944	1945	1942	1943	1944	1945	1942	1943	1944	1945
Hallands län	90	92	93	102	88	90	93	95	123	133	145	157
Malmbrytning o. metallind.	112	120	121	130	110	117	119	98	151	169	176	159
Textil- o. beklädnadsind.	83	83	82	92	80	84	83	94	117	126	138	169
Göteborgs o. Bohus län	91	95	97	102	90	95	96	88	119	130	137	130
Malmbrytning o. metallind.	95	102	107	113	93	101	104	76	122	134	143	139
Pappers- o. grafisk industri	86	85	68	77	87	87	70	77	110	115	98	114
Livmedelsindustri	93	92	92	99	93	91	92	101	119	124	130	148
Textil- o. beklädnadsind.	93	97	100	100	90	96	101	99	125	139	152	165
Älvsborgs län	98	98	100	105	94	97	100	101	131	141	152	165
Malmbrytning o. metallind.	112	119	127	132	114	122	127	99	154	172	185	152
Pappers- o. grafisk industri	99	94	93	107	101	96	97	112	123	123	123	151
Textil- o. beklädnadsind.	93	92	93	97	88	91	93	96	124	134	146	164
Skaraborgs län	107	106	108	113	107	106	109	103	147	155	167	165
Malmbrytning o. metallind.	137	139	143	152	138	141	144	104	185	198	211	157
Jord- o stenindustri	95	97	96	101	94	96	97	101	124	140	147	164
Träindustri	96	96	93	102	99	98	96	107	145	154	160	194
Värmlands län	109	111	109	120	110	111	110	114	143	153	155	166
Malmbrytning o. metallind.	113	113	110	118	114	114	110	102	154	164	163	157
Träindustri	83	84	83	92	80	82	83	91	110	118	124	148
Pappers- o. grafisk industri	116	108	101	122	118	106	101	129	129	119	115	153
Örebro län	99	94	96	97	102	97	102	101	141	140	150	154
Malmbrytning o. metallind.	98	96	95	92	109	108	108	98	153	157	158	149
Träindustri	88	91	89	92	91	90	87	92	116	120	120	134
Läder-, hår- o. gummivaruid.	93	77	78	86	84	65	82	89	113	94	120	137
Kemisk-teknisk industri	156	118	119	107	146	111	114	102	189	145	151	140
Västmanlands län	104	106	108	112	102	104	106	90	139	150	157	140
Malmbrytning o. metallind.	111	110	112	117	109	109	110	89	148	156	163	137
Kopparbergs län	108	106	105	105	106	104	103	97	143	146	147	143
Malmbrytning o. metallind.	110	106	104	103	108	105	103	90	145	146	146	133
Träindustri	95	97	97	101	97	95	99	104	134	141	148	168
Gävleborgs län	95	94	95	100	92	90	93	97	119	121	127	138
Malmbrytning o. metallind.	97	94	88	93	95	92	88	88	123	125	123	127
Träindustri	89	88	86	93	89	86	86	93	113	114	116	138
Pappers- o. grafisk industri	90	88	111	118	82	79	102	119	99	97	127	152
Västernorrlands län	90	89	85	95	88	83	82	92	111	108	110	132
Träindustri	87	92	88	103	90	91	91	107	115	122	125	158
Pappers- o. grafisk industri	85	75	67	77	79	66	61	78	96	82	79	103
Jämtlands län	89	95	90	92	86	92	88	90	116	131	129	138
Västerbottens län	175	171	167	175	182	179	175	182	244	252	254	271
Malmbrytning o. metallind.	346	343	364	342	364	361	371	339	499	519	543	524
Träindustri	102	107	98	107	107	108	101	115	141	148	141	171
Norrbottnens län	103	96	97	103	101	96	95	96	122	120	119	120
Malmbrytning o. metallind.	100	90	91	89	98	93	90	78	117	113	111	100
Helat riket	100	102	103	108	100	102	103	99	134	143	150	150

För att ytterligare belysa utvecklingen inom de olika länen ha beträffande arbetarna¹ samma jämförelse gjorts mellan företag, som redovisats under två på varandra följande år av perioden 1938—1945. Genom att begagna den s. k. kedjemetoden (se ovan sid. 141) ha de indexsiffror erhållits, som återges i tab. 48. Av praktiska skäl har ej jämförelsen kunnat föras tillbaka längre än till 1938, men detta års speciella karaktär såsom det sista år, som ej direkt berörts av krigskrisen, torde i och för sig kunna motivera valet av år 1938 som basår.

Även om det lönestatistiska materialet som helhet betraktat torde representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid denna långt gående uppdelning av de redovisade företagen den omständigheten ej lämnas obeaktad, att representativiteten kan ställa sig ganska växlande i olika landsdelar. En viss ojämnhet i redovisningen sammanhänger med att uppgiftsplikt ej föreligger. Men den viktigaste orsaken till variationerna i representativiteten torde vara att söka i det förhållandet, att lönestatistiken företrädesvis avser den stora och medelstora industrin och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk, vilka storleksgrupper av näringsfång förete olika utbredning i lokalt hänseende.

¹ För förvaltningspersonalen kan ej jämförelsen länsvis föras tillbaka till 1938 på grund av att oregelbundenheter i primärmaterialens kvalitet göra de sålunda erhållna siffrorna alltför osäkra.

Bilaga.

SOCIALSTYRELSEN
UTREDNINGSBYRÅN
Tel. Socialstyrelsen 68.

OBS.: I detta formulär angivna uppgifter äro tillförsäkrade skyld jämligt lagen om viss inskränkning i rätten att utbe komma allmänna handlingar den 28 maj 1937 16 §.

Stockholm i januari 1946.

N:r

För fullföljande av de inom Socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående formulär, avseende år 1945, samt därefter återsända det till styrelsen senast den 20 februari 1946.

Formuläret utsändes i 2 exemplar, varav det ena är avsett att av uppgiftslämnaren behållas som kopia.

THORWALD BERGQUIST.

ANDERS TWENGSTRÖM.

Anvisningar: För företag med såväl förvaltnings- som arbetarpersonal skola både avd. **A** och avd. **B** av formuläret (se omstående sida) ifyllas, varemot företag utan egentlig arbetarpersonal (såsom exempelvis vissa handelsföretag o. d.) endast behöva lämna i avd. **A** begärda uppgifter (ev. förekommande lagerarbetare, chaufförer, reparatörer o. d. böra dock redovisas i avd. **B**). Om möjligt bör varje mera betydande arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. d.) redovisas för sig. Vid ifyllandet av formuläret bör ej medräknas den tid arbetare och tjänstemän varit frånvarande från arbetet på grund av beredskapstjänstgöring, liksom ej heller den mer eller mindre avkortade lön, de uppburit från företaget under nämnda tid.

Företagets namn: _____
 vars väsentliga verksamhet avser (näringsgren): _____

Belägenhet: _____ för huvudkontoret _____
 _____ för arbetsstället _____

Arbetet har under år 1945 varit i gång (antal) arbetsdagar, (antal) veckor.
 Har under året arbetstiden för de sysselsatta arbetarna (samliga eller endast vissa) varit förkortad? _____

I så fall, har förkortningen skett genom minskat antal arbetsdagar per vecka? _____ (Ja eller nej) _____ pd annat sätt? _____ (Ja eller nej)

Angiv arbetslidsförkortningens ungefärliga omfattning i timmar räknat under hela året för samliga arbetare _____

A Förvaltnings- och befälspersonal			Medeltal anställda per avlöningstillfälle under redovisningsåret ¹⁾			Totala antalet anställningsmånader under året (med inräknade av semester månader och beredningsmånader)		Totalsumma utbetald avlöning, kontant och in natura (inberäknat lön under semester, dyrtidstillägg m. m. men exkl. lön under beredningsmånader)		
Mån	Kvinnor	Summa	Mån	Kvinnor	Summa	Mån	Kvinnor	Mån	Kvinnor	Summa
Teknisk personal										
a) ingenjörer, kemister, ritare o. d. _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
b) verkmästare, förmän (ej deltagande i arbetet) o. d. _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
Kontorspersonal										
a) kammrare, bokh., kontorister o. d. _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
b) vaktmästare, bud o. d. _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
Butikspersonal o. d.										
a) butika- och lagerpersonal (lagerarbetare redovisas under avd. B Arbetare) _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
b) springpojkar o. d. _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										
Summa _____ (antal) (antal) (antal) (antal månader) (kr.) (kr.) (kr.)										

Observera anvisningarna å omstående sida.

1 B Arbetare (Inberäknat lagerarbetare, chef- eller samt för- män, som själva deltaga i arbetet)	2 Medeltal arbetare per avlöningstillfälle under redovisnings- året ¹⁾	3 Antal under året av samliga arbetare tillhops utgjorda		4 Tidlönsarbete ²⁾		7 Arbetlön (utan övertidstillägg) för hela antalet arbetstimmor ant. kol. 5	8 Ackordsarbete ³⁾	9 Därav på övertid	10 Ackordlöns (utan övertid- tillägg) för hela antalet arbe- tstimor ant. kol. 8	11 Rörligt tillägg för stegrade lev- nadskost- nader Kronor (dres angivas ej)	12 Över- tids- tillägg ⁴⁾ Kronor	13 Skiftarbete m. m.		15 Under året utgivna förmåner (m. m. under semester, gratiastil- lar, Årsvilande för hush. för- vod m. m.) som ej redan inräk- nats i övriga arbetslöner ⁵⁾	16 T o t a l u m m a		18 arbetlön o. förmåner under året (övertid inberäknad) Kronor (dres angivas ej)
		dagsverken ⁶⁾	arbetaveckor	Totala an- talet arbe- tstimor under året (övertid tabell)	Därav på övertid							Totala antalet arbetstimor under året (övertid tabell)	Därav på övertid		Totala antalet arbetstimor (inkl. i kol. 5 och 6)	Tillägg ⁷⁾ för arbete & skift och för förmånerna utbetald Kronor (dres angivas ej)	
Arbetande förmän	(antal män)	(antal daggv.)	(antal arbetav.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Arbetare: Män över 18 år ⁸⁾	(antal män)	(antal daggv.)	(antal arbetav.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Kvinnor över 18 år ⁸⁾	(antal kvinnor)	(antal daggv.)	(antal arbetav.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Minderåriga (samt läringar)	(ant. minderåriga)	(antal daggv.)	(antal arbetav.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Summa (samliga arbetare)	(antal daggv.)	(antal arbetav.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)

¹⁾ Om i gällande avtal annan åldersgräns än 18 år mellan vuxna och minderåriga arbetare förekommer, bör denna andra åldersgräns iakttagas.
²⁾ Medeltal beräknas sålunda, att man hopräknat antalet löstagar vid varje avlöningstillfälle (ev. varje dag) under året, summerar de sålunda erhållna siffrorna och därefter dividerar summan med antalet avlöningsdagar (ev. antalet faktiskt utgjorda arbetsdagar).
³⁾ Se även anvisningarna å föregående sida.
⁴⁾ Såsom dagsverke räknas varje dag, som arbetare eller arbetsförmän varit i arbete, oberoende av huru stor del av dagen han arbetat. - Naturligt räknas som dagsverke.
⁵⁾ Till lönlönsarbetet räknas även arbete, för vilket utbetalds timlön plus last tillägg i form av ackordskompensation.
⁶⁾ Till ackordsarbete räknas även arbete mot visst belopp per timme plus en rörlig premie

liksom arbete mot timlön eller dylikt lövsystem, varigenom arbetstid (lästans i väsentlig mån givna berorande av arbetsprestationen eller produktions.
⁷⁾ Här redovisas de tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
⁸⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
⁹⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁰⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹¹⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹²⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹³⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁴⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁵⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁶⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁷⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.
¹⁸⁾ Här redovisas tillägg till vanligt timlön, som utbetalds till arbetarna i kol. 5 och 6 redovisad övertid, Jfr not 7.

_____ den / 1946

(Postadress)

(Arbetsföretarens firma)

(Uppgiftslidans namn och adress)

Anmärkingar (avsedda att förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter) _____